

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 200, Παρασκευή 5 Μαρτίου 1982

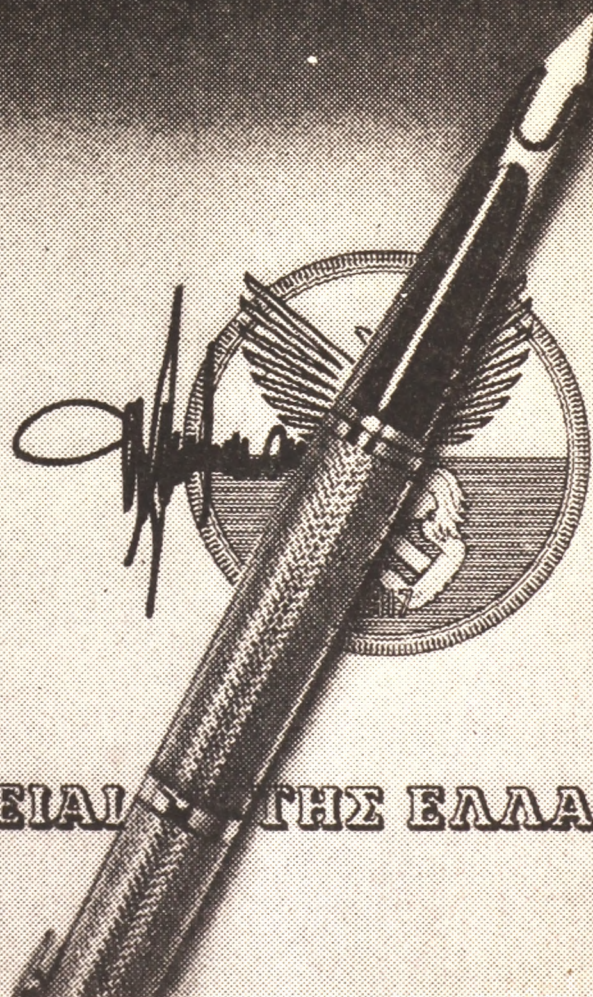
Δρχ. 40

Μ. ΣΚΟΥΡΑΣ ©

- ΚΥΡ
- Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
- Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
- Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

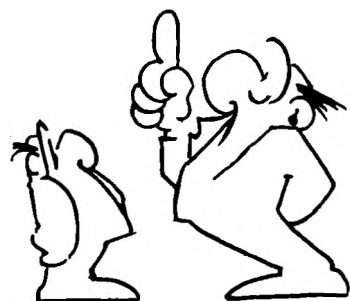
ΑΣΦΑΛΕΙΑ
μιά συνηθισμένη λέξη
πού όιαν τήν
υπογράφει ο «Φοίνιξ»
αποκιά τήν
πραγματική της έννοια

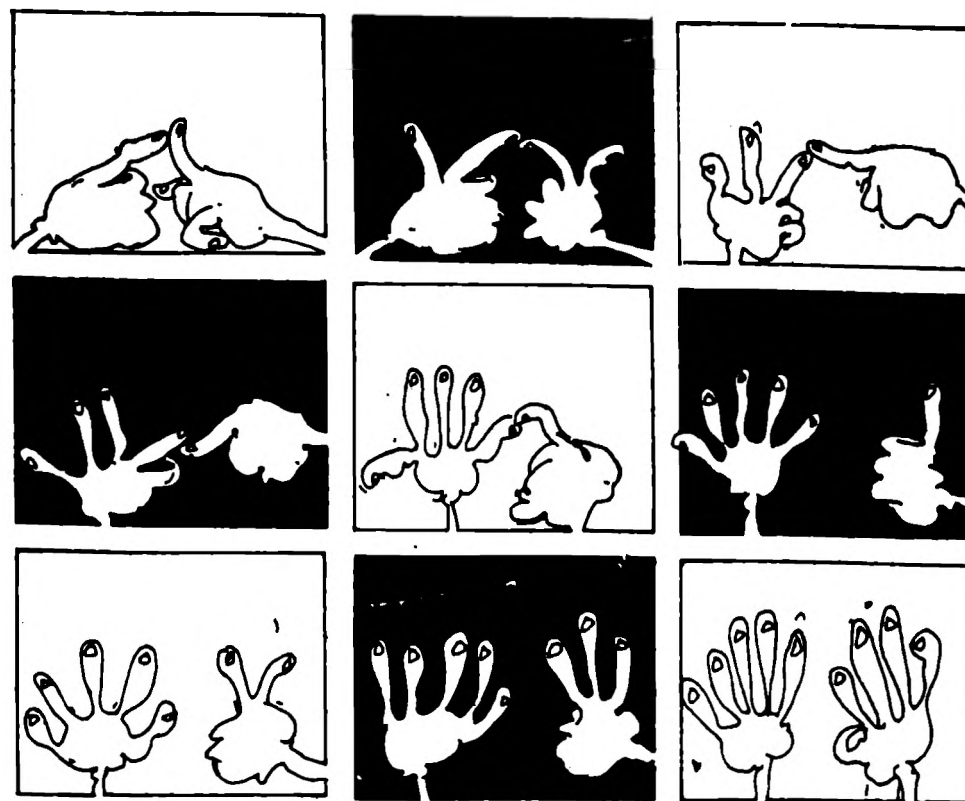
ΦΟΙΝΙΞ - ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	4
Το «ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ» 5-8 Μαρτίου	5
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Η συντακτική επιτροπή της «Ισκρα»	8
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο ΑΝΤΙ-ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	9
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ:	
Κυπριακό και άνοιγμα προς τους Αμερικανούς	10
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	12
Η. ΚΑΡΑ:	
Θα πάρει τέλος η αποξένωση με τους Ελληνοκυπρίους; ..	15
ΡΕΠΟΡΤΕΡ:	
Ο νόμος-πλαίσιο και οι προπάπποι-του	18
ΒΟΥΛΗ:	
Π. ΣΤΑΓΚΟΥ: «Δίκοπη» εγκύκλιος	20
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Με θέμα το «ΑΝΤΙ»	21
ΜΠΟΣΤ: Εγώ και το «ΑΝΤΙ»	22
ΚΩΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ: Για τις προθέσεις	23
ΚΥΡ: «Εξαιρετικά αφιερωμένα»	24
Το «ΑΝΤΙ» έγινε 200 χρόνων — μερικές απαντήσεις	25
Τι είπε το πνεύμα του «ΑΝΤΙ»	26

ΕΡΕΥΝΑ	
Το «ΑΝΤΙ» και οι αναγνώστες-του	28
6 Γάλλοι γελοιογράφοι στη γιορτή-μας	30
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ:	
Το «ΑΝΤΙ» και η ελληνική ιστορία και ιστοριογραφία	32
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ:	
Διάσπαση, πολυδιάσπαση, θρυμματισμός	35
Γ. ΜΗΤΡΑΛΙΑ: Ιστορία του Πολωνικού ΚΚ	40
ΔΗΜ. ΝΤΟΚΑ: Μονεταρισμός και ταξική πάλη	43
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	46
Τ. ΔΗΜΟΥ: Τα πνιγηρά πλοκάμια	47
Πανεπιστημιακή αγραμματοσύνη	48
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Κρεατούρες μοναξιάς στο	
θέατρο «Εντοπία»	50
ΑΓΓ. ΔΙΠΛΑ: Ο λόγος της Πιάτσας	53
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	56
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ: Εικαστικά	57
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	58

Στην παραγωγή αυτού του τεύχους δούλεψαν για συντακτική, τεχνική και δουλειά γραμματείας οι συνεργάτες: Χρήστος Βλάχος, Κοσμάς Γιατζόγλου, Πέτρος Ευθυμίου, Ηλίας Καρράς, Σούλα Κατωπόδη, Στέλιος Κούλογλου, Τούλα Κοσκινά, Δέσποινα Κρητικού, Τάκης Μωραΐτης, Χρήστος Παπουτσάκης, Νένη Ράις, Τασία Ρούμπου, Φραγκίσκος Σπανός, Αντώνης Τσαουσίδης, Νίκη Τσιλιγκίρογλου, Θανάσης Τσουκνίδας, Γιάννης Φλώρος και Άντεια Φρατζή.

Για ένα περιοδικό όπως το ANTI π.χ., είναι δύσκολο να αυτοπροσδιοριστεί μέσα από τον εξαναγκασμό μιας επετείου. Ούτε πάλι έχει νόημα να θεωρηθεί η επέτειος σαν αφορμή για μια αυτοκριτική παρουσίαση, συνηθισμένη τελετουργική διαδικασία στα κόμματα και όργανα της Αριστεράς. Ούτε πάλι το ANTI έχει θέσει κάποιους στόχους που συναρτώνται με μια καθορισμένη χρονική κλιμάκωσή-τους, ώστε τώρα, το 1982, στο 200ό τεύχος, να πρέπει να καταγράψουμε τις επιτυχίες και να αναλύσουμε τις αποτυχίες-μας.

Ωστόσο, οι επέτειοι δεν στερούνται σημασίας. Έστω και αν απηχούν μια συμβατική χρονική τομή και μετατρέπουν τα κοινωνικά φαινόμενα σε βιολογικά, οι επέτειοι μπορούν να γίνουν και δική-μας επιλογή. Είπαμε λοιπόν, ας είναι το τεύχος 200, τεύχος στάσης, τεύχος σημαντικό. Αλλά ας είναι επίσης τεύχος γιορτής, τεύχος πανηγυριού. Ας μη μας θάψει η επέτειος κάτω από τούρτες και κεράκια, και ας μη φορέσουμε τα καλά-μας.

Ας δοκιμάσουμε το ANTI, όχι σαν τυπωμένες σελίδες, αλλά σαν δυνατότητα παράλληλης παρουσίας του νοήματός-του. Ας γράψουμε πολλά ANTI, στο ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ, ας δούμε αλλιώς τη μουσική, το θέατρο, τη συζήτηση, την επαφή των συνανθρώπων. Το ANTI να ζήσει — έστω και για τέσσερις μέρες — σαν πρόταση έξω απ' τις σελίδες-του. Και εκεί να το βρούμε και πάλι, και να του δώσουμε το πλήρες νόημά-του.

Αλλά δεν ξεχνάμε ότι το ANTI είναι κυρίως το δεκαπενθήμερο έντυπο. Και ότι ευτυχώς, μάλλον δεν κλείστηκε σε ένα ορισμένο κοινό του κέντρου της Αθήνας. Και επομένως, πρέπει να μιλήσουμε απ' αυτές τις σελίδες για μας με όλους. Δηλαδή σήμερα, ας πάρει το άρθρο της σύνταξης τον τόνο κουβέντας μεταξύ φίλων, συντρόφων, ή, έστω, ανθρώπων που έχουν υφάνει κάποιες κοινές αγωνίες, συνδέονται με κάποιες αναζητήσεις, έχουν ανάμεσά-τους κάτι παραπάνω από μια ανταλλακτική σχέση κάθε 15 μέρες.

Το ANTI έχει αποκτήσει πια τη δικιά-του οντότητα, τη δικιά-του παρουσία. Καμιά φορά, εμείς που υποτίθεται ότι το γράφουμε ή το «φτιάχνουμε» έχουμε τη συναίσθηση ότι το ANTI θα μπορούσε να «βγαίνει» και χωρίς τη δικιά-μας παρουσία. Κι αυτό γιατί, όσο κι αν μοιάζει παράξενο, το ANTI φτιάχνεται περισσότερο απ' το κοινό-του και τα θέματά-του, παρά απ' τους συντάκτες-του και τους συνεργάτες-του. Μ' αυτό δεν εννοούμε βέβαια ότι το ANTI είναι ένας χώρος γενικής καταγραφής απόψεων. Εννοούμε μάλλον ότι το ANTI έχει γίνει προνομιακός φορέας μιας ορισμένης κοινωνικής δυναμικής που δεν είναι αποδεκτή — που δεν θέλει ίσως να γίνει αποδεκτή — από τους κατεστημένους φορείς πληροφόρησης είτε κόμματα είτε «μεγάλος» Τύπος ονομαστούν αυτά.

Με λίγα λόγια το ANTI προκύπτει από μια κοινωνική συγκυρία, όπου κοινωνικές δυναμικές στο βαθμό που αρθρώνουν ένα λόγο αυτογνωσίας βρίσκουν στο ANTI τη δυνατότητα κατάθεσης αλλά και διασταύρωσης — δηλαδή το χώρο μιας πρώτης δοκιμασίας.

Ταυτόχρονα πιστεύουμε, πως ανεξάρτητα από τις κατά καιρούς ενδεχόμενες αποκλίσεις το ANTI έχει αυτοκατακτήσει την πολιτική-του ανεξαρτησία. Άλλα κι

αυτό δεν οφείλεται ούτε στη σταθερότητα του εκδότη, ούτε στην αταλάντευτη στάση αρχής των συντακτών, αλλά στο γεγονός ότι οι ίδιοι οι αναγνώστες επιβάλλουν την αυτονομία του ANTI με το να αυτονομούνται με τη σειρά-τους από τις «γραμμές» των κομμάτων-τους (αν ανήκουν σε κάποια) ή να αρνούνται τη «γραμμή» απ' το ANTI, αν υποτεθεί ότι θα ήθελε το περιοδικό να την επιβάλλει.

Έχουμε λοιπόν την άποψη, και αυτό δεν προκύπτει από μετριοφροσύνη, ότι το ANTI είναι κυρίως περιοδικό των αναγνωστών-του, αλλά όχι με τη χυδαία έννοια που τα διαφημιστικά σλόγκαν συνήθως υπονοούν («το δικό-σας περιοδικό»). Εννοούμε ότι το ANTI ανταποκρίνεται σε μια κοινωνική ανάγκη και καλύπτει ένα πολιτικό κενό. Είναι ταυτόχρονα και μια πρόταση για τον πολιτισμό, καθώς αρνείται να προσχωρήσει σε κάποιες δεδομένες απόψεις για το νόημα και την πράξη της πολιτιστικής παραγωγής και της διαδρομής του έργου τέχνης.

Από την άλλη μεριά το ANTI έχει και τη δική-του παραγωγή. Είναι ένα ιδιότυπο μίγμα του ασιατικού δεσποτισμού σε μια πρωτότυπη σύνθεση με κάτι που θα αποκαλούσαμε «αναρχικό τρόπο παραγωγής». Όσοι φίλοι έχουν περάσει απ' τα γραφεία του περιοδικού μάλλον σπάνια θα έχουν δει κάποιον να γράφει ή να κάνει κολλάζ ή κάτι άλλο πρακτικό.

Αγαπάμε το δήμο και την αγορά. Υπάρχει πολλή κουβέντα, πολύς καυγάς, πολύ ψάξιμο. Υπάρχει πολύ τσιγάρο, νεύρωση και χιούμορ. Υπάρχει και ένας έρωτας που δεν θα τραγουδηθεί ποτέ. Υπάρχει και η ταύτιση. Το ANTI αισθάνεται. Όταν εκτελέστηκε ο Ερτάλ Ερέν στην Τουρκία των στρατηγών, όταν ο Γιαρουζέλσκι έσωσε την Πολωνία από το σοσιαλισμό, το ANTI υπήρχε συλλογικά. Το ANTI σκεφτόταν ομαδικά, το ANTI είχε βούληση και στάση. Το ANTI υπήρχε σαν Κοινότητα.

Το ANTI είναι αυτεξούσιο και για τούτο ελάχιστα αγαπητό στις εξουσίες, κρατικές, κομματικές, δημοσιογραφικές, ιδεολογικές, εξουσίες των μικρών ανθρώπων ανάμεσά-τους. Δεν διστάζουμε να πούμε ότι τα αισθήματα είναι αμοιβαία και ότι κάθε εκδήλωση επιβεβαίωσης των εξουσιών φροντίζουμε να την υπονομεύσουμε με μια πρόταση ανατροπής-της.

Πολλοί ίσως το ονομάζουν αυτό περιθώριο. Άλλοι ίσως πιστεύουν πως το σημερινό περιθώριο θα είναι το αυριανό καθεστώς. Το ANTI δεν αυτοχαρακτηρίζεται γιατί δεν ετεροπροσδιορίζεται. Αν είμαστε περιθώριο, δεν το επιλέξαμε εμείς. Αν υποβοηθούμε κάποιες «εξουσίες του μέλλοντος», δεν το ξέρουμε. Αυτό που ξέρουμε είναι πως δεν θα τις ακολουθήσουμε.

Το ANTI όσο εξαρτάται από μας και από σας θα παραμείνει ANTI. Δηλαδή μια πρόταση κριτικής και αυτοκριτικής, μια στάση ελευθερίας, μια άρνηση της μιζέριας, μια αταλάντευτη αντίσταση σε ό,τι φτωχαίνει και μικραίνει τον άνθρωπο και τη ζωή-του.

Το ANTI θα εξακολουθήσει να αντιτάσσεται στη σκοπιμότητα, στο λαθρεμπόριο ιδεών και τη συναλλαγή ανθρώπων και αξιών.

Θα εφαρμόζει πάντα το αυτόματο διαζύγιο σε κάθε σύζευξη με την εξουσία. Και αν δεν έχει πάντα μια πένα ή μια γροθιά, θα έχει να υψώσει ένα γέλιο, κεφάλαιο για το μέλλον.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΕΩΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ 8 ΜΑΡΤΙΟΥ

Είπαμε κάμποσα πράγματα στο προηγούμενο τεύχος για τη γιορτή του ANTI ή το ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ, όπως αλλιώς το λέμε. Σκέτα η λέξη Φεστιβάλ και πολυφορεμένη και παραφορτωμένη σε έννοιες — παρεξηγημένη, θά λέγαμε — είναι. Το ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ όμως θα γίνει — τουλάχιστον θα προσπαθήσουμε — το ... κάτι άλλο! Θα είναι μια γιορτή, μια μεγάλη παράσταση όπου θα πρωταγωνιστείτε. Θα στήνεται μόνοι-σας συζητήσεις, τα «πηγαδάκια» του ANTI, θα χαζεύετε τις εκθέσεις, θα γράφετε στον τοίχο τις απόψεις-σας, θα χορεύετε, θα

πίνετε το ποτό-σας, θα τρώτε τους μεζέδες-σας, θα αράζετε στο πατάρι -κινηματογράφο-μας, θα... κάνετε καινούριες γνωριμίες! Εμείς σας δίνουμε το σκηνικό, οι φίλοι επιστήμονες και διανοούμενοι τα ερεθίσματα για προβληματισμό και κουβέντα, οι φίλοι-μας καλλιτέχνες τα ερεθίσματα για διασκέδαση κι ονειροπόληση. Διαλέγετε και παίρνετε λοιπόν στο πανηγύρι που αρχίζει...

... Την Παρασκευή 5 Μαρτίου και στις έξι ακριβώς οπότε και θα κοπεί η τούρτα Γενεθλίων του ANTI με ... διακόσια κεράκια (και στο εκατομμύριο λένε τώ-

ρα ή φαίνεται πολύ αισιόδοξο;) και αφού αρχίσουμε γλυκά - γλυκά θα συνεχίσουμε με μια γεύση... διαφορετική.

Η πρώτη-μας συζήτηση στις εφτά με θέμα: Το πολιτιστικό κίνημα στην Ελλάδα: Προβλήματα και προοπτικές ανάπτυξης-του. Κύριοι συζητητές οι: Μελίνα Μερκούρη, Υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών, Άλκη Κυριακίδου - Νέστορος, καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Κωστής Μοσκόφ, ιστορικός, Χρόνης Μπότσογλου, ζωγράφος, ο Παπά-Γιώργης από τα Σφακιά, που αγωνίζεται δημιουργικά

Θα μας συντροφεύσουν οι καλλιτέχνες:

Ζιζέλ Αβινί από το Καμερούν, Χαρούλα Αλεξίου, Σοφία Βόσσου, Βαγγέλης Γερμανός, Μαρία Δημητριάδη, Γιάννης Ζουγανέλης, Λουκιανός Κηλαϊδόνης, Δημήτρης Κοντογιάννης, Δημ. Λέκκας, Λουκάς Θάνου, Κώστας Καμμένος, Θάνος Μικρούτσικος, Σάκης Μπουλάς, Παπάζογλου, Διονύσης Σαββόπουλος, Ισιδώρα Σιδέρη. Καθώς και τα συγκροτήματα: Ρεμπέτικη Κομπανία, Χάνομαι γιατί ρεμβάζω, Χειμερινοί κολυμβητές, η κομπανία που τραγουδάει στο Ταξίμι και η Φατμέ.

για τα πολιτιστικά ζητήματα του τόπου του.

Τη σειρά των μουσικών εκδηλώσεων θα ανοίξει η Χαρούλα Αλεξίου με τα τραγούδια-της. Και στο σημείο αυτό θα πρέπει να πούμε δυο λόγια για το χαρακτήρα αυτών των εκδηλώσεων που θα αρχίζουν καθημερινά γύρω στις οχτώ μετά το τέλος των συζητήσεων. Επειδή λοιπόν θα θέλαμε να λειτουργήσει το στοιχείο του αυθορμητισμού και της έκπληξης δεν θα ανακοινώσουμε σταθερά ωράρια και προγράμματα σχετικά με τη μουσική, τουλάχιστον. Θα σας αναφέρουμε απλά τα ονόματα των φίλων καλλιτεχνών που θα μας χαρίσουν τις μελω-

διες-τους — μερικοί δυο και τρεις φορές — στη διάρκεια της γιορτής-μας. Αλλά θα επανέλθουμε σ' αυτό...

Το βράδυ της Παρασκευής ο Κογκολέζος ποιητής Τσικαγιά Ου Ταμσί θα μας απαγγείλει ποιήματά-του που σημαδεύονται από το δράμα της χώρας-του και τη ζωή των συμπατριωτών-του και θα μας μιλήσει για την κρίση πολιτιστικής συνείδησης που περνά ή μαύρη Αφρική από την επίδραση του λευκού πολιτισμού. Θα συνεχίσουμε με μουσική και πολύ αργά το βράδυ οι ξενύχτηδες θα μπορούν να παρακολουθήσουν όπως και τις επόμενες μέρες, παλιές ταινίες του ελληνικού κινηματογράφου που άφησαν εποχή. Το «Ελληνικό-μας πρόσωπο» είναι μια προσφορά της ελληνικής ταινιοθήκης. Ταινία έναρξης: «Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας», του Ντίμη Δαδίδα.

Σάββατο 6-3-82:

10-12: Παιδικά προγράμματα: Η εκπαιδευτική ομάδα «το εργαστήρι» θα παρουσιάσει ένα θεατρικό παιχνίδι.

12-2: Συζήτηση: Το Κυπριακό: Προοπτικές δικαίως επίλυσής-του. Θα συμμετάσχουν δημοσιογράφοι και μελετητές του κυπριακού ζητήματος. Τη συζήτηση θα

συντονίσει ο δημοσιογράφος Γ. Τσαλακός.

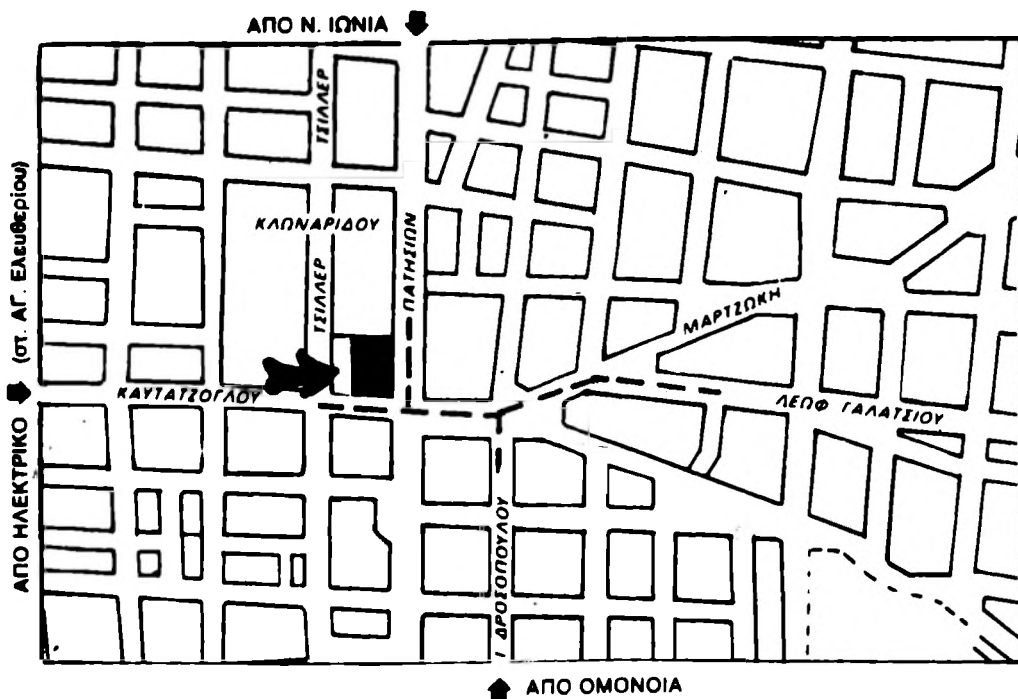
12: Στο τεράστιο πατάρι - κινηματογραφική αίθουσα, ο γνωστός караγκιοζοπαίχτης Μιχόπουλος θα μας παίξει τους αρραβώνες του Καραγκιόζη.

2-4: Ντοκιμαντέρ: Νότια Αμερική: Μιά ήπειρος στις φλόγες.

4-6: Οι «Θεατροποιοί» θα παίξουν το «Γι' απόψε αυτοσχεδιάσαμε», σε δική τους διασκευή πάνω στο γνωστό έργο του Πιραντέλλο.

6-8: Συζήτηση για τα Κινήματα Ειρήνης: Προοπτικές και στόχοι-τους σήμερα. Θα συμμετάσχουν Όλντριν Γουάιζ, πρώην βουλευτής του Εργατικού Κόμματος και μέλος της βρετανικής επιτροπής για τον πυρηνικό αφοπλισμό, Ζαν Κλωντ Γκαρώ, μέλος του Κινήματος για τον Πυρηνικό Αφοπλισμό και μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού Roul και ο Κλάους Βάσνερ, εκπρόσωπος της Οργάνωσης των Πράσινων του Δυτικού Βερολίνου «Alternative Liste», και δημοσιογράφος της εφημερίδας Tageszeitung. Από ελληνικής πλευράς θα συμμετάσχουν οι εκπρόσωποι των ακόλουθων τριών επιτροπών: «Ελληνική Επιτροπή για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη», «Κίνηση για την Εθνική Ανεξαρτησία την Διεθνή Ειρήνη και τον Αφοπλισμό» και «Αδέσμευτη Κίνηση Ειρήνης».

ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ

ΠΩΣ ΠΑΜΕ ΣΤΟΝ ΤΕΧΝΟΧΩΡΟ;

Ο «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ» που παραχωρήθηκε για το ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ από την Μαρίνα Ηλιάδη και τους Κάρεν και Ζαν Μπερνιέ με τη συγκατάθεση και της Επιτροπής Εργαζομένων που διαχειρίζεται σήμερα την «Κ.Φ.Ι.Ε.Α.Ε.» θα ζωντανέψει και πάλι σε χώρο πολιτισμού και χαράς με τη συνδρομή πολλών φίλων και του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ» είναι στη γωνία των οδών Καυταντζόγλου και Τσίλλερ (είσοδος από Τσίλλερ), στη στάση Κλωναρίδου στα Πατήσια. Το διάγραμμα σας δείχνει τη θέση του «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΥ» και πως θα τον προσπελάσετε. Το τηλέφωνο του «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΥ» είναι 20.25.655.

όπου θα συναντηθούμε

Εκεί που άλλοτε γινότανε ο πάγος, δημιουργήθηκε ο «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ». Το παλιό, εγκαταλειμμένο παγοποιείο των 800 τετραγωνικών μέτρων, γεμάτο σκουπίδια, σαβούρες και πίσσα μεταμορφώθηκε το 1980 σε χώρο καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Η δημιουργική φαντασία και η εργατικότητα της Μαρίνας Ηλιάδη και των Karen και Jean Bernier ήταν που έδωσε ξανά πνοή ζωής στο χώρο που σήμερα ευγενικά μας παραχώρησαν για το «ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ».

Ας αφήσουμε, όμως, τους δημιουργούς του «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΥ» να μας διηγηθούν την ιστορία-του:

«Κουβεντιάσαμε με τον Βλάση Κανιάρη για μια αναδρομική έκθεση. Κάναμε πολλές συζητήσεις για το αν θα έπρεπε να γίνει η έκθεση αυτή στην Γκαλερί BERNIER ή σε κάποιο άλλο χώρο. Ο Βλάσης Κανιάρης δεν είχε εκθέσει στην Ελλάδα από το 1969. Το έργο-του μεγάλο και οι καινούριες ιδέες-του ενδιαφέρουσες και απαιτητικές, δημιούργησαν σε όλους-μας την όρεξη για την αναζήτηση του κατάλληλου χώρου, και την υλοποίηση της συνεργασίας-μας.

Βρέθηκε, λοιπόν ο «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ» στην οδό Καυταντζόγλου και Τσίλλερ (το παλιό Παγοποιείο που μας παραχωρήθηκε από την εταιρεία Φ.Ι.Ε. και τους συνεργάτες-της) και ο Βλάσης Κανιάρης δούλεψε μέσα εκεί τους τελευταίους μήνες για να ετοιμάσει αυτή την έκθεση».

Από τότε θα πραγματοποιηθούν στον «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟ» και άλλες εκδηλώσεις: Η συμφωνία του διάσημου μουσικού συγκροτήματος του Stockhausen σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Goethe,

Θα ακολουθήσουν μουσικές και... χορευτικές εκδηλώσεις. Και όπως κάθε μέρα πολύ αργά το βράδυ κινηματογράφος! Θα δούμε την αξέχαστη ταινία του Π. Τζαβέλα «Καλπική λίρα».

Κυριακή 7-3-82

10-12: Η Μαρία Κυνηγού θα μας παρουσιάσει ένα μουσικό παιδικό παιχνίδι. Επίσης θα παίξει το κουκλοθέατρο «Κόσκινο».

10-12: Στο πατάρι συζήτηση για τα προβλήματα της νεολαίας στα Πατήσια. Θα συμμετάσχουν οργανώσεις και σύλλογοι της συνοικίας.

12-2: Συζήτηση: «Εναλλακτικός Τύπος και προοπτικές-του». Συμμετέχουν: «Ρουρ», Tageszeitung, Πολίτης, Προοπτική, Ο δρόμος (Ρόδου), Σύγχρονη Γυναίκα, Αντιθέσεις, ANTI και Διάλογος (Π. Φαλήρου).

12-2: Ο караγκιόζης του Μιχόπουλου θα γίνει αυτή τη φορά «Γιατρός με το στανιό».

2-4: Ντοκιμαντέρ: Μ. Βρετανία: Πενήντα χρόνια αγώνων (σύντομη ιστορία του Βρετανικού Εργατικού Κινήματος από το 1921 ως το 1971). Κίνα: Σουν Γιατ Σεν (1870-1924). Ιαπωνία: Οι Γιαπωνέζοι ψαράδες — τα θύματα από τις δοκιμές ατομικής βόμβας στο Μικίνι. ΗΠΑ - Βιετνάμ: Η Τζέιν Φόντα στο Βιετνάμ.

4-6: Συζήτηση: Τα ναρκωτικά: Μύθος και πραγματικότητα. Θα συμμετάσχουν: Κώστας Σταμπουλόπουλος, Γιώργος Οικονομόπουλος, Αντρέας Κούνδουρος.

6-8: Συζήτηση: Αυτοδιαχείριση: Θα συμμετάσχουν οι: Υβόν Μπουρντέ, Όλντριν Γουάιζ, Θεόδωρος Πάγκαλος, Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος και Θεοχάρης Παπαμάργαρης.

8: Ο Σάκης Μπουλάς και η Βίκυ Γραμ-

μάτικα θα μας παρουσιάσουν μια παρωδία από τη «Γκόλφω» του Περесиάδη.

Ακολουθεί και πάλι μουσικοχορευτικό πρόγραμμα και για τους ξενύχτηδες κινηματογράφος μέχρι... πρωίας. «Ο Γολγοθάς μιας αθώας» του Κώστα Στράντζαλη.

Δευτέρα 8-3-82

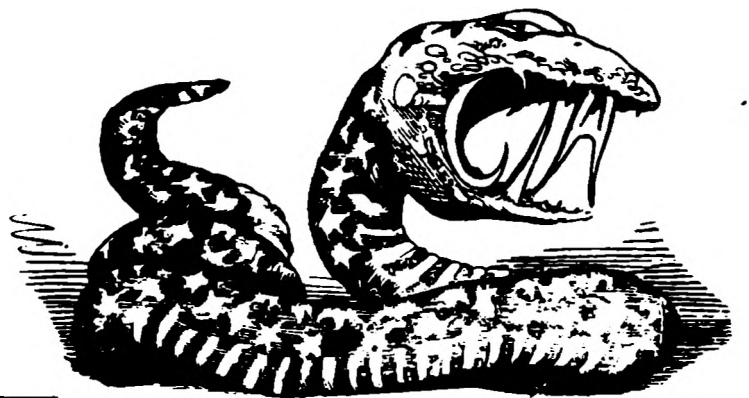
12-2: Το γυναικείο κίνημα

2-4 Ντοκιμαντέρ: Χιλή. Το λευκό πραξικόπημα, Τζαμάικα: Εμπρός μαζί, Αρμενία, Καύκασος, Ιστορία της Τσεχοσλοβακικής μαριονέτας, κτλ.

4-6: Συζήτηση: Τα προβλήματα των Τούρκων προσφύγων στο Λαύριο.

6-8.30: Διάλεξη από τον Φίλιπ Αιητζή για τις μυστικές υπηρεσίες, την CIA και τις επεμβάσεις-της στην Κεντρική Αμερική. Προβολή της μοναδικής στο είδος-της ταινίας του Μάρκοβιτς: On the Company.

8.30: Οι ηθοποιοί της Ελεύθερης σκηνής

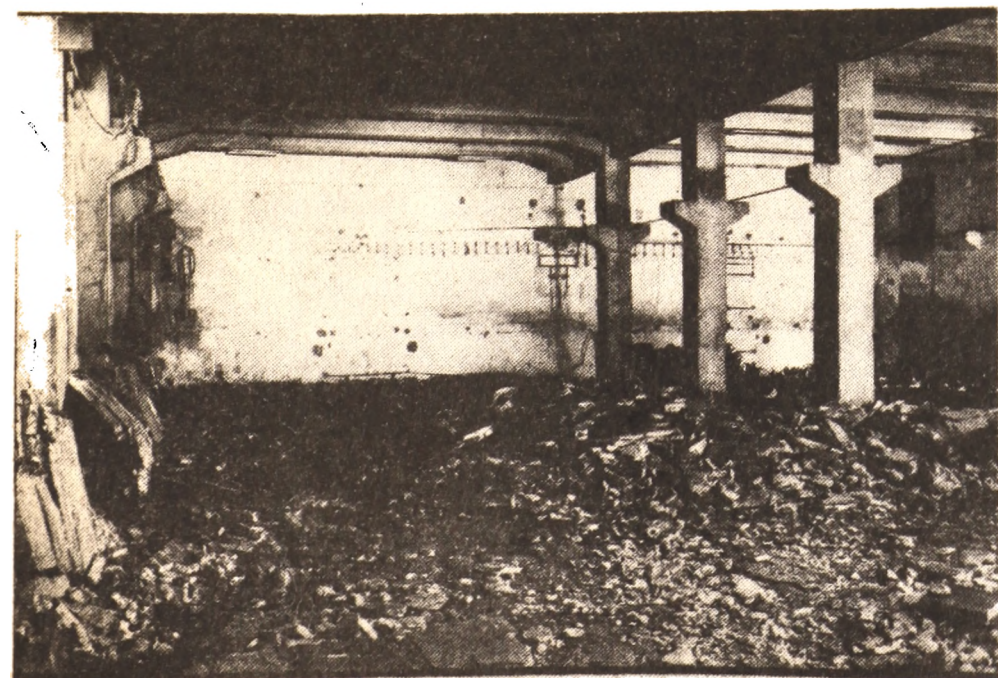
στις 5, 6, 7 και 8 του Μάρτη

μια εκδήλωση προς τιμή των διαγωνισμών «Μαρία Κάλας», σε συνεργασία με το Atheneum, ένα περιβαντολλογικό παιχνίδι για παιδιά, οργανωμένο από την Αθ. Ρικάκη, ενώ προγραμματίζεται για τον Απρίλη μια έκθεση ζωγραφικής και γλυπτικής του Mario Mezz.

Και το μέλλον του Τεχνοχώρου; Τα σχέδια των δημιουργών του είναι «φιλόδοξα» και αξιοσημείωτα:

Στις μέρες-μας πιστεύουμε πως μπορεί να δημιουργηθεί ένα Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, που θα βασίσει τη λειτουργία-του σε διαδοχικές εκθέσεις ζώντων καλλιτεχνών, μέσα από τις οποίες με την πάροδο του χρόνου θ' αποκτήσει το ίδιο το Μουσείο και την ιδιωτική-του συλλογή. Έτσι είναι ολοφάνερο πως η ιδέα

Το παλιό παγοποιείο στην αρχική-του κατάσταση.

μιας τέτοιας κίνησης στηρίζεται στην πίστη και στην υποστήριξη, θεωρητική και πρακτική, της δουλειάς των καλλιτεχνών που παρουσιάζει. Με τον ενθουσιασμό-μας αυτό δεν θέλουμε κατά κανένα τρόπο να δείξουμε προσωπική έπαρση. Είναι απλά και συνοπτικά μια πρόταση για το πως ένα Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης μπορεί να γεννηθεί με δημιουργική φαντασία, σημαντικές ιδέες, σωστή διεθνή ενημέρωση, ζώντες σύγχρονους καλλιτέχνες και απλά μέσα. Χρειάζεται μόνο όρεξη και βέβαια μια θετική υποστήριξη των ανθρώπων, που θα θελήσουν να συμβάλλουν στο ξεκίνημα της ιδέας αυτής. Γιατι ας μην ξεχνάμε πως η δημιουργία ενός Μουσείου είναι μια μεγάλη, σοβαρή και δύσκολη υπόθεση που πρέπει ν' αντιμετωπισθεί μ' ένα συναίσθημα ευθύνης».

Ο ΤΕΧΝΟΧΩΡΟΣ διαμορφωμένος στην έκθεση Κανιάρη.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ «ΙΣΚΡΑ»

του Γιάννη Καλαϊτζή

ΝΑ ΠΟΣ ΠΑΡΑΠΟΙΟΥΜ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΠΛΑΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ.....

... ΚΑΙ
Η ΑΥΘΕΝΤΙΚΗ

ΣΤΑΡΚΟΦ, ΚΡΙΖΙΑΝΟΦΣΚΙ, ΜΑΡΤΟΦ, ΜΑΛΙΕΝΚΟ, ΖΑΠΑΡΟΖΙ, ΜΠΑΝΕΦ
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

θα μας παρουσιάσουν νούμερα της επιθεώρησης «Αλλαγή κι απάνω τούρλα». Και στη συνέχεια η Εύα Κοταμανίδου θα μας παρουσιάσει ένα μονόπρακτο από το έργο του Ντάριο Φό και της Φράνκα Ράμε «Όλο σπιτί, κρεβάτι, κι εκκλησία». Θα ακολουθήσουν τραγούδια και η γιορτή θα κλείσει με... τρικούβερτο γλέντι.

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα θα συντονίσουν και θα παρουσιάσουν οι ηθοποιοί Βάσια Τριφύλλη: Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή και Σάκης Μπουλάς τη Δευτέρα.

Ο χώρος, κατάλληλα διαμορφωμένος, προσφέρεται για παράλληλες εκδηλώσεις. Έτσι θα μπορούμε να δούμε σειρά από εκθέσεις. Έξι γνωστοί Γάλλοι σκιτσογράφοι: Ο Σουλάς, ο Σολό, ο Καρλερού, ο Κουρέιγ, ο Πύμ, ο Μπερνάρ, θα παρουσιάσουν τη δουλειά τους. Αλλά και οι Έλληνες γελοιογράφοι και συνεργάτες του ΑΝΤΙ.

Μια ειδική έκδοση κόμικ θα πραγματοποιηθεί με τη συνεργασία των ειδικών περιοδικών Βαβέλ και Μαμούθ, αλλά και του βελγικού Rour.

Επίσης ο χιλιανός Φίλιπς δε Πάολα θα παρουσιάσει τη ζωγραφική του δουλειά. Μια έκθεση σημαντική που πραγματοποιείται με τη συνεργασία του Κέντρου Ισπανικών και Λατινοαμερικανικών σπουδών «Al Andar».

Η Έκθεση Περιοδικού Τύπου με θέμα «το Περιοδικό σήμερα» θα μας δώσει την οπτική εικόνα της εκδοτικής παραγωγής σ' αυτό τον τομέα.

Το «Θέατρο των Αντιθέτων» της Ρώμης με μία φωτογραφική ιστορική ανασκόπηση που τιτλοφορείται «Μια φορά κι ένα καιρό ήταν η μεταπρωτοπορεία» θα μας δώσει μια γεύση του μεταπρωτοποριακού θεάτρου.

Το καφενείο και μπαρ θα είναι ανοιχτό όλες τις ώρες. Το βράδυ, όμως θα έχουμε και μεζεδάκια!

Το σύνθημά-μας:

Δωρεάν θεάματα

Άρτον επί πληρωμή, και Γλέντι ως το πρωί!

Κυπριακό και «άνοιγμα» προς Αμερικανούς

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου στην Κύπρο, ήταν, ασφαλώς, «το» γεγονός του δεκαπενθήμερου. Και όσο κι αν ορισμένοι υπέρμετρα αισιόδοξοι τόνοι, έδωσαν, προς στιγμή, την εντύπωση ότι η λύση του Κυπριακού βρίσκεται επί θύραις («στο βάθος της σήραγγας έχει αρχίσει να φέγγει, να ανατέλλει ο ήλιος...»), δεν χωρεί αμφιβολία πως η επίσκεψη αυτή, υπήρξε, από πολλές πλευρές, θετική:

ΕΦΕΡΕ το Κυπριακό και πάλι στο διεθνές προσκήνιο. Αποσαφήνισε — όχι για πρώτη φορά — πως, για την ελληνική πλευρά, το «πρόβλημα» είναι η κατοχή, η συνεχιζόμενη τουρκική κατοχή του νησιού. Επισήμανε τις ευθύνες των δυο υπερδυνάμεων, αλλά και των «εταίρων» (της ΕΟΚ) και των «συμμάχων» (του ΝΑΤΟ) που, οκτώ σχεδόν ολόκληρα χρόνια, ανέχονται «το μεγάλο έγκλημα που διαπράχθηκε σε βάρος του κυπριακού λαού». Διαμήνυσε — προς πάντα ενδιαφερόμενο — πως, στην κλίμακα των εθνικών προτεραιοτήτων, το Κυπριακό βρίσκεται στην πρώτη θέση και πως αυτό θα εκφρασθεί, πρακτικά, με την «κινητοποίηση των απανταχού Ελλήνων», για την ανάληψη μιας «σταυροφορίας σε παγκόσμια κλίμακα». Τέλος υπόμνησε την κοινότητα ενός αγώνα, μια και η απειλή, στην Κύπρο ή στο Αιγαίο, είναι κοινή. Γι' αυτό και ο Έλληνας πρωθυπουργός, απευθυνόμενος στους Ελληνοκύπριους βουλευτές, υποσχέθηκε όχι απλώς συμπαράσταση, αλλά *συμπαράταξη*.

Μια συνέντευξη στους «Νιου Γιορκ Τάιμς»

ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ αυτές, υπάρχουν, οπωσδήποτε, κάποια νέα στοιχεία. Ο Μάριος Πλωρίτης λ.χ., σημειώνει στο «Βήμα» τη μέθοδο της «διπλωματικής επίθεσης» που εγκαινίασε ο πρωθυπουργός, προκειμένου να επιτύχει τη διεθνοποίηση του Κυπριακού, ενώ — από την πλευρά-της — η «Καθημε-

ρινή», αναγνωρίζει πως η επίσκεψη του Α. Παπανδρέου *ενεργοποίησε το ρόλο της Ελλάδας σαν εγγυήτριας δύναμης*. Άλλοι αναλυτές — κυρίως ξένοι — αναρωτήθηκαν αν η αναφορά του Έλληνα πρωθυπουργού στην «*συρρίκνωση του ελληνισμού στην Κωνσταντινούπολη*», εισάγει «κάποιο στοιχείο εθνικισμού» στην ελληνική εξωτερική πολιτική, ενώ άλλοι — δικοί-μας και όχι ξένοι — φοβούνται μήπως η επίσκεψη «*δημιουργήσει ψευδαισθήσεις στους Κυπρίους*», καθώς δεν υπάρχει ακόμη οποιαδήποτε ένδειξη κινητικότητας του Κυπριακού. Όπως και αν έχει το πράγμα, γεγονός παραμένει πως ο Έλληνας πρωθυπουργός ανάλαβε, απέναντι στον κυπριακό ελληνισμό, μια πολύ συγκεκριμένη δέσμευση: Πως η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται ποτέ ν' αποδεχθεί «*συμβιβασμό που θα παραβίαζε τα βασικά δικαιώματα του κυπριακού ελληνισμού*», μια και ένας τέτοιος συμβιβασμός θα ήταν καταστροφικός «*όχι μόνο για την Κύπρο, αλλά και για τον ελλαδικό χώρο*».

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ Παπανδρέου στην Κύπρο, γράφει αναλυτικότερα — και με προσωπικά βιώματα — ο Ηλίας Καρράς, σε άλλες σελίδες του τεύχους αυτού. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν, να μην σημειώσει κανείς, σε σχέση με το Κυπριακό, το τελευταίο «άνοιγμα Παπανδρέου προς Αμερικανούς», όπως, τουλάχιστον, το αποτυπώνουν οι «Νιου Γιορκ Τάιμς», στη συνέντευξη που τους παραχώρησε ο Έλληνας πρωθυπουργός. (Η συνέντευξη δημοσιεύθηκε την ημέρα ακριβώς που έφθανε στην Κύπρο ο Α. Παπανδρέου). Το «άνοιγμα» είναι απλό: Αν μας βοηθήσετε, ώστε το Κυπριακό «ν' αρχίσει να οδηγείται στη λύση-του», τότε, «*οι σχέσεις της Ελλάδας με την Ουάσιγκτον και το ΝΑΤΟ, θα επανέλθουν στο επίπεδο στο οποίο ήταν προηγουμένως*» — όπως ήταν, θα λέγαμε, επί κυβερνήσεων Νέας Δημοκρατίας.

ΛΥΔΙΑ ΛΙΘΟΣ όμως, για «ν' αρχίσει το Κυπριακό να οδηγείται στη λύση-του», είναι η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από το νησί. Και πάνω σ' αυτό το πολύ συγκεκριμένο σημείο, η Ουάσιγκτον δεν φαίνεται καθόλου διατεθειμένη ν' α-

Γίνετε προνομιούχοι! ! ! . . .

Αγοράστε εδώ και τώρα τους τόμους του ANTI. Αποκτήστε σήμερα χωρίς κόπο ό,τι αύριο θα θέλει χρόνο και χρήμα. Το ANTI είναι μοναδικό για όσους θέλουν να θυμούνται και όσους θέλουν να ξεχάσουν.

Πάντως στους τόμους του ANTI θα βρήτε:

- Άρθρα και μελέτες για την Αριστερά, την ιστορία του Κινήματος, την Εθνική Αντίσταση, τον Εμφύλιο.
- Την πιο συστηματική παρακολούθηση της πολιτικής-μας ζωής.
- Άρθρα και αναλύσεις για τα κόμματα, τη στρατηγική και την τακτική-τους.
- Μελέτες, συζητήσεις και αρθρογραφία για την ελληνική κοινωνία και τα «δομικά» προβλήματά-της.
- Έρευνες και πλήρη παρακολούθηση της πολιτιστικής ζωής.

Οι τόμοι του ANTI αποτελούν το καλύτερο βοήθημα για όποιον θέλει να ακροάται το σφυγμό μιας εποχής.

Κυκλοφόρησε ο 15ος τόμος. Αν δεν έχετε μέχρι τώρα τους τόμους, να η 15η ευκαιρία να αρχίσετε!

σκήσει οποιαδήποτε πίεση στην Άγκυρα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τη συνομιλία που είχε ο υφυπουργός Εξωτερικών Κ. Παπούλιας, με το συνάδελφό-του Στάνισελ, στην Ουάσιγκτον, όταν ο Αμερικανός υφυπουργός εξήγησε στον Έλληνα συνομιλητή-του, ότι, ναι μεν η Ουάσιγκτον «κατανοεί την ελληνική θέση» — ν' αποσυρθούν όλα τα ξένα στρατεύματα από το νησί, μαζί και οι 1000 άνδρες της ΕΛΔΥΚ, κτλ. — πλην, σήμερα, «δεν υπάρχουν άλλες δυνατότητες για λύση του προβλήματος, εκτός από τον επιτυχή τερματισμό του ενδοκυπριακού διαλόγου».

Η ΕΜΜΟΝΗ όμως της Ουάσιγκτον στον «ενδοκυπριακό» (;) διάλογο — στον οποίο επιμένει τώρα και η Άγκυρα... — δείχνει ότι οι Αμερικανοί απορρίπτουν όλες τις άλλες εναλλακτικές λύσεις, όπως θα ήταν λ.χ., μια διεθνής διάσκεψη για το Κυπριακό (με τη συμμετοχή της ΕΣΣΔ, φυσικά) ή η παρουσία μιας ισχυρής — και όχι συμβολικής — δύναμης του ΟΗΕ στο νησί ή — έστω — η ενεργητική παρέμβαση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, εφόσον η Κύπρος και η Τουρκία λογίζονται σαν ευρωπαϊκές χώρες.

... και στους «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς»

ΑΛΛΑ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ απορρίπτουν και το θέμα των «εγγυήσεων» των ανατολικών συνόρων της χώρας, το οποίο, σύμφωνα με δήλωση του Α. Παπανδρέου στον Νταϊνβιντ Τονγκ (βλέπε σχετική συνέντευξη στους «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς»), αποτελεί τον μ ο ν α δ ι κ ό ό ρ ο για να παραμείνουμε στο ΝΑΤΟ... Έτσι, το μόνο που δέχονται οι Αμερικανοί να συζητήσουν με την ελληνική κυβέρνηση, είναι το θέμα της ισορροπίας δυνάμεων στο Αιγαίο, για δυο βασικούς λόγους. Γιατί, πρώτο, δεν θα ήθελαν οποιαδήποτε αυτοδύναμη ανάπτυξη της ελληνικής πολεμικής βιομηχανίας και, δεύτερο, γιατί θέλουν ν' αποθαρρύνουν την τάση της ελληνικής πλευράς για αναζήτηση διαφορετικών πηγών εξοπλισμού των ενόπλων δυνάμεων της χώρας.

ΜΠΡΟΣ στην αρνητική αυτή στάση της Ουάσιγκτον, ο Έλληνας πρωθυπουργός διαμήνυσε στην Ουάσιγκτον ότι οι διαπραγματεύσεις για τις βάσεις θα καθυστερήσουν (στη συνέντευξή-του στην ιταλική ΡΑΙ, είχε δηλώσει ότι θ' άρχιζαν τον Απρίλιο...) και ότι, σε κάθε περίπτωση, δεν πρόκειται να ξεκινήσουν προτού συναντηθεί — και ξεκαθαρίσει ορισμένα πράγματα — με τον πρόεδρο Ρήγκαν, τον ερχόμενο Ιούνιο, στη Βόννη, στα πλαίσια της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ.

ΑΛΛΑ Η ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ αυτή, στην έναρξη των ελληνοαμερικανικών διαπραγματεύσεων, δεν φαίνεται να ενοχλεί έντονα τους Αμερικανούς, μια και οι βάσεις-τους στην Ελλάδα, εξακολουθούν να λειτουργούν απρόσκοπτα, κάτω, μάλιστα, από «καθεστώς διομολόγήσεων» — για να θυμηθούμε μια παλιά διατύπωση του άλλοτε αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Όσο για «τα θέματα προς εκκαθάριση» με τον Ρήγκαν, δεν πρέπει να είναι πάρα πολλά και σοβαρά. Ιδιαίτερα, μετά τη συνέντευξη του πρωθυπουργού, στους «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς».

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ αυτή, πολλά γράφηκαν. Η «ΑΥΓΗ» αφιέρωσε κύριο άρθρο, με τίτλο: «Υπαναχωρήσεις, με το λαό στη γωνία», υπογραμμίζοντας ότι η εγκατάλειψη βασικών στόχων, για τους οποίους πάλεψε ο λαός, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με τη φόρμουλα ότι άλλο πράγμα είναι οι διακηρύξεις, οι «θεμελιώδεις αξίες του ΠΑΣΟΚ», και άλλο «η συγκεκριμένη πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση στο πλαίσιο της σημερινής πραγματικότητας». Με την ίδια συνέντευξη ασχολήθηκε και η Δεξιά, εκφράζοντας, ως ένα βαθμό, ικανοποίηση. «Αυτοί που χαιρόμαστε την ανακολουθία του ΠΑΣΟΚ — έγραψε η κ. Ελένη Βλάχου — πρέπει να είμαστε εμείς, που ανήκουμε

στην αντιπολίτευση. Δεν μπορεί να είναι οι δικοί-του». Και πράγματι. Οι αληθινοί φίλοι της Αλλαγής, δεν μπορεί να αισθάνονται ευτυχείς, με τη σημερινή πρωθυπουργική δήλωση ότι αν το ΝΑΤΟ «προστατεύσει» τα ανατολικά-μας σύνορα, τότε δεν έχουμε λόγο εξόδου από αυτό ή με τη δήλωση ότι ο δημόσιος τομέας της οικονομίας είναι «πάρα πολύ μεγάλος» (και πρέπει, συνεπώς, να βασισθούμε στην «ιδιωτική πρωτοβουλία»...) ή με τη δήλωση ότι η «κοινωνικοποίηση» θα μοιάζει περισσότερο με την «υφιστάμενη πρακτική» στη Δυτική Γερμανία, παρά με τις εθνικοποιήσεις που εφάρμοσε η σοσιαλιστική κυβέρνηση της Γαλλίας.

Η υμνητική δεν βοηθάει

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, παρά τον Καρνάβαλο, τους χαρταετούς, το κάποιο διάλειμμα εφορίας, η ζωή, και στο δεκαπενθήμερο αυτό, τράβηξε την ανηφόρα... Οι βιομήχανοι, παρά τις κυβερνητικές συστάσεις, συνεχίζουν την «απεργία των επενδύσεων» και, φυσικά, εντείνουν την επίθεσή-τους κατά του εργοστασιακού συνδικαλισμού... Στα γήπεδα, ο «επαγγελματισμός στο ποδόσφαιρο» ανάγει τη βία σε θεότητα, την ίδια στιγμή που η κυβέρνηση εξαγγέλλει το «λαϊκό, μαζικό αθλητισμό»... Το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών προβλέπει, για τους προσεχείς τρεις μήνες, στασιμότητα τόσο στην παραγωγή, όσο και στις πωλήσεις και τις εξαγωγές... Ορισμένες στήλες αισθάνθηκαν την ανάγκη να εξηγήσουν τι θα απογίνουν οι... πολυθεσίτες, ενώ άλλες να βεβαιώσουν ότι το 48% που συγκέντρωσε το ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του Οκτωβρίου, ανέβηκε τώρα στο 75%. Αλλά η επίδοση στην υμνητική, δεν βοηθάει την Αλλαγή. Καμιά Αλλαγή.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ: Επέμβαση;

Μια μικρή χώρα της Λατινικής Αμερικής γίνεται τώρα το θύμα ενός πρώτου τεστ της πολιτικής Ρήγκαν. Το Ελ Σαλβαδόρ, κλασική «δημοκρατία της μπανάνας» ακολούθησε ένα δρόμο που τείνει κι αυτός να γίνει κλασικός στην περιοχή: Τον αγώνα της ένοπλης πάλης, της συγκρότησης ενός πλατιού μετώπου μιας ακατανίκητης λαϊκής συμμαχίας, από την αγροτιά, την εργατιά, τα μικρά και μεσαία κοινωνικά στρώματα της πόλης μέχρι το λαϊκό κλήρο. Από την άλλη μεριά το λεπτό στρώμα των κομπραδόρες, τα κάθε λογής κοινωνικά παράσιτα που ανθούν στον ιστό της ιμπεριαλιστικής εξάρτησης, οι στρατιωτικοί μισθοφόροι των ΗΠΑ.

Απ' τη μια μεριά ο λαός και το δίκιο, από την άλλη η κτηνωδία, η βία η πιο άγρια εκμετάλλευση και... ο Ρήγκαν. Ο Ρήγκαν, που θεωρεί το Σαλβαδόρ σαν ευκαιρία για την εφαρμογή μιας νέας στρατηγικής για όλη τη Λατινική Αμερική. Που οργανώνει γυμνάσια του ΝΑΤΟ στον κόλπο του Μεξικού, που ενισχύει τη δύναμη κρούσης για την Καραϊβική, που εφοδιάζει ανεξάντλητα το σάπιο και ματοβαμμένο καθεστώς του Ντουάρτε.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ούτε ένας από τους βουλευτές και τα μέλη του Κογκρέσου που επισκέφθηκαν το Ελ Σαλβαδόρ, δεν μπόρεσαν να στηρίξουν ανοιχτά την πολιτική Ρήγκαν στη χώρα αυτή. Τέτοια είναι η απομόνωση του Ντουάρτε, που να μην μπορούν ακόμα και οι φίλοι-του να πουν «ένα καλό λόγο» για την πολιτική-του.

Όπως είναι επίσης γεγονός, πως είναι θετική η στάση πολλών ευρωπαϊκών κυβερνήσεων, που με περισσότερο ή λιγότερο διπλωματική γλώσσα προειδοποίησαν τον Ρήγκαν για τις συνέπειες μιας επέμβασης. Φαίνεται ταυτόχρονα πως το σύνδρομο του Βιετνάμ λειτουργεί στον Αμερικάνικο λαό, καθώς πολλές δημοσκοπήσεις παρουσιάζουν ποσοστά μέχρι και 85% κατά της επέμβασης.

Τα αναφέρουμε όλα αυτά, ακριβώς γιατί βρισκόμαστε στις παραμονές του τέλους της φάρσας. Μόλις χρεωκοπήσει η απόπειρα «πολιτικής λύσης» με τις εκλογές παρωδία, το λόγο θα τον έχουν πάλι τα όπλα — αυτή τη φορά για μια καθαρή απάντηση. Και η χούντα, είναι προορισμένη να ηττηθεί, ο μόνος τρόπος να αποφύγει τη συντριβή της είναι η τέτοιου είδους «βοήθεια» απ' τις ΗΠΑ, ώστε να αντιρροπήσει την τέλεια έλλειψη κάθε λαϊκού ερείσματος. Εδώ είναι το κρίσιμο τεστ για την ψυχροπολεμική στρατηγική Ρήγκαν. Και εδώ χρειάζεται η πίεση λαών και κυβερνήσεων, ώστε να μπορέσει ο λαός του Σαλβαδόρ να καθορίσει μόνος-του τις τύχες-του — να χτυπηθεί στη ρίζα-του ο τυχοδιωκτισμός του Ρήγκαν και των γερακιών-του.

Μια επιτυχία της στρατηγικής της επέμβασης στο Σαλβαδόρ, θα είχε δυσοίωνες επιπτώσεις όχι μόνο στη Λατινική Αμερική, αλλά και σε πολύ κοντινότερους-μας ορίζοντες. Γι' αυτό μια νίκη των λαϊκών δυνάμεων στο Σαλβαδόρ είναι και δική-μας!

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ

Πριν αναχωρήσει για το πολυσήμαντο ταξίδι-του στην Κύπρο, ο πρωθυπουργός και Υπουργός Εθνικής Άμυνας έκανε μια εξίσου χαρακτηριστική ενέργεια, μιλώντας — σε κλειστή συνάντηση —, στην ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων, σε 250 συνολικά αξιωματικούς του Γεν. Επιτελείου.

Το κείμενο του λόγου δεν έγινε γνωστό. Απ' την περίληψη όμως που έδωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός προκύπτει πως η ομιλία είχε μια διάσταση μάλλον πρωτότυπη για τις σχέσεις κυβέρνησης — στρατού. Ο κ. πρωθυπουργός φαίνεται ότι κάνοντας μια γενική ανάλυση της θέσης της χώρας και της φύσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει, ενημέρωσε την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων για τη στρατηγική της κυβέρνησης στην αντιμετώπισή-τους και το ρόλο που καλούνται οι Ένοπλες Δυνάμεις να διαδραματίσουν σ' αυτή την προοπτική.

Με λίγα λόγια, για πρώτη φορά και σε τέτοια έκταση έχουμε το φαινόμενο ο στρατός να καλείται να συνειδητοποιήσει το νόημα του έργου-του στο πλαίσιο μιας συνολικής πολιτικής και μάλιστα στον κύριο άξονα των εξωτερικών σχέσεων της χώρας.

Το βήμα είναι θετικό. Γιατι αποτελεί κατάργηση ενός άλλου «στεγανού», όπου οι Ένοπλες Δυνάμεις δεν αντιμετωπίζονταν ποτέ έξω από την απομόνωση ή αυτοαπομόνωση, που ίσχυε, του ρόλου-τους, σε σχέση με τη γενικότερη εθνική πορεία. Όπως είναι επίσης σημαντικό, ότι την επικοινωνία-του ο πρωθυπουργός δεν την περιόρισε στην ολιγάριθμη κορυφή της ιεραρχίας αλλά την άπλωσε στο σύνολο ουσιαστικά των επιτελών.

Φαίνεται ότι τμήμα της ομιλίας αφιερώθηκε και σε εξαγγελία μέτρων για τους στρατιώτες, με στόχευση κυρίως υλική, (μισθός, ασφάλιση κτλ.).

Θέλουμε όμως να πιστεύουμε πως η κυβέρνηση δεν αγνοεί, που ακριβώς βρίσκεται η «καρδιά» του προβλήματος του στρατού. Μιλάμε βέβαια για τη δομή, την καθημερινή λειτουργία και την ιδεολογία του στρατεύματος, όπως εκφράζεται από το στρατιωτικό κανονισμό και όπως βιώνεται στις μονάδες.

Δεν αγνοούμε τη σημασία των ενεργειών «κορυφής». Αλλά κανείς δεν πρέπει να λησμονεί πως ο στρατός θα εναρμονιστεί πλήρως με τη συνταγματική τάξη και την πολιτειακή λειτουργία, όταν πραγματοποιηθεί ένας βαθύς δημοκρατικός μετασχηματισμός της δομής-του, με λυδία λίθο τη θέση που θα εξασφαλίζει στον «εν στολή πολίτη», είτε μόνιμος, είτε έφεδρος είναι αυτός.

Χρειάζεται λοιπόν, μαζί με την περίσκεψη και την προσοχή και τόλμη και αποφασιστικότητα, για να αλλάξει ο στρατιωτικός κανονισμός, για να επικρατήσει αξιοπρέπεια εκεί που σήμερα υπάρχει αυθαιρεσία και βία, για να γίνει η θητεία όχι καταναγκασμός αλλά χρήσιμη κοινωνική λειτουργία.

Οι συνθήκες είναι ώριμες και οι προϋποθέσεις ευνοϊκές. Και το διάβημα — που πρέπει να επιχειρηθεί — θα αποτελέσει τον όρο για τη γενικότερη ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της χώρας, θα αποτελέσει την πιο σαφή κατοχύρωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Να γίνει λοιπόν...

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ (2)

Έχουν δίκιο λοιπόν όσοι ισχυρίζονται πως δεν αρκεί ποτέ να διαβάσεις την «επί του όρους ομιλία», αλλά πρέπει οπωσδήποτε να μελετάς και τις επιστολές του Παύλου.

Στο προηγούμενο σχόλιό-μας, είχαμε στηριχθεί στην «επί του όρους ομιλία» δηλαδή στο λόγο του κ. Παπανδρέου, και το πνεύμα των δηλώσεών-του για το Στράτευμα και τα μέτρα αλλαγής του καθεστώτος-του.

Ξαφνικά, την Κυριακή 28/2, ο υφυπουργός Άμυνας κ.

ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΠΑΛΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Φαίνεται ότι ο δυσκολότερος γάμος σ' αυτή τη χώρα είναι η ένωση της πολιτείας με τους πολίτες-της. Πράγματι, κάθε φορά που επιχειρείται ένας ώριμος και αυτονόητος εκσυγχρονισμός, «κάτι» εμποδίζει τελικά την ήρεμη και ολοκληρωμένη εφαρμογή-του.

Το πρόβλημα βρίσκεται μάλλον στην ανασφαλή σχέση των εκάστοτε κομμάτων και κυβερνήσεων με το «λαό» ή ακριβέστερα το εκλογικό σώμα. Καθώς δεν υπάρχει η βεβαιότητα ότι ο κόσμος έχει κερδηθεί στη βάση ενός συγκεκριμένου προγράμματος, μόλις ενορχηστρωθεί κάποιος θόρυβος από «θιγόμενους» γεννιούνται φόβοι, ότι αποσύρεται η λαϊκή εμπιστοσύνη.

Έτσι, άρκεσαν οι παραεκκλησιαστικές οργανώσεις, οι επιζώσες ηρωίδες του «τρίτου στεφανιού», οι μαινάδες των παστάδων και οι συμπλεγματικοί των αγάμων, με δυο-τρεις εκδηλώσεις, να πανικοβάλλουν την κυβέρνηση και να οπισθοχωρήσει ατάκτως.

Η λύση του «ισόκυρου» πολιτικού και θρησκευτικού γάμου είναι στη βάση-της λαθεμένη. Και, μακροπρόθεσμα, με τις αντινομίες που περικλείει και τα προβλήματα που θα οξύνει, θα βλάψει το ΠΑΣΟΚ περισσότερο απ' όσο η «τολμηρή» επιβολή του υποχρεωτικού πολιτικού γάμου.

Αλλά από τη στιγμή ίσως που για πολλούς υπουργούς τουλάχιστον το ΠΑΣΟΚ ενώθηκε με την εξουσία με συνοικέσιο μάλλον παρά από έρωτα, ήταν στον τομέα του γάμου, μάλλον φυσική μια υποχώρηση...

Πέτσος, ανέτρεψε την εικόνα και κατά τη γνώμη-μας διέψευσε όλο το πλαίσιο αρχών και θέσεων, που το ίδιο το ΠΑΣΟΚ έχει επεξεργαστεί για το Στρατό (Αλήθεια ο κ. υφυπουργός έχει παρακολουθήσει την πολύ τεκμηριωμένη αρθρογραφία του ΑΓΩΝΙΣΤΗ γύρω από το θέμα;). Ο κ. Πέτσος είναι απαράδεκτος όταν δηλώνει «ούτε καψόνια υπάρχουν, ούτε οι Διοικητές των Μονάδων γίνονται δυνάστες των στρατιωτών. Αντιθέτως υπάρχει μια πειθαρχία... Αν αυτή η πειθαρχία πολλές φορές παρεξηγείται και θεωρείται καταδυνάστευση της ελευθερίας είναι θέμα μιας υποκειμενικής σκληρής θεώρησης».

Είναι απαράδεκτος διπλά: εάν μεν γνωρίζει την πραγματική κατάσταση είναι απαράδεκτος επειδή την συγκαλύπτει, εάν δε την αγνοεί είναι έκθετος, επειδή σε ένα δημόσιο λειτουργό δεν επιτρέπεται η άγνοια του τομέα-του.

Όπως επίσης είναι απαράδεκτο να αντιμετωπίζει σαν αίτημα αλλαγής τα μούσια και τα μαλλιά, εκτρέποντας τη συζήτηση και αποσιωπώντας τα πραγματικά προβλήματα και αυτονόητα αιτήματα των στρατευμένων για συνταγματικές ελευθερίες και αξιοπρέπεια.

Ο κ. Πέτσος πρέπει να καταλάβει ότι η «ουσία», ο «πυρήνας», «η καρδιά» του προβλήματος του στρατού, βρίσκεται στη δυνατότητα του στρατιωτικού να οικοδομεί σχέσεις αυθαιρεσίας και ανεξέλεγκτης εξουσίας ως προς τους άνδρες που διοικεί. Αν λοιπόν μια αντιδραστική νοοτροπία μέσα στο στρατό αντιδρά τόσο έντονα στον εναρμονισμό του στρατιωτικού κανονισμού με το Σύνταγμα και τους νόμους της χώρας αυτό είναι όμοιο φαινόμενο με τη στάση των βιομηχάνων που είναι έτοιμοι να συζητήσουν τα πάντα εκτός από την ιδιοκτησία και τα κέρδη-τους...

Αν λοιπόν μέριμνά-μας είναι η ομαλότητα (δεν μιλάμε καν για Αλλαγή), πρέπει να σεβαστούμε ορισμένες στοιχειώδεις αρχές, που τόσο καλά κατείχαμε σαν αντιπολίτευση και τόσο γρήγορα ορισμένοι φαίνεται να λησμονούν σαν κυβέρνηση.

ΤΥΠΟΣ — ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ;

Η Ελλάδα, χώρα με ταλαιπωρη ιστορία και τραυματικά βιώματα κάθε λογής, έχει ευαίσθητη μεν, αλλά χονδροειδή αντίληψη των βασικών αξιών του πολιτισμού. Για παράδειγμα, υπάρχει μια έντονη απέχθεια στον όποιο περιορισμό της ατομικής ελευθερίας. Υπάρχει όμως και μια προσαρμογή στις εκδηλώσεις-της. Ποιός δεν θυμάται για παράδειγμα ότι στα στρατοδικεία της χούντας θεωρούνταν «μικρές», ποινές που φτάναν τα πέντε χρόνια φυλάκισης...

Όλος αυτός ο μακρός πρόλογος συνδέεται με ένα απαράδεκτο φαινόμενο, που τείνει να γίνει ενδημικό στον ελληνικό Τύπο και στα ελληνικά κρατητήρια. Αν δεν κάνουμε λάθος, κάθε κρατούμενος, είτε με προοπτική το Αυτόφωρο, είτε έστω σε προφυλάκιση, θεωρείται εξ ορισμού αθώος, μέχρις αποδείξεως του εναντίον. Ούτως ή άλλως πάντως, σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να ποδοπατείται η αξιοπρέπεια-του και οι ελευθερίες-του.

Τώρα τελευταία λοιπόν, μια μερίδα του Τύπου έχει ανάγει σε «εύρημα» την εισβολή συντακτών και φωτογράφων, σε κρατητήρια και ασφάλειες, όπου άτομα που έχουν συλληφθεί για διάφορους λόγους γίνονται αντικείμενο ενός «αβανταδόρικού» και βάνουσου εν τέλει ρεπορτάζ. Ταλαιπωρα πρόσωπα σε φωτογραφίες «πιπεράτες», ιστορίες τρομοκρατημένων ανθρώπων υπό το όμμα δυο εξουσιών, του Τύπου και του νόμου, γίνονται επιδόρπιο ανάγνωσης για τους «κανονικούς» ανθρώπους, καταναλωτές-αναγνώστες.

Αυτές οι δημοσιογραφικές «επιτυχίες» αν δεν είναι παράνομες, είναι πάντως απάνθρωπες και υποτιμητικές για πρόσωπα και θεσμούς. Και πρέπει να σταματήσουν. Γιατι αυτή η «ανθρωποφαγία» των μέσων ενημέρωσης διαπαιδαγωγεί στην περιφρόνηση των δικαιωμάτων του άλλου. Δηλαδή όλων-μας. Και απ' αυτό δεν κερδίζει μάλλον ούτε ο Τύπος, ούτε ο Νόμος.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κάποτε πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση ότι η Δημοκρατία δεν μπορεί να είναι «δικιά-μας» αλλά όλων. Και ότι το ίδιο ισχύει και για τις κρατικές υπηρεσίες και τη λειτουργία-τους: ότι δεν εξαγιάζονται δηλαδή οι δραστηριότητές-τους, επειδή τώρα τελούν υπό το «δικό-μας» έλεγχο.

Τα γράφουμε όλα αυτά απ' αφορμή συνεχόμενα δημοσιεύματα μερίδας του Τύπου όπου ζητείται η παρουσία της αστυνομίας στις συναντήσεις της Μασονικής Στοάς. Έχουμε παλιότερα αναφερθεί στο θλιβερό — επί της ουσίας — φαινόμενο που αποτελεί για τις μέρες-μας η Μασονία. Αλλά έχουμε επισημάνει ότι Δημοκρατία σημαίνει ακριβώς δικαίωμα ύπαρξης όλων των δοξασιών και θεωριών, με μόνη προϋπόθεση ότι τελούν υπό τον έλεγχο του νόμου και της κοινής γνώμης. Απ' αυτή τη σκοπιά, το μόνο που χρειάζεται είναι η υπαγωγή των μασονικών στοών, στα μέτρα που προβλέπονται συνταγματικά και θεσμικά για τις Ενώσεις προσώπων.

Όταν, λοιπόν, ζητάμε την παρουσία της Αστυνομίας στις συνεδριάσεις μιας Ένωσης προσώπων, αυτό πρέπει να σημαίνει ή ότι η Αστυνομία θα διαλέγει μόνο τους «κακούς» ή ότι είναι «καλή», επειδή τώρα είναι «δική-μας».

Κατά τη γνώμη-μας όμως, αν σήμερα επιτρέψεις την παρουσία της Αστυνομίας στους μασόνους ή τους φυσιολάτρες, αύριο δεν θα μπορείς να την αρνηθείς στα συνδικάτα ή στα κόμματα.

Υπάρχει αλήθεια κανείς που το θέλει αυτό; Ή απλά, όσοι υποκινούν τέτοιες καμπάνιες δεν έχουν υπολογίσει αυτή την πλευρά; Περισσότερη σκέψη και προσοχή λοιπόν, για περισσότερη δημοκρατία...

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ

Ένα από τα θετικότερα στοιχεία της πολιτικής αλλαγής της 18ης Οκτώβρη είναι το άνοιγμα της τηλεόρασης στις ανοιχτές συζητήσεις για θέματα του αντιδικτατορικού α-

γώνα του λαού-μας. Αυτές οι συζητήσεις αποκαθιστούν το βάρος των γεγονότων, που η εφταετία της «Νέας Δημοκρατίας» χωρίς βέβαια να μπορέσει να αγνοήσει, έτεινε να τα ελαχιστοποιήσει.

Είναι επίσης θετικό πως μ' αυτές τις εκπομπές ενδυναμώνεται ένα αντιδικτατορικό και δημοκρατικό φρόνιμα, στις νεότερες κυρίως γενιές, καθώς για πρώτη φορά οι λαϊκοί αγώνες δεν ταυτίζονται με το αίσθημα της ήττας ή ενός αδιέξοδου και αδικαίωτου ηρωισμού.

Από μια άλλη σκοπιά βέβαια, η πραγματική ιστορική αποτίμηση δεν βοηθιέται από τις συζητήσεις αυτές, καθώς η πολυπλοκότητα των τότε γεγονότων και οι σημερινές σκοπιμότητες, δύσκολα εναρμονίζονται με την ακρίβεια που απαιτεί η ιστορική αλήθεια.

Η πρόσφατη συζήτηση της ΕΡΤ για τα γεγονότα στη Νομική, βγήκε κερδισμένη στο πρώτο στοιχείο, της εξασφάλισης δηλαδή της αγωνιστικής συνέχειας. Δεν μπόρεσε να αποφύγει, όμως, κάποιο «στήσιμο» των συνομιλητών, που ξεκινούσε από το ντύσιμο (έχουμε τη βεβαιότητα πως οι φίλοι ομιλητές δεν κυκλοφορούν — ακόμα τουλάχιστον — με κοστούμι και γραβάτα στην καθημερινή-τους ζωή), μέχρι την ακριβή κατανομή των όσων έπρεπε να ειπωθούν.

Θα ήταν, ίσως, προτιμότερη, η αμεσότητα της προηγούμενης συζήτησης για το πολυτεχνείο, έστω κι αν καταγγέλθηκε για «άναρχη» διαδικασία.

Κάπου υπάρχει και η «χρυσή οδός», του μέτρου. Ας ληφθεί υπόψη για το μέλλον, μια και άλλωστε η Τηλεόραση υπερέχει του Τύπου, ακριβώς λόγω της αμεσότητας και της ζωντάνιας-της — όπως και τα τότε γεγονότα υπερέχουν των τωρινών για τον ίδιο λόγο.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Στόχος-μας είναι η προώθηση του παιδαγωγικού παιχνιδιού και στην Ελλάδα. Φέραμε τα ιταλικά παιχνίδια «Danese» γιατί πιστεύουμε πως βοηθάνε το παιδί στην ανάπτυξη της ελεύθερης σκέψης, της δημιουργικότητας της μάθησης. Και αυτό γιατί δεν βασιζονται σε προκαθορισμένους κανόνες ή σχήματα αλλά ελεύθερα το παιδί δημιουργεί και γνωρίζει το περιβάλλον γύρω-του. Ορισμένα από τα παιχνίδια είναι:

ΠΡΟΣΘΕΤΩ - ΑΦΑΙΡΩ: Το παιδί προσθέτοντας και αφαιρώντας διαφανείς κάρτες δημιουργεί εικόνες ή θέματα γύρω από το φυσικό-του περιβάλλον. Ηλικία 3-8.

ΚΑΡΤΕΣ ΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΙΡΜΩΝ: Ηλικία 3-7.

ΑΛΦΑΒΗΤΟ & ΦΑΝΤΑΣΙΑ: Με κομμάτια μη τοξικού καουτσούκ μπορεί το παιδί να φτιάξει όλα τα γράμματα ελληνικού ή ξένου αλφαβήτου, εικόνες και διάφορα σχήματα. Ηλικία 4-8.

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: Με 48 έγχρωμες διαφορετικές εικόνες το παιδί μπορεί να δημιουργήσει ιστορίες ή θέματα γύρω από το φυσικό-του περιβάλλον. Ηλικία 3-7.

Αποκλειστική Διάθεση:

GIOCO DEL SOLE

Κ. ΣΠΥΡΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.

Ιθάκης 32 — Κυψέλη τηλ: 82.33.806 82.31.709

(μεταξύ Πατησίων και Ιω. Δροσοπούλου)

Θα πάρει τέλος η αποξένωση με τους ελληνο- κύπριους;

του Ηλία Καρά

ΜΕ 22 ΧΡΟΝΙΑ καθυστέρηση, από την εποχή που ανακηρύχτηκε η ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία, Έλληνας Πρωθυπουργός επισκέφτηκε επιτέλους την Κύπρο — έστω και την ακρωτηριασμένη Κύπρο. Είναι φυσικά αδύνατο, μέσα σε λίγες γραμμές να δοθούν οι διάφορες, εξαιρετικά σημαντικές όψεις αυτού του ταξιδιού, και είναι πολύ νωρίς για να προβλεφτούν οι μελλοντικές επιπτώσεις που θα έχει. Οπωσδήποτε όμως αποτέλεσε μια τομή σε πολλά επίπεδα, και πρώτα απ' όλα στις σχέσεις των δύο τμημάτων του Ελληνισμού, του Ελλαδικού και του Κυπριακού, που οι τραυματικές εμπειρίες της τελευταίας εικοσαετίας έχουν οδηγήσει σε μια επικίνδυνη αποξένωση.

«*ΗΡΘΑ (...) για να επουλώσω τις πληγές για τις οποίες ευθύνεται η Μητρόπολη του Ελληνισμού*», τόνισε ο κ. Α. Παπανδρέου απαντώντας το Σάββατο το απόγευμα στο λόγο του αρχιεπίσκοπου Χρυσόστομου. Και τα ίδια ακριβώς λόγια επανέλαβε και την επομένη στο λόγο που εκφώνησε στην Κυπριακή Βουλή προσθέτοντας ότι, αν και «*άφρονες αξιωματούχοι*» (η υιοθέτηση της καραμανλικής ορολογίας δεν είναι άμοιρη συμβολικής σημασίας) «*παρέσυραν στην καταστροφή τη μεγαλόνησο (...) παραμένει αλήθεια ότι είναι ελλαδική ευθύνη, όπως κι αν συνέβη*». Ήταν μια ρητή δήλωση που οκτώ χρόνια — τώρα περίμεναν οι Ελληνοκύπριοι και η οποία έγινε με τον επισημότερο τρόπο που μπορούσε να γίνει.

✱

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ του Έλληνα Πρωθυπουργού, αποτέλεσε στο συμβολικό επίπεδο το κορυφαίο σημείο, μιας προσπάθειας για να αποκατασταθούν οι βαριά τραυματισμένες, στη λαϊκή συνείδηση, σχέσεις των δύο τμημάτων του Ελληνισμού. Και αυτό ήταν φανερό τόσο στην ιδιαίτερα προσεκτική, συμπεριφορά του Α. Παπανδρέου, όσο και στην ίδια τη λαϊκή υποδοχή που του επιφυλάχτηκε: Μια υποδοχή εντυπωσιακής μαζικότητας, όπου η συγκίνηση όλων ήταν έντονη και φανερή: «*δακρύζουν σήμερα τα σκλαβωμένα εδάφη-μας*», επαναλάμβανε συνέχεια ο εκφωνητής του ΡΙΚ περιγράφοντας την είσοδο του Α. Παπανδρέου στη Λευκωσία — και χιλιάδες μάτια βούρκωσαν περισσότερες από μια φορές, στη διάρκεια του τριημέρου. Όμως, ο ανθρωπισμός ήταν συγκρατημένος. Ο κόσμος που είχε κατέλκει για να χαιρετίσει τον Έλληνα Πρωθυπουργό, ήταν έτοιμος να πιστέψει σ' αυτόν, δεν τον θεωρούσε όμως, ακόμα, δικό-του ηγέτη. Γι' αυτό και δεν μπορεί να υπάρξει σύγκριση με την υποδοχή που είχε επιφυλαχτεί στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, όταν πέστρεψε στην Κύπρο μετά το πραξικόπημα και την εισβολή.

Εκεί ο κυπριακός Ελληνισμός υποδεχόταν τον δικό-του ηγέτη — τώρα ο Α. Παπανδρέου έπρεπε (και θα χρειαστεί και στο μέλλον) να αποδείξει ότι μπορεί να κερδίσει και να διατηρήσει την εμπιστοσύνη-του.

ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ χαρακτηριστικό, συμβολικό, στοιχείο της υποδοχής ήταν ότι η Κύπρος δεν έπλεε στη γαλανόλευκο — η Κυπριακή σημαία, αυτό το ουσιαστικά ανύπαρκτο μέχρι το 1974 σύμβολο, είχε πάρει την ισότιμη θέση-του, δίπλα στην Ελληνική σημαία, όχι μόνο στις επίσημες εξέδρες, αλλά και στα χέρια του ανώνυμου Κύπριου. Δείγμα σκληρής ωρίμανσης ενός λαού που υποδεχόταν πριν είκοσι χρόνια, σ' ένα γαλανόλευκο παραλήρημα, την πριγκίπισσα Ειρήνη «*τη βασιλοπούλα της Ελλάδος που θα γινόταν βασιλοπούλα της Κύπρου*».

✱

ΣΤΗ στόχευσή-του να αποκαταστήσει τις σχέσεις ανάμεσα στα δύο τμήματα του ελληνισμού, ο Α. Παπανδρέου — αναγνωρίζοντας βέβαια την ουσιαστική αυτοτέλεια και την κρατική ανεξαρτησία του Κυπριακού ελληνισμού — διεκδίκησε για τον εαυτό-του το ρόλο του ηγέτη του συνόλου του ελληνισμού, και για την Ελλάδα, το ρόλο της «*μητρόπολης του Ελληνισμού*», φόρμουλα που εγκαινίασε από την πρώτη στιγμή που έφτασε στην Κύπρο, μιλώντας στο αεροδρόμιο της Λάρνακας, και την οποία δεν έπαψε να επαναλαμβάνει στη συνέχεια. Διεκδίκησε δηλαδή το προβάδισμα της Αθήνας απέναντι στη Λευκωσία, γεγονός που μπορεί να φαίνεται εύλογο με τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων, δεν παύει όμως να ανακαλεί στη μνήμη τον όρο «*εθνικό κέντρο*» που είχε εγκαινιάσει ο Γεώργιος Παπανδρέου το 1964 και είχε τη γνωστή αμαρτωλή εξέλιξη στη συνέχεια. Παρ' όλο που είναι φυσικά αδιαμφισβήτητο ότι ο όρος «*μητρόπολη του Ελληνισμού*» είναι πιο ευλύγιστος και λιγότερο περιοριστικός από το στενά μονοσήμαντο «*εθνικό κέντρο*». Οπωσδήποτε πάντως η προβολή της θέσης ότι η Ελλάδα είναι η «*μητρόπολη του Ελληνισμού*», και ότι επομένως ο Έλληνας πρωθυπουργός είναι ο ηγέτης του συνόλου ελληνισμού, έχει δύο βασικές συνέπειες:

● Στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής οδηγεί σ' ένα είδος συνολικής διαπραγματεύσης, όσο κι αν ο κ. Α. Παπανδρέου, στη συνέντευξη Τύπου που έδωσε πριν αναχωρήσει από τη Λευκωσία, αρνήθηκε ρητά τον όρο package deal. Γιατί ορθά βέβαια παρατήρησε ότι είναι διαφορετικής μορφής προβλήματα το Κυπριακό και Αιγαιακό («*έντονα ενδονατοϊκό*» χαρακτήρισε το τελευταίο), όμως, από την άλλη μεριά, στους λό-

γους που εκφώνησε στην Κύπρο, δεν έπαψε να αναφέρεται, παρθετικά, στα διάφορα σημεία όπου διαγράφονται απειλές για τον Ελληνισμό: Κύπρος, Αιγαίο, Δυτ. Θράκη αλλά και ελληνισμός της Πόλης — ένα θέμα που με ιδιαίτερη έμφαση άρχισε ο Έλληνας πρωθυπουργός να προβάλλει από την ομιλία-του, στους αξιωματικούς την παραμονή της αναχώρησής-του για την Κύπρο.

ΣΤΟ ΙΔΙΟ πλαίσιο φαίνεται να εντάσσεται και η εμφανώς υποβαθμισμένη σημασία που αποδόθηκε στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα — μόνο δυο σύντομες, σχεδόν φευγαλέες αναφορές, σ' ένα πλήθος λόγων που εκφωνήθηκαν στη διάρκεια του τριήμερου. Γεγονός που επισημάνθηκε και σχολιάστηκε όχι μόνο από ξένους παρατηρητές, αλλά και μεταξύ των Ελληνοκυπρίων.

● **Στον τομέα της εσωτερικής κυπριακής πολιτικής**, η εμφάνιση του Α. Παπανδρέου ως ηγέτη του συνόλου Ελληνισμού, του προσέδωσε ένα ενοποιητικό ρόλο για τις κατακερματισμένες πολιτικές δυνάμεις — στο εκτός του ΑΚΕΛ τμήμα του πολιτικού φάσματος. Ρόλος ιδιαίτερα σημαντικός, αν όχι καθοριστικός, σε μια περίοδο όπου η κρίση του συνόλου της ελληνοκυπριακής πολιτικής ηγεσίας είναι κάτι περισσότερο από προφανές.

Η ΚΡΙΣΗ αυτή συνδυάζεται με μια βαθύτερη πολιτική κρίση, απόρροια των συνεχών απογοητεύσεων και διαψεύσεων του Κυπριακού λαού. Η καταστροφή του '74 άφησε εξάλλου ουσιαστικά ανέπαφες όλες τις δυνάμεις της κοινωνικής και πολιτικής συντήρησης που συνεχίζουν ανενόχλητες το θεάρεστο έργο-τους, συσσωρεύοντας τον τελευταίο καιρό αλλεπάλληλα μεγάλα οικονομικά σκάνδαλα. Η τεράστια ξένη, και κυρίως αμερικανική βοήθεια που οδήγησε σε μια εντυπωσιακά σύντομη αποκατάσταση των προσφύγων (πληρώνει ο θύτης τα θύματά-του) και ο εμφύλιος πόλεμος στο Λίβανο στάθηκαν οι θεμέλιοι λίθοι του κυπριακού «οικονομικού θαύματος», που επέτρεψε να διατηρηθούν οι προ του '74 πολιτικές και κοινωνικές ηγεσίες και να εξακολουθούν να συμπεριφέρονται όπως «τον καιρό των ολβίων». Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με ένα έντονο κλίμα συντήρησης και κοινωνικού κομφορμισμού που διαποτίζει την κυπριακή κοινωνία, οδήγησε επίσης σε μια βαθιά απογοήτευση και πικρία κάποια στρώματα διανοούμενων που η παρουσία-τους μπορεί να είναι περιορισμένη (ίσως και περίθωριακή) αλλά η δυνητική σημασία-τους για τη διαμόρφωση του πολιτιστικού προσώπου της Κύπρου ιδιαίτερα σημαντική — αν δεν θέλουμε να συρρικνωθεί ο ρόλος της Κύπρου σ' ένα ρόλο αντίστοιχο μ' αυτόν του Χονγκ-Κονγκ.

Στο περιθώριο της επίσκεψης του Ανδρέα Παπανδρέου στην Κύπρο, και συγκεκριμένα την Κυριακή το απόγευμα, ο υφυπουργός συντονισμού Ι. Ποιτάκης, που συνόδευε στο ταξίδι-του τον Έλληνα πρωθυπουργό, αποκάλυψε στη Λευκωσία την προτομή του **Ξάνθου Τσικουρή**.

Ο Ξάνθος Τσικουρής, που στην Ελλάδα σήμερα έχει δυστυχώς σχεδόν ολοκληρωτικά ξεχαστεί, σκοτώθηκε το Σεπτέμβριο του 1970, μαζί με την **Μαρία Αντζελόνι**, ενώ προσπαθούσαν να τοποθετήσουν βόμβα μεγάλης ισχύος στην Αμερικανική πρεσβεία της Αθήνας. Η απόπειρά-τους αυτή ήταν ίσως η σημαντικότερη δυναμική ενέργεια που έγινε στην διάρκεια της δικτατορίας και είχε συγκλονίσει — με την εμβέλεια του στόχου-της αλλά και την τραγική αποτυχία-της — όλους ό-

σους είχαν στρατευτεί στον αντιχουντικό αγώνα.

Το χουντικό πραξικόπημα στην Κύπρο και η τουρκική εισβολή που επακολούθησε προσέδωσαν, αναδρομικά, μια ιδιαίτερη φόρτιση — συμβολική και σχεδόν προφητική — στην ενέργεια που ένας Κύπριος επιχείρησε να πραγματοποιήσει και στον ειδικό στόχο που επέλεξε.

Ο Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ δεν απέκρυψε ότι η δρομολόγηση μιας ενοποιητικής διαδικασίας των πολιτικών δυνάμεων εντάσσεται απόλυτα στους ευρύτερους και μακροπρόθεσμους στόχους-του σε σχέση με το κυπριακό πρόβλημα. Το θέμα το έθιξε άμεσα και στην ομιλία-του στη Βουλή «*διαπίστωσα, τουλάχιστον εγώ είμαι βέβαιος, ότι οι μακροπρόθεσμοι στόχοι είναι κοινοί*» και επίσης στη συνέντευξη Τύπου απαντώντας στην πρώτη ερώτηση που του τέθηκε απ' τον ανταποκριτή του Αθηναϊκού Πρακτορείου «*πιστεύω ότι στα πλαίσια μιας υπεύθυνης τοποθέτησης είναι δυνατή η σύμπτωση απόψεων, αν και αυτό μπορεί να απαιτήσει και χρόνο και κάποια δουλειά*».

ΤΗΝ ΙΔΙΑ στόχευση εξυπηρετούσε εξάλλου και η ιδιαίτερη προσοχή με την οποία ο Α. Παπανδρέου στο τριήμερο ταξίδι-του, στάθηκε μακριά και πάνω από τις αλληλοσπαραζόμενες ελληνοκυπριακές φατρίες: είναι χαρακτηριστική ως προς το θέμα αυτό άμεμπτη ισορροπία που διατήρησε μεταξύ Προέδρου και Αρχιεπισκόπου, το γεγονός ότι δέχτηκε όχι μόνο τους αρχηγούς των μεγάλων αλλά και των μικρών κομμάτων (που δεν συμμετέχουν στο Εθνικό Συμβούλιο) ο μακρύς αλλά και προσεκτικά επιλεγμένος, από συμβολική άποψη, κατάλο-

Γεώργιος Κορομηλάς Λάμπρος Κορομηλάς ή αθηναϊκή περιπέτεια

40 αιώνες αθηναϊκής ζωής

τόμος Α' 'Από τα Πραϊστορικά χρόνια ως το 338 π. Χ.

τόμος Β' 'Από τη Μακεδονική Κυριαρχία ως το 1834

επιμέλεια: **Μαριάννα Κορομηλά**

Κεντρική Διάθεση

«Πορεία», Σόλωνος 77 - Τηλ. 3631622

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ
ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ 1981

ΚΕΔΡΟΣ

γος των επισκέψεών-του, ώστε τίποτα το σημαντικό για κάποια μερίδα του πληθυσμού να μην παραλειφτεί αλλά και καμιά ενέργεια να μην λειτουργήσει αποθητικά για μια άλλη ενδεχόμενη μερίδα του πληθυσμού.

Η ΕΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ αυτή διαδικασία δεν μπορεί ούτε πρόκειται φυσικά να πάρει τη μορφή της πρότασης - παγίδας του προστάτη των χουντοπραξικοπηματιών κ. Γλ. Κληρίδη («Εισηγήθηκα να προεδρεύσει ο κ. Πρωθυπουργός μιας ευρείας διασκέψεως ή ενός διευρυνόμενου Εθνικού Συμβουλίου, το οποίο να μελετήσει το κυπριακό και να λάβει αποφάσεις»). Είναι εξάλλου γνωστό ότι ο κ. Γ. Κληρίδης, σχεδόν φανερά, απευχόταν την επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στην Κύπρο και γι' αυτό ίσως αρρώστησε το Σάββατο και δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στην υποδοχή του κ. Α. Παπανδρέου στο αεροδρόμιο της Λάρνακας, όπως έκαναν όλοι οι άλλοι πολιτικοί αρχηγοί.

ΟΜΩΣ δεν μπορεί επίσης η ενοποιητική αυτή διαδικασία να έχει για άξονα ένα κόμμα όπως η ΕΔΕΚ — παρά τις στενές ιδεολογικές και πολιτικές-της σχέσεις με το ΠΑΣΟΚ. Γιατί η ΕΔΕΚ έχει παραμείνει μια περιθωριακή δύναμη στο πολιτικό φάσμα της Κύπρου και μόνο ορισμένοι ευφάνταστοι οπαδοί-της στην υποδοχή του Α. Παπανδρέου στο αεροδρόμιο της Λάρνακας, παράλαζαν το σύνθημα «ΕΔΕΚ - ΠΑΣΟΚ, Αλλαγή», σε «ΕΔΕΚ - ΠΑΣΟΚ, Εξουσία».

ΕΤΣΙ εμφανίζεται απαραίτητη η σύμπτωση περισσότερων δυνάμεων, από μετανωμένους «ενωτικούς», στα μάτια των οποίων ο Α. Παπανδρέου δεν παύει να εκπροσωπεί το «εθνικό κέντρο» («Ελλάς, Ελλάς, σκέπασε και μας» ήταν το κύριο σύνθημά-τους) έως τους οπαδούς του αρχιεπίσκοπου (που συμπλέει τον τελευταίο καιρό με την ΕΔΕΚ, και λόγω της αντίθεσής-του στον διακοινοτικό διάλογο) και το ΔΗΚΟ του προέδρου Κυπριανού, που εμφανίζεται ως ο κύριος οφειλειμένος από την επίσκεψη του Α. Παπανδρέου, αν και όχι στο βαθμό που θα επιθυμούσε.

ΣΤΙΣ διεργασίες αυτές, που δείχνουν να έχουν ήδη ξεκινήσει, δεν φαίνεται να συμμετέχει το ΑΚΕΛ, το οποίο αντίθετα θα πρέπει να φοβάται μήπως τελικά σχηματιστεί μια ευρεία ένωση κεντρώων και δεξιών δυνάμεων, όπως ήταν το Μέτωπο που είχε συγκροτηθεί υπό τον Μακάριο στη δεκαετία του '60.

ΤΟ ΑΚΕΛ συμμετείχε μαζικά σ' όλες τις εκδηλώσεις που έγιναν για την υποδοχή του Ανδρέα Παπανδρέου και χαιρέτισε με θερμά λόγια την άφιξή-του στην Κύπρο. Δεν παρέλειψε όμως να υπογραμμίσει καθαρά την αντίθεσή-του (σχεδόν την αντιπολίτευσή-του) σε ορισμένα σημεία της πολιτικής του Έλληνα πρωθυπουργού αφ' ενός με τα συνθήματα που φώναζαν οι οπαδοί-του στη διάρκεια της υποδοχής (π.χ. «Σοβιετική βοήθεια» ή «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», και αφ' ετέρου με τη δήλωση που έκανε ο Εζ. Παπαϊωάννου μετά τη συνάντησή-του που είχε την Κυριακή με τον Α. Παπανδρέου «Τονίσαμε πως η καλύτερη βοήθεια που θα μπορούσε να μας δώσει η Ελλάδα θα ήταν η αποχώρησή-της από το ΝΑΤΟ».

ΑΣ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ τέλος, ότι οι πολιτικές ανακατατάξεις που επισημάνθηκαν πιο πάνω έχουν εκτός των άλλων και ένα τελείως συγκεκριμένο πολιτικό ορίζοντα: τις προεδρικές εκλογές που θα πραγματοποιηθούν το Φεβρουάριο του 1983 και για τις οποίες εκτός από τον Σ. Κυπριανού, (που μάλλον εξασφαλίζει και την υποστήριξη του ΑΚΕΛ) έχουν ανακοινώσει επίσης τις υποψηφιότητές-τους και οι Γ. Κληρίδης και Β. Λυσσαρίδης.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ του Α. Παπανδρέου, άνοιξε σίγουρα μια νέα εποχή, στο κατακερματισμένο εσωτερικό μέτωπο της Κύπρου, όπου καμιά προσωπικότητα δεν φαίνεται να είναι σε θέση, ούτε στο ελάχιστο να συμπληρώσει το κενό που άφησε ο θάνατος του Μακαρίου. Ο Α. Παπανδρέου επιδιώκει να καλύψει ο ίδιος, ένα μέρος, τουλάχιστον, απ' αυτό το κενό; Ο

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Ιανουάριος Φεβρουάριος, αριθ. 47-48

Τεύχος διπλό, σελ. 160

Ζμπίνιεβ Κοβαλέβσκι, 'Η Άλληλεγγύη την παραμονή του πραξικοπήματος, Μίλαν Κούντερα, Γιατί έπρεπε να αφανιστεί ο άγαθούλης, Τό πρόγραμμα του Συνεδρίου της Άλληλεγγύης,

Γιώργου Καρρά, Νέες συνθήκες παλιά καθήκοντα, Άγγελου Έλεφάντη, Άλλαγή - Έναλλαγή - Υπομονή. Δαμιανού Παπαδημητρώπουλου, 'Η έξωτερική συμπεριφορά της Ελλάδας, Μιχάλη Παπαγιαννάκη, Νέοι προσανατολισμοί στην οικονομία ή παλαιοί δισταγμοί, Άννας Φραγκουδάκη, Έξταση μιας Πανελληνίας αὐταπάτης

Σωτήρη Κατσαμπάνη, τό συντεχνιακό πνεῦμα τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων, Θόδωρου Διονυσόπουλου, Κώστα Καλόπουλου, 'Η καθημερινή ζωή του φαντάρου, Σπύρου Ασδραχά, Ρωμαίοι καί Έλληνες στα 1837, Αίμιλιου Μεταξόπουλου, 'Η δομή τῶν ἐπιστημονικῶν Ἐπαναστάσεων». Τά «Σημειώματα τοῦ ΠΟΛΙΤΗ»

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποίηση

Θεοτόκης Ζερβός, Γιάννης Κοντός, 'Ελλη Σκοπετέα, Γιώργης Σιδέρης

Πεζά

Μ.Ι. Καβάζης, Χρόνης Μίσσιος

Δοκίμια

Ρολάν Μάρτ, 'Ιστορία ή λογοτεχνία, Λίζυ Τσιριμώκου, 'Ιστορία λογοτεχνίας καί 'Ιστορική ποιητική.

Κριτική

Χρήστου Μπράβου, «Τό Τίμημα» τοῦ Γιάννη Δάλλα Μαρία Λαϊνά, «Σχέδια γιά νά μάθω νά ὑπακούω» τῆς Ἀλεξάνδρας Πλαστήρα, Μαριάννας Δήτσα, «'Η τρέλα σ' ὅλα τὰ στάδια» τοῦ Γιώργη Ζάρκου, «Ζητήματα λογοτεχνικῆς Κριτικῆς» τοῦ Γιώργη Ἀράνη, «Μητριά πατρίδα» τοῦ Μιχάλη Γκανά, «'Ο μαρξισμός καί ἡ λογοτεχνική κριτική» τοῦ Τ. Ἡνγκλετον, Στέλιου Γούτη, 'Ο «φονιάς» τοῦ Μήτσου Εὐθυμιάδη.

Σημειώματα τοῦ Λογοτεχνικοῦ Πολίτη

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΔΙΑΚΟΣ ΠΛΗΓΗΣ 17, 36-37, 38

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΣΧΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

βιβλία

περιοδικά

forum

Αλκιβιάδου 165 Πειραιας

Οι παγίδες του τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού

του Ρεπόρτερ

Δεν υπάρχει ίσως πιο χυδαία πολεμική κατά του ΠΑΣΟΚ από αυτή που ασκεί μια μερίδα της Δεξιάς, αφήνοντας αιχμές μιας κάποιας «συναλλαγής» του ΠΑΣΟΚ με κάποιες χουντικές «μερίδες» κτλ. Σε κάθε περίπτωση η τέτοια λασπολογικού χαρακτήρα «κριτική», εμποδώνει περισσότερο τη βεβαιότητα, ότι το ΠΑΣΟΚ κάποιους θίγει καίρια ώστε να γίνονται τόσο απροκάλυπτοι.

Μια άλλη πλευρά κριτικής είναι εκείνη όμως που καταδείχνει την αυτοπαγίδευση του ΠΑΣΟΚ σε μια λογική «τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού» των κακώς κειμένων στην ελληνική κοινωνική δομή. Όπως είναι γνωστό, ο εκσυγχρονισμός υπήρξε ο πάγιος στόχος των πιο προωθημένων και «στρατηγικών» κύκλων της άρχουσας τάξης. Και έχει σαν πάγιο γνώρισμά του, τη βελτίωση κάποιας κρατικής ή κοινωνικής λειτουργίας διοικητικά, «άνωθεν», με παράκαμψη των κοινωνικών διαδικασιών και δυνάμεων που τους αφορούν αυτές οι «βελτιώσεις».

Έχει ήδη επισημανθεί από πολλούς μελετητές της εφταετίας, η προσπάθεια που κατέβαλε η Χούντα, σε ορισμένους τομείς, όπως η παιδεία, να «εκσυγχρονίσει» τις δομές, δηλαδή, όπως κατήγγειλε τότε το φοιτητικό κίνημα, να εναρμονίσει το πανεπιστήμιο με τις ανάγκες των μονοπωλίων και την ιδεολογία του «ελληνοχριστιανισμού». Είναι γνωστοί οι αγώνες του φοιτητικού κινήματος εναντίον του «Καταστατικού Χάρτη» της Χούντας και των στόχων-του.

Μια μελέτη όμως στη στρατηγική διαμόρφωση των κατευθύνσεων πολιτικής για την εκπαίδευση επί Χούντας είναι αποκαλυπτική για μεθοδεύσεις για πρόσωπα και πράγματα. Και δείχνει πράγματι, πως υπάρχει μια συγγένεια των εκσυγχρονιστικών προτάσεων, τότε και τώρα, καθώς συμπίπτουν στην «άνωθεν» κατεύθυνση των παραγόντων που διαμορφώνουν το πλέγμα της εκπαίδευσης - παιδείας.

Το πρώτο βήμα της Χούντας το εντοπίζουμε στο Ν.Δ. 793 της 30 Δεκεμβρίου 1970, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 1η Ιανουαρίου 1971. Το Ν.Δ. φέρει τον τίτλο «Περί Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας» με άρθρο 1 που έχει τίτλο: «Αρμοδιότητες - Συγκροτήσεως».

1. Το κατά το άρθρον 17 παρ. 2 του Συντάγματος Εθνικόν Συμβούλιον Παιδείας γνωμοδοτεί επί του προσδιορισμού των γενικών γραμμών της εθνικής πολιτικής επί της παιδείας, των αναφερομένων εις τους στόχους, την αποστολήν και τας ιδεολογικάς κατευθύνσεις, αι οποίαι δέον να συνθέτουν τον εθνικόν χαρακτήρα της παιδείας, επί τω τέλει της ηθικής και πνευματικής αγωγής και της αναπτύξεως της εθνικής συνειδήσεως των νέων, επί τη βάσει των αξιών και παραδόσεων του Ελληνικού και του Χριστιανικού πολιτισμού.

2. Τò Εθνικόν Συμβούλιον Παιδείας συγκροτείται εκ:

- α. του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος,
- β. του Προέδρου του Συνταγματικού Δικαστηρίου,
- γ. του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων,
- δ. του Προέδρου της Ακαδημίας Αθηνών,
- ζ. του Πρυτάνεως του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου,
- η. του αρχαιότερου Γενικού Επιθεωρητού Μέσης Εκπαιδεύσεως, και
- θ. του αρχαιότερου Γενικού Επιθεωρητού Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως.

3. Το Εθνικόν Συμβούλιον Παιδείας συγκαλείται και προεδρεύεται υπό του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, εν ελλείψει δε, απουσία ή κωλύματι τούτου, του Προέδρου του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Φαίνεται όμως ότι το βαρύγδουπο σχήμα δεν ικανοποιούσε τους «εγκεφάλους» της Χούντας για την ευόδωση του έργου. Έτσι, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 23 Ιούνη 1971, βλέπουμε να επανέρχεται το θέμα, αυτή τη φορά με την Υπουργική Απόφαση Αρ. 5.600 «Περί συγκροτήσεως Επιτροπής Παιδείας δια την μελέτην των γενικών κατευθύνσεων εκπαιδευτικής πολιτικής».

1. Συγκροτούμεν Επιτροπήν Παιδείας δια την μελέτην των γενικών κατευθύνσεων εκπαιδευτικής πολιτικής, ως ακολούθως:

α) Χαράλαμπος Φραγκίστας, ομότιμος Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, ως Πρόεδρος.

β) Κων/νος Κονοφάγος, Κοσμήτωρ της Σχολής Χημικών-Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου.

γ) Λάμπρος Χουσιάδας, Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

δ) Παναγιώτης Χρήστου, τακτικός Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ε) Αλκιβιάδης Αποστολάκης, τακτικός Καθηγητής της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

στ) Μάριος Μειμάρογλου, τακτικός Καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών.

ζ) Δημήτριος Μαρινόπουλος, Βιομήχανος.

η) Κωνσταντίνος Κούρνιας, Γενικός Διευθυντής Γενικής Εκπαιδεύσεως.

θ) Αθανάσιος Παπακωνσταντίνου, Γενικός Διευθυντής Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως.

ι) Λεωνίδας Κούλας, Εκπαιδευτικός.

ια) Νικόλαος Χιονίδης, Εκπαιδευτικός, ως μέλη.

ιβ) Αντώνιος Μπενέκας, εκπαιδευτικός, ως Γραμματεύς.

2. Έργον της Επιτροπής Παιδείας είναι η μελέτη και η διατύπωση προτάσεων επί των καθ' έκαστα βασικών θεμάτων της εκπαιδεύσεως και της Παιδείας εν τω συνόλω της προς διαμόρφωσιν υγιούς Εθνικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής κατά την προσεχή δεκαεπταετίαν.

Βάσιν της μελέτης ταύτης να αποτελέση α) ο καθοριζόμενος υπό του Συντάγματος σκοπός της εκπαιδεύσεως, β) αι υπάρχουσαι και διαμορφούμεναι ανάγκαι συμφώνως προς τας σημειούμενας εξελίξεις εις τον επιστημονικόν, πολιτιστικόν και οικονομικόν τομέα, γ) η διαμόρφωσις του χαρακτήρος και η χρησιμοποίησις της σκέψεως και της πρωτοβουλίας υπό των σπουδάζοντων εις όλας τα βαθμίδας και είδη της εκπαιδεύσεως, και δ) η άνοδος γενικώτερον της στάθμης της παρεχόμενης εκπαιδεύσεως.

Παρ' όλα αυτά ο «εκσυγχρονισμός» και η «σφαιρική σύλληψη» των προβλημάτων της εκπαίδευσης, υπό την έμπνευση μάλιστα του «καινοτόμου» και τυφλού θαυμαστή του Αμερικάνικου Πανεπιστημίου όπου γαλουχήθηκε «υπουργού» Γερ. Φραγκάτου, επανέρχεται. Έτσι, στις 15 Νοεμβρίου 1971, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως έχουμε την υπ' αρ. 156.279 υπουργική απόφαση «περί συγκροτήσεως Υποεπιτροπών Ανωτάτης, Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως.

1. Ειδική Επιτροπή επί θεμάτων Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως:

1. Πανοσιολ. πατήρ Γιαννουλάτος Αναστάσιος, Γενικός Διευθυντής Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

2. Αρβανίτης Λουκάς, Καθηγητής Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

3. Δοξιάδης Σπυρίδων, Υφηγητής Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών.

4. Κοντόπουλος Αλέξανδρος, Καθηγητής Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών.

5. Κουτσουμάρης Γεώργιος, Οικονομολόγος.

6. Μπουμπουλίδης Φαίδων, Κοσμήτωρ Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών.

7. Πάτρας Λουκάς, τ. Υπουργός, Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

8. Τάσιος Θεοδόσιος, Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Γραμματεύς: Παπαδάκης Γεώργιος, Τμηματάρχης Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. Ειδική Επιτροπή επί θεμάτων Γενικής Εκπαιδεύσεως:

1. Βουγιούκας Αριστείδης, Διδάσκαλος.

2. Μπεκιάρης Αλέξανδρος, Επιθεωρητής Ειδικότητας Φιλολόγων.

3. Μποχλόγυρος Νικόλαος, Φιλολόγος, Καθηγητής.

4. Μωραΐτης Αντώνιος, Εκπαιδευτικός, Ιδιοκτήτης Σχολής.

5. Παναγιωτοπούλου Βασιλική, Νηπιαγωγός Αρσακείου.

6. Προβελάκης Ελευθέριος, Φιλολόγος — Δ/ντής του Κέντρου Ερεύννης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών.

7. Σαφαρίκας Άγγελος, Επιθεωρητής Δημ. Σχολείων.

8. Σεραφεινίδης Ανδρέας, Φιλολόγος — Αναπληρωτής Γεν. Επιθεωρητής Μ.Ε.

9. Σούλιας Νικόλαος, Φιλολόγος — Γυμνασιάρχης Βαρβακείου.

10. Σπηλιώτης Φίλιππος, Μαθηματικός — Επίτιμος Γεν. Επιθεωρητής Μ.Ε.

11. Φαναριώτου Ελένη, Νηπιαγωγός.

Γραμματεύς: Νοδaráκης Ιωάννης, Τμηματάρχης Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3. Ειδική Επιτροπή επί θεμάτων Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως:

1. Αμούργης Σπυρίδων, Αρχιτέκτων, εις ειδικήν Υπηρεσίαν ΚΑΤΕ.

2. Γεωργαντόπουλος Μιχαήλ, Πολιτικός Μηχανικός, εις ειδικήν Υπηρεσίαν ΚΑΤΕ.

3. Κάμφοντας Ιωάννης, Μηχανολόγος επιχειρηματίας.

4. Καραπατέας Ευστράτιος. Μηχανολόγος. Τεχνικός Σύμβουλος.

5. Κυριαζής Δημήτριος, Βιομήχανος.

6. Λάσκαρις Κωνσταντίνος, Δ/ντης Ηλεκτρονικών Κ.Π.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ».

7. Μαραγκόζης — Ιωαννίδης Ιωάννης. Καθηγητής Ε.Μ.Π.

8. Μητσός Ιωάννης, Πρόεδρος Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων.

9. Παγώνης Νικόλαος, Πολιτικός Μηχανικός.

10. Πανουτσόπουλος Πάνος, Χημικός — Μηχανικός. Επιχειρηματίας.

Γραμματεύς: Δεδούση Λάουρα, Υπάλληλος Υπουργείου Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ο επίλογος (σ' αυτή την ιστορία της Χούντας), γράφεται με την υπουργική απόφαση αρ. 57.699 της 4ης Μαΐου 1972, όπου αυξάνονται και αφαιρούνται πρόσωπα απ' τις επιτροπές.

Α'. Ειδική υποεπιτροπή επί θεμάτων Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως.

1. Κωνσταντίνον Κεραμέα, Καθηγητήν Νομικών και Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

2. Νικόλαον Κουμούτσον, Καθηγητήν Εθν. Μετσοβίου Πολυτεχνείου.

3. Κωνσταντίνον Μητράκον, Καθηγητήν Φυσικομαθηματικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών.

4. Γεώργιον Ρούσσον, Καθηγητήν Φυσικομαθηματικής Σχολής Πανεπιστημίου Πατρών.

5. Βασίλειον Αχειλλαδέλην Επιστημονικόν Συνεργάτην της Υπηρεσίας Επιστημονικής Ερεύννης και Αναπτύξεως του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, ως Επιστημονικόν Συνεργάτην της Υποεπιτροπής ταύτης.

Β'. Ειδική Υποεπιτροπή επί θεμάτων Γενικής Εκπαιδεύσεως.

Νικόλαον Σταματοπούλον, Φιλολόγον, Γενικόν Γραμματέα του Συλλόγου Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών.

Γ'. Ειδική Υποεπιτροπή επί θεμάτων Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως.

1. Εμμανουήλ Μανωλόπουλον, Διπλωματούχον Μηχανολόγον — Ηλεκτρολόγον, Προϊστάμενον Τμήματος Μελετών Εκπαιδεύσεως Δ.Ε.Η.

2. Νικόλαον Σορώνον, του Συνδέσμου Βιομηχάνων.

3. Ιωάννην Καποδίστριαν, τ. Καθηγητήν Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ειδικόν περί τα εργατικά ζητήματα.

4. Ευάγγελον Οικονομίδην, Διευθυντήν Τμήματος Γεωργικής Εκπαιδεύσεως του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (Τμήματος Γεωργίας).

II. Απαλλάσσομεν των καθηκόντων-των ως μελών, των ως άνω Υποεπιτροπών:

α) Λόγω παραιτήσεως τους:

1. Λουκάν Πάτραν

2. Θεοδόσιον Τάσιον

3. Δημήτριον Κυριαζήν

β) Λόγω μη προσελεύσεως εις τας συνεδριάσεις τον Μιχαήλ Γεωργαντόπουλον.

νηπιαγωγείο

το αστεράκι

● Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαδηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».

● Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.

● Πρόγραμμα μελετημένο — Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.

● Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.

● Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιου

Βαλαμώνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 — 3635419.

ΝΑΙ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ...

ΝΑΙ ΜΕΝ

υπάρχουν κι άλλα έντυπα για Συλλέκτες

ΑΛΛΑ

ένα είναι τό πιο υπεύθυνο!

ή Συλλεκτική

'Επιθεώρηση

«Δίκοπη» εγκύκλιος...

Για όσους θεωρούν το κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβέρνησης αναγκαίο ή — έστω — «αναγκαίο κακό» (ανεξάρτητα συλλογιστικής αφετηρίας ή ιδεολογικής καταβολής), η αναβάθμιση του Κοινοβουλίου από διακοσμητικό συστατικό σε κέντρο αποφάσεων ή τουλάχιστον κάθε προσπάθεια σ' αυτήν την κατεύθυνση, είναι χαιρέτιση.

Ένας βασικός παράγοντας-συντελεστής για την διαμόρφωση του «προσώπου» του Κοινοβουλίου, είναι φυσικά η ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική φυσιογνωμία των πολιτικών δυνάμεων που εκπροσωπούνται σ' αυτό τα κόμματα δηλαδή, και η δική-τους λειτουργία και δομή προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό τον χαρακτήρα και το ρόλο της Βουλής.

Κι επειδή βέβαια οι θεσμοί — οι οποιοδήποτε — μπορεί μεν να είναι απρόσωποι, αλλά «φέρνται» από έμψυχα και κατά τεκμήριο, έλλογα όντα, ο ανθρώπινος παράγοντας είναι εκείνος που σε τελευταία ανάλυση μπορεί να τους καταξιώσει ή να τους χρεωκοπήσει, να τους αναδείξει ή να τους «χαντακώσει». Μ' άλλα λόγια: το οποιοδήποτε σύστημα ή θεσμός, εκτός από τον εγγενή αυτοματισμό-του και τις ενυπάρχουσες νομοτελίες, εμπεριέχει τον παράγοντα - συντελεστή άνθρωπο.

Έτσι φτάνουμε στο τρίγωνο της σχέσης — και συχνά της «αμαρτίας» — Βουλή / Κόμμα / Βουλευτής, όπου το ένα σκέλος επιδρά στα άλλα και αντιστροφα. Δεν είναι π.χ. δυνατό — σύμφωνα πάντα με αυτή τη λογική — να αναβαθμιστεί ο ρόλος της Βουλής με την υποβάθμιση του ρόλου των κομμάτων, όπως δεν είναι δυνατό να αναβαθμιστεί ο ρόλος των κομμάτων με την υποβάθμιση του ρόλου του βουλευτή, που αν μη τι άλλο είναι ο εκπρόσωπος του λαού - ψηφοφόρου.

Όλα τούτα τα εισαγωγικά αφορούν την... «δίκοπη» εγκύκλιο της 8.1.1982 για τους «Κανόνες λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ» που φέρει την υπογραφή του Α. Παπανδρέου.

Το ΠΑΣΟΚ σαν εξουσία έχει κάθε συμφέρον και λόγο να εξασφαλίσει — από τεχνικής πλευράς — την αναβάθμιση της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητάς-του σαν Κόμμα και κυβερνητική πλειοψηφία μέσα στη Βουλή. Με αυτή την έννοια ο συντονισμός και οι ιμάντες συνεργασίας της κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ με την Κυβέρνηση και με το εκτός Κοινοβουλίου Κόμμα, καθώς και η θέσπιση ορισμένων κανόνων λειτουργίας που εξασφαλίζουν το «μάχιμο» της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ μέσα στη Βουλή, αποτελούν τη μία «κόψη» της εγκυκλίου — την αναβαθμιστική θα λέγαμε...

Στην εγκύκλιο όμως συνυπάρχει και η άλλη «κόψη», η υποβαθμιστική σε μιαν άλλη κατεύθυνση.

Δεν θ' αναφερθούμε σε όλα όσα «προβληματικά» υπάρχουν στην εγκύκλιο που προσδιορίζουν τους κανόνες παιχνιδιού των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ μέσα στη Βουλή — που, ως σημειωθεί κι αυτό, καθορίστηκαν «άνωθεν» ή «έξωθεν» και, πάντως, χωρίς τη

(Ο κανονισμός λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ — αναβάθμιση και υποβάθμιση στη σχέση Βουλή/Κόμμα/Βουλευτής)

συμμετοχή-τους. Τα παραθέτουμε δειγματοληπτικά μόνο:

«Στην πράξη πρέπει να αποφεύγεται η κατάθεση προτάσεων νόμων, αφού η οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση που απαιτείται για κάθε θέμα γίνεται από την κυβέρνηση με την κατάθεση σχετικού νομοσχεδίου» — «Συνεπώς δεν συντρέχει λόγος υποβολής επερωτήσεων από τους βουλευτές-μας καθώς και αίτηση κατάθεσης εγγράφων...», — «Η κατάθεση τελικώς στη Βουλή των Αναφορών και Ερωτήσεων γίνεται μετά προηγούμενη συνεννόηση του Γραμματέα ή Εισηγητή του Κοινοβουλευτικού Τομέα Εργασίας με τον αρμόδιο Υπουργό» — «Συνυπογραφή Αναφορών και Ερωτήσεων καθώς και τροπολογιών με βουλευτές άλλων κομμάτων αποκλείεται» — «Τροπολογίες σε σχέδια νόμων κατατίθενται με πρωτοβουλία βουλευτών του ΠΑΣΟΚ μετά προηγούμενη συγκατάθεση του Γραμματέα και Εισηγητή του Κ.Τ.Ε. και του αρμόδιου Υπουργού» κτλ.

Υπάρχουν όμως και δύο σημεία της εγκυκλίου που αφορούν την εκτός Βουλής πολιτική και κοινωνική δραστηριότητα των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ που θέλουν ιδιαίτερη υπογράμμιση:

- «Δηλώσεις, τηλεγραφήματα, συνεντεύξεις στον Τύπο ή ξένο Τύπο, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως και η αρθρογραφία σε εφημερίδες ή περιοδικά, πρέπει να πραγματοποιούνται μετά προηγούμενη συνεννόηση (διάβαζε: έγκριση) με τον Διευθυντή Υπηρεσίας Κοινοβουλευτικής Ομάδας».
- Και σχετικά με την συμμετοχή σε συγ-

κεντρώσεις: «Αν ακόμη είναι συγκέντρωση που μπορεί να υπάρξει σοβαρό πολιτικό θέμα, τότε θα έρχεστε σε επαφή μέσω του Διευθυντή Υπηρεσίας Κοινοβουλευτικής Ομάδας με τον αρμόδιο Υπουργό στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκει το θέμα συγκέντρωσης...».

Αν οι κανόνες του παιχνιδιού που θεσπίζει η εγκύκλιος για τα εντός Βουλής δραστηριότητα των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ «σηκώνουν» περισσότερο:

Όταν η κομματική «πειθαρχία» και η εξασφάλιση της ομοιομορφίας στην έκφραση συνεπάγεται την μετατροπή του σοσιαλιστή βουλευτή — γιατί βέβαια, αν δεν είναι τέτοιος, ή δεν θεωρείται τέτοιος από τους έχοντες το προνόμιο της κρίσης, δεν φτάνει αυτός αν ήταν υποψήφιος ενός σοσιαλιστικού κόμματος και αν τον ψήφισε ο λαός - ψηφοφόρος — σε εξάρτημα, τότε οι έννοιες της «πειθαρχίας» και της ενότητας, είναι δάνειες από τέτοιους φορείς που έχουν προικοδοτήσει την ιστορία της Αριστεράς με όλες τις παραλλαγές του βιασμού της προσωπικότητας και του κρετινισμού του λεγόμενου «Δημοκρατικού Συγκεντρωτισμού».

Όταν η αναβάθμιση του κόμματος μέσα στη Βουλή γίνει με την υποβάθμιση του ρόλου του Βουλευτή (από παράγοντα - συντελεστή σε απόφυση) είναι βέβαιη και η υποβάθμιση του ρόλου του κοινοβουλίου και — μ' αυτήν την έννοια — μπορούμε να πούμε για το ίδιο το κόμμα που έκανε την επιλογή αυτή...

Χαίρε ω χαίρε Ελευθερία (του Τύπου)

Χαρμόσυνο (και μας... «χαίδεψε τ' αυτιά») το μήνυμα που ακούστηκε — ξανακούστηκε, για την ακρίβεια — στη Βουλή την περασμένη Πέμπτη από τον κ. Στάθη Αλεξανδρή και το ίδιο χαρμόσυνη ήταν και η (επιβεβαιωτική) «ηχώ»-του από τον επί του Τύπου καθ' ύλην αρμόδιο υφυπουργό Δημήτρη Μαρούδα:

— «Στήνεται» η Επιτροπή που θα «ψήσει» το νομοσχέδιο περί Τύπου, που «θα αποτελέσει υπόδειγμα κατοχύρωσης της ελευθερίας του Τύπου», που «θα είναι ο πιο ελεύθερος απ' όσους ίσχυσαν μέχρι τώρα στη χώρα-μας», όπως διαβεβαιώνουν τα επιφορτισμένα με την ενημέρωσή-μας χείλη, και που «θα καταργήσει τις ισχύουσες ανελεύθερες ως επί το πλείστον διατάξεις του μεταξικού νόμου 1092/38».

Μακάρι! Εκείνο όμως που δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε — Θα... σκάσουμε αν δεν το πούμε — είναι το γεγονός ότι η δήλωση αυτή προκλήθηκε σε απάντηση ερώτησης

βουλευτή και διευθυντή της κομματικής εφημερίδας της εγχώριας «κομμουνιστικής ορθοδοξίας», όπου — ως γνωστόν — εκτός της θεραπείας του Δόγματος κατά τα άκρως «πλουραλιστικά» πρότυπα της «σοσιαλιστικής» μονοφωνίας του υπαρκτού σοσιαλισμού, ακολουθείται και το «δημοσιογραφικό» δόγμα: αλήθεια είναι ό,τι συμφέρει το λαό — διάβαζε: το κόμμα!

Μ' άλλα λόγια καλή και άγια η κατάργηση του αντιδραστικού νομοθετικού πλαισίου που ισχύει in puncto Ελευθερία του Τύπου — αλλά τι θα γίνει με την ασυδοσία της πολυποικιλίας και πολύπλευρης διαστρέβλωσης στην πληροφόρηση;

Αυτή, είμαστε σίγουροι, θα παραμείνει και θ' ανθίζει σαν αναπόφευκτο σύνδρομο της σχέσης Τύπος-εμπόρευμα, είδηση — πολιτική σκοπιμότητα κι ιδιοτέλεια, ενημέρωση-εξουσία... Κατά τα άλλα όμως θα εξυγιανθούν τα περί του Τύπου πράγματα για να μας αρρωσταίνουν περισσότερο...

Με θέμα το «ΑΝΤΙ»

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΜΕ
ΖΗΤΗΣΕ
ΚΑΝΕΙΣ;

Ο
ΚΥΡΙΟΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΑΠΟ ΤΟ
«ΑΝΤΙ»

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ;
ΑΝΤΙ;

ΜΑΛΙΣΤΑ!
ΕΙΝΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΟ
ΑΝΤΙΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ
ΤΙ ΑΝΤΙ;

ΣΚΕΤΟ
ΣΚΕΤΟ
«ΑΝΤΙ»

ΜΑ ΣΚΕΤΟ «ΑΝΤΙ»
ΔΕ ΘΑ ΠΕΙ ΤΙΠΟΤΑ
ΣΟΥ ΕΙΠΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ
ΠΩΛΗΤΗ «ΚΑΠΕΛΟ»
ΕΙΝΑΙ

ΕΙΝΑΙ
ΛΕΕΙ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ

ΚΟΡΟΪΔΕΥΟΜΑΣΤΕ
ΤΩΡΑ;
ΚΑΙ ΤΙ ΘΕΛΕΙ;

ΤΗ
ΓΝΩΜΗ
ΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΜΑ ΤΙ ΓΝΩΜΗ
ΝΑ ΠΩ ΓΙΑ ΚΑΤΙ
ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΟ ΞΕΡΩ;

ΕΕΕ...

ΑΥΤΟ ΚΑΝΕΙ
ΟΛΟΣ
Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΚΑΛΑ
ΕΝΤΑΞΕΙ
ΚΑΤΙ ΘΑ ΒΡΩ
ΣΤΟ ΣΥΡΤΑΡΙ ΜΟΥ

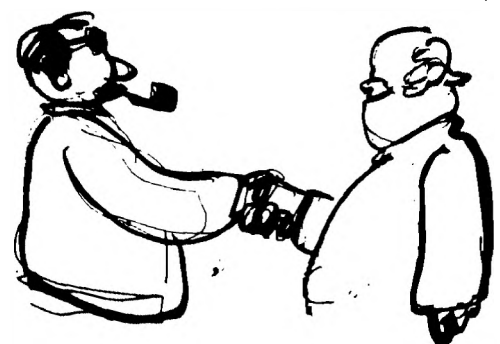

ΑΡΓΟΤΕΡΑ

ΤΕΧΝΟΧΟΡΟΣ

ΘΑΥΜΑΣΙΟ
ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΑΣ

ΥΠΕΡΟΧΟ
ΤΟ
«ΚΟΜΑΤΙ» ΣΑΣ

Μοο66.

Εγώ και το «ANTI»

Κολακεύομαι να πιστέβω ότι είμαι ο τακτικότερος συνεργάτης του «ANTI». Εις τα 200 τεύχη που έχει εκδώση, το σύνολον των εργασιών που έχω παραδώση υπερβαίνει τα 10. Με το ANTI επίσης με συνδέουν συναισθηματικοί δεσμοί. Ενθυμούμαι ότι όταν ο εκδότης και οι συνεργάται-Του Μου ανήγγειλαν προ δεκαπενταετίας περίπου την έκδοσίν-του, είχα σοβαράς αντιρρήσεις για το σχήμα. Το ήθελα εις ακριβώς καθορισμένα πλαίσια ύψους και πλάτους, δηλαδή μικρομεσαίου σχήματος. Επ' αυτού του θέματος είχαμε τότε πολάς εποικοδομητικές συζητήσεις. Και ναι μεν δεν βγάλαμε τότε επίσημον ανακοινωθέν, αλλά από τον τότε ωφέλιμον διάλογον προέκυψαν πολλά θετικά στοιχεία τα οποία ενίσχυσαν τας θέσεις-Μου σχετικώς με την πορείαν της εκδόσεως που εκ της επιμονής-Μου είχαν φθάση εις μίαν αδιέξοδον στενωπόν. Στρέφων προς τον κήριον εκδότην είχα χαρακτηριστικώς τονίση.

— Σύντροφε Χρήστο, εις εμέ έλαχεν ο κλήρος να σου πω μερικά πράγματα. Συνφονώ δια τον τίτλον. Το περιοδικόν πράγματι πρέπει να είναι Αντιστασιακόν, Αντιφασιστικόν, Αντιμιλιταριστικόν, Αντιϊμπεριαλιστικόν και κυρίως Αντικειμενικόν. Αλλά ταυτοχρόνως οφείλει να είναι έφχρηστον ώστε να αποτελεί ένα δημοκρατικόν εγχειρίδιον δια τους συντρόφους και συντρόφισσας των επερχομένων γενεών. Τώρα όπως είναι γνωστόν, διανύομεν περίοδον δικατατορίας, αλλά μετά την κατάληψιν της Κύπρου, θα έλθη ο Καραμανλής και θα έχομαι Δημοκρατίαν. Μου είναι πολύ εύκολον την στιγμήν αυτήν να Σου ανακοινώσω και τον κατάλογον των αντιστασιακών υπουργών που θα επανδρώσουν τα διάφορα υπουργεία κατά την πρώτην φάσιν της μεταπολιτεύσεως. Έχω τον κατάλογον εις την τσέπην-Μου, αλλά δεν κρίνω σκόπιμον και εθνικώς συμφέρον να τον εμφανίσω και για να μην δρέψω δάφνας προφητικάς, και για να μην καταχρασθώ του πολυτίμου χρόνου-σας, αλλά κυρίως και για να μην δώσω το δικέομα εις τους παρισταμένους συνεργάτας κακής πίστεως που πιθανόν-βλέποντες τον άφογον και ατσαλάκωτον κατάλογον, δεν αποκλείεται να ισχυρισθούν ότι τον έχω συντάξη τώρα. Δεν πρέπει σύντροφοι και συντρόφισσες να βλέπομαι μόνον το παρόν, αλλά να ατενίζομεν μακρύτερα

και η σκέψις-μας να στρέφεται προς το μέλλον. Και το μέλλον ανήκει εις τον Σοσιαλισμόν. Έχω συνηθίση να λέγω την αλήθειαν και δεν σας αποκρύπτω ότι εις τας 18 του Οκτώβρη 1981 ο Παπανδρέου θα συγκεντρώσει το 48%, το ΠΑΣΟΚ θα έλθη εις την Κυβέρνησιν και ο Λαός εις την εξουσίαν. Θα συμβούν κοσμογονικαί Σοσιαλιστικαί μεταβολαί και δεν πρέπει να βρεθώμεν απaráσκευοι. Όταν μάλιστα η Σοσιαλιστική Κυβέρνησις συμπληρώση τας 100 ημέρας διακυβερνήσεως και το ANTI τα 200 τεύχη εκδόσεως, τότε το μικρομεσαίον σχήμα του περιοδικού θα πρέπει να αποτελεί φάρον καθοδηγητικόν δια το σύνολον των Σοσιαλιστών του Ελλαδικού χώρου. Επιμένω και ζητώ το σχήμα του ANTI να είναι 25 πλάτος επί 43 ύψος, ώστε ο αναγνώστης ρίπτων μια ματιά εις το πλάτος να έχη πάντα προ οφθαλμών την τρέχουσαν τιμήν γάλακτος ή το όριον των κυβικών νερού που οφείλει να καταναλίσκει δια να μην εβρίσκεται προ εκπλήξεων όταν θα του έρχεται ο Σοσιαλιστικός Λογαριασμός των κοινωνικοποιηθέντων υδάτων. Επιμένω σχολαστικώς και ανυποχωρήτως και εις το θέμα του ύψους — φθάνων ακόμη και μέχρι παραιτήσεως — διότι και το ύψος του ANTI εις εκατοστά οφείλει να δίδη εις τον αναγνώστην την νέαν Σοσιαλιστικήν τιμήν βενζίνης ανά λίτρον. Δια της αφαιρέσεως του ύψους από το πλάτος, θα έχομαι αφενός τον αριθμόν 18 που είναι η ημέρα θριάμβου του σοσιαλισμού και αφετέρου τον κατώτατον μηνιαίον μισθόν εις χιλιάδας που θα δεχθούν οι Σοσιαλισταί βιομήχανοι αντί των 25 που θα προτείνη ο Κακλαμάνης εις μίαν ματέαν προσπάθιαν να ταφτίση Κράτος και Κόμμα. Το πλάτος του περιοδικού εις εκατοστά, πολλαπλασιαζόμενον επί τον σταθερόν αριθμόν 1000, πρέπει ανά πάσαν στιγμήν να δίδη εις τον χαμηλόμισθον αναγνώστην τον κατότατον μηνιαίον μισθόν που θα τίθεται ενώπιον της διαιτησίας, το δε ύψος του ANTI το σύνολον των Γερμανικών επενδύσεων εις δισεκατομμύρια που θα επιτευχθούν εις την Βόννην. Πολλαπλασιάζοντες τας Γερμανικάς ή Αραβικάς επενδύσεις επί τον αριθμόν των τηλεφωνημάτων που δικαιούμεθα δια να τύχωμεν την ευεργετικήν του 1,60 ανά συνδιάλεξιν όπως προβλέπω ότι

θα αναγκείλη αφτοπροσώπως ο προθυπουργός από την τηλεόραση, πας φανατικός σοσιαλιστής θα πρέπει να ανεβρίσκει εφκόλως το ποσόν της τρεχούσης φοροδιαφυγής και αφερούντες από την φοροδιαφυγή τον αριθμόν 200 που θα είναι ο αριθμός των τευχών του ANTI κατά το 1982 και η νέα τιμή φέτας (λόγον της αφήσεως κατά 15% των βασικών γαλακτοκομικών προϊόντων), αμέσως ο αναγνώστης θα πρέπει να έχει προ οφθαλμών την νέαν τιμήν των φαρμάκων ΑΛΚΕΝΤΟΝ και ΝΕΓΚΡΑΜΙΖΟΛ ώστε να μην τον κλέπτουν οι φαρμακοβιομηχανίαι.

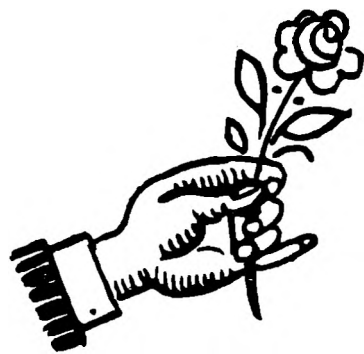
Σύντροφοι και συντρόφισες και σε αγαπητέ Χρήστο, δεν θέλο να σας κουράσω άλλο. Ένα μόνον σας λέγω. Δεν είναι επιτρεπτόν εις περιόδους υφέσεως της οικονομίας να δίδη ο αναγνώστης 40 δραχμάς το έτος 1982 δια το τεύχος του ANTI και το τεύχος εξ αιτίας εκδοτικών ατελειών να μη δίδη χρησίμους πληροφορίες εις τον αναγνώστην.

Δεν πρέπει να αποπροσανατολίζομαι τον φανατικόν σοσιαλιστήν που διψά δι' αριθμούς. Το ANTI πρέπει να λέγει την αλήθειαν και εις ύψος και εις πλάτος. Και εις βάθος και εις μήκος. Και διαγωνίως και καθέτως. Και να διατηρεί σταθεράς τας σελίδας-του δια ευκόλους πολλαπλασιασμούς και διαιρέσεις και σταθερόν αριθμόν γραμμάτων εις κάθε τεύχος ώστε αυτός που θα τα μετρήση να εβρίσκη αμέσως τον πληθυσμόν της Ελλάδος, το ύψος της Εκκλησιαστικής περιουσίας εις εκατομήρια στρέματα ή ακόμη και ρίπτων έν βλέμα να έχη το σήνολον των αδιορίστων, ανέργων ή λαβόντων

στεγαστικόν επίδομα στρατιωτικών. Η έκδοσις του ANTI πρέπει να καλύψη μέγα σοσιαλιστικόν κενόν. Δι' αφτό ζητώ αψτηράν και λεπτομερή τήρησιν των διαστάσεων που προτείνω. Τίποτε άλλο δεν έχω να προσθέσω και σας εφχαριστώ που με ακούσατε.

Αφτά είπα εις την θυελόδη σηνεδρίασιν την εποχήν που επρόκίτο να κηκλοφορήση το πρότον τέφχος. Υπάρχουν νομίζω αι μάγνητοταινίαι και όποιος αμφιβάλει ημπορεί να τας ζητήση από το αρχείον του ANTI. Δηστηχός αι υποδήξεις-Μου εκείναι δεν εισακούσθησαν κε αφτός είναι ο λόγος που το περιοδικόν δεν κυκλοφορεί με τας διαστάσεις που είχα προτείνει με αποτέλεσμα να χολένει ως έκδοσις και ο αναγνώστης ελαφρώς να δησκολέβεται.

Αλλά χάριν της ιστορικής αληθείας οφείλω να πω ότι ναι μεν το περιοδικόν πάσχει εις διαστάσεις, αλλά αφετέρου είναι πλούσιον εις ύλην κε έχει θαβμασίους συνεργάτας, οι οποίοι με τα ενδιαφέροντα άρθρα-των κάνουν παν το δηνατόν δια να καληφθούν αι ατέλειαι του σχήματος κε τοιουτοτρόπως ο διατρέχων τας σελίδας λησμονεί τας ελλείψεις της διευθύνσεως. Λυπούμαι που εβρίσκομαι σήμερον εις την δησάρεστον θέσιν να φέρω εις την δημοσιότητα αγνόστους εκδοτικάς πτυχάς, αλλά είμε βέβεος ότι ο διεφθηντής του ANTI (θέσιν την οποίαν τιμώ κε έφχομαι να μην καταργηθή ποτέ) θα καταβάλη εις το μέλον πάσαν προσπάθιαν όστε στα επόμενα τεύχη να επανορθόση την αδικίαν που Μου εγένετο. Διότη με

Ο
Κώστας
Μητρόπουλος
και
οι
προθέσεις-μας...

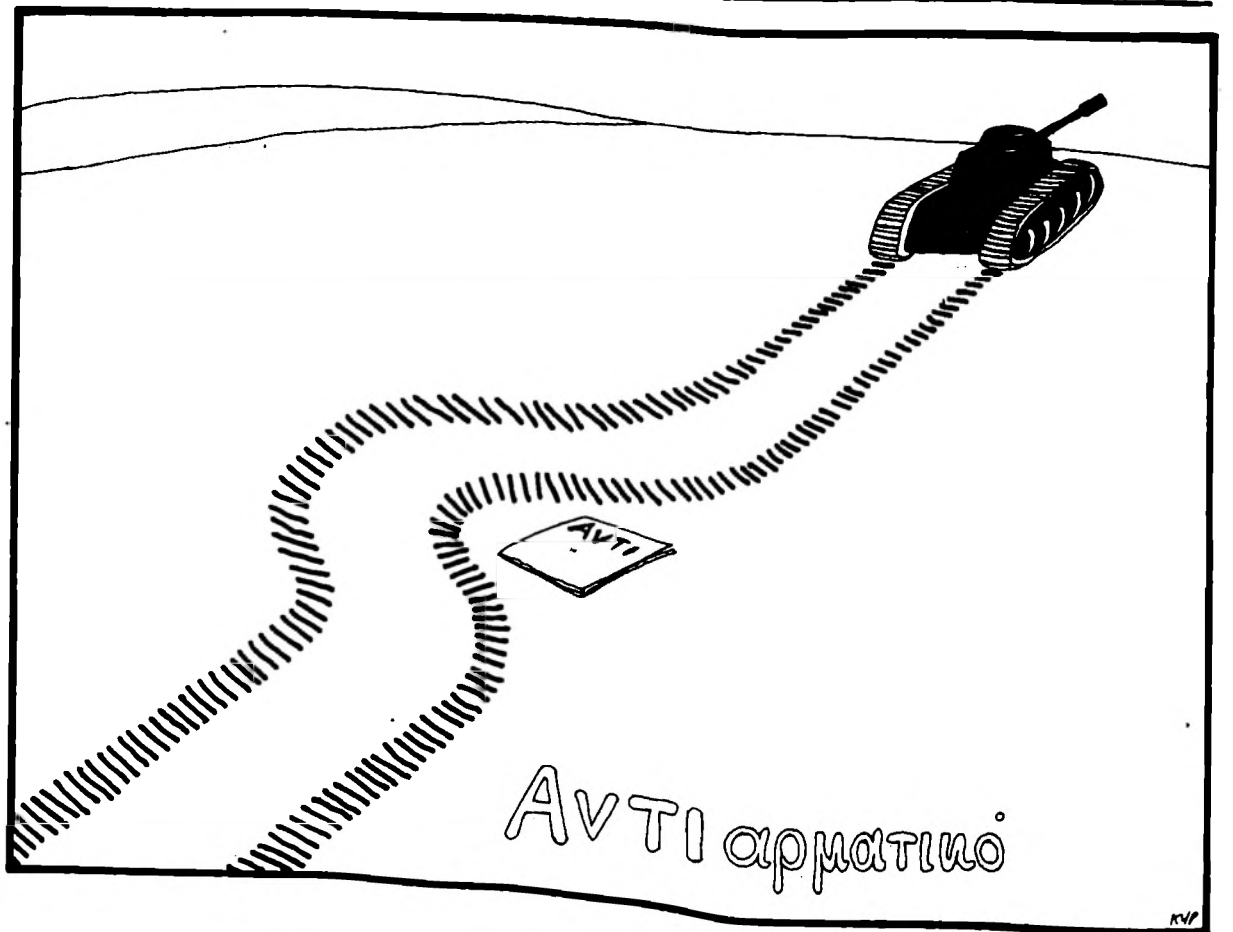
τας υπάρχων σήμερα διαστάσεις του ANTI ομολογώ ότι δησκολέβομαι. Πολλαπλασιάζω το υπάρχον πλάτος 21 επί το ύψος 31 και εβρίσκω 651. Και αναρωτώμαι επί ώρας: τί είναι το 651; Είναι η τρέχουσα τιμή τσιπούρας; Είναι οι απομακρυνθέντες πολυθεσίται; Είναι τα κέρδη που επραγματοποίησεν ο Λάτσης το '81 ή μήπως είναι η λογιστική διαφορά του προϋπολογισμού εξ αιτίας του διπλασιασμού των αγροτικών σηντάξεων; Ή μήπως πάλιν σκέπτομαι είναι το ύψος του ποσού που δίδομαι εις την Κύπρον; Τί ασάφεια είναι αφτή; Ο προθυπουργός όμως υπήρξεν σαφής. Ομίλησε δια διπλασιασμόν του ποσού όταν ο κήριος Κυπριανού μας επεσκέφθη τας πρότας ημέρας που μας ανεκοινόθη ότι «τα ταμεία-μας είναι άδεια». Εν πάσει περιπτώσει ή έχομαι πολλά χρήματα ή τα ταμεία-μας είναι άδεια. Εάν πράγματι τα ταμεία είνε άδεια, δεν δικαιολογούνται σπατάλαι, ούτε αφειδείς παροχαί. Εγώ χωρίς να είμαι Νομπελίστας της οικονομίας το γνωρίζο.

Εάν πάλιν έχομεν χρήματα, τότε ψευδόμεθα προς τον Λαόν, υποσχόμενοι εις αφτόν μίαν άχρηστον ανάχαμψιν της οικονομίας. Αφού πνιγόμεθα εις το ρεφστόν. Αλλοίμονον εις την χώραν εάν εις τους επομένους μήνας ρεφστότητος έχουμε και την απειλουμένην ανάχαμψιν. Με τον πλούτον που θα συγκεντρώσουμε, ούτε με δάνεια προς την πάσχων οικονομικώς Πολονείαν δεν θα μπορέσομαι να ανακουφισθώμεν, ακόμη και αν προσφέρομαι άτοκα και αφορολόγητα στεγαστικά επιδόματα προς τους αξιοματούχους του συνφόνου της Βαρσοβείας.

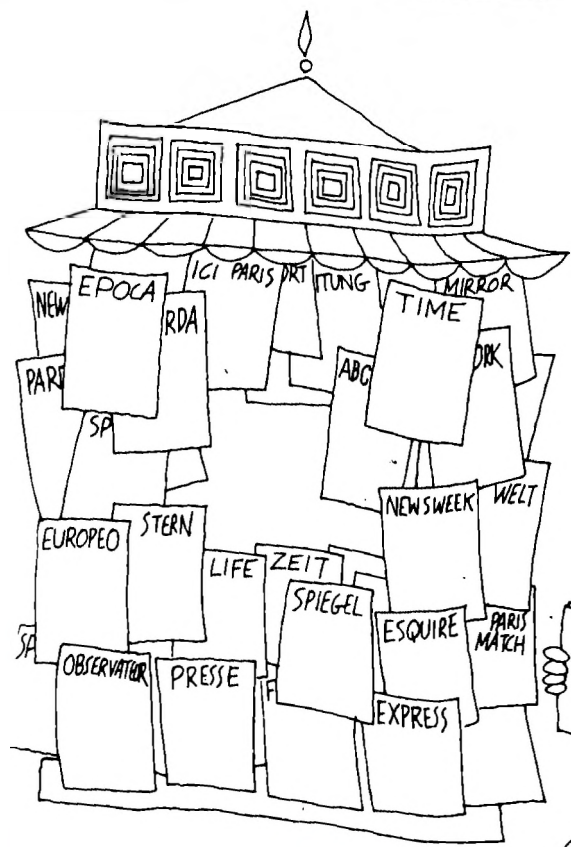
Φοβούμαι ότι το ζήτημα των διαστάσεων του ANTI έχει πάρει κακάς διαστάσεις. Κάτι πρέπει να γίνη το συντομότερον. Διότι είναι αμαρτία ένα τόσοσν σπουδέον δεκαπενθήμερον περιοδικόν να μην μας δίδη ανά δεκαπενθήμερον τας ακριβείς διαστάσεις του σοσιαλιστικού θάβματος που διανύει η Ελλάς.

ΜΠΟΣΤ

Ο ΚΥΡ-άντι

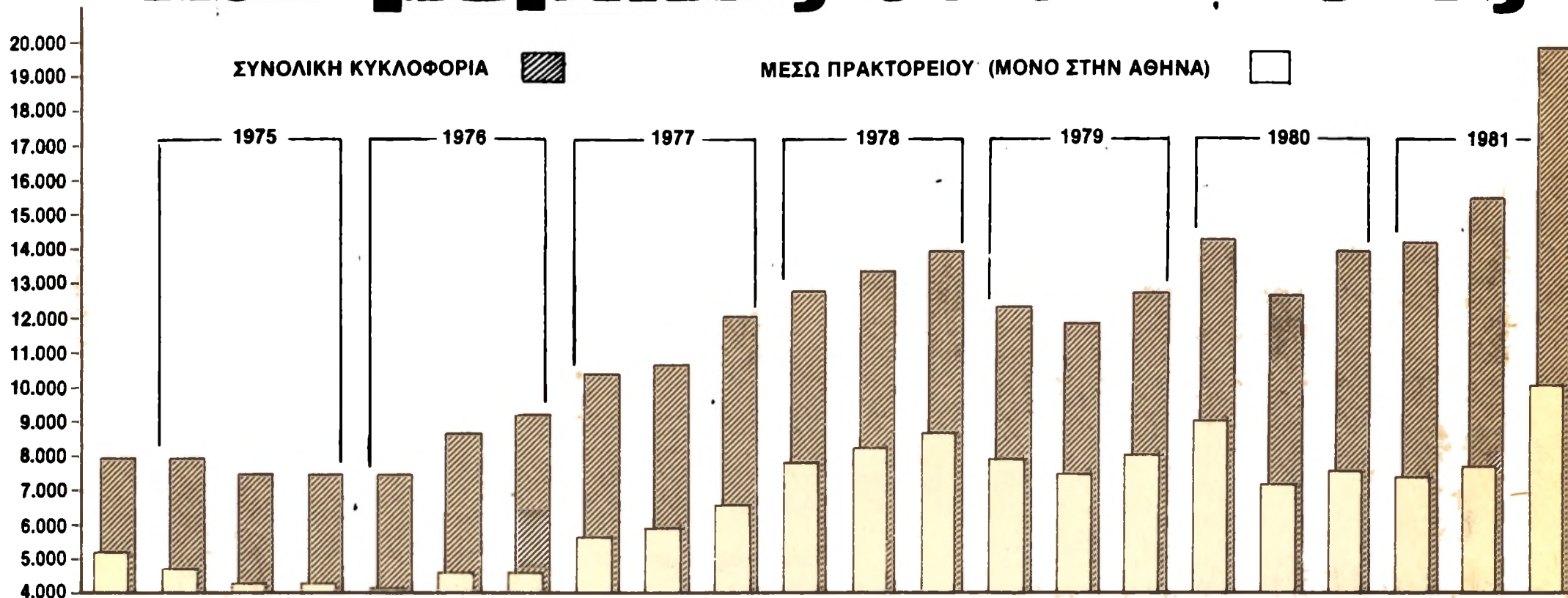
Ραντεβού
μέ' είν
αυτολοφορία!

ΓΑΠΟΝΤΣΑΚΗ...
ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΣΟΥ,
ΚΙ'ΑΣ ΕΙΝ' ΚΑΙ
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟ

ΤΟ **ΑΝΤΙ** ΕΓΙΝΕ 200 ΤΕΥΧΩΝ

ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διάγραμμα μεταβολής κυκλοφορίας του ANTI από το 1974 ως το 1982.

Στις σελίδες αυτές δημοσιεύουμε επιλεκτικά μερικές από τις πιο αντιπροσωπευτικές γνώμες που μας έστειλαν όσοι από τους αναγνώστες-μας απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας (τχ. 196).

Στις δυο σελίδες, όμως, που ακολουθούν θα βρείτε όσα και το «ΑΝΤΙ» θα είχε να πει παρουσιάζοντας τα 200 τεύχη-του...

Αν και προσωπικά πριν τις εκλογές αναρωτήθηκα μια-δυο φορές πού το πάτε, είμαι πάλι σίγουρος για την ανεξαρτησία της πολιτικής-σας. Η καλύτερη απόδειξη γι' αυτό είναι ότι οι του ΚΚΕ σας θεωρούν φιλο-ΚΚΕ εσωτ., οι του ΚΚΕ εσωτ. φιλο-ΠΑΣΟΚ και πάει λέγοντας...

ΚΚΕ εσωτ.

Πρέπει να αρχίσετε να θεωρείτε το ΚΟΔΗΣΟ σοσιαλιστικό άρα αριστερό κόμμα.

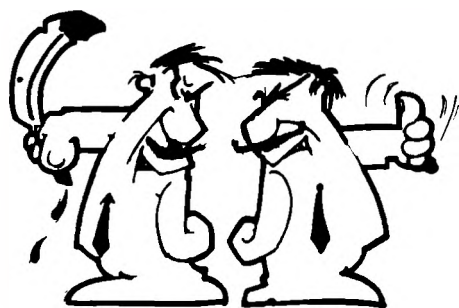
ΚΟΔΗΣΟ

Το ΑΝΤΙ δεν πιέζει για μεταρρυθμίσεις αλλά ασκεί κριτική, παίρνοντας αφορμή από τα γεγονότα. Δεν κάνει καμπάνιες από μόνο-του.

Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά

Κάνει πόλεμο κατά του ΚΚΕ. Μια καλή κουβέντα δεν γράφει για το κόμμα αυτό. Λιβανίζει το «εσ.» και δεν χάνει ευκαιρία να είναι αντικομμουνιστικό και αντισοσιαλιστικό.

ΚΚΕ

Το παρακολουθώ και θα συνεχίσω να το παρακολουθώ. Θέλω επίσης να καλύπτει όλες τις θέσεις των κομμάτων της Αριστεράς και να υπάρχουν και διαφορετικές γνώμες για κύρια διεθνή πολιτικά ζητήματα όπως η Πολωνία που μας απασχολεί τώρα όλους.

ΚΚΕ

Φίλοι του ΑΝΤΙ: Η Ελλάδα σήμερα οικοδομεί το σοσιαλισμό και όποια άποψη και αν έχετε για τη διαδικασία, θα ήταν προσφορότερη, μεγαλύτερη εγκυρότητα και σφαιρικότητα.

ΠΑΣΟΚ

Κυριότερο προτέρημα του ΑΝΤΙ είναι η ανεξαρτησία έκφρασης στο χώρο της Αριστεράς και κυριότερο μειονέκτημα η ένταξή-του ακριβώς στο χώρο αυτό που το οδηγεί σε προκατειλημμένες απόψεις για άλλους χώρους (κέντρο-δεξιά).

ΝΔ

Ως αριστερό περιοδικό δεν μου αρέσει καθόλου και για μένα δεν έχει προτερήματα.

ΝΔ

Συνεχίστε' αν σταματήσετε θα μας λείψετε πολύ!

ΚΟΔΗΣΟ

Χρειάζεται υπευθυνότητα γιατί αλλιώς δεν θα είναι δύσκολο να γίνει το περιοδικό κάτι σαν τον Ταχυδρόμο του Λαμπράκη που στις στήλες-του θα βρίσκουμε την κοσμική κίνηση στο χώρο της Αριστεράς.

ΚΚΕ

Όχι τόση υποστήριξη στον Χριστιανοδημοκράτη Βαλέσα.

ΠΑΣΟΚ

Η κριτική προς το ΚΚΕ θά 'πρεπε να μην αποξενώνει τους οπαδούς-του αλλά να τους προκαλεί σε διάλογο.

ΚΚΕ

Είναι αντικειμενικό, αντιαυταρχικό, αντιφασιστικό, αντισταλινικό, αντικαπιταλιστικό.

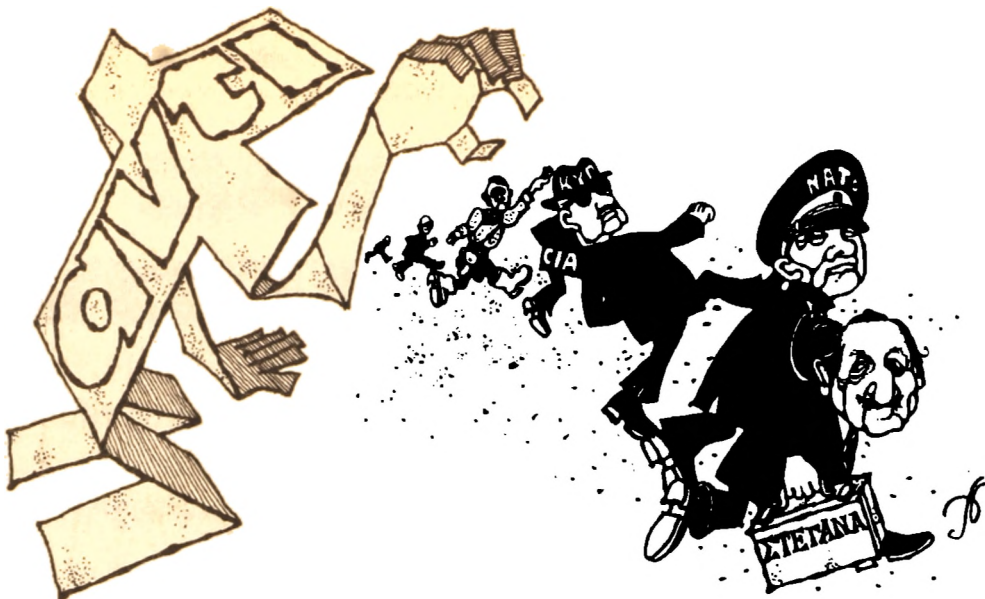
ΚΚΕ εσωτ.

Τι είπε το πνεύμα του αντί σα βγήκε απ' τη μπου - - κάλα...

ANTI για άλλη εισαγωγή θα μιλήσω για τη ζωή-μου των δέκα χρόνων, όπως την έζησα στο πετσί-μου, εγώ που προϋπήρχα με πολλαπλά νοήματα και γεννήθηκα το Μάη του 1972, ANTIδρώντας στη χούντα. ANTIστάθηκα στις δυσκολίες και τις ANTIμετώπισα και ANTIτιμο πλήρωσα την κατάργησή-μου απ' τους δυνάστες όλων-μας. Και νά 'μαι τώρα ανδρώθηκα: διακόσια τεύχη συν ένα γενέθλειο. Προκάλεσα στη ζωή-μου πολλές ANTIθέσεις γιατί δε δίστασα να προβάλλω τις ANTIρρήσεις-μου, προς όλες τις κατευθύνσεις. Αν δεν ήμουννα τόσο επίμονα πολιτικό περιοδικό, θα μπορούσα άνετα να ANTIκατασταθώ από ένα μελό: Αγάπη και μίσος. ANTIδικίες που μ' έφεραν πολλές φορές στα δικαστήρια με αποκορύφωμα την κατηγορία-μου για «προδοσία». Εγώ, που γινέρωσα τους συνεργάτες της χούντας, όπου και με όποιο τρόπο κρύβονταν, που

και μερικές απαντήσεις

Θέλω: Επιτροπές ανένταχτων για δράση και συζήτηση, ANTI σαν το δημοσιογραφικό καθρέφτη και τον Μαν. Γλέζο σαν το δημόσιο εκφραστή-μας.

ΕΔΑ

Αν και μη κομμουνιστής και σχεδόν ούτε σοσιαλιστής το ότι με «αγγίζει» το περιοδικό είναι κάτι που δείχνει ότι έχει μια πολιτική ηθικά σωστή και λογικά παραδεκτή.

ΚΟΔΗΣΟ

Όλοι πια τό 'χουν τούμπανο ότι το ANTI κινείται στο «χώρο» γενικά. Δεν χωρούν λοιπόν πολιτικές, εμπορικές ή άλλες σκοπιμότητες.

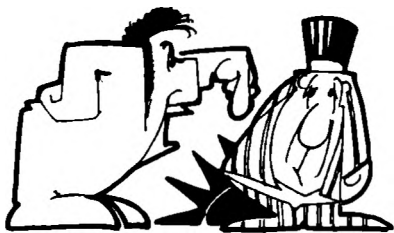
Ανένταχτος - Πρώην Β' Πανελλαδική

Αντισοβιετική και Αντί - ΚΚΕ πολιτική περισσότερο από όσο χρειάζεται.

ΚΚΕ

Χειρίζεσαι και παρουσιάζεις κάθε θέμα με σπουδαία «αξιοπρέπεια», κάτι που σπάνια συναντά κανείς. Αυτό με κάνει να σε διαβάζω πάντα — συμφωνώντας ή όχι μ' αυτά που γράφονται. Περιμένω πάντα από σένα να είσαι ο εκφραστής κάθε αριστερού, αφήνοντας να περάσουν γνήσια μέσα από τις γραμμές-σου και οι θέσεις του «μεγάλου κομματιού της Αριστεράς».

ΚΚΕ

Η κριτική προς το ΠΑΣΟΚ πριν και μετά τις εκλογές είναι χλιαρή.

ΚΚΕ εσωτ.

Το ANTI είναι το μη χείρον ελληνικό περιοδικό, ελπίδα-μου και φιλοδοξία-σας — πιστεύω — είναι να γίνει το βέλτιστον.

Αναρχικός

Στο περιθώριο της ANTI-έρευνας θα ήθελα να σας πω ότι σας αγαπάω πολύ και ότι δεν μπορούσα να φανταστώ τη ζωή-μου χωρίς το ANTI.

Ανεξάρτητος

· Να είστε πιο αυστηροί όταν κάνετε κριτική στην κυβέρνηση.

ΠΑΣΟΚ

Όποιος είναι στη Βουλή τον χτυπάμε. Δικαιώμά-σας, αλλά και δικό-μας να μην ανεχόμαστε να μας υπαγορεύετε τη γνώμη-σας.

ΠΑΣΟΚ

Χρειάζεται καλύτερη ποιότητα χαρτιού. Το φάρμακο θά 'ταν αύξηση της τιμής. Εδώ ένας ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ που είναι εβδομαδιαίος και με τόσες διαφημίσεις έχει 50 δρχ. Το ANTI που είναι και δεκαπενθήμερο και έχει καλύτερη ύλη και μεγαλύτερη ποσότητα ύλης και σταθερούς αγοραστές δικαιούται τουλάχιστον 60.

ΠΑΣΟΚ

αποκάλυψα το κρυπτόμενο του Μασαγκράντε και της παρέας-του, τη γιάφκα της φασιστικής Νέας Τάξης στην Ελλάδα, που τόλμησα να ονομάσω τους Αμερικάνους πράκτορες της CIA στον τόπο-μας, που μίλησα για το φακέλλωμα των Ελλήνων από την ΚΥΠ, αποκαλύπτοντας ολόκληρα χωριά φακέλλωμένα! Οι εχθροί πύκνωσαν τις βολές-τους και οι φίλοι συμπαραστάθηκαν σ' όλες τις διώξεις-μου. Αξέχαστο θα μου μείνει το Radio Libero στην Ιταλία κι οι μάχες που έδωσε για μένα, ο άγνωστος ως τότε ραδιοπειρατής. Και τι να πρωτοθυμηθώ; Τον Αβέρωφ που ο βίος και η πολιτεία-του στάθηκαν αφορμή για αποκαλύψεις που ακόμα και τους Βορειοηπειρώτες συγκλόνισαν, γιατί έδειχναν φανερά τον ύποπτο-τον ρόλο; Ή τον Μπάλκο, που η συγγραφική-του... δυνατότητα — σεξ και κατασκοπεία — αναδείχθηκε τόσο που όλη η Ελλάδα έσκασε στα γέλια, εκτός από τον μεγάλο αρχηγό που βαρύς κι ασήκωτος Μακεδών δεν έπιασε το καλαμπούρι! ANTIκατεστημένο σε μόνιμη βάση μίλησα πάντα ανοιχτά για την καταπίεση στο στράτευμα, για την ασυδοσία στη διοίκηση, για τις ρεμούλες της εξουσίας, για τη διαφθορά του κρατικού μηχανισμού, για το ξεπούλημα των εθνικών-μας δικαιών, για τα σχέδια του ΝΑΤΟ και αποκάλυψα τη συνεχή μειοδοσία της Δεξιάς απέναντι στα εθνικά-μας ζητήματα. Στάθηκα πάντα ο κόμπος στο χτένι-τους, ANTIκειμενικά πολέμιος σε ANTIδιαστολή με κάθε συμβιβαστική διάθεση. ANTIπολιτευτήκα σταθερά όλους και ό,τι σκύβει και υποτάσσεται και παρά τις

ΑΝΤΙφάσεις-μου μίλησα χωρίς φόβο, αλλά με πάθος για τους λαούς όλου του κόσμου που καταδυναστεύονται. Για το Πολισάριο, την Παλαιστίνη, την Ερυθραία και κίνησα μια μοναδική στο είδος-της καμπάνια για τους καταπιεσμένους Ινδιάνους της Αμερικής που βρήκε εξαιρετική ανταπόκριση. Η ΑΝΤΙσταση και η Ιστορία-της πάντα με απασχόλησαν. Ένας αγώνας αδικαιώτος και η αλήθεια — βήμα το βήμα — βρήκαν σε μένα έναν ένθερμο υποστηρικτή-της, χωρίς την γνώση της Ιστορίας μας, κατάλαβα, πως τίποτα δεν μπορεί ν' αλλάξει σ' αυτό τον τόπο. Δεν αποδέχθηκα άκριτα την πραγματικότητα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και ΑΝΤΙπρότεινα το διάλογο, την κριτική και την ΑΝΤΙπαράθεση των διαφορετικών απόψεων, θέσεων και ΑΝΤΙλήψεων. Οργάνωσα γι' αυτό μια διεθνή συνάντηση με θέμα τη φύση των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Μίλησα για τα αυτόνομα κινήματα στον κόσμο. Για τις περιθωριακές-τους πράξεις, μα γενναίες. Για τις μικρές πρωτοπορίες που σπρώχνουν τον τροχό της ζωής και της ιστορίας. Για τους Κράκερς, τους Πράσινους, για τους γύφτους και τις καταπιεσμένες μειονότητες. Για τους μοναχικούς και τους συνθλιβόμενους ψυχικά άρρωστους, για τη σύγχρονη λογική της ανάπτυξης που σαν οδοστρωτήρας συντρίβει το μεγαλείο της διαφοράς. Μίλησα και για τους ποιητές. Για τον Ρίτσο, τον Σεφέρη και τον Ελύτη. Για τους πνευματικούς-μας άντρες τον Δημήτρη Χατζή, τον Νίκο Πουλαντζά, τις μεγάλες ωραίες ώρες της πνευματικής-μας ζωής.

ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Η τιμή του ΑΝΤΙ 40 δρχ. είναι υψηλή όταν ο Ταχυδρόμος έχει 50 δρχ.

Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά

Προτέρημά-του η τακτική έκδοση και το χαμηλό κόστος σε σχέση με άλλα περιοδικά. Όχι να το πάρετε επάνω-σας και να αυξήσετε την τιμή.

ΠΑΣΟΚ

Από το ΑΝΤΙ λείπουν: δογματισμός, έλλειψη φαντασίας, οικονομικοί πόροι για πολυέξοδες έρευνες, εξάρτηση από σκοτεινούς μηχανισμούς εξουσίας.

Ανένταχτος Αριστερός

Να γίνει μια προσπάθεια κοινωνικοποιημένης εκδοτικής λειτουργίας του «ΑΝΤΙ» σε επίπεδο των συνεργατών-αρθρογράφων. Θεωρώ σημαντικό και όχι μόνο για το προηγούμενο στη δημοσίευση των οικονομικών του ΑΝΤΙ, κάποιας μορφής ισολογισμού για το έτος άς πούμε που πέρασε.

ΚΚΕ εσωτ.

Μπερδεύεται ανάμεσα στα δύο ΚΚΕ και χάνει τον μπούσουλα. Κι αυτές οι αγάπες με το «εσωτερικό» μου σπάνε τα νεύρα.

Situationist

Αν θέλετε να διδαχθείτε περί ελεύθερου διαλόγου και προπώντων περί αγωνίας για αλάθητη λογική: διαβάστε κάτι από την Πολιτεία του Πλάτωνα.

Ιταλικό ΚΚ

Είναι καλό περιοδικό, με σωστή δημοσιογραφική γραμμή.

LOTTA CONTINUA

Πάρα είναι κυριλédικο και δεν προβάλλει όσο θά 'πρεπε τα περιθωριακά και αυτόνομα κινήματα.

ΚΚΕ εσωτ.

Λείπουν άρθρα για το φεμινιστικό πρόβλημα, για το πρόβλημα των ομοφυλόφιλων και των λεσβίων.

Ανεξάρτητος

Το ΑΝΤΙ είναι μοναδικό στο είδος-του, γι' αυτό νομίζω πως πρέπει να «εγκαταλείψει» την κάστα αναγνωστών διανοούμενων που έχει δημιουργήσει και να απευθυνθεί σ' όλο το λαό που ενδιαφέρεται για τα σύγχρονα προβλήματα.

ΠΑΣΟΚ

Θά 'πρεπε ίσως να τηρήσει μια στάση μεγαλύτερης αναμονής απέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

ΠΑΣΟΚ

Φυσικά λείπουν απόψεις σχετικά με το γυναικείο ζήτημα και τις νεοφεμινιστικές κινήσεις. Και λίγη συνεργασία με τις γυναίκες δεν βλάπτει.

ΚΚΕ

Προσπάθησα να πλησιάσω και να δω τα προβλήματα των σημαντικότερων αστικών κέντρων της Ελλάδας. Τα Χανιά, η Καβάλα, τα Γιάννινα και πολλές άλλες αναφορές σε επί μέρους τοπικά προβλήματα.

Τα αφιερώματα στις πόλεις συνοδεύονταν από εκδηλώσεις-συζητήσεις που έστησα εκεί με πνευματικούς ανθρώπους και τοπικούς παράγοντες.

Το Ειδικό Τεύχος για το παιδί ακολούθησε σχετική εκδήλωση, ΑΝΤΙδωρο κι αυτό στους μικρούς-μας φίλους.

Κυκλοφόρησα και εκδήλωσα τις απόψεις-μου όσο μπορούσα περισσότερο και δε θα ξεχάσω τώρα τα ειδικά γελοιογραφικά τεύχη των εκλογών, μια και δεν έχασα το χιούμορ-μου τελικά, παρ' όλο που πολλές φορές κινδύνεψα από τη σοβαρότητα των γεγονότων να θρηνήσω.

Οι σχέσεις-μου με το αναγνωστικό κοινό είναι κάτι παραπάνω από στενές. Τρίτου τύπου. Οι αναγνώστες-μου είναι και αυτοί ΑΝΤΙ.

Κουβεντιάζουμε μέσα από τις σελίδες-μου μιας και ο Διάλογος είναι βασική-μου αρχή. Μου μπαίνουν και στη μύτη ακόμα. Στα ερωτηματολόγια μου κάνουν κριτική για την εμφάνισή-μου, για τη γραμμή-μου, τη συμπεριφορά-μου, τη στάση-μου. Κι όλα αυτά τα παίρνω, πιστέψτε-με, πολύ στα σοβαρά.

Ας είναι...

Διακόσια συν ένα τεύχη κάνουν μια κάποια... φασαρία. Λέω να το ρίξω έξω με γλέντι, αλλά κι η συζήτηση ας μη λείπει... Ραντεβού με την... ευκαιρία στο ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ, αλλά σταθερά κάθε δεύτερη Παρασκευή στα περίπτερα...

Πώς βλέπουν οι αναγνώστες το ANTI

Στενοί και συχνά πολύχρονοι οι δεσμοί που συνδέουν το «ANTI» με τους αναγνώστες-του, καλύπτουν όλο το φάσμα από την ψυχρότητα έως την ψυχραιμη εκτίμηση, τη θερμή συμπαράσταση και ταύτιση και αποτελούν το σταθερό έδαφος, πάνω στο οποίο χτίστηκαν τα 200 τεύχη του περιοδικού, και το μόνιμο οδηγό για τις επιλογές-του και — ελπίζουμε — τη βελτίωσή-του.

Μικρό δείγμα των σταθερών αυτών δεσμών η μεγάλη ανταπόκριση που έχουν πάντα όλες οι μέχρι τώρα έρευνες, που έχει διοργανώσει το ANTI (βλ. τχ. 30, 80, 81, 100 και 150). Την ίδια ανταπόκριση συνάντησε και η τελευταία έρευνα, το ερωτηματολόγιο της οποίας δημοσιεύτηκε πριν από δύο μήνες (τχ. 196). Οι απαντήσεις ξεπέρασαν τις 500, και χωρίς φυσικά αυτό να διασφαλίζει τη στατιστική αντιπροσωπευτικότητά-τους, πιστεύουμε ότι προσφέρει μια σχετικά ικανοποιητική αξιοπιστία. Στηριζόμενοι σ' αυτή την υπόθεση, παρουσιάζουμε στη συνέχεια τις απαντήσεις που δόθηκαν σε ορισμένες ερωτήσεις — αυτές που αφορούσαν τα χαρακτηριστικά του αναγνωστικού κοινού του ANTI (για να γνωρίσουν και οι αναγνώστες-

μας τους συναναγνώστες-τους, όπως μερικοί το ζητούσαν) καθώς και τη γενική γνώμη-τους για το περιοδικό.

Εκτός όμως από τις απαντήσεις στις τυποποιημένες ερωτήσεις, το «ANTI» ενδιαφέρεται φυσικά και για όλες τις γνώμες και παρατηρήσεις των αναγνωστών-του — θετικές και αρνητικές. Και οι γνώμες ήταν πολλές και ποικίλες.

ΟΛΑ σχεδόν τα ερωτηματολόγια που πήραμε είχαν κάποια σύντομη ή πιο εκτεταμένη παρατήρηση. Σε πολλά είχαν επισυναφθεί μάλιστα και επιστολές με γνώμες προτάσεις και παρατηρήσεις. Θεωρήσαμε γι' αυτό σκόπιμο παράλληλα με τους πίνακες να δώσουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τα κείμενα αυτά των αναγνωστών-μας, σημειώνοντας κάθε φορά και τον πολιτικό χώρο, στον οποίο ανήκει ο αναγνώστης-μας.

Η ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΣΗ προσπάθησε να αποδώσει τα κύρια χαρακτηριστικά απόψεων, θέσεων, παρατηρήσεων και υποδείξεων για το ANTI. Άλλα τα χαρακτηρίζει η θετική και άλλα η αρνητική κρίση-τους. Εμείς επιμείναμε περισσότερο στα αρνητικά σημεία και παρατηρήσεις.

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ «ANTI»...

I. ΦΥΛΟ

Αντρες	90%
Γυναίκες	10%

Αποτελέσματα, ως ένα βαθμό αναμενόμενα αλλά οπωσδήποτε απογοητευτικά. Ένα κοινό σχεδόν αμιγώς ανδρικό — σε μεγαλύτερο μάλιστα βαθμό κι απ' αυτό που είχαν δείξει οι προηγούμενες έρευνες του 1975 (γυναίκες: 18%) και του 1977 (γυναίκες: 14%).

Βέβαια τα ποσοστά αυτά δεν θα πρέπει ίσως να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά της πραγματικής σύνθεσης του συνόλου του αναγνωστικού κοινού, γιατί, είναι πιθανό οι γυναίκες αναγνώστριες να απάντησαν πιο διστακτικά στο ερωτηματολόγιο. Πάντως αυτό δεν αναιρεί την συνεχώς επιβεβαιούμενη διαπίστωση ότι ακόμα και μεταξύ νέων και προσδευτικών ατόμων «η πολιτική είναι για τους άντρες», ή «οι άντρες για την πολιτική».

Παρ' όλα αυτά η διαπίστωση που παραμένει είναι ότι εμφανίζεται μια σταδιακή αλλά συνεχή πτώση του γυναικείου αναγνωστικού κοινού. Γεγονός που σημαίνει ότι δεν κατορθώνει να καλύψει ορισμένους ειδικού ενδιαφέροντος τομείς ή αυτό που θα αναζητούσαν από ένα αριστερό περιοδικό, καθώς πιθανότατα διαμορφώνεται κι αυτό με βάση τις προτιμήσεις του πλειοψηφούντος ανδρικού-του κοινού — πράγμα που επισημαίνουν και επικρίνουν όλες σχεδόν οι αναγνώστριες του ANTI.

Σε σχέση τώρα με την πολιτική τοποθέτηση των αναγνωστών, η ομάδα που ανδροκρατείται απόλυτα είναι οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ — όπου οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόλις το 1%, ενώ στους υπόλοιπους πολιτικούς χώρους το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται από 8-15%.

II. ΗΛΙΚΙΑ

Έως 18 ετών	7%
19-24 ετών	40%
25-30 ετών	29%
31-40 ετών	17%
Πάνω από 40 ετών	7%

Η ηλικιακή σύνθεση των αναγνωστών του ANTI, εμφανίζει μια σταδιακή ωρίμανση ή αν προτιμάτε, «γήραςμα». Ενώ στην αρχή της έκδοσης του περιοδικού τα 2/3 των αναγνωστών-του ήταν νέοι μέχρι 25 χρονών, το ποσοστό των ηλικιών αυτών είχε μειωθεί το 1977 στο 60% περίπου και σήμερα φαίνεται να είναι ελαφρώς χαμηλότερο από το 50%, με αντίστοιχη αύξηση των μεγαλύτερων ηλικιών.

Αυτό πρέπει μάλλον να ερμηνευτεί από το ότι οι παλιοί αναγνώστες συνηλίκιωνονται μαζί με το περιοδικό, χωρίς να το εγκαταλείπουν, ενώ συνεχώς προστίθενται και καινούριοι, που ελπίζουμε να συνεχίσουν κι αυτοί μαζί-μας.

III. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

	1981	1977
1. Μαθητές και σπουδαστές	12%	15%
2. Φοιτητές	34%	33%

	46%	48%
3. Εκπαιδευτικοί	11%	9%
4. Υπάλληλοι	18%	21%
5. Ελεύθεροι επαγγελματίες	14%	9%
6. Διάφορα	11%	13%

54% 52%

Η επαγγελματική σύνθεση του αναγνωστικού κοινού του ANTI παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη σταθερότητα. Οι διακυμάνσεις που παρατηρούνται είναι πολύ μικρές για να τεκμηριώνουν αλλαγή ή έστω τάση για αλλαγή.

Μάλιστα και με το μεγάλο, σχετικά, ποσοστό αναγνωστών που σχετίζονται με την εκπαίδευση (των διαφόρων βαθμίδων) κάνουν ώστε ο χώρος της εκπαίδευσης να αποτελεί το κατ'εξοχήν πεδίο διάδοσης του περιοδικού.

IV. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

	1982	1979	1977
ΝΔ	1%	—	1%
ΚΟΔΗΣΟ	3%	1%	—
Διάφορα κεντρώα κόμματα (ΕΔΗΚ, Πρωτοβουλία κτλ.)	—	2%	3%
ΧΔ	1%	1%	—
ΠΑΣΟΚ	20%	24%	20%
Σοσιαλιστική Πορεία	—	2%	5%
ΕΔΑ	2%	1%	3%
ΚΚΕ εσ.	35%	21%	28%
Β' Πανελλαδική	—	9%	—
ΚΚΕ	8%	17%	11%
Εξωκοινοβουλευτική			
Αριστερά	14%	9%	12%
Διάφοροι αριστεροί	11%	8%	11%
Δεν απάντησαν	5%	6%	6%

Η σύνθεση του αναγνωστικού κοινού του ANTI, από την άποψη της πολιτικής και ιδεολογικής-του τοποθέτησης δεν φαίνεται να έχει αλλάξει αισθητά στη διάρκεια της πολύχρονης έκδοσής-του. Κύριο στοιχείο αυτής της σύνθεσης, ο έντονα διαπαραταξιακός χαρακτήρας-της, όπου αντιπροσωπεύεται όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων του προοδευτικού χώρου, από το ΠΑΣΟΚ έως και την εξωκοινοβουλευτική αριστερά. Δεύτερο βασικό χαρακτηριστικό αυτής της σύνθεσης η σχετική υπεραντιπροσώπηση ορισμένων χώρων (κύρια του ΚΚΕ εσ. και της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς) με αντίστοιχη υποαντιπροσώπηση άλλων χώρων (κύρια του ΚΚΕ και — αναλογικά — του ΠΑΣΟΚ).

Οι κάποιες διακυμάνσεις που παρατηρούνται στην πολιτική σύνθεση του αναγνωστικού κοινού του ANTI δεν φαίνεται να μπορούν να αποτελέσουν σίγουρο δείκτη για αντίστοιχες μεταβολές εκτός ίσως από το γεγονός της σχετικής μείωσης των οπαδών του ΚΚΕ, ιδιαίτερα σε σχέση με το ποσοστό-τους το 1979.

Διαφωτιστικές ως προς την ιδεολογική ταυτότητα των αναγνωστών του ANTI, υπήρξαν όμως και οι απαντήσεις που δόθηκαν στη δεύτερη σχετική ερώτηση — και η οποία ζητούσε να ταξινομηθούν κατά σειρά συμπάθειας (ή αντιπάθειας) πέντε συγκεκριμένα πολιτικά κόμματα — η ΝΔ, το ΚΟΔΗΣΟ, το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ εσ. και το ΚΚΕ. Ερώτηση φυσικά τελείως θεωρητική και σε μεγάλο βαθμό εκβιαστική (όπως δεν παρέλειψαν να σημειώσουν αρκετοί αναγνώστες-μας), που όμως προσφέρει σημαντικές ενδείξεις σχετικά με την ιδεολογική ταυτότητα αυτού που απαντάει — και δεν την συρρικνώνει στην απλή επιλογή ενός πολιτικού φορέα.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ερώτηση αυτή — στα οποία, ας σημειωθεί, απέφυγε να απαντήσει μόνο ένα 10% — φανερώουν κατ'αρχήν μίαν ευρύτατη απήχηση του ΚΚΕ εσ. στους οπαδούς των υπόλοιπων πολιτικών χώρων — και ιδιαίτερα του ΠΑΣΟΚ — και ταυτόχρονα μια σημαντική τάση ολικής απόρριψης του ΚΚΕ. Το τελευταίο αυτό σημείο φαίνεται μάλιστα να διαφοροποιεί έντονα δύο κατηγορίες οπα-

δών του ΚΚΕ εσ., από τους οποίους ένα 60% τοποθετεί το ΚΚΕ σε μια από τις δύο τελευταίες θέσεις της κλίμακας προτίμησης (δηλαδή μετά από το ΠΑΣΟΚ και το ΚΟΔΗΣΟ) ενώ ένα 25% το τοποθετεί στην τρίτη θέση (μετά το ΠΑΣΟΚ) και ένα 15% στη δεύτερη θέση, δηλαδή αμέσως μετά από το ΚΚΕ εσ.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ANTI...

	1982	1979	1977
Πολύ καλό	36%	28%	34%
Αρκετά καλό	58%	64%	57%
Μέτριο	5%	5%	7%

... και την ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΤΟΥ ΘΕΣΗ

Στην ερώτηση «πιστεύετε ότι πετυχαίνει να είναι ένα ανεξάρτητο περιοδικό της Αριστεράς», απάντησαν:

	1982	1979
Ναι	53%	47%
Όχι	40%	43%
Όχι	6%	8%

Την άποψη ότι το ANTI δεν πετυχαίνει να είναι ανεξάρτητο περιοδικό της αριστεράς, υποστηρίζουν σχεδόν μόνο οι οπαδοί του ΚΚΕ, οι οποίοι στη σχετική ερώτηση απαντούν ΟΧΙ σε ποσοστό 46% και ΝΑΙ σε ποσοστό μόλις 10%. Από τους υπόλοιπους πολιτικούς χώρους πιο επιφυλακτικοί είναι οι οπαδοί της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς — που στην πλειοψηφία τους θεωρούν πως μόνο ως ένα βαθμό το ANTI κατορθώνει να είναι ένα «ανεξάρτητο περιοδικό της Αριστεράς».

Με το ίδιο θέμα σχετίζονται επίσης και οι απαντήσεις σε μια άλλη ερώτηση, που αφορούσε τη στάση που πρέπει να κρατήσει το ANTI απέναντι στη νέα κυβέρνηση.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν θεωρούν ότι το ANTI, πρέπει:

- Να ασκεί κριτική στο σύνολο της κυβερνητικής πολιτικής 64%
- Να ασκεί κριτική σε συγκεκριμένα κυβερνητικά μέτρα 31%
- Να στηρίζει την κυβερνητική πολιτική 3%

Η αντιπολιτευτική διάθεση είναι γενική και αφορά όλους τους πολιτικούς χώρους, ακόμα και τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 50% των οπαδών του ΠΑΣΟΚ ζητά από την κριτική να αφορά στο σύνολο της κυβερνητικής πολιτικής του κόμματός-τους. Ταυτόχρονα βέβαια είναι και οι μόνοι που σε κάποιο αξιοσημείωτο ποσοστό (8%) θεωρούν πως το ANTI πρέπει να στηρίζει την κυβερνητική πολιτική.

Περισσότερο κριτικά τοποθετημένοι είναι οι οπαδοί της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς καθώς και αυτοί, που δεν δηλώνουν κομματική προτίμηση — και οι οποίοι σε ποσοστό 80% επιθυμούν να βρίσκουν στο ANTI κριτική επί του συνόλου της κυβερνητικής πολιτικής.

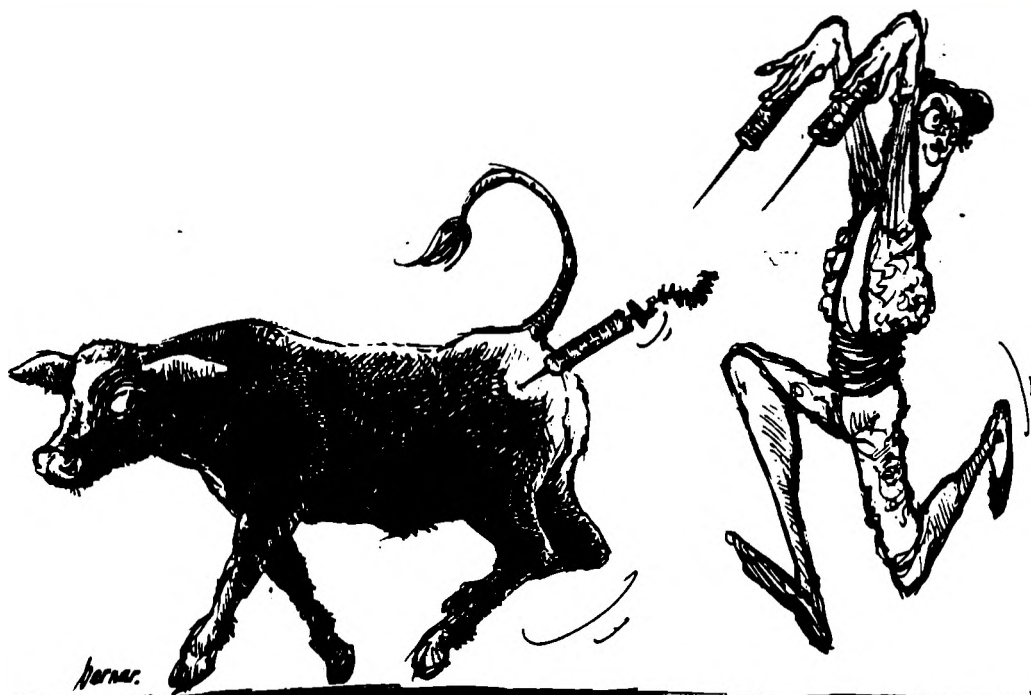
Το ερώτημα που προκύπτει βέβαια από τις απαντήσεις σ' αυτήν την ερώτηση είναι αν η επιθυμία για άσκηση συνολικής κριτικής πηγάζει από μια γενικότερη τοποθέτηση απέναντι στη νέα κυβέρνηση — ή αν απορρέει από την άποψη που έχουν οι αναγνώστες για το περιοδικό, δηλαδή από το γεγονός ότι θεωρούν πως ο ρόλος του ANTI, είναι να στέκεται σε θέσεις συνολικής κριτικής — άσχετα από την ιδιαίτερη πολιτική συγκυρία και την ειδικότερη τοποθέτηση των αναγνωστών-του.

6 Γάλλοι γελοιογράφοι

ΣΟΥΛΑΣ, (SOULAS):
Ο μοναδικός σκιτσογράφος της "Libération", είναι σαράντα εννέα χρονών και έχει ήδη πολλά βιβλία στο ενεργητικό-του. Ο Σουλάς με το πολιτικό χιούμορ-του χτυπά τη Δεξιά και ασκεί κριτική στην Αριστερά. Είναι αρκετά γνωστός και έξω από τη Γαλλία.

ΚΕΡΛΕΡΟΥ, (KERLEROUX): Με κύρια απασχόληση στο «Canard Enchaîné», το γνωστό εβδομαδιαίο περιοδικό, ο Κερλερού, με τα σκίτσα-του, φωτίζει τα γεγονότα, και τα αναλύει πολιτικά. Εικονογραφεί επίσης το «Le Fou qui parle», ένα λογοτεχνικό περιοδικό ποίησης.

ΚΟΥΡΕΪΓ, (COUREUIL): Ένας από τους πιο παραγωγικούς Γάλλους σκιτσογράφους ξεχωρίζει για την έμπνευση και τη σχεδιαστική-του ακρίβεια. Ο Κουρέιγ είναι μόλις 33 χρονών, μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος Γαλλίας και εικονογραφεί την Unité και το Harakiri.

ΠΥΜ, (PYM): Ο σκιτσογράφος αυτός μοιράζει τη δουλειά-του στην Unité — όργανο του Σοσιαλιστικού Κόμματος — και στην Humanité — όργανο του Κομμουνιστικού Κόμματος. Είναι σαράντα επτά χρονών, ψηλός, με μαύρο μούσι και δείχνει προτίμηση στα κολάζ με τα οποία εκφράζει, χωρίς λόγια, τις απόψεις-του πάνω στα πολιτικά γεγονότα.

στη γιορτή-μας

ΣΟΛΟ, (SOLO): Ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους που συμμετέχουν στο ΑΝΤΙ-Φεστιβάλ, σαν καθαρός γελοιογράφος. Δουλεύει στην Unité, στο Témoignage Chrétien, στο Première (κινηματογραφικό περιοδικό) και συνεργάζεται με πολλές άλλες εφημερίδες και έντυπα για την τηλεόραση. Είναι σαράντα οκτώ χρονών και είναι γνωστός σε πολλές χώρες για το ιδιαίτερα προσωπικό στυλ-του και τον επιθετικό χαρακτήρα της γελοιογραφίας-του. Θεωρείται ότι είναι ένας από τους δέκα καλύτερους γελοιογράφους στον κόσμο. Συμμετέχει στο «ΑΝΤΙ-Φεστιβάλ» και με την παρουσία-του μαζί-μας.

Στη σελίδα αυτή δημοσιεύουμε ένα σκίτσο του Προέδρου-μας — από τη δουλειά του ΣΟΛΟ που θα εκτεθεί στον ΤΕΧΝΟΧΩΡΟ στη διάρκεια της γιορτής.

ΜΠΕΡΝΑΡ, (BERNAR): Μόλις είκοσι επτά χρονών — ο νεότερος από όσους συμμετέχουν — ο Μπερνάρ χαρακτηρίζεται από την πλούσια φαντασία-του και την καθαρή γραμμή-του. Εικονογραφεί έντυπα όπως το Témoignage Chrétien, Cinéma 82 και Turbule. Έχει μόνο δύο χρόνια παρουσίας σαν σκίτσογράφος αλλά έχει ήδη γίνει αποδεκτός από το γαλλικό κοινό.

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΙΝ/ΦΟΣ/ ΑΛΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΕΙΣΜΟΥ
ΣΤΟΝ «ΜΑΡΕΙΣΜΟ» ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

του Πανου ΚΟΣΜΑ

ΠΟΛΩΝΙΑ

Ντοκουμέντο:

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Άφιέρωμα:

ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

Ίταλία:

Τό ΡΑΔΙΟ ΠΟΠΟΛΑΡΕ μιλάει στον «Π.Κ.»

ΓΑΛΛΙΑ

ΕΛΛΑΔΑ:

ΡΑΔΙΟ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ
ΡΑΔΙΟ ΟΥΤΟΠΙΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΗ
ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

της Αντας ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ

ΤΟ ΦΕΜΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΑΙΡ:
ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ.

Γιά την αὐτοπερίθαλψη.

Ό λόγος: νέοι κανόνες παιχνιδιού.

Γιά μία ἄλλη εικονογραφία.

της Τζουλια ΛΕΣΑΤΖΕ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΜΗ ΣΕΞΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ
ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΟΥΛΤΡΕΧΤΗΣ

ΜΑΓΙΣΣΕΣ

της ΜΑΡΙΑΣ Μ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΟΜΑΔΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ίστορίες μιᾶς Κερήθρας

της Αντας ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ

Βαγγελη Δημητρίου

ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

του Νίκου ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Το ANTI και η νεοελληνική ιστορία και ιστοριογραφία

του Γιώργου Αναστασιάδη

ΕΝΑ περιοδικό έχει πολλές όψεις και πολλές λειτουργίες. Άλλοτε είναι προορισμένο να υπηρετεί την επικαιρότητα και να χάνει τη διάρκεια. Άλλοτε επιδιώκοντας τη διάρκεια αποκόπτεται απ' το σφυγμό των γεγονότων. Καμιά φορά καταφέρνει να συνδυάζει και τα δυο. Το ANTI τουλάχιστον το προσπαθεί.

ΤΟ ΑΡΘΡΟ — μικρή μελέτη του Γιώργου Αναστασιάδη, επιμελητή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, φανερώνει τα στοιχεία διάρκειας του ANTI σε έναν ορισμένο τομέα. Οι επισημάνσεις-του και οι σταχυολογήσεις-του έχουν φυσικά το χαρακτήρα της προσωπικής και υποκειμενικής επιλογής. Η δημοσίευσή-του είναι περισσότερο πράξη αυτογνωσίας, παρά ενέργεια αυτοεπαίνου και επανάπαυσης.

NOMIZΟΥΜΕ πάντως ότι δεν στερείται ενδιαφέροντος για όσους ασχολούνται με παρόμοια θέματα. Από μια σκοπιά είναι κείμενο — οδηγός στις δημοσιεύσεις του ANTI.

Τα δημοσιεύματα που αφιέρωσε ή φιλοξένησε το ANTI στα 200 τεύχη-του, για τη νεοελληνική ιστορία και ιστοριογραφία ήταν και πολλά και αξιόλογα. Θά ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη μια εξαντλητική καταγραφή και μια συστηματική κατάταξή-τους. Παρακάτω επιχειρώ μια πρώτη προσέγγιση σ' αυτή την πολύτιμη ύλη.

Διευκρινίζω κατ' αρχήν ότι στην ύλη αυτή δεν περιλαμβάνονται μόνο οι σχετικές μελέτες και τα ντοκουμέντα αλλά και οι συζητήσεις, οι συνεντεύξεις καθώς και ορισμένες βιβλιοκριτικές, μια κριτική για την τηλεόραση και μια κριτική για τον κινηματογράφο.

Νομίζω ότι κάποτε πρέπει να αναγνωρίσουμε και στη χώρα-μας ότι τόσο η τηλεόραση όσο και ο κινηματογράφος μπορεί να λειτουργήσουν και ως πηγές της ιστορίας και ως υποκατάστατα της ιστοριογραφίας. Μαθαίνει π.χ. κανείς πολύ περισσότερα — έστω και κατά τρόπο ελλιπτικό — για την ιστορία του τόπου από τις ταινίες του Θ. Αγγελόπουλου και του Π. Βούλγαρη παρά από την παραδοσιακή ιστοριογραφία. (Για τη σχέση κινηματογράφου και ιστορίας βλ. *M. Ferro*, *Η κινηματογραφική ταινία. Μια αντι-ανάλυση της κοινωνίας*, στο συλλογικό έργο των Ζ. Λε Γκοφ και Π. Νορά, *Το έργο της ιστορίας*, εκδ. Ράππα, 1981, σ. 363 επ.).

Και μια ακόμη διευκρίνιση: Το γεγονός ότι από την παρουσίαση που ακολουθεί λείπουν τα δημοσιεύματα που αναφέρονται στο Κυπριακό ζήτημα και γενικότερα στις διεθνείς σχέσεις της χώρας και την ελληνική εξωτερική πολιτική διόλου δεν σημαίνει ότι τα θέματα αυτά δεν εντάσσονται στον ευρύτερο χώρο της νεοελληνικής πολιτικής ιστορίας. Απλώς χρειάζεται γι' αυτούς τους τομείς μια ξεχωριστή εργασία.

Χρησιμοποιώ δυο κριτήρια για να παρουσιάσω το ιστορικό και ιστοριογραφικό υλικό του περιοδικού.

Κριτήριο πρώτο: *Η χρονική περίοδος της νεοελληνικής ιστορίας.*

Κριτήριο δεύτερο: *Ο πολιτικός θεσμός ή ο κρατικός ιδεολογικός μηχανισμός.*

I. Με βάση το πρώτο κριτήριο δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσουμε ότι ένα αισθητά με-

γάλο μέρος των δημοσιευμάτων καλύπτει — ευεξήγητα άλλωστε — την περίοδο της εθνικής αντίστασης και του εμφύλιου πολέμου (1941-1949).

Αναφέρω πρώτα τα σημαντικότερα μελετήματα:

Fleischer H. Πώς έβλεπε το ΚΚΕ την αντίσταση, (18, 1975, σ. 11-16).

Ρίχτερ Χ. Μια προσπάθεια επιστημονικής θεώρησης της εθνικής-μας αντίστασης (1941-45) (18, 1975, σ. 17-23, 19, σ. 39-43, 20, σ. 26-28, 21, σ. 43-46, 22, σ. 21-24).

Ράππας Α. Πώς και γιατί και από ποιούς πραγματικά διαλύθηκαν οι ένοπλες δυνάμεις στη Μέση Ανατολή (22, 1975, σ. 25-27).

Χατζής Θ. ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, γέννημα μιας ιστορικής ανάγκης (28, 1975, σ. 23-28).

Βεργόπουλος Κ. Το προστατευτικό κράτος και οι κοινωνικές συμμαχίες. Η ελληνική κοινωνία κατά την περίοδο 1945-1952. (66, 1976, σ. 14-18).

* Το άρθρο αυτό προκάλεσε τον αντίλογο του Θ. Σταθά (72, 1976, σ. 36-37).

Smith O. Λιτόχωρο: η αρχή του εμφύλιου (22, 1979, σ. 30-36).

Κατηφόρης Γ. Για τη θεωρία των δύο πόλων (1944-45) (187, 1981, σ. 33-35).

Σημειώνω επίσης και τις ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις των:

D. Eudes με τίτλο: Μια τεράστια συνωμοσία σιωπής. Αντίσταση - αντάρτικο - εμφύλιος (36, 1976, σ. 36-37).

Π. Κανελλόπουλου: (82, 1977, σ. 16-24) και *Α. Παπαπαναγιώτου:* Για το ρόλο των ξένων στην αντίσταση και τον εμφύλιο (177, 1981, σ. 41-44 και 178, 1981, σ. 39-42).

Η συμβολή του ANTI στην επανεξέταση της τόσο κρίσιμης και πολυσυζητημένης περιόδου της νεοελληνικής ιστορίας ολοκληρώνεται ιδίως με τη δημοσίευση αρκετών πρωτότυπων και αποκαλυπτικών τεκμηρίων - ντοκουμέντων (με τη μορφή εγγράφων, προσωπικών μαρτυριών, απομνημονευμάτων, χρονικών κτλ.). Παραθέτω τα σπουδαιότερα:

— Για το Δεκέμβρη του 1944. Αφίσες, προκηρύξεις, ντοκουμέντα (8, 1974, σ. 37-40 και

9, σ. 32-38).

— Αφιέρωμα στην ΕΠΟΝ (13, 1975, σ. 11-30).

— Καλάβρυτα. Η διάσπαση του αντιστασιακού κινήματος στόχος των επιτελικών της Βέρμαχτ. (18, 1975, σ. 24-25).

— Αφιέρωμα στον Δεκέμβρη του 1944 (33, 1975, σ. 32-37, 34, σ. 32-38 και 35, σ. 36-42).

— Ο Μ. Βαφειάδης γράφει για τη συνέλευση των Καπεταναίων του ΕΛΑΣ στη Λαμία (42, 1976, σ. 24-28).

— Οι Γερμανοί αποκαλύπτουν: 'Ηπειρος '44: Μια απόρρητη έκθεση (42, 1976, σ. 29-33).

— Καπετάν Ζαχαρία: Απομνημονεύματα. Έτσι ξεκίνησε το ΕΛΑΝ, (50, 1976, σ. 21-26, 51-52, σ. 27-33, 53, σ. 40-46).

— Ο Μ. Βαφειάδης απαντά στον Μ. Παρτσαλίδη για τη συνάντηση με τον Στάλιν, τη Βάρκιζα και την καταγγελία Ζαχαριάδη (53, 1976, σ. 30-35).

— Το ΕΑΜ οργανώνει τις λαϊκές κινητοποιήσεις στην Αθήνα του '41-'44 (54, 1976, σ. 17-25).

— Έτσι ζήσαμε το Δεκέμβρη. Προσωπικές μαρτυρίες (60, 1976, σ. 21-25)

— Ημερολόγιο Αθηναίου πολίτη για το 1944 (61, 1976, σ. 27-33).

— Τα πρακτικά της μεγάλης σύσκεψης: Αθήνα, 26-27 Δεκέμβρη '44 (61, 1976, σ. 18-21 και 62, 1977, σ. 21-33. Ακολουθεί στις σ. 34-35 σχετικό σχόλιο του Π. Κανελλόπουλου).

— Από την Βάρκιζα στο Λιτόχωρο. Χρονικό του Γ. Παναγιώτου με στοιχεία και αριθμούς από τον Τύπο της εποχής (63, 1977, σ. 27-32).

— Δυο ντοκουμέντα από την ίδρυση της ΕΠΟΝ (67, 1977, σ. 34-37).

— Το διάγγελμα του ΕΑΜ και άλλα ντοκουμέντα (80, 1977, σ. 28-41).

— Αφιέρωμα στο Μακρονήσι (83, 1978, σ. 26-37).

— Ασκήσεις μάχης του εφεδρικού ΕΛΑΣ (111, 1979, σ. 22-34).

— Έγγραφες αποδείξεις της αμερικανικής επέμβασης (1946) (131' 132, 1979, σ. 20-21).

— ΕΑΜ: 40 χρόνια (επιμέλεια Δ. Φλάμπουρα), (187, 1981, σ. 23-32).

— Μια άγνωστη μαρτυρία του Λ. Αποστόλου: Πώς ανδρώθηκε το ΕΑΜ (194, 1981, σ. 32-37).

— Τέλος στο σημείο αυτό, θά 'ταν παράλειψη να μην αναφερθεί και το κείμενο του Σ.

Ασδραχά, Μερικές σημειώσεις για τα τεκμήρια της ελληνικής αντίστασης (29, 1975, σ. 41-45). Ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι σχολιασμοί στο έργο του Αβέρωφ - Τσοίτσα: Φωτιά και τσεκούρι (14, 1975, 112, 1978, 192, 1981).

● Εκτεταμένη είναι και η κάλυψη της δικτατορικής περιόδου (1967-1974) ιδίως στα πρώτα χρόνια κυκλοφορίας του περιοδικού. Καταγράφω τα σχετικά δημοσιεύματα:

(α) ντοκουμέντα

— Ντοκουμέντα της ΚΥΠ. Για την ψυχολογική προετοιμασία της 21ης Απριλίου (1, 1974, σ. 17-32 και 2, 1974, σ. 26-31).

— Γερμανοί ψυχολόγοι στην υπηρεσία της χούντας. Επιτελείο για τη φασιστικοποίηση της νεολαίας (18, 1975, σ. 32-34).

— Πολυτεχνείο: εκτιμήσεις πολιτικών προσώπων και κομμάτων (32, 1975), σ. 23-29).

— Ντοκουμέντα για τη δολοφονία του Μανδηλαρά (46, 1976, σ. 8-11).

— Ένα άκρως απόρρητο έγγραφο του 1973 και η εφ. «Φοιτητής» (59, 1976, σ. 12-13).

— Η πολιτική του ΚΚΕ εσωτ. όπως την έβλεπε η ΥΠΕΑ τον Ιούνιο του 1974 (65, 1977, σ. 17-25).

— Η χούντα και τα ανθρώπινα δικαιώματα (72, 1977, σ. 16-22).

— Σφυγμομετρήσεις της χούντας για τις αντιδράσεις του λαού (112, 1978, σ. 16-21).

— Επταετία ΕΑΤ-ΕΣΑ: ο μηχανισμός του τρόμου (174, 1981, σ. 23-34)

— Φλεβάρης 1973: Η κατάληψη της Νομικής — προάγγελος του Πολυτεχνείου (199, 1982, σ. 23-35).

(β) μελετήματα

Ανδρικόπουλος Γ. Πώς διασπάσθηκε η ΕΦΕΕ στα χρόνια της δικτατορίας (14, 1975, σ. 36-40).

* Το κείμενο αυτό προκάλεσε απάντηση του Ν. Κοτζιά με τίτλο: πώς βλέπει το ΚΚΕ τη διάσπαση της ΕΦΕΕ (18, 1975, σ. 45-46).

Σεφερτζής Γ. Η ιδεολογία της εφταετίας (17, 1975, σ. 10-13).

● Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου και ο πόλεμος του 1940 καλύπτονται από τα ακόλουθα δημοσιεύματα:

— Δύο ανέκδοτες επιστολές μεταξύ Χίμλερ - Μανιαδάκη (4, 1974, σ. 11).

— Απ' τη λογοκρισία της 4ης Αυγούστου (4, 1974, σ. 12).

Λιναρδάτος Σ. Το αντιφασιστικό ΟΧΙ του 1940 (4, 1974, σ. 9-10).

Παναγιώτου Γ. 1940: η πνευματική επιστράτευση (111, 1978, σ. 36-39).

● Στην περίοδο του μεσοπολέμου (1920-1935) αναφέρονται τα παρακάτω δημοσιεύματα:

Richter H.M. Βρετανία και η πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας (134-138 και 140, 141, 1979).

Τσαλακός Γ. Για την «κόκκινη» Καβάλα του 1933 (130, 1979, σ. 32-36).

Ψυχογιός Δ. Ελλάδα και Βουλγαρία στο μεσοπόλεμο. Κριτική των απόψεων του Μ. Μουζέλη (154, 1980, σ. 36-41).

* Η κριτική προκάλεσε εκτεταμένη απάντηση του Ν. Μουζέλη (173, 1981, σ. 34-38).

● Η μεταπολεμική περίοδος της νεοελληνικής ιστορίας (1950-1967) καλύπτεται από τα παρακάτω δημοσιεύματα:

— **Κανά Σ.** Λίγο πριν τις εκλογές που δεν έγιναν το 1967. Ένα χρονικό της «εντάσεως» ακριβώς όπως είχε προγραμματιστεί από τη χούντα που караδοκούσε (5, 1974, σ. 17-20).

— Ανακριτικό υλικό για την υπόθεση Λαμπράκη (46, 1976, σ. 14-18).

— Υπόθεση Λαμπράκη. Ο φάκελλος Κόλλια (47, 1976, σ. 22-24).

— Υπόθεση Μπελογιάννη (68, 1977, σ. 27-30).

— Γκάλλοπ του 1967 για τους μελλοντικούς πρωθυπουργούς της Ελλάδας (87, 1977, σ. 6-11).

Θερμός Η. Η κατευθυνόμενη δημοκρατία (6 και 7, 1974, σ. 40-43).

Λεονταρίτης Γ. Η Τσιριμώκος: Η αποκατάσταση ενός αγωνιστή (51-52, 1976, σ. 23-24).

Κανελλόπουλος Σ. Η. Τσιριμώκος: Ήταν έτοιμος να αποστατήσει νωρίτερα (51-52, 1976, σ. 25-26).

Εξάλλου στην περίοδο αυτή αναφέρεται ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης που οργάνωσε το ΑΝΤΙ με θέμα «Κρίση εξουσίας στην Ελλάδα» και στην οποία πήραν μέρος: Γ. Βέλτσος, Κ. Βεργόπουλος, Ν. Πουλαντζάς, Κ. Τσουκαλάς, Γ. Νοταράς, και Γ. Σεφερτζής (24, 26 και 27, 1975).

* Η συζήτηση προκάλεσε παρέμβαση του Μ. Νικολινάκου (31, 1975, σ. 23-27) και σχόλιο του Γ. Βέλτσου (33, 1975, σ. 43-45).

● Μια ξεχωριστή καταγραφή θα πρέπει να υπάρξει για την περίοδο της προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας που διανύουμε από το 1975: Είναι σχεδόν αδύνατο να ξεχωρίσει κανείς τα δημοσιεύματα που μπορούν να χαρακτηριστούν «επικαιρική ιστορία» ή προτάσεις για την τεκμηρίωση της «τρέχουσας ιστορίας» από την καθιερούμενη πολιτική και κομματική αρθρογραφία και τις τακτικές επισκοπήσεις του περιοδικού.

● Για τη νεοελληνική ιστορία του 19ου αιώνα υπάρχει αρκετό και αξιοπρόσεκτο υλικό. Το βάρος εδώ πέφτει — εύλογα — στον αγώνα της ανεξαρτησίας (1821).

Επισημαίνω τα παρακάτω δημοσιεύματα: **Παπαδόπουλος Θ.** Ανέκδοτος κώδικας του 1821 (8, 1974, σ. 17-23).

Ψυρούκης Ν. Το 1821 και το ανατολικό ζήτημα (15, 1975, σ. 14-16).

Μοσκόφ Κ. Η διαλεκτική της ανεξαρτησίας (15, 1975, σ. 17-19).

Βεργόπουλος Κ. Η επανάσταση του 1821. Νεοελληνική ιδεολογία και ιστορία (20, 1975, σ. 36-41).

Καρατζάς Σ. Η «ελληνική εταιρία» του Παρισιού, 1828-1831, (41, 1976, σ. 22-26).

Ηλιού Φ. Ο χαρακτήρας της επανάστασης του 1821: η πολεμική Γ. Ζεύγου — Γ. Κορδάτου (43, 44, 46, 1976).

Βουρνάς Τ. Ι. Καποδίστριας. Η ρωσική διπλωματία στην Ελλάδα του 1821 (61, 1976, σ. 41-43).

Βελούδης Γ. Τρία ελληνικά βιβλία του 1823 (92, 1978, σ. 38-42).

* Επακολούθησε απάντηση του Φ. Ηλιού με τίτλο «τραβήγματα» (93, 1978, σ. 48-53).

Παπαδόπουλος Θ.Χ. Η επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου και ο Τύπος (53, 1976, σ. 26-29).

Σταυρίδου - Πατρικίου Ρ. «Ξύπνα Ρωμὲ και κάτω το ρουσφέτι...», του Ι. Σπηλιωτάκη (86, 1977, σ. 21-23).

Παπαμανουσάκης Σ. Η εποχή της «Κρητικής Πολιτείας» (104, 1978, σ. 20-23).

Βουρνάς Τ. Η ανταπόκριση του Κ. Μαρξ για το ζήτημα των Ιονίων νήσων (108, 1978, σ. 24-26).

Μοσκόφ Κ. Η διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας (127, 1979, σ. 36-43).

II. Παρουσιάζω παρακάτω τα δημοσιεύματα που έχουν ως αντικείμενό-τους πολιτικούς θεσμούς και την ιστορική-τους εξέλιξη. Η κατάταξη εξυπηρετεί τις ανάγκες της παρουσίασης:

1. Κόμματα

Παπαδόπουλος Θ.Χ. Η γένεση της ελληνικής κομματικής γλώσσας (46, 1976, σ. 36-38).

— Τα συνέδρια του ΣΕΚΕ και ΚΚΕ (97-102, 1978).

— Συζήτηση για τα κόμματα στην Ελλάδα (και ειδικά μετά τη δικτατορία). Πήραν μέρος: Φ. Βεγλήρης, Γ. Δερτιλής, Δ. Δημητράκος, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Μαυρογορδάτος, Χ. Ροζάκης (82, 1976, σ. 16-32).

2. Σύνταγμα

Φωτεινός Α. Δημοκρατία, ναι αλλά τι είδους; Συντακτικές πράξεις της μεταπολίτευσης (2, 1974, σ. 6-7 και 45-46).

Βεγλήρης Φ. Σχέδιο Συντάγματος ή ανθολογία αντιδραστικών διατάξεων του παρελθόντος (10, 1975, σ. 11-13).

Αργυρόπουλος Χ. Το απόρρητο των επιστολών (128, 1979, σ. 23-25)

Σταθάτος Ν. Ο τύπος και το σχέδιο Συντάγματος (10, 1975, σ. 14-17).

3. Στρατός

— Στρατιωτικά ημερολόγια και σύγχρονη ελληνική ιστορία (152, 1980, σ. 17-19).

— Στρατός και φρονήματα (κείμενα με εισαγωγή Δ. Δέψη) (38, 1976, σ. 10-16).

— Στρατός: έλεγχος και πληροφορίες (39, 1976, σ. 7-11).

— Ερωτηματολόγια εθνικής αγωγής (43, 1976, σ. 28-32).

— Φάκελλος «Νέα Σάντα» (75, 1977, σ. 12-18).

— Το φακέλλωμα για τους στρατεύσιμους (82, 1977, σ. 8-13).

— Ο στρατός παρακολουθεί συστηματικά τις πολιτικές εκδηλώσεις (96, 1978, σ. 13).

Δέψης Δ. Ο στρατός, η κάθαρση και οι κληρωτοί (20, 1975, σ. 18-20).

Δημητριάδης Γ. Στρατός και πολιτική στην Ελλάδα (30, 1975, σ. 36-39).

Ταξίδης Χ. Καταπίεση στο στρατό και αποσιώπηση (176, 1981, σ. 30-31).

Ευθυμίου Π. Στρατός και Δημοκρατία. Ποιός φοβάται ποιόν; (180, 1981, σ. 12-14).

4. Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας

Κακουλίδης Γ. Μαθήματα ιστορίας και τηλεοπτικής αντίληψης (39, 1976, σ. 47).

Σολδάτος Γ. Η νεοελληνική ιστορία στο σύγχρονο κινηματογράφο (67, 1977, σ. 46-49).

Ναυρίδης Κ. Ο ιδεολογικός ρόλος της τηλεόρασης στην Ελλάδα (172, 1981, σ. 31-34).

5. Μοναρχία

Βεγλήρης Φ. Ο θρόνος δεν άλλαξε πνεύμα (8, 1974, σ. 17-23).

Βουρνάς Τ. Ελληνική δρναστέια και ξένη «προστασία» (7, 1974, σ. 43-44).

Κάτρης Γ. Είναι προτιμότερη η προδοσία παρά ο κλονισμός του θρόνου (7, 1974, σ. 17).

Τερλεξής Π. Το τελευταίο έρεισμα της Μοναρχίας, σαν σύμβολο ενότητας έπεσε την 21η Απριλίου 1967 (7, 1974, σ. 18).

6. Κοινοβουλευτισμός

Ανδρικόπουλος Γ. Η χρόνια κρίση του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα (86, 1977, σ. 24-26).

Παναγιώτου Γ. Το κοινοβουλευτικό 1980 (182, 1981, σ. 33-35).

Παναγιώτου Γ. Κοινοβουλευτική δράση 1977-1981 (197, 1981, σ. 26-27).

Παναγιώτου Γ. Σε αριθμούς η Β' Σύνοδος της Βουλής (55, 1976, σ. 12-13).

Παναγιώτου Γ. Σε αριθμούς η Α' Σύνοδος της Βουλής (103, 1978, σ. 12-13).

Παναγιώτου Γ. Η δραστηριότητες της Βουλής σε αριθμούς (131-132, 1979, σ. 18-19).

7. Συνδικαλισμός

Κραβαρίτου - Μανιτάκη Γ. Ελληνικός συνδικαλισμός: προτάσεις μελέτης (184, 1981, σ. 41-44).

Εργατικός Α. Όταν οι θεματοφύλακες συναγελάζονταν με τη χούντα. Η αμαρτωλή ιστορία του εργατοπατερισμού (195, 1981, σ. 32-37).

8. Αυτοδιοίκηση - Δικαιοσύνη

Γεωργούλας Μπ. Η κατοχική λαϊκή αυτοδιοίκηση και δικαιοσύνη (25, 1975, σ. 14-16).

Χρησιτίδης Σ. Για τη λαϊκή δικαιοσύνη και αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα (92, 1978, σ. 33-35).

Παναγιώτου Γ. Το πρόγραμμα του εργατικού

κέντρου Αθηνών για τις δημοτικές εκλογές του 1914 (109, 1978, σ. 16-17).

9. Εκλογές

Καρράς Κ. Πολιτική γεωγραφία της Αριστεράς. Εκλογικός δείκτης και χαρτογράφηση όλης της Ελλάδας (4, 1974, σ. 22-25).

Δώδος Δ. Ενδοκομματική σταυροδοσία: προσπάθεια ανάλυσης των εκλογικών αποτελεσμάτων του 1977 στην Α' εκλογική περιφέρεια Θεσ/νίκης (189, 1981, σ. 37-41).

Καράς Η. 1964-1981. Η συνέχεια και η αλλαγή (193, 1981, σ. 12-21).

● Όπως είναι φανερό, ο στρατός, θεσμός του ελληνικού πολιτικού συστήματος νευραλγικός και ανεξερεύνητος, κατέχει — δικαιολογημένα — δεσπόζουσα θέση στον όγκο των σχετικών δημοσιευμάτων, ενώ δεν υπάρχει παρά μόνο ένα δημοσίευμα για την Εκκλησία και τις παραθρησκευτικές οργανώσεις στην Ελλάδα αν και ο ρόλος-τους ήταν και παραμένει καίριος στο νεοελληνικό κράτος.

Αλεξίου Σ. «Ζωή» Οι παραθρησκευτικές οργανώσεις που στηρίζαν τη χούντα και το άρθρο 63 του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας, (2, 1974, σ. 17-19).

III. Υπάρχει τέλος και μια ακόμη κατηγορία δημοσιευμάτων που αναφέρεται στην κριτική θεώρηση της νεοελληνικής ιστοριογραφίας ή γενικά στη θεωρία της ιστορίας (χρήσιμα, έμμεσα, και για την ιστοριογραφία της Νεότερης Ελλάδας).

1. Θεώρηση της νεοελληνικής ιστοριογραφίας

Στην ενότητα αυτή εκτός από τις αξιολογικές εργασίες του Κ. Βεργόπουλου και του Φ. Ηλιού που ήδη αναφέρθηκαν (βλ. παραπάνω

ενότητα I, περίοδος 19ου αιώνα), εντάσσονται και το πληροφοριακό σημείωμα του Κ. Μοσκόφ: Η συνάντηση των 12 και η ανάγκη μιας αντιιμπεριαλιστικής συσπείρωσης στην ιστοριογραφία (82, 1977, σ. 42-44) καθώς και η βιβλιοκριτική του Κ. Τσουκαλά: Η μικρή Ιστορία του Ν. Σβορώνου και η ενηλικίωση της προοδευτικής ιστοριογραφίας (51-52, 1975, σ. 52).

Σημειώνω ακόμη εδώ δύο δημοσιεύματα που είναι σχετικά με τη θεματική (ιδεολογία και ιστορία).

Κυριακίδου - Νέστορος Α. Η ιστορία και η διδασκαλία της ιστορίας (26-27, 1975, σ. 18-22).

Δεβιάζης Τ. Η θεσμοποίηση της βίας στην ιδεολογία και η μυθοποίηση της ιστορίας (114, 1978, σ. 14-16).

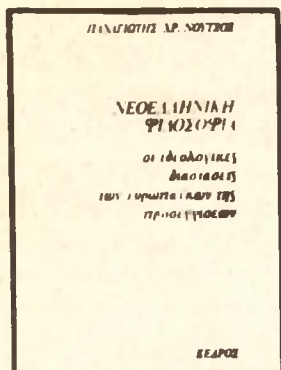
2. Θεωρία της ιστορίας

Richter H. Προβλήματα της σύγχρονης ιστορίας (40 και 41, 1976).

Πουλιαντζάς Ν. Ιστορία και ηθική. Δοκίμιο για το πρόβλημα των αξιών στο πεδίο της Ιστορίας (185, 1981, σ. 23-28).

● Το κίνητρο της εργασίας αυτής — με αφορμή την επέτειο του περιοδικού — ήταν διπλό: και να πληροφορήσει — χωρίς να περιέχει βέβαια μια πλήρη εικόνα — τους ενδιαφερόμενους για την ιστοριογραφική ύλη που βρίσκεται στο ΑΝΤΙ, αλλά και να προκαλέσει μια ευρύτερη κίνηση για μια συστηματική τεκμηρίωση των δημοσιευμάτων του καθημερινού και περιοδικού Τύπου — προσπάθεια που επιβάλεται πλέον να αναληφθεί από κάποιον οργανωμένο φορέα σε πανελλήνιο επίπεδο.

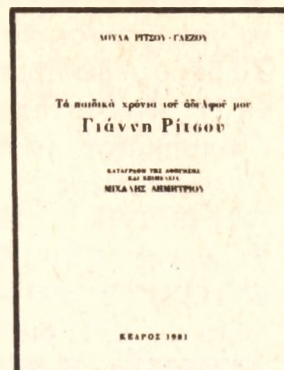
τα βιβλία του μήνα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΡ. ΝΟΥΤΣΟΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Α.Κ. ΝΑΣΙΟΥΤΖΙΚ
ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ 1978 - 1980

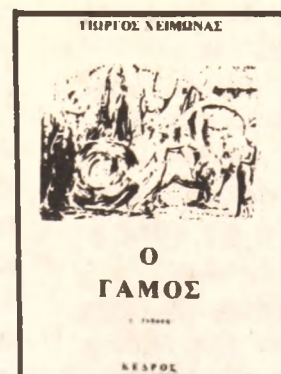
ΛΟΥΛΑ ΡΙΤΣΟΥ - ΓΛΕΖΟΥ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ
ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ
Ο ΓΑΜΟΣ
3η έκδοση

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΟΙ ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ
Μυθιστόρημα 6η έκδοση

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ
ΜΑΟΥΤΧΑΟΥΖΕΝ
8η έκδοση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ.: 36.15.783

ΕΞΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ:

Διάσπαση, πολυδιάσπαση, θρυμματισμός...

του Στέλιου Κούλογλου

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ του συνεργάτη-μας Στέλιου Κούλογλου, δεν καλύπτει φυσικά το ιστορικό του συνόλου των εξωκοινοβουλευτικών οργανώσεων που παρουσιάστηκαν και έδρασαν στην Ελλάδα κατά την πρόσφατη εικοσαετία.

Επικεντρώνεται μάλλον στις «μεγάλες» οργανώσεις του μαρξιστολενινιστικού χώρου· δεν παύει όμως να καταγράφει τις κύριες τάσεις ακμής και παρακμής που παρουσίασε το φαινόμενο συνολικά.

Η ΕΞΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Αριστερά είχε βέβαια μια πολυσύνθετη δράση και επίδραση κυρίως στη διάρκεια της

δικτατορίας με μια σειρά από οργανώσεις (ΟΣΕ, ΣΕΠ, «Μαχητής», «Μπολσεβίκοι», «Άρης», ΟΚΟΝ, ΕΕΑΜ κ.ά.) που οι περισσότερες συνέβαλαν στη διαμόρφωση του μαζικού κινήματος του '72-'73, υποβοήθησαν τη ριζοσπαστικοποίησή του, τροφοδότησαν με στελέχη τις διαδικασίες-του.

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ, καταγράφηκαν όχι ως καταλύτες της κρίσης της Αριστεράς, αλλά ως συμπτώματά-της. Και σίγουρα ζητούν το σχολιαστή-τους. Μια πρώτη συμβολή στις γενικές κατευθύνσεις αυτής της διερεύνησης είναι το κείμενο που ακολουθεί.

ΓΙΑ ΤΗΝ ελληνική Αριστερά, η τελευταία εικοσαετία, δεν μπορεί ασφαλώς να χαρακτηριστεί σαν γόνιμη, από την άποψη θεωρητικής διαμόρφωσης και πολιτικής συγκρότησης. Δεν μπορούμε όμως να ισχυριστούμε το ίδιο και για την οργανωτική γονιμότητα ή καλύτερα τη «γεννητικότητα»-της:

ΠΡΑΓΜΑΤΙ σ' αυτό το διάστημα (με αρχή το 1964) έκαναν την εμφάνισή-τους δεκάδες οργανώσεις και ομάδες που πρόκυψαν από αποχωρήσεις ή διασπάσεις από την ΕΔΑ και τα δύο ΚΚΕ και μετέπειτα σαν «διασπάσεις των διασπάσεων».

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ από τις ομάδες αυτές, θα διαμορφώσουν το χώρο της «Εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς». Η ίδια η παρουσία τους αλλά και η ανάπτυξη που γνωρίζουν, θα εκφράσουν την ανεπάρκεια και την κρίση της Αριστεράς στη χώρα-μας. Τη μεγαλύτερη ανάπτυξη σημείωσαν οι «μαρξιστικές - λενινιστικές» οργανώσεις σαν «τοπική εξειδίκευση» του σχίσματος στο παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα, ενώ οι θέσεις μιας σειράς οργανώσεων του «επαναστατικού ρεύματος» βρήκαν μικρότερη απήχηση.

Η ΕΞΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Αριστερά θα συνταχθεί τα πρώτα χρόνια με το αντιδικτατορικό φοιτητικό κίνημα και θα ακμάσει τον πρώτο καιρό της μεταπολίτευσης. Όμως, οι όροι της αρχικής-της συγκρότησης και η φυσιολογία που θα διαμορφώσει στη συνέχεια, δεν θα της επιτρέψουν την άρθρωση ενός εναλλαχτικού πολιτικού και ιδεολογικού λόγου. Αναπαράγοντας τα λάθη και τα χαρακτηριστικά εξαιτίας των οποίων είχε, υποτίθεται, διαφοροποιηθεί, η εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, γνωρίζει σήμερα την εποχή της παρακμής-της.

Οι πρώτοι βηματισμοί

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ κινήσεις μέσα στο ΚΚΕ γίνονται το 1956 από ορισμένους, εξόριστους στον Άη Στράτη, κομμουνιστές, οι οποίοι εκφράζουν αντιθέσεις για τις αποφάσεις και τη μεθοδολογία σύγκλησης της 6ης Ολομέλειας.

ΟΜΩΣ η ανοιχτή ρήξη θα πραγματοποιηθεί μόλις το '63 από μια ομάδα στελεχών (Χοτζέας, Κισκύρας, Βενετσανόπουλος, Ιορδανίδης) και αφού δημοσιοποιηθεί η διένεξη των ΚΚ που ακολουθούν τις επιλογές του ΚΚΣΕ απέναντι στο ΚΚ Κίνας και το ΚΕ Αλβανίας. Τα στελέχη αυτά αποδίδονται σε μια προπαγανδιστική, κυρίως, προσπάθεια εκδίδοντας το περιοδικό «Αναγέννηση» και διάφορες μπροσούρες, μέσα από την οποία επιδιώκεται η πληροφόρηση για τη διένεξη στο παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα και η

εκλαϊκευση των θέσεων των ΚΚ Κίνας και Αλβανίας.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ την «Αναγέννηση» θα συσπειρωθούν αρκετοί φοιτητές, — πολλά στελέχη ή οπαδοί — δυσανεσθημένοι από την πολιτική της ΕΔΑ, οι οποίοι στις αρχές του '66, ιδρύουν τη σπουδαστική παράταξη ΠΠΣΠ. Η τελευταία αναπτύσσει δραστηριότητες παρόμοιες με αυτές της «Αναγέννησης» και πραγματοποιεί ορισμένες εκδηλώσεις συμπαρατάσεως στους αγώνες του λαού του Βιετνάμ.

ΤΟ ΡΕΥΜΑ της «Αναγέννησης» παρά την επιρροή της ΠΠΣΠ στους φοιτητικούς κύκλους και ορισμένες συμπάθειες σε χώρους εργαζομένων ή διανοούμενων της Αριστεράς (ο Κιτσίκης, τότε πρόεδρος του Ελληνοκινεζικού συνδέσμου φιλίας, διάκειται ευμενώς προς την πολιτική της Κίνας) δεν καταφέρνει ή καλύτερα δεν προσπαθεί να πραγματοποιήσει μια ανάλυση της ελληνικής κοινωνίας ώστε να διαμορφώσει μια αντίστοιχη πολιτική. Περιορίζεται σε μια κριτική προς την ΕΔΑ που πραγματοποιείται αφηρημένα και από «θέσεις αρχής». Έτσι παρ' ότι επί ένα χρόνο καταγγέλει την ΕΔΑ ότι δεν προετοιμάζεται για το επερχόμενο πραξικόπημα, με την επιβολή-του, στις 21 Απρίλη του '67, βρίσκεται η ίδια εντελώς ανέτοιμη, με αποτέλεσμα τη σύλληψη των περισσότερων ηγετικών-της στελεχών, εκτός από ορισμένα που διαφεύγουν τυχαία.

ΟΣΟΙ μένουν ελεύθεροι διατηρούν κάποιες χαλαρές επαφές, χωρίς αξιώσεις πολιτικών παρεμβάσεων και οικοδόμησης ενός παράνομου μηχανισμού. Αντίθετα κάτι τέτοιο θεωρείται από όλα τα ηγετικά στελέχη σαν «ανώριμο» και «επικίνδυνο». Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι συλλαμβάνονται το 1969 και όλη η δραστηριότητα μεταφέρεται στο εξωτερικό, κυρίως στους ελληνικούς φοιτητικούς συλλόγους της Ιταλίας και του Παρισιού, όπου έχει ιδρυθεί το ΑΜΕΕ (Αγωνιστικό Μέτωπο Ελλήνων Εξωτερικού).

ΤΗΝ ΙΔΙΑ εποχή, η μετονομασμένη σε ΟΜΛΕ (Οργάνωση Μαρξιστών - Λενινιστών Ελλάδας) «Αναγέννηση», γνωρίζει και τις πρώτες αποχωρήσεις μικρών ομάδων που ιδρύουν άλλες οργανώσεις και δυσανεσθημένων από την απραξία (για να χρησιμοποιήσουμε τον πιο ανώδυνο όρο) που έχει επιβληθεί. Σε κάθε περίπτωση η «Συνεπής Αριστερά» στις συνθήκες της δικτατορίας δεν αποδεικνύεται και τόσο συνεπής.

ΤΟΝ ΙΔΙΟ περίπου χρόνο με την εμφάνιση της «Αναγέννησης» (1963) εμφανίζεται και η ομάδα ΦΝΧ (Φίλοι Νέων Χωρών) της οποίας ηγείται ο ιστορικός Νίκος Ψυρούκης, που έχει αποχωρήσει

από το ΚΚ. Η ΦΝΧ εκδίδει το περιοδικό «Αντιιμπεριαλιστής» και προσπαθεί ν' αναλύσει τον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό, προσπάθεια ιδιαίτερα θετική, ανεξάρτητα από τα σωστά ή λαθεμένα συμπεράσματά-της.

Η ΟΜΑΔΑ αυτή περιορίζεται με τη σειρά-της, σε μια θεωρητική ενασχόληση χωρίς άμεσες προοπτικές πολιτικών παρεμβάσεων. Μετά την επιβολή της δικτατορίας ένα κομμάτι-της θα ιδρύσει το ΑΚΕ (Αντιιμπεριαλιστικό Κίνημα Ελλάδας), που θα αναπτύξει περιορισμένη δραστηριότητα στο εξωτερικό, για να διασπαστεί με-τά από λίγο.

Και κάποιες άλλες απόπειρες

ΣΤΑ ΤΕΛΗ της δεκαετίας του '60 εμφανίζονται οι πρώτες δια-φωνίες μεταξύ Κίνας και Αλβανίας. Οι μαρξιστικές - λενινιστικές οργανώσεις της περιόδου '63-'64, διατηρώντας μια καθαρά σταλι-νική ιδεολογική φυσιогνωμία παρακολουθούν με μεγάλη επιφύ-λαξη τα κινήματα νεολαίας που εμφανίζονται στη Δ. Ευρώπη, την Πολιτιστική επανάσταση στην Κίνα και την επιρροή που γνωρίζει το πρότυπο του Τσε Γκεβάρα στην Λατινική Αμερική αλλά και στην Ευρώπη.

ΕΠΗΡΕΑΣΜΕΝΗ απ' αυτά τα γεγονότα θα εμφανιστεί διεθνώς μια δεύτερη γενιά μαρξιστικών - λενινιστικών οργανώσεων με διευρυμένο το πεδίο των πολιτικοϊδεολογικών-τους προσανατο-λισμών. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες ιδρύεται το 1970 στη Δ. Γερ-μανία το ΕΚΚΕ.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ, παρουσιάζει ορισμένα αντιφατικά χαρακτη-ριστικά στη φυσιогνωμία-του, τα οποία αναπαράγουν τις διαφορε-τικές πολιτικές καταγωγές των ιδρυτικών-του μελών που προέρ-χονται από την ΕΔΑ, την «Αναγέννηση», ή την Οργάνωση «Κίνημα 29 του Μάη» που κινείται στα πρότυπα των «Τουπαμάρος». Το ΕΚ-ΚΕ προσπαθεί να συλλάβει την κοινωνική πραγματικότητα και προσανατολίζει το κύριο βάρος της δράσης-του στην Ελλάδα, βα-σικά μέσα στους φοιτητές, ιδρύοντας το 1972 τη φοιτητική παρά-ταξη ΑΑΣΠΕ.

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ της δεκαετίας του '70 θα εμφανιστούν και άλλες μικρότερες οργανώσεις (ΟΣΕ, «Μαχητής», ΣΕΠ, «Μπολσεβίκοι»

κτλ.) που κρατούν μια απόσταση απέναντι στη διένεξη του διε-θνούς κομμουνιστικού κινήματος, αν και επηρεάζονται από αντι-στοιχες ξένες απόπειρες. Δεν θα ξεφύγουν απ' τη θεωρητική μι-ζέρια, την ιδεολογικοποίηση της κάθε διαφοράς και, αυτοπεριο-ριζόμενες σε ό,τι αφορά τις επιδιώξεις-τους, θα κερδίσουν πολύ μικρή πολιτική επιρροή και θ' ακολουθήσουν την τύχη των άλλων οργανώσεων της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς.

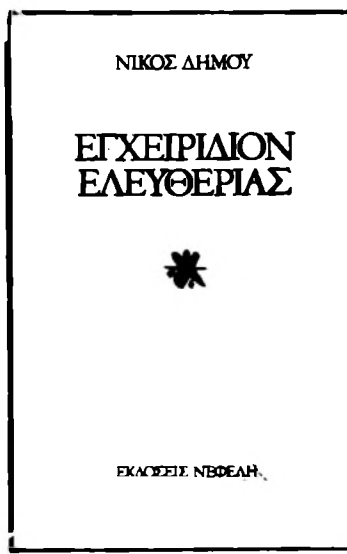
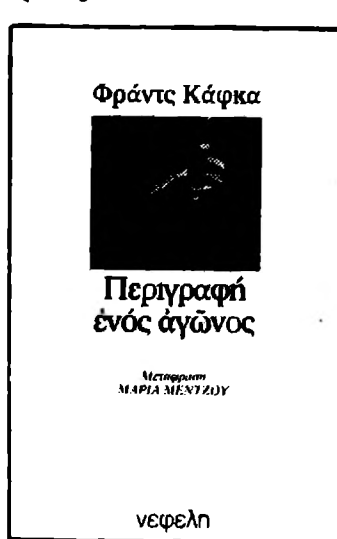
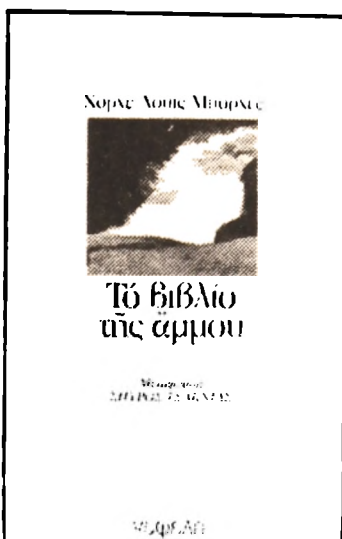
ΑΞΙΖΕΙ να σημειωθεί η σχετικά μικρή απήχηση, τουλάχιστον στην πρακτική-τους κατάληξη, που γνωρίζουν στην Ελλάδα, οι θεωρητικές συλλήψεις για τη συγκρότηση οργανώσεων με «τρο-μοκρατική» επαναστατική δραστηριότητα, παρ' ό,τι οι συνθήκες στη δικτατορία ευνοούσαν την ανάπτυξη τέτοιων αντιλήψεων.

ΠΙΟ αξιόλογη περίπτωση σ' αυτό το χώρο είναι η ολιγομελής «20 Οκτώβρη» και σε μικρότερο βαθμό η ΛΕΑ (Λαϊκή Επαναστατι-κή Αντίσταση), χωρίς βέβαια να παραγνωρίζονται και άλλες προ-σπάθειες που δεν στερούνται του στοιχείου του ατομικού ηρωι-σμού. Το φαινόμενο πρέπει να σχετίζεται με την ανάπτυξη του μαζικού κινήματος το '72-'73 και με την ανυπαρξία αντίστοιχων μορφών πολιτικής δράσης στην ιστορία του ελληνικού λαϊκού κι-νήματος, καθώς και με την ιδιαίτερη βιαιότητα των κατασταλτι-κών μηχανισμών της χούντας σε τέτοιου τύπου αντιστασιακές ε-νέργειες.

Όταν η αρχή είναι το ήμισι του παντός

ΓΙΑ ΤΗΝ αρχική συγκρότηση των περισσότερων και πιο ισχυ-ρών εξωκοινοβουλευτικών οργανώσεων, τόσο της ΟΜΛΕ - ΚΚΕ(μ-λ) όσο και του ΕΚΚΕ, ο ρόλος των διεθνών εξελίξεων είναι καθο-ριστικός. Παρ' ό,τι, όπως είδαμε, μέσα στην ελληνική Αριστερά υ-πάρχουν αντιθέσεις και διαφωνίες, η οργανωτική ρήξη δεν βασί-ζεται στην ύπαρξη κοινωνικών κινήματων που διαμορφώνονται έ-ξω από τα πλαίσια που θέτει η παραδοσιακή Αριστερά, ούτε είναι αποτέλεσμα των θεωρητικών επεξεργασιών μιας αυτόχθονης μαρξιστικής επαναστατικής θεωρίας. Ακόμα και αν δεχτούμε ότι αυτή είναι η μοίρα της ελληνικής Αριστεράς στο σύνολό-της, δεν χρειάζεται να υπογραμμίσουμε ότι αυτό αποτελεί τροχοπέδη για κάθε προοδευτική εξέλιξη. Όταν μάλιστα μια αρχική κατάσταση

κυκλοφόρησαν

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9 Αθήνα 143

τηλ. 3607744 - 3604793

διαγωνίζεται, μονιμοποιείται και αργά ή γρήγορα μετασχηματίζεται «αναγκαστικά» σε θεωρία.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό της θεωρητικής αναπηρίας, ιδιαίτερα των μαρξιστικών-λενινιστικών οργανώσεων ότι η ανάλυση π.χ. της ΟΜΛΕ και μέχρι σήμερα του ΚΚΕ(μ-λ) για την ελληνική κοινωνία έγινε για πρώτη και τελευταία φορά — και μάλιστα κυρίως σαν ατομική πρωτοβουλία και όχι σαν προϊόν συλλογικής επεξεργασίας — το 1968 και τα κύρια συμπεράσματά-της αντλούνται από την ανάλυση του ΚΚΕ το 1934, η οποία με τη σειρά-της έχει στηριχτεί στις «υποδείξεις» τις Κομμουνιστικής Διεθνούς. Με αποτέλεσμα, το σωτήριο έτος 1982, το ΚΚΕ(μ-λ) να μην έχει αναιρέσει τη θέση ότι στην Ελλάδα υφίστανται φεουδαρχικές κοινωνικές σχέσεις και μάλιστα τέτοιας έκτασης, που θα καθιστούσαν πρόωρο και εκτός κοινωνικής πραγματικότητας, το αίτημα της εγκαθίδρυσης σοσιαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα...

ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ παράδειγμα αναφέρεται για να εξετάσουμε μια άλλη πλευρά της φυσιογνωμίας των μαρξιστικολενινιστικών οργανώσεων: αν στην πολεμική των ΚΚ Κίνας και ΚΕ Αλβανίας απέναντι στο ΚΚΣΕ είχε κάποια σημασία η υπεράσπιση της πορείας του κομμουνιστικού κινήματος ως το 1956, η άκριτη μεταφορά της ίδιας θέσης στην Ελλάδα *μετέτρεψε τις αντίστοιχες οργανώσεις όχι σε φορείς αναζήτησης μιας νέας πορείας για την ελληνική Αριστερά, αλλά σε υπερασπιστές της επιστροφής στο «παλιό καλό» παρελθόν.* Αποτέλεσμα εκτός της θεωρητικής επανάπαυσης, η υποστήριξη στο σύνολό-της της ιστορίας του ΚΚΕ χωρίς τη διάθεση κριτικής για την εξαγωγή χρησίων συμπερασμάτων, η προσπάθεια αντιγραφής οργανωτικών μοντέλων τουλάχιστο για την εποχή-μας ξεπερασμένων, και οι απόπειρες ίδρυσης του «επαναστατικού ΚΚΕ» έστω εν μία νυκτί, «αφού λίγοι πρωτοπόροι ίδρυσαν και το ΚΚΕ»... σαν η συγκρότηση του κόμματος της εργατικής τάξης να αποτελεί υπόθεση συμβολαιογραφικής πράξης μιας ομάδας με τον εαυτό-της.

Η περίοδος της θετικής προσφοράς

ΜΕ ΣΗΜΕΙΟ καμπής την εξέγερση του Πολυτεχνείου, η δυναμική και ο αυθορμητισμός του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος, θα ξεπεράσει τις επιλογές των δύο ΚΚΕ, και με αυτή την έννοια θα συμπορευτούν με τις οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Για τις τελευταίες, αυτή η περίοδος, όπως και οι πρώτοι μήνες μετά τη μεταπολίτευση το 1974, είναι η μοναδική που θα καταφέρουν να επιβάλουν δικές-τους επιλογές σε μάχες κυρίως «ταχτικού χαρακτήρα». Είναι και η πιο θετική περίοδος στην αποτίμηση της προσφοράς-τους. Όμως την επιρροή που εξασφαλίζουν δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσουν και να διευρύνουν προβάλλοντας μια πολιτική που να διαφοροποιείται από τη διεκδίκηση της «μιας και μοναδικής πρωτοπορείας», της απόλυτης ιδεολογικής καθαρότητας και της κομματικοποίησης των στοιχείων δηλαδή που επιβάλλονται τα μεταπολιτευτικά χρόνια σαν κριτήρια αξιολόγησης για το σύνολο της Αριστεράς.

Η ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ από τις εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις του χρίσματος της «πρωτοπορείας της εργατικής τάξης» από το ΚΚΕ, ισοδυναμεί με «αγώνα στο γήπεδο του αντιπάλου». Συνεπάγεται τον κατατεμαχισμό των ήδη μικρών δυνάμεων, την προσπάθεια εφεύρεσης ή μεγιστοποίησης διαφωνιών για τη διαφοροποίηση, την αναζήτηση «εδώ και τώρα» της νέας συνταγής για την ταξική πάλη στην Ελλάδα, το μεγαλοκομματισμό και αναμφισβήτητα την προσπάθεια αναγνώρισης από τις «πραγματικά κομμουνιστικές χώρες», δηλαδή την Κίνα και την Αλβανία.

ΓΙΑ ΕΝΑ μεγάλο διάστημα οι «δύο υπερδυνάμεις» της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς (ΕΚΚΕ και ΟΜΛΕ) θ' αφιερώσουν μεγάλο μέρος των προσπαθειών-τους στη σύναψη σχέσεων με τα αντίστοιχα κόμματα και θα φιλονικήσουν μεταξύ-τους για το ποιός εκφράζει αυθεντικά την πολιτική-τους στην Ελλάδα. Η έλλειψη μιας συγκεκριμένης πολιτικής ή μιας σημαντικής επιρροής, οδηγούσε έτσι στο κυνήγι του «ατού» της αναγνώρισης και αυτό με τη σειρά-του συντελούσε στην άκριτη υιοθέτηση όλων των επιλογών των ΚΚ Κίνας και ΚΕ Αλβανίας.

Οι σχέσεις με την Κίνα και την Αλβανία

ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ αυτό είναι ενδιαφέρουσα και χαρακτηριστική η στάση της άλλης πλευράς: στη διάρκεια της δικτατορίας παρά τις

ΜΕΛΕΤΕΣ + ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Τό βιβλίο περιέχει όλη τη δουλειά του αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη από τό 1938 ως τό 1978: εργατικές κατοικίες, ξενοδοχεία, μοτέλ, μονοκατοικίες, μουσεία, συμμετοχές σέ διαγωνισμούς κ.ά.

Ή κάθε μελέτη καί κατασκευή παρουσιάζεται μέ μιά μεγάλη σειρά από φωτογραφίες, κατόψεις, τομές, όψεις καί κατασκευαστικές λεπτομέρειες.

Ή σελιδοποίηση καί ή επιμέλεια του βιβλίου έγινε από τόν ίδιο τόν αρχιτέκτονα, πού έγραψε καί μερικές σκέψεις πάνω στή δουλειά του καί τήν αρχιτεκτονική γενικότερα. Τό βιβλίο περιλαμβάνει ένα πλήρη κατάλογο τών εκθέσεων, τών διαλέξεων καί δημοσιεύσεων του Άρη Κωνσταντινίδη. Ή έκδοση είναι δίγλωσση (έλληνικά καί άγγλικά).

Σχήμα βιβλίου: 19.5 x 28 εκ.

Αριθμός σελίδων: 288

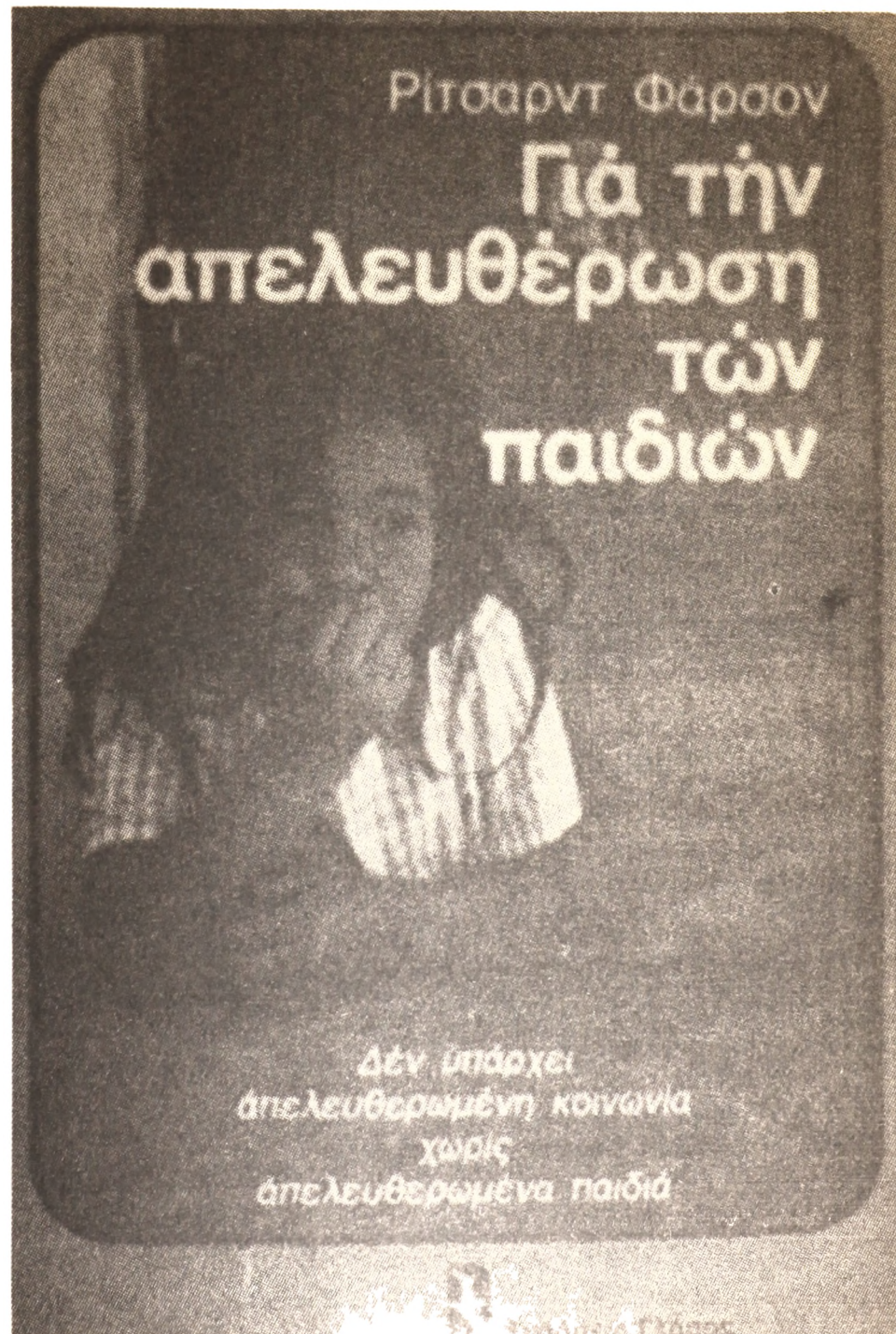
Έγχρωμες φωτογραφίες: 32

Μαυρόασπρες φωτογραφίες καί σχέδια: 950

Τιμή: 1.600 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Πλατεία Σταδίου 5, Αθήνα 501, τηλ. 728.263
Διανομή στην Αθήνα: Σόλωνος 114, τηλ. 36.30.214

επανελημμένες προσπάθειες της ΟΜΛΕ, η Αλβανία αρνείται κάθε συζήτηση προκειμένου να μη διαταραχθεί η διαδικασία εγκαθίδρυσης διπλωματικών σχέσεων με τη χούντα και παρ' ό,τι αναγνωρίζει — στα πλαίσια πάντα του «προλεταριακού διεθνισμού» — οργανώσεις άλλων χωρών με αντίστοιχους προσανατολισμούς. Με τη μεσολάβηση του ιταλικού Μ-Λ θα πραγματοποιηθεί μετά τη μεταπολίτευση μια επίσημη επαφή της ΟΜΛΕ με το ΚΕΑ, στη διάρκεια της οποίας το τελευταίο θα είναι απλά φιλικό. Μόνο μετά τη διένεξή-του με την Κίνα ('76-'77) το Αλβανικό Κόμμα, που δείχνει να προωθεί τη συγκρότηση μιας νέας Διεθνούς, θ' αλλάξει τη στάση-του προς το καλύτερο. Είναι όμως χαρακτηριστικό για τη νοοτροπία της «στηριζόμενης στις δικές-της δυνάμεις μικρής χώρας», ότι στις επαφές που από τότε γίνονται συχνότερες, η διατύπωση από πλευράς ΚΚΕ(μ-λ) της παραμικρής επιφύλαξης συνοδεύεται με την αποχώρηση από τις συζητήσεις των μελών του Πολιτικού Γραφείου του ΚΕΑ και τη συνέχισή-τους με μέλη της... Τεχνικής υποστήριξης της Κεντρικής Επιτροπής.

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ του '67 καθοδηγητικό στέλεχος της «Αναγέννησης», επισκέπτεται την Κίνα, κατακτώντας απ' ό,τι φαίνεται την εμπιστοσύνη των Κινέζων υπεύθυνων στο πρόσωπό-του. Το '74 θα πραγματοποιηθεί μια δεύτερη συνάντηση, στην οποία οι Κινέζοι θα προτρέψουν την ΟΜΛΕ να προχωρήσει στην ίδρυση του Κόμματος της εργατικής τάξης, και για ένα μεγάλο διάστημα θα αναγνωρίζουν έμμεσα την ΟΜΛΕ, προς μεγάλη λύπη της ηγεσίας του ΕΚΚΕ.

ΠΡΟΣΠΑΘΩΝΤΑΣ να φτάσει στο ιδρυτικό συνέδριο του κόμματος, η ΟΜΛΕ διασπάται το 1976 και ένας από τους κύριους λόγους θα είναι η υποστήριξη του συνόλου των κινέζικων θέσεων, κάτι που προτείνεται από τη μειοψηφία (Μ-Λ ΚΚΕ), σε αντίθεση με την πλειοψηφία ΚΚΕ(μ-λ) που διατυπώνει κάποιες κριτικές, συγγενείς με τις Αλβανικές απόψεις.

ΓΙΑ ΕΝΑ διάστημα, το ΚΚΕ(μ-λ) θα ερωτοτροπήσει με την Αλβανία για να ατονίσουν οι κάθε είδους σχέσεις όταν το ΚΕΑ προσεγγίσει τους Σοβιετικούς, καταγγείλει τον Μάο σαν «ρεβιζιονιστή» από το... 1936, υποστηρίξει το καθεστώς Μεγγίστου στην Αιθιοπία και ό,τι άλλο ήθελε προστεθεί στο άλμπουμ του «αλβανικού αλλαλούμ». Μια ομάδα του ΚΚΕ(μ-λ) με επικεφαλής γνωστό στέλεχος-του, θ' αποχωρήσει το 1981 υποστηρίζοντας το σύνολο των αλβανικών θέσεων.

ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά-τους οι Κινέζοι θ' αναγνωρίσουν επίσημα το Μ-Λ ΚΚΕ και αρότερα το ΕΚΚΕ (που μέχρι τότε θα έχει κάνει αρκετές προσπάθειες) και θα προτρέπουν, διακριτικά, αλλά σαφώς, για την ίδρυση του κόμματος της εργατικής τάξης.

ΤΟΣΟ ΤΟ Μ-Λ ΚΚΕ, όσο και το ΕΚΚΕ θα γνωρίσουν διασπάσεις στις οποίες διατυπώνονται μεταξύ των άλλων και κατηγορίες προς την ηγεσία-τους για «ακολουθητισμό» απέναντι στο ΚΚ Κίνας.

Περίοδος παρακμής ή κονιορτοποίησης

ΑΝ ΤΑ ΠΡΩΤΑ μεταπολιτευτικά χρόνια η πολιτικοποίηση του φοιτητικού κινήματος έκανε αποτελεσματική την προπαγάνδα σχετικά με τη Σινοσοβιετική διένεξη και η στροφή πλατιών μαζών προς τα αριστερά ευνοούσε την αγωνιστική συνθηματολογία, οι εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις θα δοκιμαστούν την εποχή που θα χρειαστεί να εκπονήσουν συγκεκριμένη πολιτική.

ΓΙΑ ΚΑΤΙ τέτοιο φαίνεται, όμως, ότι δεν αρκεί ή «σύλληψη» της Ελλάδας σαν ένα κομμάτι του «παγκόσμιου αντιιμπεριαλιστικού μετώπου» που προώθησε η ΑΔ της Κίνας και η προσπάθεια ανακάλυψης των εκπρόσωπων των τριών κόσμων στην ελληνική πολιτική σκηνή. Δεν είναι επίσης επαρκής η θεώρηση της ταξικής πάλης στην Ελλάδα σαν μιας ανεξήγητης διαδικασίας εγκλωβισμού των μαζών από το «ρεφορμισμό» που «μπλοκάρει» τη ριζοσπαστικοποίηση και τη συμπόρευσή-τους με την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά.

ΕΤΣΙ, παρ' ό,τι οι εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις θα αναπτύξουν μια έντονη πρακτική συμμετοχής σε κάθε λαϊκή κινητοποίηση που ξεσπάει και καταγγελίας της πολιτικής των κυβερνήσεων της Δεξιάς και των υπαναχωρήσεων της αντιπολίτευσης, δεν θα καταφέρουν να αποτελέσουν έναν εναλλακτικό πόλο πολιτικής συσπείρωσης και δράσης. Αντίθετα, η κάμψη και η παθητικοποίηση που θα επικρατήσουν στο φοιτητικό κίνημα (προνομιακό χώρο παρέμβασης της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς που παρά τον «εργατισμό»-της θα αποκτήσει μικρές μόνο δυνάμεις σε χώρους εργαζόμενων) θα φανερώσουν την ανεπάρκεια της πολιτικής-τους.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ρήγματα θα διευρύνουν οι διεθνείς εξελίξεις, με αποκορύφωμα τη μεταμαοϊκή στροφή της Κίνας και τη διένεξή-της με την Αλβανία. Το ΕΚΚΕ θα ταυτιστεί με τη νέα κινέζικη ηγεσία, παρ' ό,τι η τελευταία θεωρεί σήμερα τον «Μεγάλο Τιμονιέρη» σαν «ραμολιμέντο» ήδη από το... 1956 και από τότε δεν νομιμοποιείται ούτε βρίσκει απήχηση η κριτική που ασκεί στο ΚΚΕ για εξάρτηση από το ΚΚΣΕ. Πιο ευαίσθητο σαν οργανισμός αλλά και με άκαμπτη την ηγετική-του ομάδα στα σημεία των καιρών, θα συρικνωθεί αφού γνωρίσει δυο διασπάσεις.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη πλευρά, το ΚΚΕ(μ-λ) θα ακολουθήσει μια πορεία όλο και μεγαλύτερης διαφοροποίησης από διεθνείς αναφορές, χωρίς αυτό να επιφέρει — τουλάχιστον μέχρι σήμερα — και μια σημαντική αλλαγή στην «εσωτερική»-του πολιτική. Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές του '81 θα αποτυπώσουν την αναδιάταξη των συσχετισμών προς όφελος του ΚΚΕ(μ-λ), αλλά και την καθοδική πορεία της επιρροής της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς στο σύνολό-της.

ΤΟ ΚΕΝΟ που δημιουργείται, προσπαθεί να καλύψει η «Β' Πανελλαδική» που διασπάται από το ΚΚΕ εσωτ. την άνοιξη του 1978. Προσπαθεί να αποφύγει τα λάθη των προηγούμενων εγχειρημάτων, επικεντρώνοντας τις θέσεις-της γύρω από την κρίση της Αριστεράς και εκθέτοντας ορισμένες απόψεις για την κοινωνική συγκυρία στην Ελλάδα. Παρ' ό,τι ορισμένες αντιλήψεις-της θα επικυρωθούν το '79 από το «Κίνημα των καταλήψεων» στα ΑΕΙ, η «Β' Πανελλαδική» δεν θα επιτύχει να ολοκληρώσει τον πολιτικοϊδεολογικό-της λόγο και θα ακολουθήσει μια φθίνουσα πορεία μέχρι την πρόσφατη διάλυσή-της.

ΟΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ κυρίως από τις οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής — αλλά και της επίσημης — Αριστεράς, θα πυκνώσουν το χώρο των ανένταχτων. Μια σειρά από απόπειρες υπέρβασης της κρίσης της Αριστεράς φαίνεται να έχουν αποτύχει. Το αίτημα εξακολουθεί όμως να παραμένει. Σε μια κατεύθυνση που, κατά τη γνώμη-μας, πρέπει όχι μόνο να αξιοποιεί τα λάθη, αλλά να οριοθετείται ριζικά από τις προσπάθειες επίσημες ή ανεπίσημες, κοινοβουλευτικές ή μη, που γνωρίσαμε μέχρι σήμερα. □

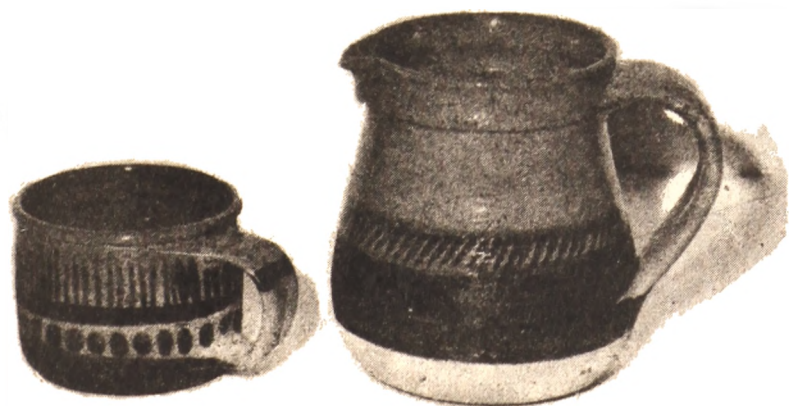
ΚΕΡΑΜΙΚΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γδύναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΣΤΑΧΥ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

τη δική 68

ΦΩΝΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΖΩΡΖ ΜΠΑΤΑΪΓ
Ο ερωτισμός

ΘΕΩΡΙΑ/ΙΔΕΕΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

*ΜΑΡΕΚ ΧΑΛΤΕΡ: Η αβέβαιη ζωή του Μάρκο Μάλερ.

*ΡΟΖΕ ΒΑΓΙΑΝ: Ο νόμος.

*ΖΑΚ ΠΡΕΒΕΡ: Ποιήματα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

*ΑΟΥΓΚΟΥΣΤΟ ΜΠΟΑΛ: Το θέατρο του καταπιεσμένου.

*ΓΙΟΥΡΙ ΛΟΤΜΑΝ: Αισθητική και σημειωτική του κινηματογράφου.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

*Η Πολιτική της παιδείας

ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

*ΕΒΕΛΥΝ ΡΗΝΤ: Σεξισμός και επιστήμη.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

*ΠΑΤΡΙΚ ΣΙΗΛ & ΜΩΡΗΝ ΜΑΚΚΟΝΒΙΑ:

Η Γαλλική επανάσταση του 1968.

ΙΔΕΕΣ

*ΖΩΡΖ ΜΠΑΤΑΪΓ: Ο ερωτισμός.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

Αργολίδος 60-62, Αθήνα 605

Τηλ. 6927015

1938: Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΩΝΙΚΟΥ

ή πώς η πολωνική τραγωδία

Τα σημερινά πολωνικά γεγονότα είναι σε μεγάλο βαθμό, η τιμωρία του εγκλήματος που διαπράχθηκε το 1938 στη Μόσχα με τη διάλυση του κόμματος της Ρόζας Λούξεμπουργκ και την εξόντωση ολόκληρης της ηγεσίας-του.

Ο στρατηγός και το πορτραίτο του Λένιν.

Γιατί άραγε το εις πολλές αμαρτίας και άλλας αριστεροδεξιάς παρεκκλίσεις περιπεσόν Πολωνικό Εργατικό Ενοποιημένο Κόμμα (ΠΕΕΚ)... δεν λέγεται απλά «κομμουνιστικό»; Η απάντηση που μόνιμα δίνεται, δηλαδή ότι πρόκειται για κόμμα που προέρχεται από την ενοποίηση πολλών εργατικών οργανώσεων, είναι κάτι λιγότερο από τη μισή αλήθεια. Όσο για την άλλη μισή, στα έργα και στις ημέρες του Ιωσήφ Βησαριόνοβιτς Τζουγκασβίλι βρίσκεται...

Στην πραγματικότητα, η κακοδαιμονία του πολωνικού κομμουνιστικού κινήματος έρχεται από πολύ μακριά, και σημαδεύεται από τη σχεδόν πρωτοφανή επίσημη διάλυσή-του από τη Μόσχα και στη Μόσχα το 1938, και την εξόντωση ολόκληρης της ηγεσίας-του καθώς και των 700(!) επιφανέστερων στελεχών-του, στους χαλεπούς καιρούς των σταλινικών εκκαθαρίσεων.

Την αρχική ιδέα αυτής της μικρής αναδρομής στο παρελθόν, μας την έδωσε ο Πολωνός πρεσβευτής στη χώρα-μας, όταν δέχτηκε να κάνει ένα μικρό ιστορικό του κόμματος, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Ριζοσπάστη. Ας τον ακούσουμε όμως, πρώτα:

«Στην Πολωνία, πρόκειται σύντομα να γιορταστούν τα εκατοντάχρονα του επαναστατικού εργατικού κινήματος της χώρας.

«Το επαναστατικό εργατικό-μας κίνημα, λέει ο σ. Λεβαντόφσκι, είναι ένα από τα πιο παλιά στην Ευρώπη. Το μαρξιστικό κόμμα, που ονομαζόταν τότε «προλεταριάτο», και οργανώθηκε από τον Λούντβιχ Βαρίνσκι — που ακριβώς εκτελέστηκε από την αντίδραση γι' αυτό-του το έργο — ήταν το πρώτο

εργατικό κόμμα στην Ευρώπη, παλιότερο και από το κόμμα του Λένιν. Αν το σημειώσω αυτό, είναι και για να καταλάβουν όλοι ότι οι κομμουνιστές δεν «μεταφέρθηκαν» από τη Σοβιετική Ένωση «μέσα σε μια τσάντα», όπως ισχυρίζονται συκοφαντικά οι πολέμιοι των ιδανικών-τους. Το επαναστατικό κίνημα αναπτύχθηκε στην πολωνική γη και μάλιστα ~~ήταν~~ καν διαμορφωθούν τα πολωνικά αστικά κόμματα. Έχει παλιές, ηρωικές παραδόσεις και βαθιές ρίζες στον πολωνικό λαό».

Αυτά είπε ο κ. πρεσβευτής και έγραψε ο «Ρ» και είναι σωστά. Σωστά, όμως, αλλά λειψά. Το άλμα μέσα στην ιστορία είναι υπερβολικά μεγάλο για να περάσει απαρατήρητο! Και η Ρόζα Λούξεμπουργκ, και ο Λέο Γιόγκιες, και ο Ράντεκ, και ο Τζερετζίνσκι, και ο Βάρσκι, ο Λένσκι, η Βέρα Κόστρεβα και τόσοι άλλοι ηγέτες αυτού του κινήματος σ. πρεσβευτά; Από το 1880 μέχρι το 1945 ή έστω το 1944, δεν συνέβη τίποτα; απόλυτο κενό;

Η δεύτερη αφορμή για να γράψουμε αυτό το άρθρο, ήταν φυσικά η τωρινή — και όχι μόνο τωρινή — κατάσταση του πολωνικού εργατικού κινήματος. Το κενό 40 χρόνων (!) της επίσημης ιστοριογραφίας έχει στενότερη σχέση με τη σημερινή πολωνική τραγωδία και την εξηγεί σε μεγάλο βαθμό. Ένα κόμμα που αρνιέται την ίδια την ιστορία και τις παραδόσεις-του (και τι παραδόσεις!) θα αντιμετώπισει αναπόφευκτα σοβαρές δυσκολίες στο παρόν και το μέλλον-του.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΙΣΜΟΥ

Είναι γνωστή η ιστορία που διηγείται ο Κορδάτος (αν δεν κάνουμε λάθος) για κάποιον Θεσσαλό ενωματοάρχη που έφτασε κάποτε να στείλει σήμα για τη σύλληψη μιας κάποιας «Ρόζας τινός εκ Λουξεμβούργου». Ίσως κάποιες σκοπιμότητες της στιγμής — που διαρκεί πάντως, 55 χρόνια — να κάνουν ορισμένους να καμώνονται πως η Ρόζα ήταν πράγματι, από το Λουξεμβούργο. Όμως, γεγονός παραμένει πως ήταν από το Λοτζ της Πολωνίας και συγχρόνως, η μεγαλύτερη επαναστατική προσωπικότητα αυτής της χώρας. Το ίδιο το Πολωνικό Κομμουνιστικό Κόμμα (επειδή δεν λεγόταν πάντα ΠΕΕΚ) δημιουργήθηκε στα τέλη του 1918 με αρχές

του Γιώργου Μητραλιά

έρχεται από μακριά...

του 1919, από τη συγχώνευση του «Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος του βασιλείου της Πολωνίας και της Λιθουανίας» (της Ρόζας Λούξεμπουργκ) με το «Αριστερό Πολωνικό Σοσιαλιστικό κόμμα». Αυτό το Κομμουνιστικό Κόμμα που ήταν από τα μεγαλύτερα, ικανότερα και πλουσιότερα σε στελέχη και επαναστατικές παραδόσεις κομμουνιστικά κόμματα της Τρίτης Διεθνούς έζησε μόνο είκοσι χρόνια και διαλύθηκε το 1938 όχι με τις φροντίδες κάποιου αντιδραστικού δικτάτορα (από τους αρκετούς που αντιμετώπισε) αλλά χάρη στις προσπάθειες του ίδιου του Στάλιν!

Πώς όμως, φτάσαμε σε μια τόσο τερατώδη πολιτική πράξη τις συνέπειες της οποίας νοιώθουμε ακόμα μετά 44 ολόκληρα χρόνια; Η απάντηση μπορεί να είναι διπλή. Κατ' αρχήν το 1938, ίσως να προετοιμαζόταν ήδη ο μετέπειτα διαμελισμός της Πολωνίας από το Τρίτο Ράιχ και την ηγεσία της Σοβιετικής Ένωσης. Η διάλυση και η φυσική εξόντωση του Πολωνικού Κομμουνιστικού Κόμματος απόβλεπε έτσι, στην εξαφάνιση των πιθανότατων αντιδράσεων μέσα στα πλαίσια της ίδιας της Τρίτης Διεθνούς και στην προετοιμασία του εδάφους για την προσάρτηση πολωνικών επαρχιών.

Όμως, η σημαντικότερη αιτία αυτού του εγκλήματος βρισκόταν αλλού. Το φάντασμα της Ρόζας και του Λουξεμβουργισμού δεν πλανιόταν μόνο πάνω από το Πολωνικό Κομμουνιστικό Κόμμα έστω και 20 χρόνια μετά τη δολοφονία-της από τη γερμανική αντεπανάσταση, αλλά τάραζε και τον ύπνο του δικτάτορα του Κρεμλίνου. Όπως γράφει ο Πολωνός κομμουνιστής και ιστορικός Ισαάκ Ντώυτσερ στο δοκίμιο - συνέντευξή-του «η τραγωδία του πολωνικού κομμουνισμού στο μεσοπόλεμο»¹.

«Με το αλάθητο ένστικτό-του, ο Στάλιν ανακάλυψε στη Ρόζα Λούξεμπουργκ ένα πνεύμα συγγενικό μ' εκείνο του Τρότσκι. Παρ' όλο που δεν υπήρξε στη δεκαετία του '20, καμιά τροτσκιστική αντιπολίτευση μέσα στο πολωνικό κόμμα, το τελευταίο, για την πολιτική όσφρηση του Στάλιν, μύριζε «τροτσκισμό» εντονότατα, μια και ο Στάλιν θεωρούσε το λουξεμβουργισμό σαν μια πολωνική παραλλαγή του τροτσκισμού. Συνέπεια ήταν αυτή η «θεολογική οργή» με την οποία οι αρχές του κρεμλίνου βάλθηκαν να συντρίψουν τη λουξεμβουργική κληρονομιά».

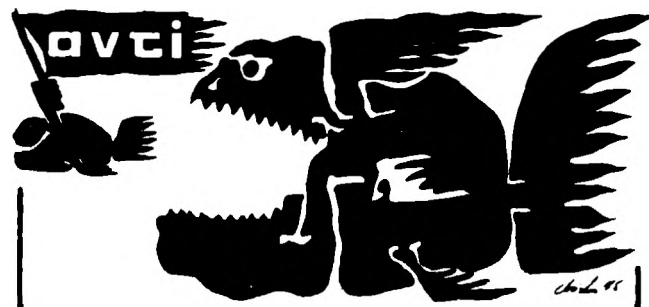
Στην πραγματικότητα, η διάλυση του Πολωνικού ΚΚ αποτελούσε για τον Στάλιν εκείνη την εποχή, ένα ζήτημα ζωής και θανάτου. Ποτέ-του δεν είχε ξεχάσει ότι η ηγεσία-του (που είχε όμως, αλλάζει από

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

χρόνια) είχε διαμαρτυρηθεί το 1923-24 για τις επιθέσεις κατά του Τρότσκι. Πριν όμως, απ' όλα, δεν μπορούσε να ξεχάσει ότι αυτό το κόμμα βρισκόταν πάντα να έχει τη στενότερη επαφή με το Σοβιετικό, τόσο για ιστορικούς λόγους, όσο κι εξαιτίας του ότι, πολυάριθμα στελέχη-του ήσαν από παλιά και στελέχη του Μπολσεβίκικου κόμματος (Ράντεκ, Τζερετζίνσκι, κ.α.). Ο αποκεφαλισμός του Σοβιετικού κόμματος που είχε φτάσει το 1936-38 στο αποκορύφωμά-του με τις δίκες της Μόσχας, ήταν απαραίτητο να συμπληρωθεί από τη συντριβή των Πολωνών κομμουνιστών παρ' όλο που στην πραγματικότητα, δεν είχαν την παραμικρή διαφορά με τον επίγονο του Λένιν... Σύμφωνα με τον Ντώυτσερ, «Ο Στάλιν είδε μπροστά-του, στο Πολωνικό Κομμουνιστικό Κόμμα, αυτό το κάστρο του λουξεμβουργισμού που μισούσε — αυτής της παραλλαγής του τροτσκισμού — από την οποία, ήδη από το 1923, του είχε απευθυνθεί μια πρόκληση: αυτό το κόμμα του οποίου μερικοί ηγέτες πλησίασαν στη συνέχεια τον Μπουχάριν και άλλοι τον Ζινόβιεφ. Αυτό το κόμμα με τις οριστικά ανιάτες αιρέσεις, υπερήφανο για τις παραδόσεις και τον ηρωισμό-του. Αυτό το κόμμα — τέλος — που, σε μια συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία, θα μπορούσε να του γίνει εμπόδιο... Αποφάσισε λοιπόν, να εξαφανίσει αυτό το εμπόδιο ακόμα και με την ίδια την γκιλοτίνα που είχε μάθει να δουλεύει πυρετωδώς και που είχε ήδη εκκαθαρίσει μια ολόκληρη γενιά μπολσεβίκων».

Η επίσημη κατηγορία — σύμφωνα με μια δήλωση της Κομιντέρν, το 1938 — δεν ήταν εξαιρετικά πρωτότυπη για τις συνήθειες της εποχής. Το Πολωνικό Κομμουνι-

Προς τους φίλους του «ΑΝΤΙ»

Σχετικά με τη βιβλιοδεσία των τευχών του περιοδικού-μας σας πληροφορούμε ότι:

• Τα παραδιδόμενα για βιβλιοδεσία τεύχη θα πρέπει ν' αντιστοιχούν προς τους ζητούμενους τόμους, δηλαδή ο αναγνώστης-μας που θέλει ν' ανταλλάξει τα τεύχη-του με τον Α' τόμο π.χ., θα πρέπει να μας φέρνει τα τεύχη από 1-9.

Για τον Β'	τόμο τεύχη από	10-22
Γ'		23-35
Δ'		36-48
Ε'		49-61
ΣΤ'		62-74
Ζ'		75-89
Η'		90-102
Θ'		103-115
Ι'		116-128
ΙΑ'		129-141
ΙΒ'		142-154
ΙΓ'		155-167
ΙΔ'		168-180
ΙΕ'		181-195

• Εξυπακούεται ότι τα τεύχη που θα μας παραδίδονται θα πρέπει να είναι σε πολύ καλή κατάσταση (χωρίς γραμμάτα, σχισίματα, κτλ.), όπως άψογοι είναι και οι παραδιδόμενοι τόμοι. Θεωρήσαμε απαραίτητη αυτή την ενημέρωση των φίλων αναγνωστών-μας, ελπίζοντας στην κατανόηση και την αγάπη-τους για το «ΑΝΤΙ», γιατί ήδη αντιμετωπίζουμε πρόβλημα επάρκειας των παλιών τευχών και, ιδιαίτερα, εκείνων που αφορούν τους τόμους Α' μέχρι και Ζ'.

• ΤΙΜΗ ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΥ:

600 δρχ.

• ΙΕ' ΤΟΜΟΣ:

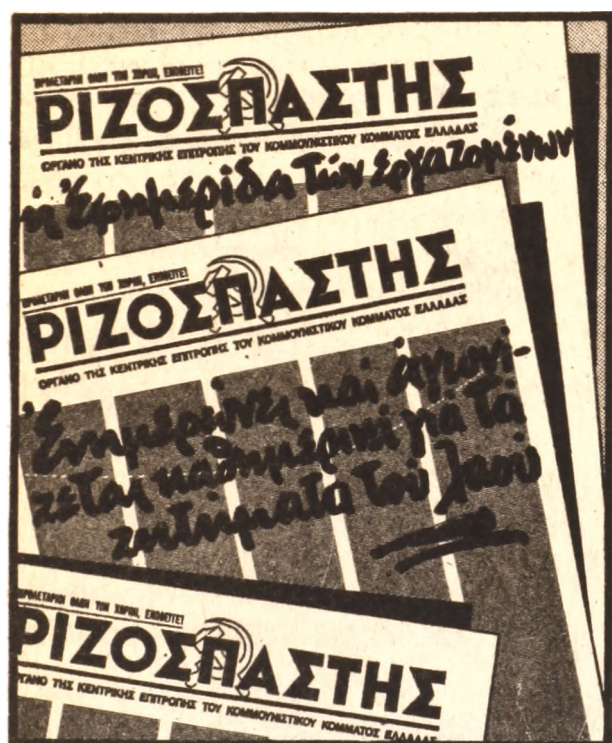
650 δρχ.

• ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

(με παράδοση των αντίστοιχων τευχών): 300 δρχ.

• ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:

60 δρχ.

εγχρωμο πολυσελιδο.

στικό Κόμμα έπρεπε να διαλυθεί οριστικά μια και είχε διαβρωθεί από «τροτσκιστικές και πилсουτсικέс επιρροές» (από το όνομα του τότε δικτάτορα στρατηγού Πίλ-σούντσκι), και είχε γίνει «ένα απλό πρακτορείο του φασισμού και της πολωνικής πολιτικής αστυνομίας»! Αμέσως μετά, όλα τα μέλη της Κεντρικής-του Επιτροπής που είχαν καταφύγει στη Μόσχα — μια και το κόμμα δρούσε στην παρανομία στην Πολωνία — φυλακίζονταν με διαταγή του Στάλιν, και εκτελούνταν σαν προδότες. Πολλά άλλα στελέχη-του που μάχονταν στις διεθνείς ταξιαρχίες στην Ισπανία, καλούνταν να επιστρέψουν στην ΕΣΣΔ, και εύρισκαν την ίδια τύχη. Συνολικά, 700 ανώτατα κι ανώτερα στελέχη-του, κι ανάμεσά-τους, ο Άντολφ Βάρσκι, φίλος της Ρόζας, ιδρυτής του κόμματος και για χρόνια, κοινοβουλευτικός-του εκπρόσωπος, η Βέρα Κόστρεβα, διεθνούς κύρους ηγέτης του κόμματος, ο Λένσκι, μαχητής της Οκτωβριανής Επανάστασης και παλιό μέλος του Εκτελεστικού της Τρίτης Διεθνούς.

Ο Λέοπολντ Τρέππερ, παλαιμάχος Πολωνός κομμουνιστής, ιδρυτής του ΚΚ της Παλαιστίνης και του περίφημου δικτύου κατασκοπείας «Κόκκινη Ορχήστρα» στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο, γράφει για εκείνη ακριβώς την περίοδο που την έζησε στη Μόσχα σαν φοιτητής του πανεπιστημίου στελεχών της Κομιντέρν²:

«Από εκείνη τη σκοτεινή περίοδο, κράτησα αναμνήσεις που δεν σβήνουν... Τη νύχτα, στο πανεπιστήμιό-μας όπου έμεναν αγωνιστές από όλες τις χώρες, μέναμε ξύπνιοι μέχρι τις τρεις το πρωί. Εκείνην ακριβώς την ώρα, προβολείς που έσκιζαν τα σκοτάδια, έρχονταν να λούσουν με τα φώτα-τους όλες τις προσόψεις...

«Νάτοι! Νάτοι!» Όταν ακούγονταν αυτές οι κραυγές, μια ανατριχίλα ανησυχίας διέσχιζε τους θαλάμους. Από το παράθυρο, με το στομάχι να σφίγγεται από έναν τρελό τρόμο, παραμονεύαμε να σταματήσουν τα αυτοκίνητα της НКВД:

«Δεν είναι για μας, πηγαίνουν στην άλλη άκρη του κτιρίου!»

Ανακουφισμένοι, οι δειλοί, για τη νύχτα, μπορούσαμε να βυθιστούμε σ' έναν ταραγμένο ύπνο, στοιχειωμένο από ψηλούς τοίχους και σίδερα φυλακής. Άλλες φορές, παραμονεύαμε τα βήματα να προχωρούν στο διάδρομο, ανίκανοι να κάνουμε την παραμικρή χειρονομία, υπνωτισμένοι από την απειλή...

«Έρχονται!» Ακούγαμε να μεγαλώνει ο θόρυβος: υπόκωφα χτυπήματα στους μεσότοιχους, φωνές, κλείσιμο της πόρτας...

«Πέρασαν χωρίς να σταματήσουν!»

Όμως, αύριο;»

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

Η ιστορία της διάλυσης του Πολωνικού ΚΚ δεν λήγει βέβαια, με την κοινή δήλωση των κομμουνιστικών κομμάτων της ΕΣΣΔ, της Ιταλίας, της Βουλγαρίας, της Φινλανδίας και του ΠΕΕΚ που «αποκαθιστούσε» μεταθανατίως (το 1956) ένα κόμμα «του οποίου η διάλυση δεν ήταν δικαιολογημένη». Η ιστορία εκείνης της τραγωδίας συ-

νεχίζεται μέχρι σήμερα, και ίσως σήμερα ακριβώς να βρίσκεται στο αποκορύφωμά-της.

Μετά το 1938, το πολωνικό κομμουνιστικό κίνημα — παρ' όλο τον ηρωισμό των ελάχιστων επιζησάντων μελών και στελεχών-του κατά την αντίσταση — δεν μπόρεσε ποτέ να ξαναβρεί την παλιά δύναμη και το κύρος-του. Ένα «λάθος» σαν εκείνο του 1938, δεν ξεπερνιέται ανώδυνα, αλλά πληρώνεται τοις μετρητοίς για πολλές δεκαετίες. Αποδιοργανωμένο, χωρίς ηθικό κι αναγκασμένο να ξεκινήσει από το μηδέν, το πολωνικό κομμουνιστικό κίνημα δεν μπόρεσε στην αποφασιστική περίοδο του αντιφασιστικού αγώνα να μπει επικεφαλής των αγώνων του πολωνικού λαού — έστω κι αν ο κ. Ζορμπαλάς θέλει να μας πείσει για το αντίθετο, στην ΕΡΤ. Άλλα ρεύματα κι άλλες οργανώσεις πολλές φορές όχι ιδιαίτερα προοδευτικές, κυριαρχούν τόσο στην αντίσταση και στο αντάρτικο, όσο και στην περίφημη και φονική εξέγερση της Βαρσοβίας τον Αύγουστο του 1944. Στην κατοπινή περίοδο, η σε μεγάλο βαθμό από τα έξω επιβεβλημένη κοινωνική «επανάσταση» που έβαλε τις βάσεις της νέας Πολωνίας, σημαδεύτηκε για πάντα από την τραγωδία του '38. Η συνέχεια είναι αρκετά γνωστή: εξέγερση του 1956, του '68 (φοιτητές), του '70, του '76, του '80. Ο δρόμος ήταν μακρύς για να φτάσουμε στο στρατηγό Γιαρουζέλσκι. Όμως, ποιός στ' αλήθεια, θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι η κοινωνική επανάσταση που οραματίστηκε και για την οποία πάλεψε μια Ρόζα Λούξεμπουργκ, ένας Άντολφ Βάρσκι και μια Βέρα Κόστρεβα, δεν συνεχισε έστω και υπόγεια να σκάβει το δρόμο-της μέχρι να συναντήσει την Αλληλεγγύη των δέκα εκατομμυρίων εργαζομένων; Δυστυχώς, το 1981 της στρατιωτικής δικτατορίας είναι επανάληψη του 1938. Ποιός άραγε, θα έχει πάλι το θράσος να μας πει σε μερικά χρόνια, «γράψε λάθος»;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αυτό το δοκίμιο-συνέντευξη του Ι. Ντώτσερ (που δημοσιεύτηκε το Μάρτη του 1958 στο περιοδικό του Σάρτρ, "TEMPS MODERNES") έχει τη δικιά-του εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ιστορία. Ζητήθηκε και δόθηκε σ' έναν συγγραφέα πολωνικής καταγωγής, για λογαριασμό του πολωνικού κόμματος που ήταν διατεθειμένο να το δημοσιεύσει σε κάποιο επίσημο έντυπό-του. Ήταν περίοδος της σχετικής φιλελευθροποίησης του Γκομούλκα λίγο μετά τα γεγονότα του 1956. Η περίοδος όμως, αυτή δεν κράτησε τις αρχικές υποσχέσεις-της, και το κείμενο του Ντώτσερ έμεινε για πάντα αδημοσίευτο στην Πολωνία...

2. «Τρέππερ: το μεγάλο παιχνίδι» (αναμνήσεις του αρχηγού της Κόκκινης Ορχήστρας), εκδόσεις Αλμπέν Μισέλ, Παρίσι, 1975.

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Μονεταρισμός και ταξική πάλη

Κάτω από την πίεση του εργατικού κινήματος, ο κρατικός παρεμβατισμός πήρε μεταπολεμικά σε πολλές χώρες της Ευρώπης σοσιαλδημοκρατικό χαρακτήρα. Κύρια χαρακτηριστικά της σοσιαλδημοκρατίας ήταν η σημαντική αύξηση των κοινωνικών δαπανών, ο σχετικός περιορισμός της ανεργίας, η κρατικοποίηση ορισμένων τομέων με πλήρη αποζημίωση των «θιγόμενων» καπιταλιστών, η ισχυροποίηση του «οικονομιστικού» - ρεφορμιστικού συνδικαλισμού και η κατά κανόνα ελεύθερη δράση του μεγάλου κεφαλαίου. Αυτό το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο παρέμεινε άθικτο επί 30 χρόνια περίπου, αν και αρκετά σημεία-του δεν ήταν ευχάριστα στην αστική τάξη, ιδιαίτερα η διόγκωση της φορολογίας για τη χρηματοδότηση των κοινωνικών δαπανών, η ενίσχυση του συνδικαλισμού και το ανταγωνιστικό για το κεφάλαιο τμήμα της επέκτασης του δημόσιου τομέα. Η «ανοχή» των συντηρητικών κυβερνήσεων μπορεί να αποδοθεί και στην ανοδική πορεία των περισσότερων καπιταλιστικών οικονομιών σ' αυτή την περίοδο, αλλά κύρια οφείλεται στο ότι ένα μεγάλο μέρος των δημόσιων δαπανών, όχι μόνο δεν υποσκάπτει τα θεμέλια του καπιταλισμού, αλλά και εξυπηρετεί θαυμάσια τα συμφέροντά του¹ στο βαθμό που: Πρώτο, αφορά έργα υποδομής ή ενίσχυση στρατηγικών τομέων της οικονομίας και μειώνει έτσι το κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων. Δεύτερο, αποβλέπει στην άσκηση αντικυκλικής πολιτικής για τη σταθεροποίηση του εθνικού εισοδήματος. Τρίτο, κατευθύνεται στη γενναϊόδωρη εξαγορά ή στήριξη προβληματικών επιχειρήσεων² κτλ.

Η πάλη των εργαζομένων μεταπολεμικά, μέσα σ' ένα λιγότερο δυσμενές από το προπολεμικό θεσμικό και οικονομικό περιβάλλον — κάπως περιορισμένης ανεργίας οδήγησε σε μια αύξηση στο μερίδιο της εργασίας στο εθνικό εισόδημα και, αντίστοιχα, σε μια μέτρια μείωση των κερδών σε αρκετές χώρες. Η κατάσταση για τα κέρδη επιδεινώθηκε μετά την κρίση πετρελαίου του 1973-74 που συνέβαλε στην επιτάχυνση του πληθωρισμού και στην ανακοπή της οικονομικής ανάπτυξης, δηλαδή, στο διαβόητο στασιμοπληθωρισμό.

Η «ανοχή» ενός σημαντικού τμήματος της αστικής τάξης είχε εξαντληθεί. Η απάντησή της σε θεωρητικό επίπεδο ήταν ο νεοφιλελευθερισμός - μονεταρισμός, όπως εκφράστηκε με τις εργασίες των Friedman ή Johnson ή Bacon and Eitls κ.α. Κατά το νεοφιλελευθερισμό, η συνεχής διόγκωση των δημόσιων δαπανών υπονομεύει το δυναμισμό μιας οικονομίας όταν καλύπτεται με αύξηση της φορολογίας και επιπλέον δημιουργεί πληθωριστικές πιέσεις όταν στηρίζεται σε αύξηση της προσφοράς χρήματος. Στην πρώτη περίπτωση, υποτίθεται εσφαλμένα ότι η αύξηση στις δημόσιες δαπάνες έχει κατά κανόνα καταναλωτικό χαρακτήρα, ενώ η αντίστοιχη αύξηση στη φορολογία συνεπάγεται μια συρ-

ρίκνωση των ιδιωτικών επενδύσεων στο βαθμό που μειώνει τα κέρδη ή την αποταμίευση. Στην πραγματικότητα, βέβαια, μια δημόσια δαπάνη μπορεί να είναι και παραγωγική, ενώ αντίθετα η μείωση των κερδών ή της αποταμίευσης λόγω αυξημένης φορολογίας δεν επηρεάζει αναγκαστικά αρνητικά τις επενδύσεις και μάλιστα ισόποσα. Στη δεύτερη περίπτωση, όταν η διόγκωση των δημόσιων δαπανών βασιζέται σε νέο χρήμα, στην υποτιθέμενη μείωση των επενδύσεων που μόλις περιγράφηκε, θα πρέπει να προστεθεί και η όξυνση του πληθωρισμού. Σύμφωνα με το μονεταρισμό, ο πληθωρισμός οφείλεται αποκλειστικά σε αυξήσεις της προσφοράς χρήματος στην οικονομία που συνήθως συνδέονται με ένα συνεχώς διευρυνόμενο έλλειμμα του δημόσιου τομέα.

Στη συνέχεια του άρθρου γίνεται πιο διεξοδική περιγραφή της μονεταριστικής υπόθεσης και επιχειρείται μια λεπτομερής κριτική της. Σ' αυτό το σημείο μπορεί να λεχθεί ότι τα δύο κύρια επιχειρήματα ενάντια στο μονεταρισμό είναι ότι παραβλέπει το ρόλο της ταξικής πάλης στη διαμόρφωση τιμών και μισθών — άρα και στη διανομή του προϊόντος — και ότι αγνοεί τη σχεδόν μόνιμη ανεπάρκεια ενεργού ζήτησης στον καπιταλισμό. Αυτές οι παραλείψεις δεν είναι βέβαια τυχαίες. Η υπόθεση της πλήρους απασχόλησης επιτρέπει στους μονεταριστές: Πρώτο, να χαρακτηρίζουν όλη την παρατηρούμενη ανεργία — πέρα από την τριβής — σαν «εθελοντική», οφειλόμενη στις «μεγάλες απαιτήσεις» των ανέργων ή στο «υπέρογκο» επίδομα ανεργίας — κι όχι στην αναρχία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, που ανάμεσα στα άλλα συνεπάγεται ασταθή ενεργό ζήτηση. Δεύτερο, να αποθαρρύνουν κάθε αύξηση στις δημόσιες δαπάνες, είτε θεωρώντας σαν πληθωριστικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα που χρηματοδοτείται με νέο χρήμα και σαν μάταια κάθε προσπάθεια να μειωθεί — μέσω του ελλείμματος — η ανεργία μακροχρόνια, είτε αποκαλώντας αντιαναπτυξιακή — κάτω από ορισμένες μη ρεαλιστικές συνθήκες — κάθε αύξηση στις δημόσιες δαπάνες που βασίζεται σε αύξηση της φορολογίας. Εξάλλου, η «παραβλέψη» του ρόλου της ταξικής πάλης αντανακλά φιλική διάθεση απέναντι στα μονοπώλια, ενώ ταυτόχρονα αποβλέπει στη δυσφήμιση και αποθάρρυνση του συνδικαλισμού και στον αποκλεισμό-του από τη χάραξη - εκτέλεση αντιπληθωριστικής πολιτικής, π.χ. με τη μορφή μιας πολιτικής τιμών και εισοδημάτων.

Ας δούμε όμως λεπτομερέστερα το μονεταριστικό σενάριο. Σύμφωνα με το Friedman, ξεκινώντας από ένα σημείο κοντά στην πλήρη απασχόληση, μια αύξηση της προσφοράς χρήματος αυξάνει τη ζήτηση για αγαθά και με δοσμένη την απασχόληση ανεβάζει τις τιμές. Η άνοδος των τιμών ρίχνει τον πραγματικό μισθό και ωθεί τους εργοδότες να προσλάβουν κι άλλους εργάτες αυξάνοντας και το χρηματικό μισθό. Οι εργάτες

αρχικά δέχονται να προσφέρουν περισσότερη εργασία επειδή, λαθεμένα, θεωρούν τη χρηματική αύξηση του μισθού σαν πραγματική. Παρατηρείται λοιπόν βραχυχρόνια, προσωρινά, μια αύξηση στην απασχόληση και στον προϊόν. Εφόσον όμως ο ρυθμός πληθωρισμού διατηρηθεί για αρκετό διάστημα, οι εργάτες διαπιστώνουν το ακριβές ύψος-του και απαιτούν και παίρνουν ανάλογη αύξηση στο χρηματικό μισθό ανεξάρτητα από τη ζήτηση, αύξηση που φέρνει τον πραγματικό μισθό στο αρχικό επίπεδο. Σαν αποτέλεσμα, η απασχόληση μειώνεται και επιστρέφει στο αρχικό-της επίπεδο, που υποθέτουν οι μονεταριστές ότι είναι επίπεδο ισορροπίας. Η βραχυχρόνια λοιπόν επέκταση της απασχόλησης δεν διατηρείται μακροχρόνια. Υπάρχει μια βραχυχρόνια καμπύλη Phillips με τη γνωστή αρνητική κλίση που μετατοπίζεται ανάλογα με τον αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού, ενώ η μακροχρόνια καμπύλη Phillips είναι κάθετη στο επίπεδο πλήρους απασχόλησης. Πληθωρισμός, λοιπόν, μπορεί να παρατηρηθεί και σε περίοδο σημαντικής ανεργίας λόγω πληθωριστικών προσδοκιών. Αυτή είναι η μονεταριστική εξήγηση για το στασιμοπληθωρισμό. Για να ανακεφαλαιώσουμε, σύμφωνα με τη μονεταριστική άποψη, ο ρυθμός πληθωρισμού εξαρτάται κατά κανόνα από το ρυθμό αύξησης στην προσφορά χρήματος³, που επηρεάζει τη ζήτηση και τον αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού.

Οι μονεταριστές ισχυρίζονται ότι το μοντέλο-τους έχει την ισχύ φυσικού νόμου. Εν τούτοις, στην πραγματικότητα πολλές από τις υποθέσεις που το στηρίζουν δεν είναι ρεαλιστικές ή — στην καλύτερη περίπτωση — ισχύουν μόνο κάτω από ορισμένες συνθήκες. Ακολουθεί μια κριτική θεώρησή-τους, αρχίζοντας από τις λιγότερο σημαντικές.

α. Δεν είναι βέβαιο ότι οι μισθωτοί αποβλέπουν στο να καλύψει μια αύξηση του χρηματικού μισθού τον αναμενόμενο στην τρέχουσα περίοδο ρυθμό πληθωρισμού. Θα μπορούσαν να αποβλέπουν σε κάλυψη — αποζημίωση για τον πρόσφατο ρυθμό πληθωρισμού, π.χ. της προηγούμενης περιόδου, ή για το μέσο όρο αναμενόμενου και πρόσφατου πληθωρισμού. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα δυσχεραίνονταν σημαντικά η προσέγγιση στο σημείο μακροχρόνιας ισορροπίας, ακόμη κι αν δεν υπήρχαν τα άλλα προβλήματα που περιγράφονται στη συνέχεια.

β. Έστω κι αν γίνει δεκτό ότι οι εργαζόμενοι αποβλέπουν άμεσα στην κάλυψη του αναμενόμενου ρυθμού πληθωρισμού, αυτό δεν σημαίνει ότι πετυχαίνουν πάντα τον επιδιωκόμενο στόχο, όπως υποστηρίζουν οι μονεταριστές, ακόμη και στα πλαίσια μιας φανταστικής οικονομίας χωρίς ανεργία μακροχρόνια. Βέβαια σ' αυτά τα πλαίσια δεν είναι δυνατό να υπάρξει ισορροπία όταν οι μισθωτοί δεν αποζημιώνονται πλήρως για τον τρέχοντα ρυθμό πληθωρισμού — επειδή είτε δεν τον προβλέπουν σωστά, είτε δεν εισπράττουν πλήρως τον σωστά προβλεπόμενο. Αυτό για-

κυκλοφορεί

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
Β. ΓΚΑΦΟΥΡΟΦ — Δ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗ

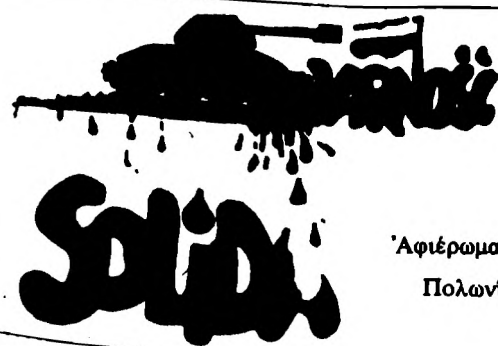
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8 ΤΗΛ. 3627318 ΑΘΗΝΑ

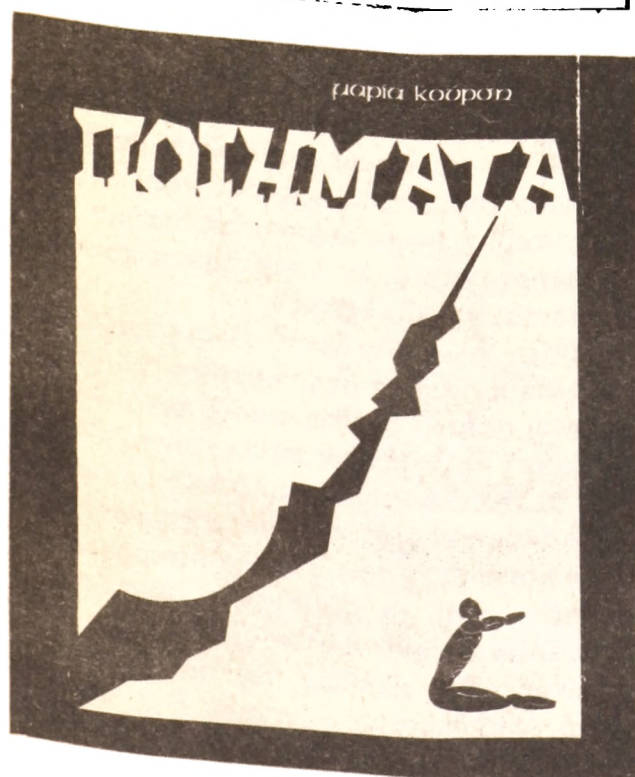
αλληλεγγυη

τρίμηνη έκδοση ενημέρωσης, συζήτησης και συμπράξης
στούς αγώνες των λαών της ανατολικής ευρώπης

Αφιέρωμα :
Πολωνία

No 1 - άνοιξη 1982 - 69x. 100

τι όσο ο πραγματικός μισθός διατηρείται κάτω από το επίπεδο ισορροπίας, θα συνυπάρχει με υπερβάλλουσα ζήτηση για εργασία που θα τείνει να τον επαναφέρει στο ψηλότερο επίπεδο ισορροπίας. Κατά τη μονεταριστική, λοιπόν, άποψη μακροχρόνια ο μηχανισμός της αγοράς εγγυάται πλήρη αποζημίωση στους μισθωτούς για το ρυθμό πληθωρισμού. Ακόμη κι αν ήταν σωστή αυτή η άποψη — που φυσικά δεν είναι, γιατί παραβλέπει τη σχεδόν μόνιμη ανεπάρκεια ζήτησης στον καπιταλισμό όπως εξηγείται στο σημείο (γ) — πάλι δεν θα επαρκούσε να στηρίξει τον παραπέρα «αισιόδοξο» μονεταριστικό ισχυρισμό ότι και άμεσα, ανεξάρτητα από τη ζήτηση, οι μισθωτοί καλύπτονται στο ακέραιο για τον αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού. Στην πραγματικότητα, οι μισθωτοί, και χωρίς τα συνδικάτα αλλά πολύ πιο αποτελεσματικά συνδικαλισμένοι, θα υποχρεώνονταν σε αγώνα — μέσο είτε περιορισμού προσφοράς, είτε συλλογικών διαπραγματεύσεων, είτε πίεσης για κυβερνητική παρέμβαση — για να ανεβάσουν το άμεσο ποσοστό αποζημίωσης για τον αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού, αφού οι εργοδότες θα προσπαθούσαν να διατηρήσουν χαμηλό τον πραγματικό μισθό για όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ακόμη κι αν ήξεραν ότι τελικά ο πραγματικός μισθός θα επανερχόταν στο ψηλότερο αρχικό επίπεδο ισορροπίας.

γ. Το μονεταριστικό μοντέλο αγνοεί τη σχεδόν μόνιμη — εκτός από τις περιόδους άνθησης — ανεπάρκεια ενεργού ζήτησης στον καπιταλισμό. Επιστροφή λοιπόν στην εποχή πριν τον Keynes, δηλαδή, καθαρός αναχρονισμός. Αν, ρεαλιστικότερα, υποτεθεί ότι δεν υπάρχει πλήρης απασχόληση στην οικονομία, τότε — αντίθετα από ό,τι συμβαίνει στο μονεταριστικό μοντέλο — πρώτο, μια αυτόνομη αύξηση στην προσφορά χρήματος αυξάνει το προϊόν και την απασχόληση χωρίς βασικά αύξηση των τιμών και, δεύτερο, ο μηχανισμός της αγοράς δεν εγγυάται αυτόματα καμιά αποζημίωση στους μισθωτούς για το μη αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού. Μια μη αναμενόμενη αύξηση των τιμών ρίχνει τον πραγματικό μισθό κι αυτό — αντί να αυξήσει — μειώνει την απασχόληση, επειδή η μείωση του πραγματικού μισθού συστέλλει την ενεργό ζήτηση και το προϊόν. Παραπέρα, η μείωση στην απασχόληση ασκεί αρνητική επίδραση στο χρηματικό και πραγματικό μισθό και ένας φαύλος κύκλος δημιουργείται. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, μόνο άμεσα και με δική-τους κινητοποίηση — μέσο είτε περιορισμού προσφοράς, είτε συλλογικών διαπραγματεύσεων είτε πίεσης για κυβερνητική παρέμβαση μπορούν οι μισθωτοί να πετύχουν κάποια κάλυψη για τον αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού. Η ανάλυση της προηγούμενης παραγράφου ισχύει εδώ με ιδιαίτερη έμφαση. Δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η άμεση και ανεξάρτητη από τη ζήτηση κάλυψη θα είναι ολική.

δ. Το κυριότερο μειονέκτημα του μονεταριστικού μοντέλου είναι ότι παραβλέπει το ρόλο της ταξικής πάλης, δηλαδή, παραβλέπει ανάμεσα στ' άλλα και το ρόλο των συνδικάτων και των μονοπωλίων στη διαμόρφωση μισθών και τιμών. Αναφέρθηκε παραπάνω ότι η «παραβλεψη» αυτή αντανakλά φιλική διά-

θεση απέναντι στα μονοπώλια, ενώ ταυτόχρονα αποβλέπει στη δυσφήμιση και αποθάρρυνση του συνδικαλισμού. Τα μονοπώλια θεωρούνται ότι δεν μπορούν να επηρεάσουν αξιόλογα το ρυθμό πληθωρισμού με τον ισχυρισμό ότι αφορούν ένα μικρό τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας ή ότι σε κάθε περίπτωση αποβλέπουν — μεγιστοποιούν τα κέρδη-τους σ' ένα συγκεκριμένο επίπεδο τιμών οπότε δεν θα τους συνέφερε μια συνεχής αύξησή-τους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, θα χρειαζόταν μια συνεχής άνοδος του βαθμού μονοπωλίου για μια συνεχή άνοδο των τιμών και τέτοια άνοδος — υποστηρίζουν οι μονεταριστές — ούτε έχει παρατηρηθεί ούτε και θα ασκούσε αναμφίβολα θετική επίδραση στις τιμές. Οι μονεταριστικοί ισχυρισμοί είναι λαθεμένοι. Είναι περισσότερο από φανερό η τεράστια συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφάλαιου στο κρατικομονοπωλιακό στάδιο του καπιταλισμού και η διαρκής επέκτασή-τους. Παραπέρα, είναι κοινό μυστικό ότι η αστική τάξη έχει συνδέσει τη μεγιστοποίηση των συνολικών κερδών-της με τη συνεχή αύξηση των τιμών που διαβρώνει τον πραγματικό μισθό. Σχετικά με τα συνδικάτα, αυτά αποκλείονται από τη μονεταριστική ανάλυση με τον ισχυρισμό ότι επηρεάζουν το πολύ, το μισθό των συνδικαλισμένων κι όχι όλων των εργατών, ότι αντιπροσωπεύουν ένα μικρό τμήμα των μισθωτών, ότι ασκούν την επιρροή-τους μόνο σε περιόδους υψηλής ζήτησης — οπότε θα ανέβαιναν οι μισθοί έτσι κι αλλιώς — ότι στο βαθμό που έχουν κάποια δύναμη αποφεύγουν να την αξιοποιήσουν πλήρως για να μην αυξηθεί η ανεργία, ότι η επίδρασή-τους είναι έμμεση, μέσο περιορισμού προσφοράς, και άρα δεν μπορεί να ερμηνεύσει τις μετατοπίσεις της καμπύλης Phillips στην περίοδο στασιμότητας πληθωρισμού κτλ.

Όλα αυτά τα επιχειρήματα είναι σαθρά. Στην πραγματικότητα ένα μεγάλο μέρος των μισθωτών είναι οργανωμένο σε συνδικάτα και οι αυξήσεις μισθών για τους συνδικαλισμένους κατά κανόνα επηρεάζουν θετικά τους μισθούς της πλειοψηφίας των μη συνδικαλισμένων π.χ. στην Αγγλία περίπου το 45% των μισθωτών ανήκει σε συνδικάτα και οι αυξήσεις μισθών προς τους συνδικαλισμένους συνήθως επεκτείνεται στο 85% των μισθωτών. Επίσης, πολλές εμπειρικές μελέτες αποκάλυψαν την τουλάχιστο μερική ανεξαρτησία της συνδικαλιστικής δράσης από την κατάσταση της συνολικής ζήτησης⁴ και αυτό αποτελεί παραπέρα μια χρήσιμη ένδειξη ότι οι μισθωτοί δεν αποθαρρύνονται σημαντικά από τον κίνδυνο αύξησης της ανεργίας, είτε γιατί στην πιο συνηθισμένη περίπτωση είναι ανύπαρκτος — όταν η οικονομία διαθέτει μη απασχολούμενο δυναμικό — είτε γιατί έχουν άλλες προτεραιότητες π.χ. ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος. Τέλος, γίνεται γενικά παραδεκτό ότι, ενώ ο περιορισμός της προσφοράς εργασίας χρησιμοποιούνταν σχεδόν από όλα τα «συντεχνιακά», ελιτίστικα συνδικάτα στο 19ο αιώνα, μόνο κατ' εξαίρεση χρησιμοποιείται σήμερα, λιγότερο σε χώρες όπως η Αγγλία και περισσότερο σε χώρες όπως οι ΗΠΑ με μεγαλύτερο κατακερματισμό του εργατικού κινήματος.

Αρκετές εμπειρικές μελέτες επιβεβαιώ-

νουν το σημαντικό ρόλο των μονοπωλίων και των συνδικάτων στη διαμόρφωση τιμών και μισθών⁵. Κατά συνέπεια, η «παράβλεψη» της ταξικής πάλης περιορίζει αισθητά την ικανότητα του μονεταριστικού μοντέλου να ερμηνεύει τις μεταβολές στη διανομή του εισοδήματος και στον πληθωρισμό.

ε. Αξίζει να ξανατονιστεί ότι δυνατότητα επιρροής των μισθών δεν σημαίνει ότι τα συνδικάτα φέρουν την ίδια ευθύνη με τις εργοδοτικές ενώσεις για τον πληθωρισμό, στις περισσότερες μάλιστα περιπτώσεις δεν φέρουν καμιά ευθύνη. Για τα συνδικάτα, η επιδίωξη ουσιαστικών αυξήσεων στο χρηματικό μισθό είναι το βασικό μέσο που έχουν στη διάθεσή τους, όχι μόνο για να πετύχουν μια μικρή βελτίωση της πραγματικής-τους θέσης, αλλά ακόμη και για να διατηρήσουν την παλιά. Αυτό, γιατί: Πρώτο, δεν υπάρχει κανένας αυτόματος μηχανισμός αγοράς που να εγγυάται στους εργαζόμενους ότι, όχι μόνο θα διατηρήσουν τον πραγματικό-τους μισθό, αλλά και θα τον ανεβάσουν, τόσο για να πάρουν το μερίδιό-τους από την άνοδο της παραγωγικότητας, όσο και για να βελτιώσουν παραπέρα το βιοτικό-τους επίπεδο. Δεύτερο, μια αύξηση των χρηματικών μισθών πραγματοποιείται συνήθως με κάποιο κόστος, π.χ. απεργίας, και γενικά δυσκολότερα από μια παρόμοια αύξηση τιμών, γιατί θα πρέπει να συμφωνήσουν σ' αυτή και οι εργοδότες. Τρίτο, μια αύξηση των χρηματικών μισθών αντισταθμίζεται ευκολότερα από μια αντιστοιχη αύξηση στις τιμές, έτσι ώστε πολλές φορές ο πραγματικός μισθός ελάχιστα μόνο αυξάνει.

Τέταρτο, το βασικότερο, η δικτατορία του εργοδότη που επικρατεί στις παραγωγικές σχέσεις τοποθετεί τους εργαζόμενους σε εξαιρετικά μειονεκτική θέση — αλλοτρίωση, αδυναμία δημιουργικής πρωτοβουλίας, έλλειψη αξιοπιστίας πληροφόρησης, αβεβαιότητα για το μέλλον κτλ.

στ. Σχετικά με την ακολουθητέα πολιτική, οι μονεταριστική πρόταση είναι εξαιρετικά απλή: Πολύ περιορισμένη επέκταση της προσφοράς χρήματος, ανάλογη προς την αύξηση του προϊόντος⁶. Μια συσταλτική νομισματική πολιτική θα μπορούσε ίσως — εφόσον η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος παραμένει σταθερή — να αντιμετωπίσει αργά η γρήγορα τον πληθωρισμό ζήτησης, αλλά θα είχε μικρές μόνο πιθανότητες επιτυχίας να εξαλείψει τον πληθωρισμό τον οφειλόμενο στην ταξική πάλη — αφού, ακόμη κι αν ήταν «τεχνικά» εφικτή, μια τέτοια εξάλειψη θα συνεπαγόταν ένα απαγορευτικά ψηλό πολιτικό και οικονομικό κόστος σε απασχόληση και προϊόν.

Τις συνέπειες της μονεταριστικής πολιτικής τις πλήρωσαν και τις πληρώνουν οι εργαζόμενοι σε αρκετές χώρες του κόσμου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αγγλία, όπου η ακροδεξιά, «καθαρόαιμα» μονεταριστική πολιτική της Θάτσερ έρριξε την οικονομία και την κοινωνία σε πρωτοφανή κρίση. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το ότι πρώτα εφάρμοσαν το μονεταρισμό τα νεοφασιστικά καθεστώτα της Βραζιλίας και της Χιλής κάτω από την καθοδήγηση του «νεοφιλελεύθερου» Friedman.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός.
2. Η εξαγορά κερδοφόρων επιχειρήσεων είναι σπάνιο φαινόμενο στη σοσιαλδημοκρατία. Η προπαγανδιζόμενη λοιπόν χαμηλή αποδοτικότητα του δημοσίου τομέα είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνητή, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη και η συνειδητή συγκράτηση των τιμών στον τομέα αυτό.
3. Που μόνο βραχυχρόνια μπορεί να επηρεάσει και το προϊόν. Κατά μια άλλη περισσότερο από ακραία θεωρία, τη θεωρία των «ορθολογικών προβλέψεων» των Lucas, Sargent κ.α., μια αύξηση της προσφοράς χρήματος δεν μπορεί να επηρεάσει το προϊόν ούτε καν βραχυχρόνια, γιατί — πέρα από την υπόθεση της πλήρους απασχόλησης — γίνεται και μια δεύτερη υπόθεση ότι τα άτομα προβλέπουν με ακρίβεια τον τρέχοντα ρυθμό πληθωρισμού, άρα και τον τρέχοντα πραγματικό μισθό.
4. Από τους δύο κυριότερους δείκτες μαχητικότητας των συνδικάτων, οι απεργίες μόνο κατά ένα μέρος είναι συνάρτηση των συνθηκών ζήτησης, ενώ ο ρυθμός προσχώρησης στα συνδικάτα είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητος από τη ζήτηση.
5. Μνεία μερικών αξιολογών εργασιών, δες σε άλλο άρθρο του συγγραφέα στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» (12.11.1981).
6. Παράλληλα, «φυσικά», οι μονεταριστές αξιώνουν την εξασθένιση-διάλυση των εργατικών συνδικάτων, με τον ισχυρισμό ότι διαστρεβλώνουν τους σχετικούς μισθούς, συντελούν στην αύξηση της ανεργίας κτλ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

BIBLIA ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

C·M·BOWRA

Ποιότητα
Ποιότητα

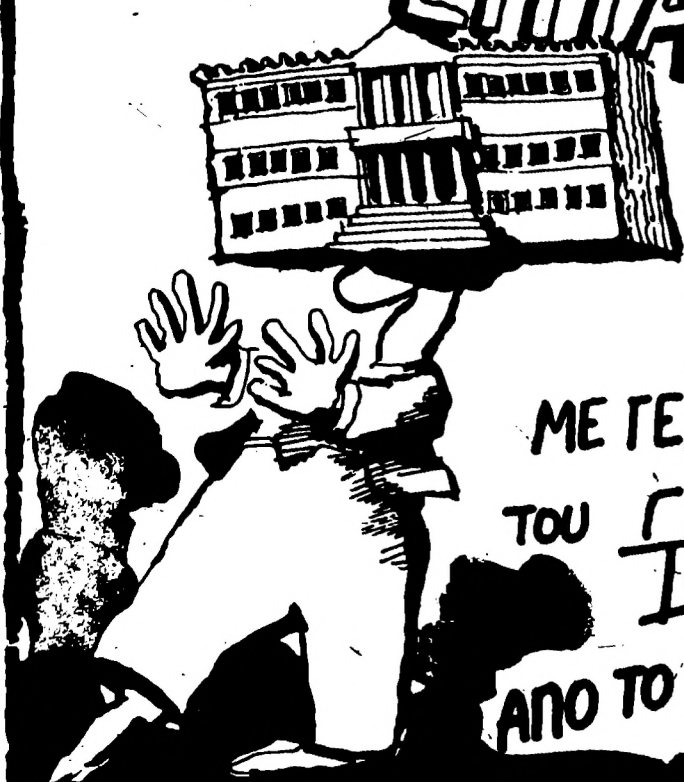

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8 ΤΗΛ. 3627318 ΑΘΗΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Κεντρική διάθεση: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Τηλ. 729.237 - 732.819

Η ΑΛΛΗ ΕΠΤΑΕΤΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ 74 ΣΕ ΤΟ 81

Όλα τα λουλούδια ν' ανθίσουν

Από τη στήλη αυτή αρκετές φορές έχουν επισημανθεί προβλήματα, έχουν κατατεθεί απόψεις και γνώμες, έχει ασκηθεί κριτική για την πολιτιστική δραστηριότητα στον τόπο-μας. Σταθερά επιμένουμε στην αυτονομία του πολιτιστικού κινήματος, στο σεβασμό και την κατοχύρωση των διαφορετικών τάσεων και απόψεων, στον πλουραλισμό.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η υπονόμευση του διαλόγου και της συζήτησης, τις ελάχιστες φορές που έγιναν απόπειρες πραγματοποίησής-του και η τροπή-του προς άλλες ανώδυνες, για το πλήθος και την πολυπλοκότητα των προβλημάτων, κατευθύνσεις.

Παρ' όλα αυτά σήμερα εμφανίζονται νέες δυνατότητες. Το κλίμα που δημιουργήθηκε μετά τις εκλογές επιτρέπει να καλλιεργηθούν οι προϋποθέσεις για μια διαφορετική πορεία της πολιτιστικής-μας ζωής. Η συσσωρευμένη μέχρι τώρα πείρα, οι προσπάθειες που παρέμειναν στο περιθώριο και οι νέες αναζητήσεις μπορούν να αξιοποιηθούν. Σήμερα εμπλουτίζονται τα νέα κινήματα νέες ιδέες κι απόψεις εισβάλλουν. Η δυναμική αυτού του χώρου μπορεί να εκφρασθεί και να προσφέρει φρέσκα ερεθίσματα. Εξακολουθεί όμως να αποτελεί προϋπόθεση για κάθε καινούρια προσπάθεια ο σεβασμός της αυτονομίας του πολιτιστικού κινήματος, και η αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων που η ίδια η κοινωνία μας θέτει καθημερινά.

Μέχρι τώρα η επίσημη κρατική πολιτική των κυβερνήσεων της «Νέας Δημοκρατίας» δεν επέτρεψε σε νέες τάσεις, απόψεις και ιδέες να δώσουν την ιδιαίτερη αυτόνομη συμβολή-τους. Η στάση της Δεξιάς όμως δεν μειώνει την ευθύνη των δημοκρατικών δυνάμεων, που στην πλειοψηφία-τους παρέμειναν υποταγμένες στη στεία παράδοση και τον κοινωνικό συντηρητισμό. Αντιμετώπισαν καχύποπτα νέες κινήσεις και προσπάθησαν να υποτάξουν το πολιτιστικό κίνημα στη γενικότερη πολιτική-τους αντίληψη. Η παράδοση μετατράπηκε σε μύθο και σύμβολο και ό,τι καινούριο τρώμαζε. Οι ετικέτες «ξενόφερτο», «αμερικανόφερτο», «υποκοουλτούρα» δεν επέτρεπαν σε νέες τάσεις να δείξουν το δικό-τους πρόσωπο και να εκφράσουν την ιδιαιτερότητά-τους.

Απέναντι στις προκλήσεις της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας η πλειοψηφία των δημοκρατικών και αριστερών δυνάμεων έστρεψε τα νώτα-της και προτίμησε τη γνωστή σίγουρη συνταγή: «Ουδέτερη», επιφυλακτική στάση. Και η αντίληψη που πολλές φορές κυριάρχησε στηρίχθηκε στην επιλογή της προκρούστειας λύσης.

Προβλήματα όπως ελεύθερος χρόνος, τρόπος ζωής στις σύγχρονες πόλεις, καθημερινές-μας σχέσεις δεν μπορούν να θεωρούνται περιθωριακά.

Τα επίμονα αιτήματα για μια ζωή πλούσια σε φαντασία και όνειρο μπορούν πια να βρουν κατάλληλο έδαφος ανάπτυξης.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

● Ο Δημήτρης Πλουμπίδης, συντάκτης της μελέτης «Η ψυχιατρική στην Ελλάδα του 19ου αιώνα» — όπου και βασιστήκαμε για ένα σύντομο χρονολόγιο της Ιδρυματικής περιθαλψής στη χώρα-μας — παρατηρεί ότι θα έπρεπε να σημειωθεί για τη χρονιά 1862: 1862: Νόμος «περί φρενοπαθών και φρενοκομείων» κατά το πρότυπο του αντίστοιχου γαλλικού νόμου του 1838. Ο νόμος προέβλεψε τη λειτουργία ενός φρενοκομείου στην Αίγινα. Το σχέδιο εγκαταλείφθηκε.

● Στις 16 του περασμένου Νοέμβρη άρχισε τις εργασίες-της η νέα Βουλή. Κι ο Γιώργος Παναγιώτου που υπομονετικά από τη μεταπολίτευση και δω συντάσσει τα πολυγραφημένα-του «Κοινοβουλευτικά Χρονικά» τύπωσε κι όλες τα τεύχη 21 και 22 που καλύπτουν τους δύο τελευταίους μήνες του '81. Όποιος ενδιαφέρεται για τη χρήσιμη αυτή τεκμηρίωση της Κοινοβουλευτικής δραστηριότητας ας γράψει: Γ.Α. Παναγιώτου, Ζαχαρίτσα 41-43, Αθήνα (401). Η συνδρομή για 10 τεύχη είναι 60 δρχ.

● Η «Αναγέννηση» είναι μια ενδιαφέρουσα και προσεγμένη επαρχιακή εφημερίδα. Με πλήθος πληροφορίες για την Αργολίδα, τοπικά νέα και προβλήματα... Και μια σελίδα-της είναι αφιερωμένη σε καλά κείμενα νέων λογοτεχνών: της Μαργαρίτας Ιγερνίου, του Στρατή Φραγκιαδάκη, της Τασούλας.

● «Το Καρναβάλι-μας πάει ολοένα και χειρότερα κινδυνεύοντας να εξαφανιστεί εντελώς. Σε τούτο συντελεί όχι μόνο η καταστροφική πολιτική που ασκούσε σε βάρος-του ο ΕΟΤ μέχρι την πρόσφατη αλλαγή της Διοίκησής-του, αλλά και η αλόγιστη πολιτική του Δημάρχου τα τελευταία επτά χρόνια». Αυτά γράφει η καθημερινή εφημερίδα της Πάτρας «Τα Νεώτερα» στο φύλλο-της της 25.2 και καταλήγει με την πρόταση ότι: «πρέπει να ιδρυθεί οργανισμός με τη μορφή Ανωνύμου Εταιρίας και την επωνυμία «ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ Α.Ε.», κύριοι

μέτοχοι πρέπει να είναι ο Δήμος, ο ΕΟΤ καθώς και Σύλλογοι και Επιμελητήρια».

● Και λίγο ολλανδέζικο χιούμορ! «Οι κλειδαριές ανοίγουν μόνες-τους σε περίπτωση πυρκαγιάς, λόγω του καπνού...».

Sloten springen open door rook bij brand

Ολλανδέζικο σκίτσο που μας έστειλε αναγνώστης-μας και σχολιάζει αυτοδιαφημιζόμενες κλειδαριές ασφαλείας.

● Ένας νέος εκθεσιακός χώρος εγκαινιάζεται στις 20 του Μάρτη στο Χαλάνδρι, με την ομαδική έκθεση Φωτογραφίας των Γιώργου Τερζή, Τάσου Βρεττού και Λευτέρη Μιαούλη.

Η έκθεση γίνεται με την κάλυψη του Δήμου και το πολιτιστικό κέντρο ευελπιστεί να τύχει η προσπάθεια κάποιας ανάλογης συνέχειας.

Οι τρεις νέοι φωτογράφοι εκθέτουν για πρώτη φορά και εργάζονται σ' ένα σύγχρονο πεδίο.

Η έκθεση θα στεγαστεί στο «ΑΕΤΟΠΟΥΛΕΙΟ», Φιλικής Εταιρείας και Τομπάζη (ανάμεσα στην Λ. Κηφισίας και την οδό Εθνικής Αντιστάσεως στο ύψος της στάσης «Ακροπόλεως») και θα διαρκέσει μέχρι τις 15 Απρίλη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο 15ος τόμος του «ΑΝΤΙ»

β' εξάμηνο 1981 (τχ. 181 - 195)

Το «ΑΝΤΙ» σε τόμους — ένα πολύτιμο απόκτημα

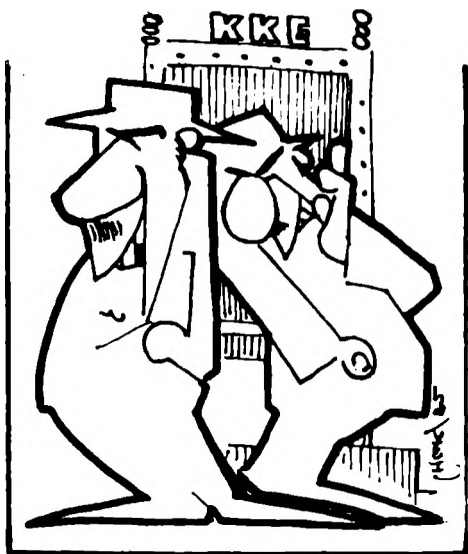
Τα πνιγηρά πλοκάμια

του Τάσου Δήμου

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το νέο βιβλίο του Τάσου Δήμου με τίτλο «Ένα γαρύφαλλο που δεν τ' αφήνουν ν' ανθίσει». Θα κυκλοφορήσει σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις «ΓΛΑΡΟΣ».

Ο Τάσος Δήμου, γνωστός και από την αντιδικτατορική-του δράση έχει μια πλούσια παρουσία σαν συνδικαλιστικό στέλεχος. Μέχρι πριν λίγο καιρό εργάζονταν στο «Ριζοσπάστη», στο εργατικό ρεπορτάζ. Πρόσφατα το ANTI (τχ. 196 της 8-1-82) δημοσίευσε άρθρο-του με τίτλο «Το εκλογικό αποτέλεσμα έθεσε θέμα ηγεσίας στο ΚΚΕ».

Μετά από 4 μέρες, σε συνέλευση της ΚΟΒ του «Ριζοσπάστη» αποφασίστηκε η διαγραφή-του από το Κόμμα...

Το ΚΚΕ περνάει εσωτερική κρίση που θα οξυνθεί ακόμα περισσότερο γιατί ασφυκτιά κάτω από τη δράση ενός κομματικού παρακράτους — δηλ. του παρακομματικού μηχανισμού που αυτή τη στιγμή ελέγχει τους πιο κρίσιμους τομείς της κομματικής δουλειάς (συνδικαλιστικό, νεολαία, εκδόσεις, «Ριζοσπάστης»).

Τον «παρακομματικό μηχανισμό» τον εκφράζουν ορισμένα καθοδηγητικά στελέχη που μεταξυ-τους συνδέονται με κοινή νοοτροπία και μεθοδολογία και με κοινές αντιλήψεις για πρόσωπα και πράγματα. Πρόκειται για άτομα που η πολιτική-τους σκέψη, χωρίς να έχει οποιαδήποτε σχέση με τη διαλεκτική του Μαρξισμού - Λενινισμού, φτάνει ίσαμε το επίπεδο μιας στείρας γραφειοκρατικής παράθεσης επιχειρημάτων που τα αναμνησκάζουν κάθε τόσο, και που, για κάθε περίπτωση, τα στολίζουν με ένα φτιασίδωμα επαναστατικού βερμπαλισμού. Είναι άνθρωποι που όσο δύσκαμπτοι και αρτηριοσκληρωτικοί είναι στις ιδέες, τόσο σκληροί είναι στις ανθρώπινες σχέσεις. Ταυτίζουν το Κόμμα με τον εαυτό-τους και μετατρέπουν την εσωκομματική πειθαρχία σε διαδικασία καταναγκασμού και υποταγής των μελών. Κοντολογής είναι οι άνθρωποι που ξαναγυρίζουν το Κόμμα στην εποχή Ζαχαριάδη και είναι έτοιμοι (ευτυχώς τους λείπει τώρα η εξουσία) να εξοντώσουν κάποιο καινούριο Καραγεώργη, να χαρακτηρίσουν χαφιέ κάποιον καινούριο Πλουμπίδη, να εκτελέσουν στο απόσπασμα κάποιον καινούριο Γιαννούλη. Φυσικά δεν μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι αυτοί είναι συνειδητοί εχθροί του Κόμματος. Ίσα - ίσα μπορεί να πιστεύουν ότι έτσι υπηρετούν και προστατεύουν το Κόμμα. Όμως, είτε το θέλουν, είτε δεν το θέλουν, με την τακτική-τους υπονομεύουν ολόκληρο το Κίνημα και αντικειμενικά, διευκολύνουν την αναρρίχηση μέσα στο Κόμμα ύποπτων στοιχείων.

Τον παρακομματικό μηχανισμό δεν τον ονομάζω φραξιονισμό γιατί δεν έχει τα κλασικά χαρακτηριστικά του φραξιονι-

σμού, δηλ. ομάδα που συζητάει χωριστικά και εμφανίζεται στα κομματικά όργανα με διαμορφωμένες διαφορετικές απόψεις. Ο «παρακομματικός μηχανισμός» (Π.Μ.) δρα πολυσύνθετα. Υπάρχουν περιπτώσεις που επηρεάζει την πλειοψηφία των κομματικών οργάνων (π.χ. στην κομματική οργάνωση του Ριζοσπάστη) οπότε η δραστηριότητά-του ντύνεται με το ένδυμα των κανονικών αποφάσεων των κομματικών οργάνων. Υπάρχουν πάλι περιπτώσεις που άνθρωποι του παρακομματικού μηχανισμού δρουν φραξιονιστικά. Γι' αυτό ακριβώς η δράση αυτού του μηχανισμού εμφανίζεται με διάφορες μορφές σ' όλη την κλίμακα του Κόμματος από το Π.Γ. μέχρι την ΚΟΒ.

Η ιδεολογική αγωγή και η κομματική ηθική που καλλιεργούν μέσα στο Κόμμα οι άνθρωποι του «Π.Μ.», συνιστούν μια διαδικασία που βαθμιαία κατατρώει, σαν προχωρημένη φυματίωση, τον πραγματικά επαναστατικό κομματικό οργανισμό, γι' αυτό και οι διαστάσεις αυτής της απειλής είναι μεγάλες γιατί υπονομεύεται έτσι όχι μόνο το παρόν αλλά και το μέλλον του Κόμματος και του Κινήματος. Αν η ιστορία έχει την υπέρτατη αποστολή να σώσει την αλήθεια και την αξία από τη λησμοσύνη, η ομάδα του παρακομματικού μηχανισμού γράφει μια δική-της ατιμωτική ιστορία μέσα στο Κόμμα, που ανατρέπει τον πίνακα των αξιών. Από τη μια στρεβλώνεται η αλήθεια και θάβεται κάθε αρετή, κάθε προσφορά. Από την άλλη επιβραβεύεται η δουλικότητα, η υποκρισία, ο αρριβισμός, ο τυφλός φανατισμός.

Με αυτά τα «ιδεολογικά-ηθικά» εφόδια οι άνθρωποι του «Π.Μ.» προσπαθούν να αφιονίσουν τα μέλη του Κόμματος και να σφραγίσουν τη λειτουργία των κομματικών οργάνων με μεθόδους που τόσο οδυνηρά τις πλήρωσε το Κόμμα και το λαϊκό κίνημα στο παρελθόν. Όσοι διαφωνούν μαζί-τους, θα αντιμετωπίσουν αδυσώπητο πόλεμο, κρυφό και φανερό, με τον ψίθυρο και την αμφισβήτηση, με τη λασπολογία και τη διαστρέβλωση, με τον πα-

ραγκωνισμό και τη διαγραφή. Παράλληλα κρυφά και φανερά, φωναχτά και ψιθυριστά, διαφημίζονται και προβάλλονται ανύπαρκτες ικανότητες και αγωνιστικές περγαμνές των διαφόρων στελεχών του «παρακομματικού μηχανισμού». Έτσι πολλοί ικανοί και δοκιμασμένοι κομμουνιστές στέλνονται στη γωνιά ή έξω από το Κόμμα, ενώ σε καιριές θέσεις προωθούνται και τοποθετούνται άνθρωποι του παρακομματικού μηχανισμού ανεπαρκείς και ακατάλληλοι.

Χρονικά, η δράση του «Π.Μ.» αρχίζει αμέσως μετά τη μεταπολίτευση. Από τότε το «διευθυντήριο» αυτού του Κομματικού παρακράτους συστηματικά, μεθοδικά προσπαθεί να επηρεάσει την οικοδόμηση του Κόμματος και να δημιουργήσει ευνοϊκούς συσχετισμούς δυνάμεων. Έτσι η περίοδος που ακολουθεί ίσαμε το 10ο Συνέδριο του Κόμματος (1974 - 1978), ήταν περίοδος σκληρής αναμέτρησης και αχαλίνωτης και παθιασμένης προσπάθειας να πετύχει υπεροχή στη σύνθεση των καθοδηγητικών οργάνων του Κόμματος. Σ' αυτή την περίοδο της εσωκομματικής αναμέτρησης — μιας αναμέτρησης που δεν γινότανε αντιληπτή μέσα στο Κόμμα γιατί κρύβονταν πίσω από την ειλικρινή προσπάθεια των Ελλήνων Κομμουνιστών για την ανασυγκρότηση του Κόμματος — ο παρακομματικός μηχανισμός δούλεψε για λογαριασμό-του. Έτσι, με τη μέθοδο της «διαλογής» και του προσηλυτισμού, κυνηγήθηκαν και παραγκωνίσθηκαν πολλοί δοκιμασμένοι κομμουνιστές, απογοητεύθηκαν και αδρανοποιήθηκαν άλλοι νέοι σεμνοί και αφοσιωμένοι κομμουνιστές, άλλοι διαγράφηκαν γιατί ζήτησαν δημοκρατικές διαδικασίες, ενώ από την άλλη μεριά στάλθηκαν αρκετοί αλεξιπτωτιστές σαν «αντιπρόσωποι» στο συνέδριο. Ήταν μεγάλη η οδύνη των παλιών κομμουνιστών όταν έβλεπαν στις προσυνεδριακές συζητήσεις να αγνοούνται καταξιομένοι αγωνιστές και να προωθούνται άτομα που είχαν λουφάξει σ' όλη τη μετεμφυλιοπολεμική περίοδο, άτομα που εί-

χαν υποταχθεί στη χούντα και είχαν κάτσει στα αυγά-τους, άτομα με ύποπτο παρελθόν και άτομα με ανύπαρκτο ήθος αλλά που ήταν πιστά στον παρακομματικό μηχανισμό γιατί τους χάιδευε τον αρριβισμό-τους.

Με αυτή την προετοιμασία και με τέτοιες διαδικασίες το κομματικό παρακράτος είχε εξασφαλίσει σίγουρη πλειοψηφία στο συνέδριο και σίγουρη κυριαρχία στην καινούρια Κεντρική Επιτροπή. Ταυτόχρονα στην ίδια προεδριακή περίοδο κραταίωνε τις θέσεις-του σε πολλές οργανώσεις του Κόμματος και σε βασικούς τομείς του κινήματος.

Με τη λήξη του Συνεδρίου ο παρακομματικός μηχανισμός έβγαине πανίσχυρος, με μια κεντρική Επιτροπή χαμηλότατου πολιτικού επιπέδου αλλά που την έλεγχε απόλυτα. Έτσι το 10ο Συνέδριο που οι συνθήκες νομιμότητας όχι μόνο επέτρεπαν μα και επέβαλαν να ανοίξει μια άλλη προοπτική και να εγκαινιάσει μια νέα πορεία λαμπρών επιτευγμάτων για το Κόμμα και το Κίνημα, αντίθετα έγινε αφετηρία γενικού πισωγυρισματος.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΝΤΩΝΗ
ΜΠΡΙΛΑΚΗ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ
ΚΙΝΗΜΑ

Ιστορική διαδρομή • Κρίση
Προοπτικές

ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
τηλ. 729.237 - 732.819

Υπόδειγμα πανεπιστημιακής αγραμματοσύνης

Πρόσφατα έπεσε στα χέρια-μας η διατριβή επί υφηγεσία του κ. **Μιλτιάδη Παπανικολάου**. Με το βαρύγδουπο τίτλο: «Γερμανοί ζωγράφοι στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα», ο συγγραφέας του έργου, επιμελητής στην έδρα της Ιστορίας της Τέχνης της Φιλοσοφικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη, ασχολείται με τους Γερμανούς ζωγράφους στην Ελλάδα για μια περίοδο 17 χρόνων (1826-1943). Η διατριβή υποβλήθηκε πριν μερικούς μήνες στην αντίστοιχη Σχολή του Καποδιστριακού για να αποκτήσει ο συγγραφέας-του τον τίτλο του υφηγητή. Εισηγητής ήταν ο καθηγητής Χρύσανθος Χρήσου. Η εργασία εγκρίθηκε παμψηφεί.

Η απλή, ωστόσο, και μόνο ανάγνωσή-του γεννάει πλήθος ερωτηματικά, τόσο για το πνευματικό επίπεδο του συγγραφέα και αυτών που υποτίθεται το διάβασαν και στη συνέχεια το ενέκριναν ομόφωνα.

- Η μνημειακοποίηση του τοπίου, ως σύνολο και ως λεπτομέρεια, δάνειζε στις παραστάσεις ιστορικό χαρακτήρα (σ. 21)
- ... χρώματα σε ποικίλες αποχρώσεις, που κάτω από την επίδραση του φωτός μεταβάλλονται σε στιγμιαίες εκφράσεις της νότιας ατμόσφαιρας (σ. 22)
- ... με κύριο εργοδότη και παραγγελιοδότη τον Λουδοβίκο (σ. 25)
- Η ανθρώπινη παρουσία κινείται με μεγάλη προσοχή (σ. 26)
- Για πρώτη φορά στη ζωγραφική του Μονάχου η φύση συλλαμβάνεται ως «ζωντανό δημιούργημα» όπου ο ουρανός, ο αέρας, και το φως, η βλάστηση και το έδαφος, καθώς επίσης και το στιγμιαίο σχήμα των φυτών σχηματίζουν ένα στενά συνδεδεμένο «οργανικό Όλο», στο οποίο όλα τα τμήματα μέσα από τη συμμετοχή-τους στην ατμόσφαιρα καθώς και στο έδαφος συνδέονται μεταξύ-τους... (σ. 28)
- ... μερικές από τις απόψεις περιέχουν όλη την περιοχή (σ. 38)
- Ωστόσο ο Stackelberg, δεν θα επιχειρήσει να αποδώσει τις χρωματικές αποδόσεις, διότι θα περιοριστεί στις δυνατότητες του ασπρόμαυρου σχεδίου (σ. 39) μακριά διακρίνει κανείς... τα βουνά της Επιδάυρου και τα νησιά του Αρχιπελάγους μέσα σε μια γαλάζια ασαφή πάχνη... Σ' αυτή την κομψή περιοχή ξεκουραστήκαμε... (σ. 39)
- Η πραγματική ομορφιά του ελληνικού

τοπίου... βασίζεται στη συνολική εικόνα της ευρείας κάτοψης... (σ. 41)

- ... η τέχνη του Heideck ήταν για την πολλαπλή και ταραγμένη ζωή-του μια ευχάριστη αναψυχή (σ. 42)
- «Το θησαυροφυλάκειο του Αγαμέμνονα» (εν. το θησαυρό-τάφο του Ατρέα) (σ. 43)
- «Η είσοδος της Ακρόπολης των Αθηνών» (εν. τα Προπύλαια) (σ. 43)
- Στον πίνακα αυτόν («Παλικάρια μπροστά στο ναό του Απόλλωνα στην Κόρινθο») ο Heideck συνθέτει το λαϊκό, το αρχαιολογικό και το τοπιογραφικό σε μια σύνθεση με θέμα «Άνθρωποι (sic) και χώρος», που ανταποκρίνεται και στη σημερινή τουριστική Ελλάδα (σ. 46)
- Εικονίζεται ένα πλήθος ανθρώπων να ασχολείται με κάθε είδους ασχολίες (σ. 48)
- Στο πρώτο σχέδιο ο πεσμένος Έλληνας — μια μιχαηλαγγελική πραγματικά μορφή μορφοποιεί με εντυπωσιακό τρόπο τον ηρωικό-του θάνατο (Πρόκειται για ένα σχέδιο του Heideck διαστ. 27X45 εκ.) (σ. 49)
- ... μια ομάδα γυναικών και κοριτσιών, που ασχολούνται με μια βρύση... (σ. 51)
- Το ρυάκι, στο οποίο κοιτάζει ο καλόγερος διαρρέει μέσα από μια μεγάλη χαράδρα... Εάν το νερό στον Koch μπορούσε να είναι ένα ομοίωμα της ζωής, εδώ φανερώνει μέσα από τη στέρηση-του

Ο υπότροφος του Δυτικογερμανικού Ιδρύματος Υποτροφιών A. von Humboldt, κ. Παπανικολάου και το βιβλίο-του επαινέθηκαν από το περιοδικό «Ζυγός». Φαίνεται πως κι εκείνοι δεν έκαναν τον κόπο να διαβάσουν, αυτά που τουλάχιστον διαβάσαμε εμείς. Όχι ως ειδικοί περί την τέχνην, αλλά ως απλοί αναγνώστες.

Πρόκειται, κατά τη γνώμη-μας, για ένα μοναδικό δείγμα αγραμματοσύνης και προχειρότητας, ενδεικτικό της χαμηλής στάθμης του πανεπιστημιακού διδακτικού προσωπικού από καθηγητές ως επιστημονικούς συνεργάτες. Δε θα επεκταθούμε περισσότερο πάνω στο ζήτημα. Θα σας αφήσουμε μόνο να διαβάσετε ένα «απάνθισμα» της ανεκδιήγητης αυτής διατριβής, που θα μπορούσε να είναι ένα διασκεδαστικό ανάγνωσμα, αν δεν ξέραμε ότι προέρχεται από έναν επιμελητή του Πανεπιστημίου, ήδη υφηγητή.

Ας γελάσουμε, λοιπόν, μέχρι δακρύων...

την εχθρότητα αυτού του τοπίου και την παρακμή-του (σ. 71)

- Στην «Ολυμπία»... η λογική σχέση των όγκων και η μελετημένη οργάνωση των όγκων, διακόπτεται από την ομάδα των δέντρων... Ο χώρος της Ολυμπίας, ο γνωστός από την ιστορία και από τα κατάλοιπα του πολιτισμού-του, δεν είναι δυνατό εδώ να ταυτιστεί πουθενά... Διάχυτη είναι ωστόσο η «πνευματικότητα» του τοπίου αυτού. (σ. 72)
- Στη «Σαλαμίνα»... και το υπόλοιπο τοπίο διακρίνεται για την ανάλογη εμφάνιση. Τίποτα που να προμηνύει το μεγάλο γεγονός του 480... (σ. 74)
- Εντύπωση προκαλεί επίσης η τοποθέτηση της οροσειράς των βουνών, στο βάθος... (σ. 77)
- ... εξ αιτίας της αγριωπής και ογκώδους κατασκευής του ουρανού... (σ. 77)
- Πέντε χρόνια ύστερα από τη δημιουργία της Δήλου ακολούθησε η «Νάξος» (σ. 79)
- Η ανώτερη κινητοποίηση των στοιχείων (πρόκειται για σύννεφα) σύρεται σε γιγαντιαίο μέγεθος πάνω από τη γη και τη θάλασσα... (σ. 82)
- Η βαριά κατασκευή του ναού (στο έργο «Ο ναός του Απόλλωνα της Κορίνθου») ταιριάζει ομαλά με την επιβλητική παρουσία του Ακροκόρινθου... Η σεμνή-του (του ναού) παρουσία δημιουργεί μια οικεία και συναισθηματική εντύπωση. Η παρουσία-του βοηθά στη συγκεκριμενοποίηση και στον

ατομικό προσδιορισμό του τοπίου (σ. 89)

● ... το μάτι του θεατή οδηγείται... στον γύρω τοπογραφικό χώρο (σ. 89).

● ... μέσα σε τοπογραφικούς χώρους τοποθετούνταν ιστορικά ή μυθολογικά μοτίβα... (σ. 90)

● Τα σχέδια αυτά αναφέρονται στον ουρανό και τα σύννεφά-του... σχηματίζοντας μια ατέλειωτη και απροσδιόριστη φόρμα (σ. 91)

● Στο σχεδιασμό που ακολουθεί, το Παλαμήδι σχεδιάζεται με λεπτότητα και με ιδιαίτερη προτίμηση στην απόδοση των πτυχώσεων-του (σ. 94)

● Τα «δρώμενα πρόσωπα» — μια ομάδα Ελλήνων που χορεύει — τοποθετούνται σε ανοιχτό χώρο... (σ. 97)

● ... Όποιος έρχεται για πρώτη φορά στην Αθήνα, δεν πλήττεται καθόλου από την περιοχή... Ύστερα από λίγο καιρό παραμονής αισθάνεται κανείς αυτό το μεγαλείο, εμπιστεύεται την ησυχία και ανυψώνεται προς αυτή για να την καταλάβει.

Πρώτα-πρώτα τα βουνά ανεβαίνουν ριψοκίνδυνα, οι κάμποι διαστέλλονται και η θάλασσα δίπλα ακτινοβολεί γυαλίζοντας. Μένει ένα συναίσθημα, όπως με τη σκέψη που τρέχει στον παιδικό κόσμο και στην πατρική γη, σαν να είχε κανείς δει από πριν αυτή τη χώρα σε τούτη τη ζωή. (σ. 102)

Με ξεχωριστή επιμέλεια σχεδιάζονται οι λεπτομέρειες των αντικειμένων σε σημείο που να ξεχωρίζουν μ' ευκολία και οι παραμικρές λεπτομέρειες των αντικειμένων, όπως διάφορες διακοσμήσεις, φθορές και μικροαλλαγές των κτιρίων... Η γραμμή άλλοτε ισχυρή και εντατική σχηματίζει τα σημαντικότερα τμήματα των οικοδομημάτων... και άλλοτε περιορίζεται στην απαλή και απλή διαγραφή της φόρμας των τείχων (sic) (σ. 111)

● ... Ο Γεωργάκης και οι σύντροφοί-του τινάσσονται στον αέρα στο Σέκκο της Μολδαβίας (σ. 115)

● Ο Λόντος εξολοθρεύει κοντά στη Βοστίτσα 300 εχθρούς από την πείνα (σ. 116).

● Οι σπουδαιότερες μάχες των Ελλήνων και τα πιο μεγάλα κατορθώματα των πρωταγωνιστών-τους ταυτίστηκαν με τα έργα του Hess (σ. 117)

● ... αυτόγραφη υπογραφή... (σ. 120)

● Ο τελετουργικός επίσης τρόπος καπνίσματος της πίπας προσθέτει στη σκηνή ηθογραφική ιδιότητα (σ. 123)
Η φόρμα της μορφής, με εξαίρεση το τμήμα του προσώπου, περιγράφεται γενικευτικά, σχεδόν σχηματικά (σ. 123)

Η ρεαλιστική ή κοινωνική διάσταση του θέματος βρίσκεται βασικά έξω από τις καλλιτεχνικές-τους («των ηθογράφων») επιδιώξεις και η γραφικότητα δεν είναι ιδιότητα που μπορεί να προσκολληθεί σ' ένα κοινωνικό δράμα (σ. 129)

● ... στον επαγγελματισμό και γενικά στην έντεχνη ζωγραφική, αντιστοιχεί η απλοϊκότητα, ο αυθορμητισμός και η απλοϊκή γραφή (σ. 131)

● ... σκιτσογραφικά βιβλία... (σ. 133)

● ... των γραμμικών περιγραμμάτων των αντικειμένων (σ. 134)

● Αναγνωρίζουμε ωστόσο στη συλλογή

του Köllnberger την ιστορική-της σπουδαιότητα, που διαβλέπεται στον διηγηματικό χαρακτήρα των παραστάσεων και στην προσπάθεια ημερολογιακής και αυτοβιογραφικής καταγραφής (σ. 135)

... ομαλός συγκερασμός της νέας Αθήνας με τα κλασικά δημιουργήματα (σ. 138). Ο χαρακτήρας της (τοιχογραφίας στην «Αίθουσα των Τροπαίων») είναι μνημειακός — τόσο στο μέγεθος της έκτασης, όσο και στη «φόρμα» — με μια τάση ηρωοποίησης και ιδεαλιστικής ανύψωσης (σ. 138)

Με έντεχνο τρόπο προβάλλει ο Schwanthaler την παράσταση αυτή («Δόξα του Γρηγορίου του Ε'»). Στην παρατατική (sic, βλ. και σ. 142) σύνθεση των προηγούμενων σκηνών και στην κυριαρχία-τους από ανθρώπινες μορφές, αντιπαραβάλλει εδώ ένα διαγώνιο, αρχιτεκτονικό θέμα. Ο άγγελος (είναι γυναικεία μορφή, προφανώς Δόξα) — ένα σύμβολο της Δόξας του Πατριάρχη — τοποθετείται στο πρώτο επίπεδο σε μια αιωρούμενη στάση, που κυριαρχεί θαυμάσια μέσα στο χώρο (σ. 143)

Οι μορφές κατέχονται από μεγάλη φυσικότητα... (σ. 144)

Εντυπωσιακή είναι επίσης η παρουσίαση του αλόγου, στο κέντρο σχεδόν της σύνθεσης — ένα δείγμα της έντρομης κατάστασης που έχει επέλθει στο στρατόπεδο των εχθρών... (σ. 151)

Η σχεδιαστική επιφάνεια καλύπτεται από τους τεράστιους όγκους των καραβιών, που ενεργοποιούνται από το δραματικό σύμπλεγμα των ναυαγών (σ. 152)

● Ένα φωτογραφικό αντίτυπο της Συλλογής μου παραχώρησε ο ... (σ. 177).

● Τη γυμνασιακή-του μόρφωση παρακολούθησε στη Ζυρίχη... (σ. 178). Στο Μόναχο παρακολούθησε μαθήματα κοντά στην πρώην καθηγητή Johann Maria Quaglio (σ. 178)

Βαθμολογικά ανήλθε μέχρι το βαθμό του αντιστρατήγου (σ. 182)

Ο Lange έγινε τιμητικό μέλος της Ακαδημίας (σ. 190)

... Ο Klenze ... μετακόμισε στο Βερολίνο με σκοπό να σπουδάσει νομικά... Οι αρχαιότητες της Ιταλίας, τα παλάτια της Αναγέννησης και του Μπαρόκ ωρίμασαν σ' αυτόν τη ματιά για αναλογία και σύνθεση... (σ. 195)

● Είναι χαρακτηριστική η συχνή εμφάνιση και έντονη προβολή ελληνικών σημαιών με το σταυρό στο κέντρο-της και βυζαντινών εκκλησιών με μουσουλμανικά τζαμιά... (σ. 199)

● ... όπου εργάζεται (ο Scherer) για την υαλογράφηση του ναού της πόλης... (σ. 202)

● Το τοπίο παίρνεται από μακριά, αφού μεσολαβεί ένα ασχημάτιστο «νεκρό» επίπεδο (σ. 247)

● Το πεδίο της μάχης και ο κόλπος του Μαραθώνα παρουσιάζονται στα μάτια του θεατή μέσα από ένα «ανώμαλο» πρώτο επίπεδο-γκρεμισμένα δέντρα και τεράστια ακατέργαστα βράχια... Μέσω της καταιγίδας, της καταστροφής, της έντονης κίνησης και της κοσμογονικής γενικά ατμόσφαιρας, εκφράζεται η πραγματική σημασία της μάχης του Μαραθώνα (σ. 281)

**Βιβλία —
εκδόσεις**

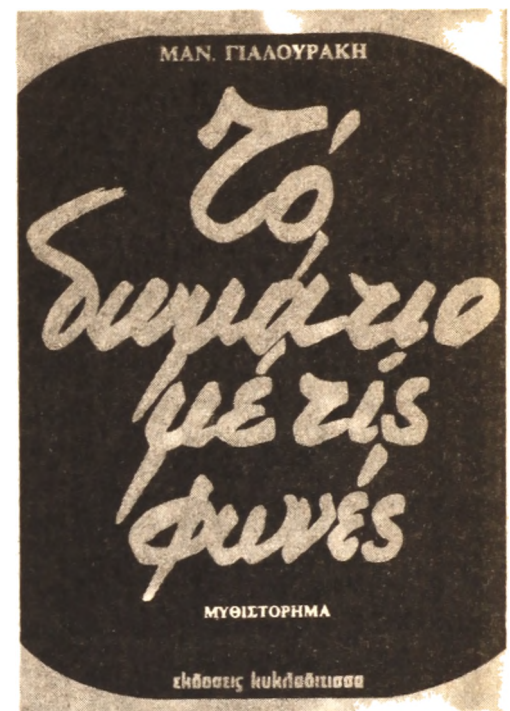
«μαστορίδη»

**κλήμης μαστορίδης
μακεδονίας 57**

Τηλ: 845-882

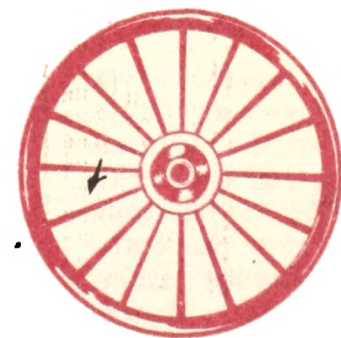
**με τις καλύτερες τιμές
στη θεσσαλονίκη**

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΚΛΑΔΙΤΙΣΣΑ
ΤΗΛ. 6823.178**

**ΣΑΤΟΥΡ
ΘΕΑΤΡΟ**

**Στο πιάνο
η Βάνα Μαγκαφά**

PUB

**Θεμιστοκλέους και Δερβενίων
ΕΞΑΡΧΕΙΑ Τηλ. 36.02.796**

ΚΡΕΑΤΟΥΡΕΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΝΤΟΠΙΑ

της Άννυς Θ. Κολτσιδοπούλου

«Βούτσεκ» του Μπύχνερ
από το «Θέατρο της Άνοιξης»

«Περιμένοντας τον Γκοντό» του Μπέκετ
από την «Ομάδα Θέαμα»

Ακόμη κι αν κάποιες ιστορίες θεάτρου (ανάμεσά-τους κι η μονάκριβη επίτομη σ' ελληνική μετάφραση της Φίλλυς Χάρτνολ), επιμένουν ν' αγνοούν τελείως το όνομα Γκέοργκ Μπύχνερ, το γεγονός αυτό δεν είναι ικανό να μειώσει τη σημασία, την εγκυρότητα και τη μοναδικότητα του έργου-του. Από τα έργα του Γκαίτε, του Σίλλερ, του Λέσινγκ, του Κλάιστ, από τα έργα της «θύελλας και της ορμής», του γερμανικού κλασικισμού, του γερμανικού ρομαντισμού κι ακόμα απ' όλον τον 19ο αιώνα, το έργο του Μπύχνερ, παραμένει το πιο μοντέρνο και το πιο ζωντανό, το πιο αποτελεσματικό κι ευθύβολο, το πιο σημερινό κι «ανατρεπτικό» ίσως της γερμανικής λογοτεχνίας. Αποδεικνύεται ακόμα, ιδιαίτερα μεταφράσιμο κι ανθεκτικό σε «μεταφορές» από χώρα σε χώρα κι από ήπειρο σε ήπειρο.

Η ιδεολογική και πολιτική θέση του Μπύχνερ καθώς και η επαναστατική-του δραστηριότητα — όση πρόλαβε στα 24 χρόνια της ζωής-του — θα μπορούσε να έχει για σύνθημα το «ειρήνη στις καλύβες, πόλεμος στα παλάτια». Δεν είναι τυχαίο, που το έργο-του, θάφτηκε 73 ολόκληρα χρόνια ύστερα απ' το θάνατό-του, για να πρωτοφανερωθεί στο θέατρο όταν πια είχε ανατείλλει το καινούριο πνεύμα του 20ου αιώνα κι αφού ο Χάουπτμαν κι ο Βέντεκιντ γύρω στα 1890 είχαν ακουμπήσει στεφάνια στον τάφο-του κι υποθήκες στο έργο και στη μνήμη-του.

Δεν ήταν τυχαία αυτή η καθυστέρηση γιατί η επαναστατικότητα του Μπύχνερ δεν είναι απ' αυτές που αλλάζουν την πορεία των πραγμάτων, του θεάτρου για παράδειγμα. Η επαναστατικότητα-του έγκειται στο ότι το έργο-του, προϋποθέτει την επανάσταση. Προηγείται του καιρού-του, προηγείται των καιρών-μας. Το έργο του Μπύχνερ, ανήκει σ' εκείνα τα πνευματικά μέτρα, που σταθμίζουν και προσδιορίζουν το πολιτικό σθένος, την αισθαντικότητα και την ελευθερία της σκέψης-μας... «Οι πολιτικές συνθήκες με κάνουν έξαλλο. Ο φτωχός λαός σέρνει υπομονετικός το κάρρο, πάνω στο οποίο ηγεμόνες και φιλελεύθεροι, παίζουν μια κωμωδία για μαϊμούδες...» γράφει με συντριβή ο Μπύχνερ στις 9.12.1833...

Στον «Βούτσεκ» διαλέγει για ήρωά-του ένα πρόσωπο υπαρκτό, παρμένο όχι από τα κιτάπια της ιστορίας της ανθρωπότητας και των μεγάλων εγκλημάτων αλλά απ' τα κιτάπια των δικαστηρίων και των μικρών, καθημερινών εγκλημάτων... Διαλέγει για ήρωα το αντικείμενο κάθε πολιτικής, κυρίως της επαναστατικής, δηλαδή το ταπεινό «υποκείμενο», τον υποτελή... Το ταπεινότερο κατασκευάσμα των ανθρώπων, την κρεατούρα, το θύμα. Έναν καταπιεσμένο και ταλαιπωρημένο στρατιώτη, απένταρο, βασανισμένο από έρωτα, από σκέψεις, από πυρετικές φωνές που ακούει... Εύκολο αντικείμενο καταπίεσης κι εξευτε-

λισμού για έναν λοχαγό, εύκολο πειραματόζωο για έναν διεστραμένο κι απάνθρωπο στη γελοιότητα-του γιατρό, εύκολο κερατά για ένα «φτωχό θηλυκό, διψασμένο για ελάχιστες χαρές, εύκολο δολοφόνο για τέτοια τραυματικά παραστρήματα, εύκολο θανατοποιήτη ή εύκολο αυτόχειρα... Καμιά αντίσταση. Για τίποτε απ' όλα αυτά. Καμιά διαμαρτυρία, καμιά προμελέτη. Σαν το λαό του Μπύχνερ στα 1833, που σέρνει υπομονετικά το κάρρο της μαϊμουδοκωμωδίας ηγεμόνων και φελελευθέρων, για να πεθάνει σέρνοντάς-το ή ανατρέποντάς-το μαζί μ' αυτούς... Για να πεθάνει απ' τα πάθη-του ή το πάθος-του. Της ελευθερίας.

Μα δεν είναι μόνον ο πολιτικός και κοινωνικός Μπύχνερ που διαφαίνεται μέσα απ' τον «Βούτσεκ». Υπάρχει κι η όψη του αισθητικά και λογοτεχνικά πολύπλοκου, ιδιόρρυθμου, ιδιόφυους και προφητικού Μπύχνερ, που μπερδεύει τη λογοτεχνική ταυτότητα αυτού του αριστουργηματικού θραύσματος. Μια ταυτότητα, που τη διεκδικούν ταυτόχρονα οι σχολές του νατουραλισμού και του εξπρεσιονισμού, τα ρεύματα του κοινωνικού ρεαλισμού, του «πρώιμου μηδενισμού», του «κλινικού ψυχореαλισμού», ή του παράλογου.

Η σχέση των ελληνικών θεατρικών πραγμάτων με το γερμανικό θέατρο γενικότερα, ήταν πάντα περιεργή. Πριν από τον Β' κι ακόμα πριν από τον Α' παγκόσμιο πόλεμο, υπήρχε μια σχέση

Από τον «Βούτσεκ»: Πάνος Πανάγου (γιατρός), Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος (Βούτσεκ) και Γιάννης Μπουσταντζόγλου (λοχαγός).

εξάρτησης ακόμα και μιμητισμού, που οφειλόταν στους γερμανοσπουδαγμένους σκηνοθέτες και πνευματικούς ανθρώπους της εποχής. Μετά τον πόλεμο και τη δικαιολογημένη απόσταση, ήρθε η «εισβολή» των εγγλέζικων κι αμερικανικών πνευματικών προϊόντων, για να επικρατήσει σε συνέχεια μια σχέση ασχετοσύνης ως προς το γερμανικό θέατρο και τη γερμανική λογοτεχνία. Αυτή, μας έδωσε ως τώρα τη γνωστή Μπρεχτική σύγχυση «ευρέως φάσματος» και καμιά δεκαριά σποραδικές παραστάσεις εξωμπρεχτικών, παραμπρεχτικών ή αντιμπρεχτικών συγγραφέων. Η επταετία ήταν εκείνη, που, περίεργα — αλλά όχι ανεξήγητα — οδήγησε την ρεπερτοριακή επιλογή στον... Μπρεχτ, τον Βάις, τον Βέντεκιντ, τον Χόρβαρτ, τον Χάντκε, το «Θέατρο Ντοκουμέντο» αλλά το γεγονός πως οι παραστάσεις αυτές παίχτηκαν ανενόχλητες, αλογόκριτες και δίχως συνέπειες, είναι ενδεικτικό της πολιτικής αναποτελεσματικότητάς-τους και της ουδετεροποίησης των μηνυμάτων-τους μέσα από την παρεξήγηση ή την ασχετοσύνη. Τα τελευταία χρόνια, το γερμανικό θέατρο, κερδίζει πάλι σε γόητρο και σε πιστούς. Θες λόγω Πέτερ Στάιν, Σάουμπυνε και αναβίωσης των κλασικών, θες λόγω του πολυσυζητημένου και πολυέξοδου νεογερμανικού σκηνοθετικού ύφους, θες τέλος λόγω του ανερχόμενου γερμανικού κινηματογράφου, όλο και περισσότερα γερμανικά έργα ανακαλύπτονται ή αναθεωρούνται, όλο και περισσότερο γίνεται συνείδηση, πως στην αντιφατική αυτή χώρα, παίζεται κάθε τόσο μεγάλο θεατρικό παιχνίδι.

Δεν ξέρω αν δρόμοι γνώσης, αναζήτησης ή τύχης οδήγησαν το «Θέατρο της Άνοιξης» στον Βούτσεκ του Μπύχνερ. Δεν ξέρω ακόμα αν μια κάποια ρεπερτοριακή «αναρχία» μέσα στα τέσσερα χρόνια της δουλειάς-του είναι αρχή αυτού του θεάτρου, ή αμνηχανία-του. Ξέρω μόνο, πως ό,τι παρουσίασε το «Θέατρο της Άνοιξης» ως τώρα, είχε πάντα στοιχεία ενδιαφέροντα, έδειχνε ευαισθησία, τιμότητα και θεατρικό ένστικτο. Την επιλογή των έργων, καθώς δηλώνουν, την υπαγορεύει η διερεύνηση εκφραστικών μέσων και θεατρικής

γλώσσας. Αυτό, είναι βέβαια κάτι πολύ γενικό, πολύ ρευστό, πολύ δύσκολο να διαπιστωθεί σαν αποτέλεσμα. Ανήκει άλλωστε σ' ένα από τα κλασικά «άλλοθι» της θεατρικής δραστηριότητας, με τάση να πολιτογραφηθεί τελευταία και σαν «άλλοθι», για το μη ανέβασμα ελληνικού έργου. Άλλοθι βέβαια προς ποιόν. Μα προς μια νεοδημιουργημένη κατάσταση δεσμευτική και αντιδιαλεκτική, που τελικά κινδυνεύει να κάνει κακό κι όχι καλό στο νεοελληνικό έργο και στο νεοελληνικό θέατρο γενικότερα. Προς μια κατάσταση ή μάλλον καθεστώς, που μοιάζει με μονομανία. Γιατί, πού αλλού ακούστηκε, ένα θέατρο να έχει την υποστήριξη της πολιτείας μόνον αν ανεβάσει ντόπιο έργο; Με ποιά έννοια, είκοσι τουλάχιστον «προοδευτικά» θέατρα, θ' ανεβάσουν μόνο ελληνικά έργα για να εξασφαλίσουν την επιχορήγηση και θ' αποκλείσουν τους ηθοποιούς και το κοινό-τους απ' τις εμπειρίες του παγκόσμιου θεάτρου; Και πού θα βρεθούν τόσα ελληνικά έργα, τη στιγμή που, ό,τι ανεβάζει χρόνια τώρα το Θέατρο Τέχνης ή η «Στοά», σπάνια τολμούν να το επαναλάβουν άλλα θέατρα, πρωτού τα χρόνια και η... λήθη, σβήσουν τις εντυπώσεις της πρώτης διδασκαλίας;

Αναρωτιέμαι, τι από τα δύο ισχύει τελικά σ' αυτόν τον τόπο; Το «παν μέτρον άριστον» ή το «παν μέτρον... άχρηστον»; Ή θα καταποντίζουμε δεκαετίες ολόκληρες στις συνειδήσεις και στα θέατρα το ελληνικό έργο και τους συγγραφείς-του, ή θα το επιβάλλουμε, καλό και κακό σε καλούς και κακούς όσο να το... αποβάλλουμε όλοι μαζί και να ησυχάσουμε...

Όσο δύσκολο κι αν είναι να επαληθεύσει κανείς ένα «άλλοθι» όπως «την εξερεύνηση καινούριων θεατρικών μέσων» και την «εξεύρεση μιας κοινής θεατρικής γλώσσας», ωστόσο, το Θέατρο της Άνοιξης, κατάφερε τουλάχιστον να μη το διαψεύσει.

Η παράσταση, απομόνωσε τα «δομικά υλικά» που χρησιμοποιεί ο Μπύχνερ για τον «Βούτσεκ» κι έχτισε ένα ζωντανό, αξιόλογο σύνολο με μίαν αξιοπρόσχετη δραματουργική επεξεργασία (Γιάννης Μαργαρίτης).

Η μετάφραση της Κοραλίας

Σωτηριάδου, εντόπισε τα γλωσσικά ύψη, ανάμεσα στις τάξεις, ανάμεσα στο λαό και τους επισημόνους, βρίσκοντας μάλιστα το σωστό μέτρο του σαρκασμού, της ειρωνίας και του χιούμορ. Αυτό ακριβώς το σημείο, που έλειψε από την καθεαυτή παράσταση. Αυτό το σημείο που έμοιαζε να φοβήθηκε το Θέατρο της Άνοιξης, παρ' όλο που το εντόπισε θεωρητικά.

Η υπόλοιπη παράσταση, είχε να προσφέρει αρκετά θετικά στοιχεία. Όπως την έναρξη στο φουαγιέ, με τους λαϊκούς σαλτιμπάγκους και τους κωμικοτραγικούς - κωμικομεταφυσικούς αυτοσχεδιασμούς πάνω στο έργο.

Ακόμα, μια ατμόσφαιρα, που φορτιζόταν ασφυκτικά απ' την παρουσία, την αγωνία, την πορεία του ίδιου του Βούτσεκ. Μια πορεία τελικά, «καθόδου προς την κόλαση της τρέλας»... Ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος στον ομώνυμο ρόλο, βρήκε και τόνισε τα επαναλαμβανόμενα και στερεότυπα «γκέστους» της «παθολογίας» και της καταγωγής του «είδους»-του. Συνέλαβε γερά, έναν γερό ρόλο, σφραγίζοντας το σώμα της παράστασης. Άκουσε όλες τις «κραυγές», κι όλες τις «φωνές» μιας απελπιστικά μοναχικής κρεατούρας. Η Μαρία Κατσανδρή, στο ρόλο της Μαρίας διαγράφει μια θηλυκή παρουσία «οσίας» πόρνης, που ό,τι στερείται σ' αγαθά, το παίρνει πίσω σε ανυστερόβουλους έρωτες. Ξέρει

ν' ανοίγει αφοπλιστικά την πουκαμίσσα-της στ' αρσενικά που αναζητούν συντροφιά. Δεν ξέρει όμως — δεν έμαθε ποτέ ν' ανοίγει την αγκαλιά-της σε μοναχικούς, παράξενους και στοχαστικούς Βούτσεκ, που την ξενίζουν και την τρομάζουν στα απλά-της περιθώρια. Η Μαρία Κατσανδρή, πέτυχε μια προσωπική νίκη: Κατόρθωσε να κυριαρχήσει τις ευκολίες-της και τα ως τώρα οικεία μέσα-της (π.χ. εφηβικός αυθορμητισμός επί σκηνής, παιδική επαναστατικότητα με υψωμένο χέρι και παιχνιδιάρικη φωνή) κι έδωσε μια μεστή, ήμερη, θηλυκιά Μαρί, με πόθους κι αμαρτίες ήσυχες και συμβατικές, έδωσε, θα μπορούσε να πει κανείς, ένα κράμα Κασσιανής και αμλετικής Οφελίας.

Ξεχώρισε ακόμα, μια παρουσία ευκίνητη, εύστροφη, ευμετάβλητη κι εύπλαστη, με ταπεραμέντο και σκηνική εξυπνάδα: Η Ισμήνη Κανσή, στους ρόλους ενός σαλτιμπάγκου, της Μαργαρίτας, της Καίτης και μιας γυναίκας. Ο γιατρός του Πάνου Πανάγου, δεν σήκωσε τελικά το βάρος του ρόλου-του. Ενός ρόλου καθοριστικού για την «ψυχολογική ισορροπία» του έργου. Φοβήθηκε — ίσως μαζί με τον σκηνοθέτη Γιάννη Μαργαρίτη — το βάρος του χιούμορ, του σαρκασμού και της ειρωνίας. Κάτι, που τόσο ο λοχαγός όσο κι ο γέρος σαλτιμπάγκος του Γιάννη Μποσαντζό-

γλου, έβγαλε πολύ καλά πέρα.

Ο Ηλίας Χριστόπουλος στο ρόλο του Αντρέα (του μοναδικού φιλικού «διάλογου» που 'χει ο Βούτσεκ, έπιασε το κλειδί της παρουσίας-του στο έργο. Κατάφερε να είναι μια μέσα — μια έξω από τον κόσμο του Βούτσεκ, στήριγμα και παίχτης της απόλυτης αυτής ανθρώπινης μοναξιάς. Είχε ακόμη μια πειθαρχία στη παρουσία και στην έκφρασή-του ανάμεσα στους σαλτιμπάγκους του φουαγιέ, κάτι που δυστυχώς λείπει από την εκφορά του λόγου-του.

Μια σημαντική «φωνή» της σκηνοθεσίας, ο Κάρολος του Γιώργου Μακρή, βομβάρδιζε το θεατρικό πηγάδι του «Εντοπία» και του Βούτσεκ, μ' εκείνο το άδειο, συνεχές κι εφιαλτικό «είναι πεσμένος στο νερό», άλλοτε προφητεύοντας κι άλλοτε διαπιστώνοντας τη ναυαγισμένη κρεατούρα.

Καλές οι σκηνογραφικές λύσεις της Αναστασίας Αρσένη στα μέτρα ενός συμπαθέστατου αδιαχώρητου. Φανερή η παρουσία και η συμβολή της Νατάσσας Ζούκα στην κίνηση καθώς και του Θάνου Μικρούτσικου στα τραγούδια της παράστασης.

Το παραμύθι του Βούτσεκ, που έκλεινε το έργο (ανάγνωση Εύας Ευαγγελίδη) αυτός ο σπαραγμός της μοναξιάς, της ελπίδας, της απόγνωσης, το παραμύθι της κρεατούρας, που ψάχνει και περιμένει το λυτρωτικό συναπάντη-

μα, έμοιαζε σα να 'δινε το χέρι στο Μπεκετικό «Περιμένοντας τον Γκοντό», που παίζεται τυχαία;;; από μια άλλη ομάδα, στο ίδιο θέατρο.

Η άλλη αυτή ομάδα, είναι ο εταιρικός θίασος θεατρικής έρευνας «Ομάδα Θέαμα», που διάλεξε τον Γκοντό για ξεκίνημά-της. Την αποτελούν οι Γιάννης Κακλέας σκηνοθέτης και (Βλαδίμηρος), Γιάννης Μποσαντζόγλου, (Εστραγκόν), Άγγελος Γούναρης (Πόντζο), Χάρις Ανταχοπούλου (Λάκυ), Άντα Βλαχούτσικου (κορίτσι, δηλαδή παιδί).

Δεν διαφωνώ με την επιλογή του έργου αυτού, σαν σπουδή για μια νεόκοπη ομάδα. Δεν διαφωνώ ακόμα με την έλλειψη «άποψης» στην προσπάθεια αυτή. Διαφωνώ όμως μ' ένα πράγμα: Με το «τελειωμένο», «τελεσιδικό», δόσιμο αυτής της παράστασης. Με την έλλειψη πειραματισμού κι ανησυχιών, με την απουσία των ερωτηματικών που περιμένει κανείς από νέους ανθρώπους της τέχνης, να θέσουν στο έργο, στο κοινό, στην ίδια την ουσία του θεάτρου και πάνω απ' όλα στους εαυτούς-τους. Περιμένει ακόμα ένα βασάνισμα των υποκριτικών-τους μέσων κι όχι ένα ταμπούρωμα πίσω από νεοαποκτημένες ευκολίες. Ίσως επόμενες προσπάθειες της «Ομάδας Θέαμα», μου αποδείξουν πως έπεσα έξω στην πρώτη-μου αυτή εκτίμηση. Το εύχομαι.

ΕΜΕΙΣ
ΚΑΙ ΤΟ
ΣΩΜΑ ΜΑΣ

ομάδας γυναικών βοστώνης

Εκδόσεις
ΥΠΟΔΟΜΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- Συνειδητοποίηση του έαυτού μας
- Σεξουαλικότητα
- Ζώντας μόνες μας και με τούς άλλους
- Διατροφή
- Γυμναστική και κίνηση
- Βιασμός και αὐτοάμυνα
- Ἀφροδίσια νοσήματα
- Ἀντισύλληψη
- Ἐκτρωση
- Ἐπιλογή τῆς μητρότητας
- Ἐγκυμοσύνη καὶ τοκετός
- Ἐμμηνόπαυση

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΥΠΟΔΟΜΗ

• ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. ΚΟΤΖΙΑ και Σία • Τσιμισκή 78

• τηλ. 52.34.790

• τηλ. 27.97.20

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΟΤΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΚΑΡΛΟΣ ΤΟΥΤΡΙΕ

Εκλογή και παραγωγή έργων. Stravinskij, L'écart

ΘΥΤΘΠΗ

Αθλητισμός, κουλτούρα
καί καταπίεση

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΓΙΑΝΝΑΡΕ, ΠΙΕΡ ΛΑΓΚΙΤΟΜΙ
ΣΕΚΣΤ ΜΠΕΡΤΟ, ΖΑΝ-ΜΑΡΙ ΜΠΡΟΜ

ΘΥΤΘΠΗ

Εκδόσεις ΘΥΤΘΠΗ
Νικηταρά 8-10, Όρ. 1ος,
ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3638.696

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

η θεωρία
της αργοσχολής
ταξής

THORSTEIN VEBLEN

Κλασικό κι επίκαιρο έργο που
μαστιγώνει την κενότητα της
καπιταλιστικής φιλοσοφίας και
την απανθρωπιά των κάθε λο-
γής εξουσιαστών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, Αθήνα 112
τηλ.: 52.46.241

Βιβλιο-παρουσίαση

ΝΙΚΟΛΑΪ ΤΟΝΤΟΡΩΦ:

Η Βαλκανική Διάσταση της Επα-
νάστασης του '21

Εκδ: GUTENBERG, Αθήνα 1982

Η πραγματεία του ακαδημαϊ-
κού και ιστορικού Ν. Τοντόρωφ,
(πρεσβευτή της Λ. Βουλγαρίας
στην Αθήνα) για την επανάσταση
του '21, βασίζεται σε νέα στοι-
χεία που δεν είχαν ως τώρα αξιο-
λογηθεί. Ο ίδιος έχει ασχοληθεί
και αφιέρωσε κι άλλες μελέτες
στο ίδιο σημαντικό για τους Έλ-
ληνες θέμα. Το 1971 εκδόθηκε
στη Σόφια το έργο του ίδιου και
του Β. Τράικωφ «Βούλγαροι που
έλαβαν μέρος στους αγώνες για
την ελληνική ανεξαρτησία». Η
νέα αυτή μελέτη που προλογίζε-
ται με ένα εκτενέστατο ιστορικό
εισαγωγικό σημείωμα από τον α-
καδημαϊκό Π. Κανελλόπουλο,
βασίζεται στο υλικό του αρχείου
της Οδησσού, όπου φυλάγεται έ-
νας ονομαστικός κατάλογος των
επαναστατών, που διάβηκαν τον
Προύθο στην έναρξη του αγώνα
που κήρυξε ο Α. Υψηλάντης τον
Φεβρουάριο του 1821.

Η σημαντική αυτή μελέτη του
Ν. Τοντόρωφ προσθέτει αξιόλο-
γα νέα στοιχεία για τα επαναστα-
τικά κινήματα των παραδουνά-
βιων ηγεμονιών τα οποία στην
προετοιμασία και την πραγμάτω-
σή-τους διαφέρουν από τα γεγο-
νότα στην ίδια την Ελλάδα. Ι-
διαίτερα καλύπτει μια σειρά από
κενά για τη συμμετοχή των Βούλ-
γαρων σ' αυτά τα κινήματα μέσα
στα πλαίσια των στρατιωτικών
σωμάτων του Αλ. Υψηλάντη και
του Τ. Βλαντιμνέρεσκου. Ο ονο-
μαστικός κατάλογος μετανα-
στών, που περιέχει το βιβλίο απο-
τελεί μοναδικό ιστορικό τεκμή-
ριο για την εποχή και παρέχει τις
δυνατότητες για μια πληρέστερη
μελέτη της εθνικής και κοινωνι-
κής σύνθεσης των στρατευμένων
μαχητών της Φιλικής Εταιρίας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ

Μελέτες, Λόγοι, Σημειώσεις
Εκδ: Επικαιρότητα, Αθήνα 1981

Με την επιμέλεια του Ν. Μάρ-
γαρη αυτή η έκδοση κάνει γνω-
στή στους νεότερους την προσω-
πικότητα και το έργο του «Κόκ-
κινου στρατηγού». Της διορατι-
κής πολιτικής και στρατιωτικής
φυσιογνωμίας που υπήρξε ο Ευρ.
Μπακιρτζής.

Οι τρεις μελέτες του Μπακιρ-
τζή, για τη στρατηγική αξία της
Ελλάδας στην Εγγύς Ανατολή,
τη θέση της Τουρκίας και γεωπο-
λιτική μελέτη των χωρών του Κά-
τω Δούναβη, γραμμένες το 1939
με 1940, φανερώνουν την οξύ-
νοια, μέχρι προφητικότητας που
διέθετε ο στρατηγός.

Χρήσιμα είναι επίσης για την
κατανόηση ανθρώπου και επο-
χής τα βιογραφικά στοιχεία και
οι μαρτυρίες.

ΦΡΙΞΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Χρονικό της Δοβράς
(1856-1859)

Γιάννινα - 1981

Είναι το χρονικό μιας μακράς
δικής των κατοίκων της Δοβράς
κατά των Τούρκων που εποφθαλ-
μιούσαντη γη-τους. Μαρτυρία πο-
λύτιμη, με ιστορική αξία για την
τουρκοκρατία στην Ήπειρο των
μέσων του περασμένου αιώνα. Σε
διάφορα άλλα κείμενα, ο επιμε-
λητής της έκδοσης Φρίξος Τζιό-
βας δίνει μια θαυμάσια εικόνα
της ζωής της Δοβράς σ' όλο τον
19ο αιώνα και μέχρι τον τελευ-
ταίο πόλεμο και την κατοχή.

Όμορφη και προσεγμένη έκ-
δοση.

ΜΝΗΜΗ ΑΝΑΣΤ. ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Εκδ: Παπαζήση, Αθήνα 1981

Τιμητικός τόμος αφιέρωμα
στη μνήμη του καθηγητή της Φι-
λοσοφίας και ουσιαστικού πνευ-
ματικού ανθρώπου Α. Γιανναρά,
που τόσο άδικα χάθηκε το 1977.
Φίλοι και συνεργάτες του Γιαννα-
ρά, έλληνες και ξένοι, συνεργά-
ζονται στην έκδοση του τόμου εί-
τε με μελέτες πάνω στο έργο του
Γιανναρά είτε με αυτόνομες ερ-
γασίες.

Μια ζεστή αλλά και ενδιαφέ-
ρουσα έκδοση για έναν σημαντι-
κό άνθρωπο.

EZRA ROUND

Επτά και ένα

CANTOS

Εκδ: Έρασμος, Αθήνα 1981

Σε «μεταγραφή» Στέφανου Ρο-
ζάνη τα σημαντικά αυτά ποιήμα-
τα του μεγάλου, ιδιόρρυθμου και
αμφιλεγόμενου αμερικάνου ποιη-
τή. Σε επίμετρο υπάρχουν σχόλια
για την κατανόηση πραγματολο-
γικών στοιχείων των ποιημάτων.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΝΑΚΑΣ

Ο Montaigne και το Δοκίμιο
(Ο άνθρωπος, η εποχή, οι ιδέες,
το είδος)

Εκδ: Κάλβος, Αθήνα 1981

Μελέτη για τον Μονταίνιο του
μεταφραστή των "ESSAIS" που
κυκλοφόρησαν από τον ίδιο εκ-
δοτικό οίκο το 1979. Συστηματι-
κά και λεπτομερειακά εξετάζε-
ται ο άνθρωπος σε συνάρτηση με
την εποχή-του και το έργο-του (έ-
κταση, δομή, πρότυπα, επιδρά-
σεις κτλ.). Εξετάζεται επίσης η
έννοια και η χρήση του «δοκί-
μιου» και οι σχέσεις-του με άλλα
συναφή είδη όπως η πραγματεία,
η διατριβή κτλ.

Πρόκειται για ένα βιβλίο με
πολλές ιστορικές και βιογραφι-
κές πληροφορίες αλλά και με
πολλή θεωρία λογοτεχνίας.

ΑΣΗΜΑΚΗΣ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ

Άγγελος Σικελιανός ή τα
πολιτικά πρόσωπα των θεών
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

Ένα σύντομο δοκίμιο του γνω-

στού συγγραφέα, που προσπαθεί
να εξηγήσει τον «ψυχολογικό»
μηχανισμό δημιουργίας του έρ-
γου του Άγγελου Σικελιανού.

Το βιβλίο έχει ένα ξεχωριστό
ενδιαφέρον γιατί ο Ασημάκης
Πανσέλιнос γνώρισε, κουβέντια-
σε και αγωνίστηκε μαζί με τον
ποιητή.

A. ΜΙΣΕΛ

Κοινωνιολογία της οικογένειας
και του γάμου

Εκδ: Gutenberg, Αθήνα 1981

Σε μετάφραση και επιμέλεια
Α. Μ. Μουσσούρου η εργασία αυ-
τή της Γαλλίδας Κοινωνιολόγου.
Η συγγραφέας αφού ασκήσει έ-
λεγχο στις θεωρίες για την οικο-
γένεια του Έγκελς και του Ντυρ-
κάιμ περνάει στις θεωρίες των
Λέβι Στρώς, Ζ. Τιγόν για τους
αρχαίους τύπους κοινωνιών και
του Τ. Πάρσονς.

Το πιο ενδιαφέρον κεφάλαιο
απ' τη σκοπιά της ενημέρωσης
τουλάχιστον είναι η θεώρηση του
γάμου και της οικογένειας απ' τη
σκοπιά της διαντίδρασης, σκο-
πιά που βρίσκεται εδώ και τριάν-
τα χρόνια στη βάση σημαντικού
αριθμού μελετών στις ΗΠΑ.

ΝΙΚΟΣ ΡΑΠΤΗΣ

Ας συζητήσουμε για σεισμούς,
πλημμύρες και... τραμ
Αθήνα 1981

Πολύ ενδιαφέροντα για τεχνι-
κούς — και μη — κείμενα για τα
ισάριθμα προβλήματα που επιση-
μαίνει ο τίτλος. Μια σπινθηροβό-
λα και πρωτότυπη σκέψη, απλές
και σαφείς προτάσεις. Το βιβλίο
αξίζει την προσοχή κοινωνικών
και κρατικών φορέων καθώς έχει
το πλεονέκτημα να απλοποιεί
προβλήματα που μέχρι σήμερα έ-
χουν θαφτεί κάτω από όγκους
αντιγνώμων κτλ. Ειδικότερα
πρέπει να προσεχτεί η πρόταση
για επαναφορά του τραμ, σαν λύ-
ση τόσο του συγκοινωνιακού όσο
των προβλημάτων μόλυνσης
κτλ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

αγώνες
για την
αυτοδιαχείριση

Θεωρητική αντιπαράθεση
αποφασιστικές επιπτώσεις
συλλογικές διαδικασίες

ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

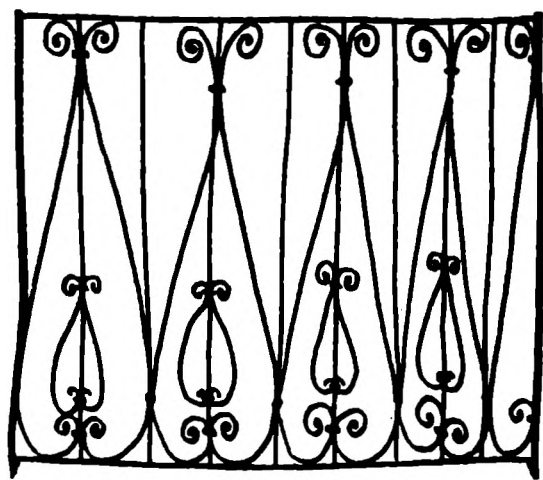
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ»
Κεντρική διάθεση:

Σόλωνας 116, τηλ. 36.19.724

Το εν λόγω άρθρο είναι απότοκος της κριτικής στο «Λεξικό της Πιάτσας» του Εμμ. Ζάχου (Αντί, τχ. 182) και των απόψεων που ενέσπειρε ο συγγραφέας του λεξικού αναφερόμενος σ' αυτήν (Αντί, τχ. 185)· παρ' όλα αυτά δεν αποτελεί κυρίως, ή εν πρώτοις, απάντηση σε μια μη απάντηση, όπως και η κριτική του «Λεξικού της Πιάτσας» δεν αποσκοπούσε να είναι βιβλιοκριτική. Η ιστορία αρχίζει από αλλού.

Ο λόγος της Πιάτσας Το λεξικό της Πιάτσας και η μόδα Ηλίας Πετρόπουλος

του Αγγελή Δίπλα

Μία ολίγη εισαγωγή

ώς τότε παλληκάρια;

Η έλλειψη της αυθεντικότητας της εποχής-μας, η εγγενής έλλειψη ενός δικού-μας — γνήσιου και ατόφιου λόγου και η διαπίστωση πως οι κατά διάφορες περιόδους περιθωριοκότητες λειτουργούν σαν συγκοινωνούντα δοχεία, οδήγησε τις αυτογνωστικές νευραιογμίες-μας και στον κόσμο της μαγγιάς¹, στον κόσμο της πιάτσας με όλα τα στοιχεία που τον συνθέτουν².

Στο δεύτερο μεταπολιτευτικό χάος (με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της διαρθρωτικής κρίσης και αποδόμησης των μέχρι τότε συνεκτικών στοιχείων των ιδανικών και ιδεολογιών, διεξόδων και αποφορτιστικών διαδικασιών — και της επάλληλης αρχής των ερωτηματικών και των αναζητήσεων) η ποικιλότροπη προσπάθεια αφομοίωσης και κριτικής απονεύρωσης των εν πολλοίς συγκεχυμένων κινήσεων για τη σκιαγράφηση της αυθεντικότητας της εποχής-μας, χρησιμοποίησε — κλασικά και εξ αντικειμένου — αυτή καθεαυτή την αυτογνωστική νευραιογμία της διεξόδου στον αντίκροτο της πιάτσας.

Η όπερα - μπούφα κάνει πρεμιέρα με την καθιέρωση του Ηλία Πετρόπουλου σαν συγγραφέα μαζικής αποδοχής. Ακολουθεί η πλημύρα των τόμων και βιβλιδίων του εν λόγω συγγραφέα που συνοδεύεται από την πανεθνική κλίμακα επικρότηση του έργου-του, πλασσάρεται η μόδα Ηλίας Πετρόπουλος — και πια το θέμα «πιάτσα - υπόκοσμος - αργκό - μαγγιά κτλ.» θεωρείται αντικείμενο και πεδίο εκδόσεων, μελετών, άρθρων, προβληματισμού κτλ. Κάπου, μέσα σ' όλα αυτά, εμφανίζεται το μεταπολιτευτικό πρώτο λεξικό της πιάτσας, γραμμένο απ' τον Εμμ. Ζάχο. Ο λόγος της πιάτσας, βασική πηγή της ψηλάφησης των διαχρονικών αξιών της αυθεντικότητας του αντίκροτου της μαγγιάς, φαίνεται — να δημοσιοποιείται. Προϊόν της «υποκοσμιακής μόδας» όμως, το «λεξικό» του κ. Ζάχου όχι μόνο δεν πλησίασε τις προηγούμενες εργασίες επί του θέματος, αλλά προσπαθώντας να δώσει ήχο στην sui generis αντίληψή του για την πιάτσα³, πραγματοποιεί άλμα εις βάθος.

Αν το πρόβλημα εΐτανε «το κακό βιβλίο» — θά 'βρισκε τη λύση-του με την κριτική που του έγινε⁴ αλλά, βέβαια, ούτε ο συγγραφέας της κριτικής, ούτε κάθε λίγο - πολύ ενημερωμένος — αναγνώστης, πίστεψαν πως το πρόβλημα εΐταν αυτό. Ο λόγος της πιάτσας, η πιάτσα, η όποια διαχρονική αξία — προσφορά της στο σήμερα — βιάστηκαν, κα-

κοποιήθηκαν, υποβιάστηκαν και γελοιοποιήθηκαν από αυτή τη μελέτη. Και νά 'ταν η πρώτη φορά... αντίθετα εΐταν η νιοστή - και η πιο κραυγαλέα.

Η έκδοση του «Λεξικού» έδωσε το έναυσμα της κριτικής: το κραυγαλέον των περιεχομένων η σιωπή μετά τους ιστερικούς αλαλαγμούς των ρωμαϊκών θριάμβων για τον κ. Πετρόπουλο, και η ζωτική (μα και εναγώνια) ανάγκη ν' αρθρωθεί και δημοσιοποιηθεί ο κριτικός λόγος, απέφερε, κατ' αρχήν την απόδειξη του γελοίου, την κατάδειξη του κραυγαλέου. Οι προς απάντησιν απόψεις του κ. Ζάχου, έριξαν λάδι στη φωτιά.

Ας τα πούμε όμως με τη σειρά.

Και τα μισά του χίλια πεντακόσια.

Η πρόκληση της ρηχότητας Η ριχότητα της πρόκλησης

στην ούγια να γράφει
Ηλίας Πετρόπουλος

• Η πρόκληση της ρηχότητας

Η συγγραφική περιθωριακή εμφάνιση του κ. Πετρόπουλου είχε γίνει πολύ πριν την μεταπολίτευση⁵ και έτσι συνεχίζεται μέχρι τότε, που κάποιος κρατικός υπάλληλος αποφασίζει πως έφτασε η ώρα και η στιγμή για την διαφύλαξιν των οσίων και ιερών της φυλής: ανακοινώνεται η απόφαση κατάσχεσης του «Εγχειρίδιου του καλού κλέφτη», και δίωξης του συγγραφέα και του εκδότη-του. Αν και δεν είναι το πρώτο κρούσμα μερικής ή ολικής λογοκρισίας, βοηθάει τον κ. Πετρόπουλο να αποπεριθωριοποιηθεί, να γίνει μαζικός συγγραφέας, και βεβαίως, ν' αποκομίσει τα όσα κέρδη του απέφερε η βλακώδης υστερία ενός κρατικού υπαλλήλου. Και προφανώς δεν είναι μόνο ζήτημα τύχης: η ιδεολογική (με την ευρεία έννοια του όρου) αποδιοργάνωση της πλειοψηφίας του «χώρου», και οι περιπτώσεις-της (κυρίως) στα πεδία της καθημερινής ζωής, έχουν αρχίσει να παίρνουν ανησυχαστικές και εν πολλοίς τραγικές διαστάσεις⁶ το ένστιχτο της μαζικής αυτοσυντήρησης, οδηγεί εκεί που η ανάλυση και η κριτική σκέψη έπρεπε να μας κατευθύνει: στις προσπάθειες μιας πολυδιάστατης αυτογνωσίας κι ενός πολύπλευρου αυτοκαθορισμού, σαν βάση εκκίνησης κάθε δημιουργικής προσπάθειας.

Συν Αθηνά και χείρα κινών ο κ. Πετρόπουλος, παρουσιάζει όσα μύρια η επί πολύ συγγραφική περιθωριοποίησή-του δεν είχε επιτρέψει, περιχύνοντάς-τα με το γνωστό πια «ύφος Πετρόπουλου», που διασκε-

δάζει και ευθυμεί όσες καρδούλες παλίντισαν απ' την (όποια είχε διαλέξει καθείς) ιδεολογική αποστείρωση και χαροποιεί όσες ψυχούλες ζητούσαν ένα νέο αντικείμενο παρορμητικών εκφορτώσεων. Η πρόκληση της ρηχότητας, είναι πια γεγονός.

Και το πτώμα δεν είναι γεγονός αναστάσιμο, επειδή ο κ. Πετρόπουλος δεν θέλησε να συνδυάσει συγγραφικά, το ωφέλιμον μετά του τερπνού⁴.

Εν τούτοις, δεν «φταίει το ύφος»: η όποια υποστήριξη της αποστερωμένης, επιστημονικοφανούς και «σοβαρής» λαογραφίας, είναι αφεαυτού-της γελοία. Η συνέχιση εκείνης της συγγραφικής τεχνικής που μετουσιώνει την καθαυτό λαογραφία (και όχι μόνο αυτήν) σε ρέοντα λόγο (συνουσιάζοντάς-την με το παραμύθι, το χρονικό, το μυθιστόρημα, το ευθυμογράφημα κ.ά. είδη συγγραφής) δεν είναι η πηγή των αιτιών που οδήγησαν τον Η.Π. να πέσει στο λούκι της προχειροδουλείας, που μαστίζει από παλιά τα πάτρια εδάφη. Η βασική αιτία είναι ότι χρησιμοποίησε το ύφος - για να επισκιάσει τη μετριότητα και τα τεράστια κενά του περιεχομένου⁷ ο φαρμαλισμός, η παραδοξογραφία και τα σιτουασιονίζοντα λογοπαίγνια, υπήρξαν για τον κ. Πετρόπουλο γραμμή άμυνας και επιθεσης. Προφυλαγμένος πίσω από το — γενικά χαρακτηριζόμενο ως — άναρχο ύφος-του, ακροβατώντας πάνω στις παραδοξολογίες-του και προσπαθώντας να επιβληθεί με τη σοβαροφάνεια των λογοπαγιώνων-του, στόχευε στον εντυπωσιασμό και το κέρδισμα του αναγνώστη.

Και το πέτυχε.

Το άκριτο διαζύγιο με την πολιτική (όπως την εννοούσε ο καθένας), η παθητική αποδοχή του μετεωρισμού που επήλθε - και η χρόνια (από την εθνική και κομματική διαπαιδαγώγηση), ερωτοτροπία με τη μετριότητα, οδήγησαν το ευγενές αναγνωστικό κοινόν, απ' τα δεσμά της κουράς του παλααιοκομμουνισμού, στις τουριστικές εκδρομές του κ. Πετρόπουλου: ο μικροαστός «διανοούμενος» τσίριζε σαν χήρα στο κρεβάτι με το «μπουρδέλο», εκσπερμάτωνε ηδονικά στην επαφή με νέα πεδία (π.χ. «ψειρολογία») και γρυλίζοντας από ακονοποίηση, ξανάστηνε στη θέση γκρεμισμένων ανδριάντων των «κλασικών του μαρξισμού - λενινισμού» το άγαλμα του Κλέφτη⁸ κι' αυτά, δεν ήταν τίποτα μπροστά στον αντικαταστάτη της ιδεολογίας - που, ως deus ex machina, αφειδώς του χαρίστηκε: η μόδα Ηλίας Πετρόπουλος - γέμιζε εκείνο το εναγώνιο κενό στο υπεργώ-του που δημιούργησε η αυτοκαταστροφή της στατικής ιδεολο-

γίας. Η πρόκληση της ρηχότητας - είναι πια τραγικό γεγονός.

• Η ρηχότητα της πρόκλησης

«Φαλλέ! φαλλέ! κερδίζω πλέον
Και την υπερηφάνεια
και το ψωμί-μου»⁵

Η πρόκληση του Πετρόπουλου, δεν απευθυνόταν στον κριτικό αναγνώστη. Στις απέραντες εκτάσεις της κοινωνικής αποδοχής, της καταξίωσης, της δόξας και του ψιλικού οξέος, ο Η.Π. δεν μπόρεσε να συγκρατήσει και αυτοδιαχειριστεί τον ξέφρενο καλπασμό του φαλλού του: ούτε σαν συγγραφέας, ούτε σαν λαογράφος.

Το βασικό πρόβλημα του Η.Π. σαν λαογράφου, είναι η ανυπαρξία κοινωνικής κριτικής στο έργο-του. Αυτό δεν αποτελεί μόνο δικιά-μου άποψη, αλλά και αρχειακή θέση του ίδιου⁶ που παραθέτω τις σχετικές απόψεις-του⁶:

— «Δεν προτίθεμαι να μιλήσω για την κοινωνική σημασία του οίκου ανοχής. Αυτό είναι καθήκον των κοινωνιολόγων».

— «Μιλώντας για την πόρνη, αποφεύγω συστηματικώς να θίξω το πρόβλημα της πορνείας εξ απόψεως κοινωνιολογικής...».

— «Δεν εναπόκειται σε μένα να μιλήσω για την τεράστια κοινωνική - πολιτική σημασία του καφενείου. Αυτό υπάγεται στα καθήκοντα των νυσταλέων νεοελλήνων ιστορικών και κοινωνιολόγων».

— «Δεν είμαι κοινωνιολόγος... κάτι τέτοιο θα ξεπερνούσε τις ικανότητές-μου...».

— «Δεν θέλω να κρίνω... Σημειώνω τα συμβαίνοντα. Προσπαθώ να περιώσω λαογραφικά στοιχεία της εποχής και του περιβάλλοντός-μου».

Κάπου μάλιστα⁷ αναφωνεί: «όσα γράφω δω πέρα δεν τα γράφω για πλάκα». Τρέχα βρες άκρη - δηλαδή, που παίρνει διαστάσεις ιλαροτραγικές με την — σε ανύποπτο χρόνο και ανεπίδεκτη αντίρρησης η διπλής ερμηνείας — δήλωσή-του: «δεν μπορούμε να κάνουμε βήμα χωρίς τη συμπαράσταση της κοινωνιολογίας»⁸.

Οι επιπτώσεις αυτής της οπτικής και πρακτικής του Η.Π., είναι άκρως αποπροσανατολιστικές, τόσο για τον ίδιο σαν λαογράφο και συγγραφέα, όσο και για τους αναγνώστες των βιβλίων-του, που, όμως προαναφέρθηκε ψάχνουν βασικά μέσα (και-) από αυτά τις διαχρονικές αξίες της αυθεντικότητας του αντίκροτου της πιάτσας. Η έκθεση και η βλακωδώς αναντίρρητη υποστήριξη θέσεων, όπως για τους κιναιδους στα «Καλιαρντά», για το ρόλο του βιβλίου και του συγγραφέα - τίγρη (...) στην εποχή-μας στα

Μόλις Κυκλοφόρησε

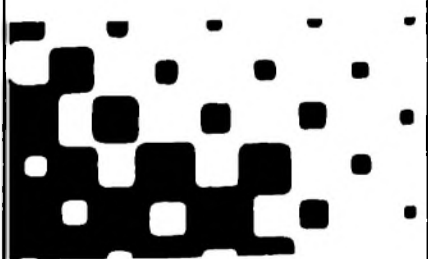
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

**Ιδιαίτερα μαθήματα
καθώς και σε ομάδες
τριών μαθητών
από πεπειραμένο καθηγητή**
Τηλ. 726.107

ΙΤΑΛΙΚΑ

**Ιδιαίτερα μαθήματα
για υποψήφιους
σε Ιταλικά Πανεπιστήμια**
Τηλ. 32.55.330 - 25.16.470

ΒΑΣΩ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Gutenberg

GUTENBERG 1982

Gutenberg

Σόλωνος 103 - Τηλ. 3600.127

προλεγόμενα του «εγχειρίδιου», και το αμέσως επόμενο κεφάλαιο («Η θεωρία της κλοπής») με συγκεντρωμένες ως δέσμη κεραυνών όλες τις α-κοινωνικοκριτικές ηλιθιότητες του κ. Πετρόπουλου, οι διάσπαρτες απόψεις-του για τη λαογραφία γενικά και τη λαογραφία του άστεως ειδικά, οι απόψεις-του για τις κοινωνικές διαστάσεις της φάρας (στο «Υπόκοσμος και караγκιόζης» ή και αλλού), οι ανετεκμηρίωτες και εν πολλοίς αντιγραμμένες άκριτα από τον Νίκο Τσιφόρο θέσεις-του για την προέλευση και γέννηση της πιάτσας, η παράθεση άκρως λαθεμένων επεξηγήσεων σε αργατικές λέξεις που προέρχονται απ' τις προβολές και διαθλάσεις της πιάτσας πάνω στους και από τους - μικροαστούς (βλ. π.χ. τα λήμματα μπαγλαμάς και μπουζούκι στο «Γλωσσάριο των ρεμπέτιδων» αναδημοσιευμένο από την α' έκδοση των «Ρεμπέτικων τραγουδιών» στη συλλογή «Μικρά κείμενα», σ. 80), είναι μερικά από τα αποτελέσματα αυτής της αντίληψης και των εφαρμογών-της.

Παρ' όλα αυτά ο Η.Π. μας έχει δώσει δείγματα σωστής κοινωνιολογικής προσέγγισης που όμως κάτω απ' το βάρος των προαναφερόμενων αρχειακών θέσεων, δίνονται κακήν κακώς αντιπαροχή, και οδηγούν τον Η.Π. σε μια κοινωνικοκριτική αφασία από αυτήν, μέχρι την υποστήριξη ηλίθιων απόψεων φτυσμένων ακόμα και από απλούς τεχνοκράτες ή πτωχούς και τιμίους λαϊκοδημοκράτες, η απόσταση είναι πολύ μικρή - και ανέτως βαθιά.

Μα η όπερα - μπούφα δεν σταματάει εδώ. Η προσπάθεια του κ. Πετρόπουλου να καλύψει τα τεράστια κενά και τη χρυσή μετριότητα του περιεχομένου με τους υφολογικούς ακροβατισμούς, αντικαθιστάται στο συγγραφικό πεδίο, από την προσπάθεια για έντυπωση και την άνευ όρων παράδοση του αναγνώστη, με την παράθεση των χιλιάδων στοιχείων που έχει αποκομίσει ο ρέκτης από τη νεαρά-του ηλικία μέχρι τη διανυόμενη έκτη δεκαετία της ζωής-του. Το συλλεκτικό μπαράζ που επιδέχεται ο αναγνώστης στις πρώτες, ακόμα, επαφές με τα βιβλία του Η.Π., δεν επικαλύπτουν το μεγάλο σύνολο της παραλυσίας που χαρακτηρίζει τα βιβλία-του. Εκτεθειμένα χύδην, κακήν κακώς και σε αφάνταστο σημείο πρόχειρα, τα στοιχεία του Η.Π. δεν συνθέτουν έργο. Οι περισσότερες εργασίες-του αποτελούν περισσότερο dossiers στοιχείων για το τάδε η δεινά θέμα, παρά δομικά ολοκληρωμένες, συνεκτικές και συνειδητά επιδιωγμένες μονογραφίες. Το κοινωνικοκριτικό και συγγραφικό εκκρεμές του κ. Πετρόπουλου, διαγράφει τροχιές ανάμεσα στην ανευθυνότητα και την σούτε que σούτε κατάκτηση της κοινωνικής αποδοχής. Κατά τα άλλα, ποταμός Κηφισσός ερρύει μέγας.

● Οι κλακαδόροι της ρηχότητας

«πώς αλλιώς να σε πω;
Ο συνοδοιπόρος.
Χαίρε, ο πιο γερός,
ο πιο παλιός, για τ' ανέβασμα
στης πιάτσας τ' αγιονόρος»¹⁰.

Αυτό που συνέβη (και σποραδικά συνεχίζει να συμβαίνει - χαιρε έθνος κυκλοθυμικών) με την αποδοχή του Η.Π., δεν είναι πρωτοφανές για τα ελληνικά χρονικά. Σε όλους είναι λίγο - πολύ γνωστό - και θ' α-

ποφύγω να αναφέρω τους τίτλους, τις δάφνες και μυρσίνες που του απένειμον' γιατί, κύριοι προτιμήσατε την άκριτη και θη block αποδοχή και μυθοποίηση ενός λαογράφου - επιτυχάνοντας άνευ κόπου (παλιά-μου τέχνη κόσκινο) να υψώσετε τον ανδριάντα, ακριβώς πάνω στον τάφο του κριτικού πνεύματος, της έρευνας - και της κοινωνιολογικής λαογραφίας στην Ελλάδα, που ανοίξατε ιδίοις χερσίν. Διαλέξατε (με διάφορα προσχήματα ο καθείς) τον εύκολο δρόμο των χειροκροτημάτων, του χαϊδολογήματος και νταχιτισματος του Η.Π. - και δειχθήκατε (για μία ακόμα φορά;) εχθροί στο αναγνωστικό-σας κοινό, στους συγγραφείς που πρωτοποριακά δούλεψαν κι αυτοί συναφή θέματα περιθωριοποιημένης λαογραφίας - και, εν τέλει, στον ίδιο τον Ηλία Πετρόπουλο. Δημιουργήσατε, εσείς, τη μόδα Ηλίας Πετρόπουλος, πλασάρατε το μοντελάκι (Ηλίας Πετρόπουλος - είναι ο πρώτος, Ηλίας Πετρόπουλος - είναι ο μόνος Ηλίας Πετρόπουλος - το σύν της συντροφιάς, Ηλίας Πετρόπουλος - ο αγωνιστής, οι νέοι φοράνε Ηλία Πετρόπουλο κτλ., κτλ.) - και σαν άλλο Lacoste, Levis κτλ. το αναγνωστικό κοινό έτρεχε να καταναλώσει τα βιβλία-του - για να είναι εντός πνεύματος εποχής, μοντέρνο, σύγχρονο... Ανοίξατε το δρόμο της μοδαφομοίωσης, μετατρέψατε σε Μαρία Αλιφέρη έναν συγγραφέα¹¹ και του αφαιρέσατε έτσι κάθε περιθώριο να μας παρουσιάσει μία έρευνα σαν τα «Καλιαρντά» ή μία συλλεκτική δουλειά σαν τα «ρεμπέτικα»¹².

Δεν θέλω να γράψω τίποτα άλλο γι' αυτό το θέμα. Θέλω να υπογραμμίσω όμως το γεγονός της άκριτης αποδοχής, του ρωμαϊκού θριάμβου και της δημιουργίας της μοδαφομοίωσης - για ένα άλλο γεγονός: τα σοβινιστικά τσιρίγματα στη θέση του Η.Π. για την ιστορία της Θεσσαλονίκης¹³, που δεν καταδείχνουν παρά τη μιζέρια της κριτικής ικανότητας που διαθέτουν - και χειρίζονται οι κλακαδόροι: το μόνο που διέκριναν σ' αυτό το βιβλίο (και κατ' επέκταση στο έργο) του Η.Π., είναι η κατ' αυτούς... «ολίγη ανθελληνικότητα»!!!! Ελάτε κύριοι, είστε πια σε μια ηλικία που αξίζει κάποιο χιούμορ επιπέδου...

● Μετά τη ρηχότητα και την πρόκληση

Η παρουσίαση μερικών απόψεων για το έργο και την επιβολή του Η.Π. σαν λαογράφου - συγγραφέα μαζικής αποδοχής, είναι - όπως προαναφέρθηκε - συνέχεια και ανάπτυξη του κριτικού σημειώματος για το «Λεξικό της Πιάτσας» του κ. Έμμ. Ζάχου: 'Ηδη ο κ. Ζάχος το είχε αποκτήσει με μια απ' τις διαστρεβλώσεις της προβληματικής που ανάπτυξα¹⁴. 'Ηδη η παρουσία του έργου του Η.Π. στα προβλήματα και την προβληματική που εισάγει εκείνο τη σημείωμα - είναι έντονη, και θέτει για οποιαδήποτε συνέχεια το πρόβλημα της σιωπής ή την σιωπή του προβλήματος.

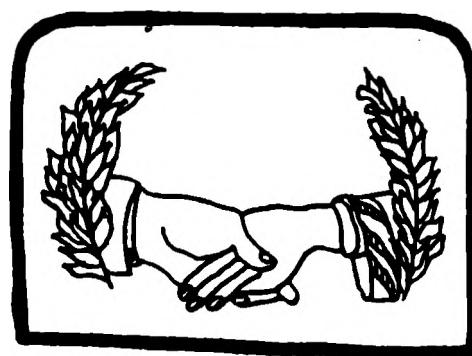
Σ' αυτό το άρθρο, τελειώνουμε την κατάδειξη του κραυγαλέου την αποκάλυψη του γελοίου - με μια ακόμη αναφορά στο «Λεξικό». Και κάτι ακόμα (η αλήθεια δεν έχει μια όψη - που λένε) πριν τη συνέχεια της κριτικής: με τις απόψεις που έκθεσα, δεν θέλησα να υποτιμήσω ή υποβιάσω τον Ηλία Πετρόπουλο - σαν λαογράφο και συγγραφέα.

Εξάλλου ο γράφων - πολλά ωφέληθηκε, απεκόμισε κι ευχαριστήθηκε απ' το υλικό και τα βιβλία-του¹⁵. Όμως πιστεύω, συν τοις άλλοις που προαναφέρθηκαν, πως η συνολική προσφορά¹⁶ του Η.Π. συνοψίζεται στα γραφόμενά-του για την προσφορά ενός άλλου συγγραφέα: «Ο...εδούλεψε με καρδιά και ζωντανό αίσθημα. Όμως δεν φτάνουν αυτά. Το σπουδαιότερο προσόν της εργασίας του... παραμένει το ότι έθεσε και ανεκίνησε το πρόβλημα, εκ νέου, στο σύνολό-του»¹⁷.

Υπέρ διαλόγου ή προτρεπτικός (διάλλειμα)

Αυτό που κυρίως χαρακτηρίζει την απάντηση του συγγραφέα του «Λεξικού της Πιάτσας» στην κριτική γι' αυτό, δεν είναι η ναυτιώδης φλυαρία, η ασταμάτητη λογόροια, η αμφιθυμία και το συνεχιζόμενο tremens delirium' αυτά έπονται.

Το βασικό λάθος του κ. Ζάχου είναι ότι θεώρησε μια - εξ αντικειμένου - πρωσοποποιημένη κριτική - σαν προσωπική' τους περισσότερους χαρακτηρισμούς για την ποιότητα και το αποτέλεσμα της γλωσσολογικής μελέτης-του, ο Ε.Ζ. τους θεώρησε - κατά πρόσωπον ύβριν, προσπάθεια προσωπικής υποβάθμισης και απώρεια σκοτεινών στόχων προσωπικού συμφέροντος¹⁸. Αυτό το σαφές συμπέρασμα μας αποφέρει μια ανάγνωση του κειμένου-του: η βασική συνισταμένη-του - είναι η προσωπική επίθεση η προσπάθεια προσωπικής υποτίμησης και η έντονη δημιουργία της εντύπωσης πως το όλον θέμα είναι ιδιωτικός πόλεμος συζητησιοθεραπεία ή φραστικές αψιμαχίες και επιχειρηματολογικά δάχτυλα δυο συγγραφέων. Καλά όλ' αυτά, ο αναγνώστης όμως τί φταίει;;

Υποστηρίζω δηλαδή, ότι και έτσι να συνέβαινε (η κριτική να ήταν προσωπική), πως αυτός που εκαλείτο να δώσει μια απάντηση - έπρεπε να αποφύγει την επανάληψη ενός από τα τραγικά στοιχεία της ισχύουσας σχέσης έντυπου - αναγνωστικού κοινού, που είναι η παντοειδής αγνόησή-του και η υποβάθμισή-του σε θεατή και αντικείμενο των αποφάσεων των κάθε είδους ειδικών. Αν θέλαμε, λοιπόν, να συζητήσουμε προσωπικά για το εν λόγω βιβλίο, δεν χρειαζόταν να καταλάβουμε τρισημίση πηγμένες σελίδες του περιοδικού και, κυρίως, να ταλανίζουμε το αναγνωστικό-του κοινό με προσωπικές αντεκδικήσεις. Γιατί έτσι, εκτός από την προαναφερόμενη συνέχεια της εφαρμογής μιας τραγικής συνιστώσας της κυρίαρχης σχέσης έντυπου - αναγνώστη, υποβαθμίζεται και κακοποιείται για πολλοστή φορά το επίπεδο της κριτικής, του διαλόγου - και των όποιων ωφελημάτων μπορεί ν' αποκομίσει ο αναγνώστης-τους κι οι συγγραφείς-τους. Η εφαρμογή αυτής της στοιχειώδους αρχής, νο-

ίζω πως αποτελεί mini-praxis σε-
ασμού προς το αναγνωστικό-μας
ονό και το περιοδικό που δημο-
ιοποιεί τις απόψεις-μας. Όμως, το
ιάλλειμα τελείωσε το κεφάλι μέ-
α!

νώνπιος ενωπίω (που λένε)

**«Οίος καλλιτέχνης
απόλλυμαι...»¹⁹**

**οιά είναι τα σύκα,
οιά είναι η σκάφη;**

χρήση, εκ μέρους-μου, των τριών
ρώτων γραμμάτων (Α,Β,Γ) και η
ρησιμοποίηση λημμάτων μόνο α-
ό αυτά, οδήγησε το συγγραφέα
ου «Λεξικού» στην υποστήριξη της
έσης — πως «...αντικείμενο της
ριτικής-του έγινε κάποιο φαντα-
τικό βιβλίο που ανασύνθεσε στο
εφάλι-του μισοδιαβάζοντας το δι-
ό-μου...»²⁰. Την ίδια θέση υποστη-
ίζει προς το τέλος του κειμένου-
ου: «...τις διάλεξε χωρίς ούτε καν
α διαβάσει τα λήμματα ολόκληρα.
α πάρω για παράδειγμα την πρώ-
η λέξη που παραθέτει σ' αυτόν τον
ατάλογο, τη λέξη ΑΓΑΠΑΩ. Την
αταχώρησα, κύριε, γιατί στην τε-
ευταία δεκαετία πήρε μια σημασία
ου δεν την έχει καταχωρημένη κα-
ένα λεξικό! Ο ΤΑΔΕ ΑΓΑΠΑΕΙ ΧΩ-
ίς κανένα αντικείμενο, σημαίνει
ήμερα: Ο ΤΑΔΕ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙ-
Α ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΣ! Κι αν τη βρει
αταχωρημένη πουθενά να... μου
ράψει! Τα ίδια μου κάνει και με τα
αλα 154 λήμματα τα ...αυτονόητα
αί άσχετα που νόμισε ότι ψάρεψε
πό μόνο τα δύο απ' τα εικοσιτέσ-
ερα γράμματα του αλφαβήτου.
τραβώμαρα και πολλή ζωή! λένε
το χωριό-μου...

Ίσα — και για να ξηγιόμαστε: η
αγγία αυτούνου που κάνει μια κρι-
ική — δεν είναι να κορφολογήσει,
ία αντιλήψη, και να παρουσιάσει,
ία χρήσει, τα συμπεράσματά-του
τηριζόμενος στην πλαστή εικόνα
ου π.χ. «Λεξικού», που τον καλοβο-
εύει και εξυπηρετεί αντίθετα, α-
οδειχνεται — όταν τα συμπερά-
ματα που εκθέτει αντέχουν όλα
αζί και ταυτοχρόνως σε κάθε πε-
ορισμένη ενότητα (π.χ. των τριών
ρώτων γραμμάτων) ενός βιβλίου.
ρησιμοποίησα δηλαδή τα τρία

πρώτα γράμματα (και όχι — τρία,
γενικώς, γράμματα λ.χ. Α,Κ,Ω), άν-
τλησα τα παραδείγματά-μου από
καθένα ξεχωριστά κι από τα τρία
μαζί — και έκθεσα τα συμπεράσμα-
τα. Θα μπορούσα να είχα εφαρμό-
σει αυτή τη μέθοδο — σε όλο το
«Λεξικό», ήτοι και στα 24 γράμματα,
αλλά τότε θα έγραφα βιβλίο — και
όχι ένα σημείωμα κριτικής — με τη
χρήση αυτής της μεθόδου, θέλησα
ν' αποδείξω στον αναγνώστη την
αντοχή της βάσης εκκίνησής-μου
— και συγχρόνως να του υποδείξω
τα κριτήρια αξιολόγησής-της, με
την εφαρμογή από τον ίδιο των ό-
σων γραφόμενων στην κριτική-μου
σε όλο το βιβλίο.

Αν ευσταθεί αυτή η μέθοδος, εί-
ναι λίγο πολύ αυτονόητο η παρά-
θεση λεπτομερών στοιχείων και
παραδειγμάτων, η άμεση συσχέτι-
ση συμπεράσματος και υλικού υπό-
βαθρου στην ύλη του εν λόγω «Λε-
ξικού», η κωδικοποίηση του υλικού
και των συμπερασμάτων της κριτι-
κής — μαζί με άλλα χρησιμοποιη-
θέντα μεθοδολογικά στοιχεία, νομι-
ζω ότι βοήθησαν τον αναγνώστη να
κρίνει μόνος-του.

Μια συγκεκριμένη παραδειγμα-
τολογική αναφορά στο «Λεξικό» με
σχόλια του γράφοντος — που πε-
ριείχε το χειρόγραφο, λόγω χώρου
περιοδικού — δεν δημοσιεύεται.
Άκρως ενδεικτικά: περί την πολύ-
παθη λέξη «ΑΓΑΠΑΩ» — και την
«ειδική έννοια» που της προσδίδει
ο κ. Ζάχος (βλ. παραπάνω): άνευ
σχολίων, παραθέτω σχετικό από-
σπασμα από το «ΑΝΤΙΛΕΞΙΚΟ ή Ο-
ΝΟΜΑΣΤΙΚΟ της νεοελληνικής»
του Θ. Βοσταντζόγλου, κεφ. 1308
— ΑΓΑΠΗ, σ. 618²¹: «(αγαπώ πολύ)
λατρεύω, υπεραγαπώ, κ. πολυαγα-
πώ, έχω στην καρδιά. (τρυφερά) κ.
ακριβαγαπώ. (λατρεύω ως είδωλον)
ειδωλοποιώ / αγαπώ — εμμανώς,
παραφόρως, κ. τρελά είμαι έστρε-
λαμένος, (τρελαίνομαι, 972)»²²

Αυτά προσώρας — εδών δεν θ' α-
σχοληθώ με τις θέσεις για τη σχέση
αργκό - караγκιόζη - караγκιόζο-
παιχτών, την... αργκό που μιλάει ο
«Πρόεδρος της Δημοκρατίας-μας»,
το αν κυβερνάει η Ρούμελη (σαλά-
γα τα-σαλάγα τα), το αν είμαι γρή-
γορο μπιστόλι ή είχα στη διάθεσή-
μου ηλεκτρονικό εγκέφαλο, το αν
φτουράει ακόμα ο μικροαστισμός
στο τόπο-μας κτλ.

Θα θίξω μόνο — κάτι που αφορά
και τους δυο συγγραφείς, παράγω-
γο κι αυτό της «υποκοσμιακής» μό-
δας: η βλακώδης υποστήριξη της
— επεικώς ειπείν — άσχετης θέ-
σης για το έργο και την προσφορά
του Νίκου Τσιφόρου στην ιστοριο-
γραφία της αργκό και της πιάτσας,
αν μη τι άλλο, καταδειχνει την αν-
τοχή της μεθόδου και την ποιότητα
της πρακτικής των δυο συγγρα-
φών²³.

Αλλά αυτό — είναι το αντικείμε-
νο μελέτης σε ένα επόμενο άρθρο.
Φίλε αναγνώστη,
ΕΞΟΔΟΣ!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αλλ' όχι μόνο σ' αυτόν.
2. Έτσι, κατά τη γνώμη-μου, εξηγεί-
ται κατ' αρχήν (και) η μεταπολιτευ-
τική μαζική ενασχόληση με τα ρεμ-
πέτικα, και λίγο αργότερα, με τη φι-
λολογία της πιάτσας.
3. Βλ. το βιβλίο-του «Η Πιάτσα»,
εκδ. Κάκτος.
4. Αν και το παρόν σημείωμα — α-
πέχει του να είναι μια ψυχαναλυτι-
κή προσπάθεια του φαινομένου της
κοινωνικής καταξίωσης και αποδο-
χής μετά την πρώτη πεντηκονταε-
τία της ζωής ενός συγγραφέα —
και των επιπτώσεών-της, χρησιμο-
ποιώ την έκφραση «Θέλησε», θέ-
λοντας να αποδώσω την έννοια του
συνειδητού - επιθυμιακού και του α-
σύνειδου - έσωπραγματικού αποτε-
λέσματος μιας εκφραστικής διαδι-
κασίας.
5. «Μπουρδέλο», σ. 154.
6. «Μπουρδέλο» σ. 58 και 104, «Ο
τούρκικος καφές εν ελλάδι» σ. 15,
«Υπόκοσμος και караγκιόζης» σ.
45, «Καλιαρντά» σ. 9.
7. «Ψειρολογία», σ. 47.
8. «Τι είναι το ρεμπέτικο τραγούδι;
— Συνέντευξη που δημοσιεύτηκε
(άνευ περικοπών) στο περιοδικό
ΓΥΝΑΙΚΑ στις 15-5-1974», «Μικρά
κείμενα 1949-1979», σ. 90.
9. Δεν επικαλύπτουν — εν τέλει —
γιατί, και σ' αυτόν τον στόχο — ο
Η.Π. βγήκε κερδισμένος.
10. Παράφραση στίχων του Κ. Πα-
λαμά.
11. Που δεν είναι άμοιρος σ' αυτό:
«Επέπρωτο να γίνω η Αλίκη Βου-

γιουκλάκη της λαογραφίας-μας»,
«Καλιαρντά», σ. 213.
12. Άλλη ιστορία κι αυτή, θά 'ρθη κι
ο καιρός-της.
13. Στον πρόλογο του «old Salonika».
14. «Και δε χειροκροτάει όπως θα
χειροκροτούσε οποιαδήποτε μελέ-
τη περιθωριακού κυκλώματος
φτιαγμένη απ' τον Πετρόπουλο...»
(Αντί, τχ. 185, σ.52).
15. Ευχαριστήθηκα — είναι μια ολί-
γη των απολαύων έχω πολλάκης
εκδράμει με τα βιβλία του Ηλία, κι
αυτό δεν τό 'κριψα ποτέ (όπως θά
'λεγε και κάποιος, ένας εραστής —
δεν αρνιέται ποτέ της ερωμένες-
του). Εξάλλου, στον προσεχτικό α-
ναγνώστη, είναι σαφές, πως τρα-
βάω την κριτική-μου, γιατί αγαπώ
αυτό το υλικό — και πληγώνομαι α-
πό το σακατλίκι-του.
16. Κι αυτό είναι μια άλλη ιστορία.
17. «Υπόκοσμος και караγκιόζης»,
σ. 63.
18. Βλ. τέλος της απάντησής-του.
19. Νέρων, αναφώνησις.
20. Αντί τχ. 185, σ. 52.
21. Παραθέτω μόνο ένα μικρό από-
σπασμα από το κεφ. «1308. ΑΓΑΠΗ
(μεγάλη συμπάθεια)», στο οποίο κα-
ταγράφονται πάμπολλα ουσιαστι-
κά, μεταβ. και αμετ. ρήματα, επίθε-
τα, επιρρήματα και επιφωνήματα
για την έννοια αγάπη — επίσης —
δεν παραθέτω, αν και επικαλούμαι,
το κεφάλαιο «1310 ΕΡΩΣ» — στο ο-
ποίο ο Θ.Β. καταγράφει τουλάχισ-
στον άλλες τόσες λέξεις.
22. Κατά τα άλλα... «δεν με καλύ-
πτουν, ούτε με υπερκαλύπτουν, τα
λεξικά των Βοσταντζόγλου...» (α-
πάντηση Ε. Ζάχου, σ. 53).
23. Ηλ. Πετρόπουλος: «Όσο για το
γλωσσάρι, που συνοδεύει τα «Παι-
διά της Πιάτσας» του Ν. Τσιφόρου,
είναι δημοσιογραφικό κατασκευά-
σμα» — «Μικρά κείμενα», σ. 92 και
Εμμ. Ζάχος: «...ο Τσιφόρος που έ-
γραψε και ιστορικές ευθυμογραφι-
κές ιστορίες (πές-μας κι άλλα τέ-
τοια! — ΑΔ) χρησιμοποιώντας τη
γλώσσα της Πιάτσας...» —
«Λεξικό», σ. 10 — και «Το γλωσσά-
ριο του Τσιφόρου... πάνω απ' τις μι-
σές απ' αυτές τις λέξεις είναι πλα-
στές, κατασκευασμένες από τον
Τσιφόρο, που ήτανε λογοτέχνης ο
άνθρωπος, και μεγάλος λογοτέ-
χνης, κι «έκανε στυλ» στη γλώσσα
της Πιάτσας» (Αντί, τχ. 185, σ.54).

ΣΚΡΑΚ ΖΑΓΚ ΠΑΡΑ ΤΑ ΤΖΟΛΙΑ ΤΖΕΖ ΣΚΡΑΚ

ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΑΚΟΜΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΝΑ ΔΙΑΛΕΓΕΤΕ ΜΟΝΟΙ ΣΑΣ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΘΕΛΕΤΕ Ν' ΑΚΟΥΤΕ...

ΘΥΜΗΣΕΙΤΕ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

ΚΑΛΛΙΟ ΠΑΡΑ ΑΥΓΑ ΠΟΥΡΕ®

ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΥΣΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗ

MISTICOS HARTIS

ΦΤΑΣΙΤΕ ΕΔΩ ΟΠΟΥ

ΕΝΑΣ ΦΥΣΙΚΟΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΚΙ ΕΝΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΛΕΞΕΤΕ ΜΑΖΙ ΤΟ ΚΑΜΙΤΕΡΟ ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΙΚΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΕΤΕ ΚΑΙ ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΣΑΣ ΝΑ ΠΙΑΣΟΥΝ ΤΟΠΟ

STUDIO HI FI

ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΑΣ ΘΑ ΒΡΗΤΕ

- * ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΑΡΚΕΣ ΤΗΣ ΑΤΟΡΑΣ
- * ΕΥΚΟΛΙΕΣ ΓΛΗΤΕΡΗΣ
- * ΤΙΣ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΔΥΝΑΤΕΙΣ ΤΙΜΕΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ ΤΟΥΣ ΚΑΜΙΤΕΡΟΥΣ ΣΥΝΔΙΑΣΜΟΥΣ ΣΤΟ ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ

ΑΝ ΜΕΛΕΤΕ Σ' ΕΠΑΡΚΙΑ ΓΡΑΨΤΕ ΜΑΣ-ΘΑ ΣΑΣ ΣΤΕΙΛΟΥΜΕ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ-

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, τηλ. 36.10.589 — 36.00.398

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

«ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ»

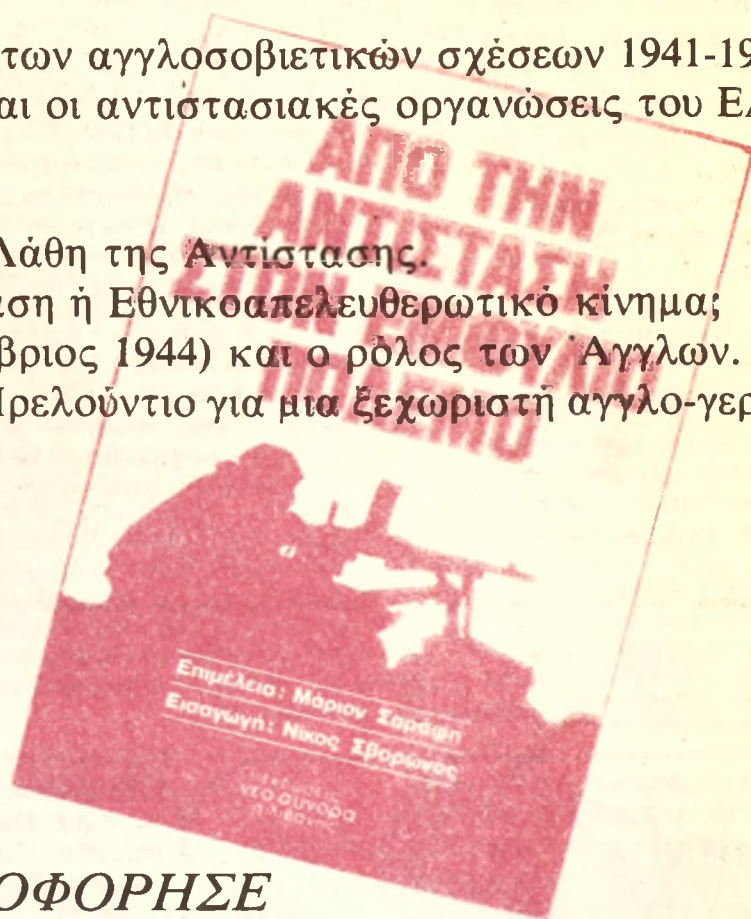
Επιμέλεια: Μάριον Σαράφη

Εισαγωγή: Νίκος Σβορώνος

Το βιβλίο που συμβάλλει στην απόδοση του Αντιστασιακού δικαίου.

Στις σελίδες-του πρωταγωνιστές της ταραγμένης εποχής 1941-1944, και νεότεροι μελετητές εισηγούνται τις απόψεις-τους και τις αντιρρήσεις-τους, που θεμελιώνονται πάνω σε ντοκουμέντα από τα βρετανικά και γερμανικά αρχεία.

- ELISABETH BARKER: Η Ελλάδα στο πλαίσιο των αγγλοσοβιετικών σχέσεων 1941-1947.
- ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ: Οι Βρετανοί και οι αντιστασιακές οργανώσεις του ΕΑΜ και του ΕΔΕΣ.
- GEORGE ALEXANDER: Ο άγνωστος Γύρος.
- ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΕΔΡΟΣ: Λάθη των συμμάχων — Λάθη της Αντίστασης.
- ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΣ: ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Αντίσταση ή Εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα;
- HEINZ RICHTER: Η Μάχη της Αθήνας (Δεκέμβριος 1944) και ο ρόλος των Άγγλων.
- HAGEN FLEISCHER: Υπόθεση DON SPOTT: Πρελούντιο για μια ξεχωριστή αγγλο-γερμανική ειρήνη;
- NICHOLAS HAMMOND: Η ρωσική αποστολή στα ελληνικά βουνά και η είσοδος του ΕΑΜ στην κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας κι ακόμη δύο αποκαλυπτικά κεφάλαια.
— Ανοικτή συζήτηση
— Παράρτημα (Ερώτηση Δ. Χατζή προς Μάιερς).

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

«ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ»

Το συναρπαστικό υλικό, από την ειδική συνάντηση που έγινε το Μάιο του 1978 στο Λονδίνο.

**Πληροφορίες - Παραγγελίες:
Αντώνης Λιβάνης «Νέα Σύνορα»
Σόλωνος 94, Τηλ. 36.10.589 - 36.00.398**

της Ντόρας Ηλιοπούλου-Ρογκάν

Εκθεση Θεόφιλου στην Γκαλερί «3» (Φωκυλίδου 3).

Πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση με 20 έργα του Μυληνίου καλλιτέχνη που η παρουσία του σήμανε μια μεγάλη προφορά στο χώρο της Ελληνικής γραφικής. Τα περισσότερα από τα έργα ανήκουν σε συλλέκτες και εν πουλιούνται: χαρακτηριστικό αυξάνει την πολιτιστική ταυτότητα της παρουσίας. Εκτός από πέντε αποτοιχίσεις οι άλλες συνθέσεις είναι ζωγραφισμένες σε ύφασμα, σε χαρτόνι, σε ύφασμα, σε μαρμάρινα, κ.ά.

Από τα έργα που βλέπουμε εδώ, οι που θα ήταν ευχής έργο να τα συναντούσαν και εκείνοι που δεν έχουν ακόμη γνώση της δουλειάς του με-

γάλου αυτοδίδακτου λαϊκού καλλιτέχνη, ξεχωρίζουν ιδιαίτερα: Οι ιστορικές σκηνές με τον Καραϊσκάκη, τον Κων/νο Παλαιολόγο κ.ά. Το τοπίο από τη Μυτιλήνη και τα Στενά των Δαρδανελίων, οι αυτόνομες γυναικείες μορφές αποθανατισμένες σε ιδιαίτερα εύγλωττες για την ιδιοσυγκρασία και την ψυχροσύνη τους στάσεις. Οι σκηνές από την καθημερινή ζωή με χαρακτηριστική ανάμειξη τους την απεικόνιση του ζευγαριού με τον άνδρα με το γιλέκο — καθισμένον — και την ορθή πλάι του γυναίκα. Η εκδήλωση είναι αφιερωμένη στον Γ. Τσαρούχη για τη συμβολή του στην ανάδειξη του έργου του Θεόφιλου.

Η τελευταία δουλειά του Γ. Μαυροΐδη στην «Αργώ» (Μέρλιν

Πρόκειται για μια παρουσίαση με τον τίτλο «Μια Γυναίκα, πολλές Γυναίκες» αποκαλύπτει το όριο ερέθισμα του δημιουργού σε αυτή του τη φάση. Ο Μαυροΐδης ε χειρήσει και το κατόρθωσε, εδώ ανανεώνει με έναν ευρηματικό τρόπο την ταυτότητα του κάθε έργου δίχως παράλληλα αυτό να είναι ξεκομμένο από τα άλλα που είναι συγγενικά του. Με πυρήνα τη

γυναικεία — στην πλειοψηφία γυνή — μορφή που την αναδιπλώνει, την ελίσσει, την εκτείνει, την προβάλλει σε διαφορετικές στάσεις και από μια διαφορετική, κάθε φορά οπτική γωνία ο ζωγράφος κατορθώνει να φιλοτεχνήσει έργα ημι-παραστατικά ή και σχεδόν τελείως αφηρημένα αξιοποιημένα μέσω από το χρώμα φως. Με το γνωστό εξπρεσιονιστικό του ύφος που εδώ συναντά νέες προεκτάσεις ο δημιουργός κατορθώνει να ενορχηστρώνει σε μίαν αρμονία ακομή και τα πιο επικίνδυνα — εξ

ορισμού — συνταιριάσματα των χρωμάτων.

Στα πιο παραστατικά πορτραίτα που έχει φιλοτεχνήσει, και ιδιαίτερα σε εκείνα με την κοπέλλα με τη ρόζ φούστα καθώς και σε εκείνην με το γκρι φουστάνι έχει αποδώσει με μια μεγάλη ένταση την ιδιοσυγκρασία των απεικονιζομένων. Συγχρόνως με τα έργα αυτά παρουσιάζονται στην έκθεση και μερικά τοπία: ημι-παραστατικά ή και σχεδόν τελείως αφηρημένα σε τρόπο γραφής. Εντύπωση προκαλεί, αναμφισβήτητο το πως ο καλλιτέχνης αυτός κατορθώνει και να φιλοτεχνεί πολλά — σε ένα μικρό χρονικό διάστημα — έργα αλλά, και αυτό είναι το σημαντικό, να καλλιεργεί τον τρόπο έκφρασής του και να τον προχωρεί πιο πέρα δίχως να απαρνιέται τα θεμελιακά μέχρι τώρα συστατικά του ύφους του. Περισσότερο παρά ποτέ πυρήνας της τωρινής του δουλειάς, στέκει το χρώμα: στοιχείο που έχει ολότελα δαμάσει ο Μαυροΐδης στα φιλοτεχνημένα στην περίοδο '80-'81 έργα του.

Έκθεση Βιβλίου και Εικονογράφησης της Μ. Κουτούζη στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 36).

Με μίαν, ευρηματική σε λύσεις, και πολύ πλούσια σε τρόπους έκφρασης, φαντασία έχει ζωγραφίσει τις ακουαρέλλες και τα σχέδια

που εικονογραφούν τα βιβλία της η κ. Μ. Κουτούζη. Εντυπωσιάζει κατ' αρχήν η ευελιξία και το δίχως περιορισμούς ρεπερτόριο των τεχνολογιών και των προσεγγίσεων μέσω από τις οποίες δίνει κάθε φορά ό,τι πιο μεστό υπάρχει σε νόημα, στις εικόνες που ζωγραφίζει. Η καθεμία τους αποτελεί έτσι και μίαν αναδημιουργία του μηνύματος του συγγραφικού έργου προς το οποίο δεν είναι υποτελής. Άλλοτε με εικαστικές νύξεις — αναφορές και άλλοτε με συνθέσεις στις οποίες αναπλάθεται μια ολόκληρη ατμόσφαιρα (τοπία, σκηνές, περιστατικά) η Κουτούζη κατορθώνει πάντοτε να περνάει το μήνυμά της στο θεατή, στον αναγνώστη όχι μόνο μέσα από το κείμενο αλλά και μέσα από την

κάθε εικόνα. Άλλοτε με μια πιο πλατειά, παχύρρευστη γραφή και άλλοτε μέσα από μια που δεν παραμελεί ούτε την παραμικρή αλλά πάντοτε σημαντική λεπτομέρεια η συγγραφέας - ζωγράφος τεκμηριώνει την ικανότητά της να ανανεώνεται διαρκώς.

Στις συνθέσεις που είναι φιλοτεχνημένες με την τεχνική της ακουαρέλλας μας αποκαλύπτει μια πολύ μεγάλη ευαισθησία στο χρώμα.

Ομαδική Έκθεση στην Γκαλερί «Μπερνιέ» (Μαρασλή 51).

Πρόκειται για πολύ χαρακτηριστικά έργα από τις τελευταίες δημιουργίες συγχρόνων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών συνεργατών της γκαλερί: Συγκεντρωμένα τα έργα αυτά σε ένα χώρο δίνουν μια πολύ ζωντανή εικόνα από μερικές πρόσφατες αναζητήσεις στο χώρο της τέχνης. Πρόκειται για: Τις τελευταίες σύνθετες αναζητήσεις - δημιουργίες του Π. Καλτζολάρι που πρόσφατα έδειξε τη δουλειά του στη Ζυρίχη.

Μια σύνθεση - κατασκευή του Μ. Μερτζ που προσεχώς θα έχει ατομική έκθεση στον Τεχνολόγο. Μίαν επίσης σύνθεση - κατασκευή των Ζίλμπερτ και Τζωρτζ. Την τελευταία δημιουργία του Βλ. Κανιάρη με μία σύνθεση από πανί στον τοίχο, σύνθεση που του ανοίγει νέες προοπτικές. Δύο συνθέσεις — κατασκευές του Α. Ακριθάκη υλοποιημένες μέσα από μια καινούρια ενορχήστρωση υλικών που χρησιμοποιεί (καθρέφτες, πλαστικά λουλούδια, καλώδια, χρώμα κ.ά.). Μία σύνθεση - γλυπτό στο χώρο του Γ. Κουνέλλη ολοζώντανη μέσω από τις αντιθέσεις που υποβάλλει. Ένα ζωγραφικό έργο του Στάμου από την τελευταία του δουλειά.

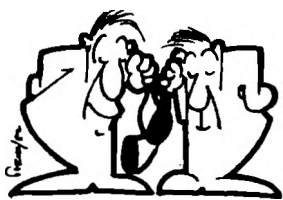
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΙ

El Salvador

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ»
Κεντρική διάθεση:
Σολωνος 116. τηλ. 36.19.724

ΠΟΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ;

● Για την προβληματική του διαλόγου όπως αναπτύσσεται στις στήλες αυτές, μας γράφει ο φίλος Λευτέρης Παπαχριστοδούλου:

Κύριε Διευθυντά,

Χωρίς περιστροφές και καλογρηγορικά στοιχεία γραφής, θέλω να αναφερθώ στο θέμα της κατάχρησης που γίνεται στις στήλες του διαλόγου του περιοδικού-σας και για την ανοχή που δείχνετε για τη δημοσίευση επιστολών που το περιεχόμενό-τους δείχνει ολοφάνερα πως πρόκειται για απόσπασμα κομματικής ανακοίνωσης.

Πιστεύω ότι θά 'ταν ωφελιμό-

τερο να απορρίπτεται η δημοσίευση τέτοιου είδους επιστολών για θέματα όπως π.χ. της διάσπασης του ΚΚΕ ή της Πολωνίας, γιατί ο δήθεν διάλογος γίνεται μεταξύ κουφών μια και οι επιστολογράφοι δείχνουν να μοιάζουν με τους φανατικούς θρησκόληπτους χριστιανικών οργανώσεων όταν αυτοί αναφέρονται σε θέματα όπως π.χ. πολιτικού γάμου ή αυτόματου διαζυγίου.

Τέλος, θα πρότεινα — αν οι επιστολογράφοι πιστεύουν στον διάλογο και αν υπάρχει από μέρους-σας διάθεση και φυσικά δυνατότητα — μια ανοικτή συζήτηση πάνω στα θέματα που «καίνε» όλους τους αριστερούς.

Φιλικά

Λευτέρης Παπαχριστοδούλου

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΚΑΘΕ 100 ΤΕΥΧΗ

ή
ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΜΙΑΣ ΦΙΛΙΑΣ

● Μια φορά κι έναν καιρό είχαμε ένα φίλο — δηλαδή από φίλο προσωπικό ποτέ δεν τον χάσαμε. Του στέλναμε το ANTI και όταν κάποτε από λάθος στη διακίνηση των συνδρομητών σταμάτησε η αποστολή, πήραμε το ακόλουθο γράμμα που δημοσιεύτηκε στο τεύχος αρ. 100 (3-6-1978) σελ. 62.

Φίλε Διευθυντή,

Το περιοδικό «ANTI» εσταμάτησε την κυκλοφορία-του; ή εσταμάτησε η αποστολή-του μονάχα σε μένα; Αν έγινε το δεύτερο, έχει δίκιο, διότι δεν έστελνα τη συνδρομή-μου, αλλά και εγώ έχω στενότητα χρημάτων, και τώρα ετοιμάζω να στείλω το γιόμου στην Ιταλία για σπουδές και πως θα τα καταφέρω δεν ξέρω.

Πάντως το «ANTI» όταν το ελάμβανα και αφού το εδιάβαζα το έδινα και έκανε κύκλο σε 5-6 αναγνώστες εδώ στα γύρω χωριά και τους παρότρυνα να γραφτούν συνδρομητές, αλλά δεν ήθελαν και αυτοί λόγω στενότητας χρημάτων. Ε, τα παντέρμα τα λεφτά, ούτε κομμουνιστής δεν μπορείς να είσαι όταν δεν έχεις!

M.M.

Σφακιά Κρήτης

Όπως σημειώναμε τότε, στο 100ό τεύχος, άρχισε και πάλι η αποστολή του τεύχους ταχτικά.

Πριν λίγες μέρες όμως, πήραμε το γράμμα που ακολουθεί. Σεβαστήκαμε τη θέληση του φίλου-μας για διακοπή αποστολής του ANTI. Όμως θεωρήσαμε πως το γράμμα μας ανήκει γι' αυτό και το δημοσιεύουμε σήμερα.

Ελπίζουμε πως μετά από 100

τεύχη θα έχουμε να σας πούμε νεότερα από το Σφακιανό φίλο-μας...

Αγαπητέ Διευθυντή,

Δια το νέο έτος χρόνια πολλά.

Λοιπόν, φίλε-μου, από περίσου σου έγραψα ένα γράμμα δια να μη μου ξαναστείλεις το ANTI διότι το είχαν κάνει να μη διαβάζεται.

Εδιάβαζα μόνο το κύριο άρθρο και λίγα από το «διάλογο» αλλά επειδή είμαστε φίλοι και μου το έστελνες και δωρεάν, ντράπηκα να σου στείλω το γράμμα και δεν το έστειλα. Τώρα όμως το 195 τεύχος μου την έδωσε, γιατί εγώ δεν πιστεύω να υπάρχει λογικός και αμερόληπτος άνθρωπος που να μην πιστεύει ότι τα γεγονότα της Πολωνίας ήταν καρπός μακροχρόνιας προσπάθειας της ΣΙΑ και ίσως και η εκλογή του Πάπα και η πρόσκληση του Μπρέζνιεφ από τον Ρήγκαν να μην είναι άσχετα όλα αυτά με τα πολωνικά γεγονότα.

Τώρα τι φταιει; Ο Σοσιαλισμός ή επειδή δεν εφάρμοσαν σωστά το Σοσιαλισμό;

Αλλά όπως σωστά το γράφεις στην 4η σελίδα του 195 τ. «Η Πολωνία ήλθε να κρίνει όλους-μας».

Έτσι χωρίς να θέλω να χαλάσουμε τις φιλίες-μας μη μου ξαναστείλεις το ANTI.

Με αγάπη

M.M.

«ΦΟΒΟΥ ΤΟΥΣ ΔΑΝΑΟΥΣ...»

● Από τον Στέλιο Μυγιάκη, γνωστό αθλητή και Ολυμπιονίκη στους Ολυμπιακούς της Μόσχας, πήραμε το παρακάτω γράμμα:

Αγαπητό ANTI,

Θα ήταν κοινοτυπία να σου πω πόσο ταλαιπωρείται ένας αθλητής στην Ελλάδα, μόνο και μόνο από την αγάπη-του για τον αθλητισμό. Οι αντιξοότητες που αντιμετωπίζει, οι δυσκολίες και οι απογοητεύσεις είναι τέτοιες, που καμιά φορά απορώ γιατί εξακολουθώ να αθλούμαι.

Στους Ολυμπιακούς της Μόσχας ευτύχησα να λάβω ένα χρυσό μετάλλιο σε ένα καθαρά ελληνικό άθλημα, πράγμα που μου έδωσε μεγάλη ηθική ικανοποίηση και με αποζημίωσε για χρόνια κόπους και στερημένη ζωή. Πιστεύω ότι με τη ζωή-μου και την αθλητική συμπεριφορά-μου έχω τιμήσει και τον εαυτό-μου και την πατρίδα, για την οποία πιστεύω ότι μια Ολυμπιακή νίκη αποτελεί κεφάλαιο. Βέβαια ποτέ δεν αθλήθηκα για να έχω από τον αθλητισμό κάποιο όφελος και μέχρι σήμερα τα κατάφερα με πολλές στερήσεις να κάνω πρωταθλητισμό, χωρίς καθόλου να βαρυνκομήσω.

Δυστυχώς μετά την Ολυμπιακή-μου νίκη, η πολιτεία είχε την καλή πρόθεση να με βοηθήσει, παρ' όλο που ποτέ δεν ζητήσα κάτι τέτοιο, και μου παραχώρησε, μέσω του ΕΟΤ τη χρήση ενός μικρού οικοπέδου στην Μαρίνα του Άλιμου, με υποχρέωσή-μου να φτιάξω εκεί αμέσως ένα σταθμό καυσίμων. Απερίσκεπτα ξέχασα το αρχαίο ρητό «φοβού τους Δαναούς και δώρα φέροντας», πίστεψα ότι κάτι άλλαξε στην κρατική αντιμετώπιση προς τους αθλητές, χρεώθηκα για να βρω τ' απαραίτητα χρήματα για την ανέγερση του σταθμού καυσίμων, πήρα άδεια οικοδομής και ξεκίνησα το χτίσιμο.

Αφού προχώρησαν οι οικοδομικές εργασίες και ξόδεψα αρκετά εκατομμύρια από τα δανεικά, ο Δήμαρχος Άλιμου σκέφτηκε να παραπνευθεί στην Πολεοδομία ότι η άδεια οικοδομής που δόθηκε ήταν παράνομη, γιατί ναι μεν ο χώρος είχε δοθεί στον ΕΟΤ για ανάπτυξη, όμως κατά την κρίση του Δήμαρχου έπρεπε εκεί να γίνονται μόνο ταβέρνες κτλ., γιατί έτσι πρόβλεπε ένα παλιό βασιλικό διάταγμα, δήθεν. Ο Δήμαρχος Άλιμου δεν αρκέστηκε σε γραφτό διάβημα, αλλά απείλησε Υπουργούς και Νομάρχες και τον ΕΟΤ ότι αν δεν γίνει δεκτή η άποψή-του θα κατέβαζε πολίτες με πλακάτ για να διαμαρτυρηθούν.

Στη συνέχεια ο Υπουργός Χωροταξίας διάταξε να μου ανακα-

λέσουν την άδεια οικοδομής πράγμα που έγινε.

Προσπάθησα επανειλημμένως να δω τον κ. Τρίτση, αλλά παρ' όλες τις προσπάθειές-μου κατ' όλη την αρμόδια παρέμβαση του Υφυπουργού Προεδρίας που είναι αρμόδιος για θέματα Αθλητισμού, ο κ. Τρίτσης αρνείται να με δεχτεί, έστω και για να με ακούσει. Τον Δήμαρχο όμως τον δέχτηκε επανειλημμένα σε ακρόαση. Ορθό είναι ο Δήμαρχος, που εκπροσωπεί χιλιάδες πολίτες, να έχει περισσότερα δικαιώματα σε ακρόαση από Υπουργούς απ' ό,τι ένας απλός πολίτης, όμως αυτό ισχύει όταν ο Δήμαρχος εκπροσωπεί συμφέροντα πολλών δημοτών-του και όχι μόνο ένα δημότη, ο οποίος συμπτωματικά έχει την πολυτελή κατοικία-του απέναντι από το χώρο που παραχώρησε ο ΕΟΤ και είναι και παράγοντας του Επαγγελματικού Αθλητισμού. Τι έχει να πει ο Δήμαρχος για την ασχήμια του λούνα-παρκ Ροντέο λίγο παρακάτω, επάνω στην ακτή και για την οποία υπάρχουν μόνιμες διαμαρτυρίες πολλών απλών δημοτών-του;

Ύστερα από τα παραπάνω θέτω στην κρίση-του το αν εγώ έχω φταίξει σε κάτι. Η Πολιτεία εκπροσωπούμενη από δύο σοβαρές Υπηρεσίες-της, όπως είναι ο ΕΟΤ και η Πολεοδομία με παρέσυραν, με παγίδεψαν να χρεωθώ για να φτιάξω κάτι, το οποίο τώρα εκ των υστέρων, το ονομάζουν παράνομο γιατί έρχεται σε αντίθεση με κάποιο παλιό βασιλικό διάταγμα. Εγώ τι έχω φταίξει σ' αυτό. Αν η διοίκηση έχει κάνει λάθος, γιατί πρέπει να τα πληρώσω εγώ; Κανείς δεν θέλει να μου δώσει μια λύση. Αν δεν με είχαν παρασύρει να χρεωθώ και να ξοδέψω δανεικά θα μπορούσα να πω «τί είχα, τι έχασα», όμως εδώ μου έχουν προξενήσει μια μεγάλη ζημιά και ο αρμόδιος Υπουργός κ. Τρίτσης συνεχίζει ν' αρνείται να με ακούσει.

Στέλιος Μυγιάκης
Πατριάρχη Γρηγορίου 17
Ηλιούπολη

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

● Ο Σ. Τσακαλίδης από την Καβάλα, μ' αφορμή δημοσίευμα της «Μακεδονίας» αναφέρεται στη στάση του Τύπου, στην παρουσίαση γεγονότων που σχετίζονται άμεσα με κοινωνικά προβλήματα:

Αγαπητό ANTI,

Θέλω να θίξω ένα θέμα για τον καθημερινό Τύπο: Παράδειγμα σας δίνω από τη «Μακεδονία», της 17-9-81 αρ. 20.688.

«ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΟΙ ΔΥΟ ΛΗΣΤΕΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ».

Αναφέρει ακριβώς: «Στις φυλακές Κομοτηνής κλείστηκαν οι

δύο νεαροί Καβαλιώτες Δ. Μ(....) και Α. Μ(....), 20 και 18 χρονών αντίστοιχα. Άεργοι, γιατί την περασμένη εβδομάδα είχαν ληστέψει μέσα στο σπίτι-της στην Καβάλα την Ζαχαρούλα Γαρέλη».

Αναρωτιέμαι: Πόσο εύκολα και πόσο επιπόλαια φορτώνει ο εκδότης στις πλάτες δύο νέων τον όρο «ΛΗΣΤΕΣ». Τουλάχιστον σαν υπεύθυνος Τύπος έπρεπε να τον γράψει ανώνυμα τον δεύτερο.

Γιατί δεν δίνει βάση στη λέξη **άεργοι**;

Γιατί δεν εξετάζει γιατί είναι άεργοι; Ποιός φταίει; Μήπως φταίνε τα διάφορα σφαιριστήρια, τα καφενεία με τα διάφορα ηλεκτρικά παιχνίδια ή χαρτοπαίγνια, οι ρουφήχτρες του χαρτζιλικιού των νέων;

Γιατί πρόκειται για ρουφήχτρες όταν νέος 17 χρονών μέσα σε ελάχιστα λεπτά χάνει ολόκληρο το χαρτζιλίκι της εβδομάδας στα ηλεκτρικά παιχνίδια.

Είναι ή δεν είναι ο νομοθέτης και ο εκάστοτε υπουργός υπεύθυνος που επιτρέπει την εισαγωγή τέτοιων ηλεκτρικών παιχνιδιών;

Εξέτασε η εφημερίδα μήπως και αυτοί οι νέοι ήταν θύματα τέτοιων παιχνιδιών;

Το 1947 στις Φυλακές Καβάλας μαζί με τους πολιτικούς κρατούμενους ήταν και τρεις νεαροί για κλοπή. Επισκέφθηκε τις φυλακές τότε ο υπουργός (αν δεν κάνω λάθος ο Κυριακόπουλος) και ρώτησε τους νεαρούς γιατί κλέψανε. Τους είπε να μην ξανακλέψουν και οι δύο νομίζοντας ότι θα αφεθούν ελεύθεροι είπαν εντάξει. Ο τρίτος όμως απάντησε: — Εντάξει να μην κλέψουμε, δώστε-μας όμως να φάμε.

Δεν θέλω να πω ότι η κατάσταση είναι η ίδια είναι όμως παρόμοια.

Φιλικώτατα
Τσακαλίδης Σπύρος

ΠΙΣΤΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

● *Εγγλωττο το γράμμα που ακολουθεί:*

Αγαπητό «Αντί»,

Όταν πριν λίγο καιρό δώσαμε το στρατιωτικό-μας όρκο εκείνο που μας έμεινε πιο πολύ στο νου ήταν η τελευταία φράση-του «... να διάγω εν γένει ως πιστός και φιλότιμος στρατιώτης».

Μέσα σ' αυτό τον καιρό έγιναν προσπάθειες για να μας μεταδοθούν όλες εκείνες οι «αρετές» που θα μας έκαναν αξιόμαχους στρατιώτες έτοιμους να υπερασπίσουμε «με πίστιν και αφοσίωσιν τας σημαίας».

Και μέχρι εδώ καλά και άγια για όσους κατάφεραν είτε θέλο-

ντας, είτε όχι, να αποκτήσουν αυτές τις στρατιωτικές αρετές.

Υπήρχε όμως και μια μερίδα ανθρώπων (με την πραγματική σημασία της λέξης) που η δύναμη προσαρμοστικότητάς-τους στάθηκε ανίσχυρη να τους κάνει να ακολουθήσουν τον τελείως διαφορετικό τρόπο ζωής. Μεταμορφωθήκανε τότε λοιπόν από την μια στιγμή στην άλλη σε «αποδιοπομπάιους τράγους» ή — όπως πιο συνηθισμένα τους αποκαλούν — «τρελούς» αντιδρώντας έτσι στην παράλογη ιδέα ότι για να μπορέσουν να υπερασπίσουν την πατρίδα-τους, την οικογένειά-τους, τους φίλους-τους και ό,τι άλλο αγαπούν, έπρεπε να μάθουν να στέκονται όρθιοι, ώρες ατέλειωτες, άγρυπνοι φρουροί της πατρίδας (αλήθεια πάντα μας προβλημάτιζε ο τρόπος με τον οποίο θα εισβάλλουν οι «βάρβαροι» στα στρατόπεδα της Τρίπολης και της Σπάρτης, της Καλαμάτας κτλ.) να μάθουν να χειρίζονται όπλα και να σκοτώνουν αδίστακτα. Και μιας και δεν τα καταφέρνανε τόσο ικανοποιητικά σ' όλα τα παραπάνω έγιναν είλωτες των μαγειρειών αυτοί που μόνιμα πνίγουν το «όχι» μπροστά και στην πιο βαριά αγγαρεία, αυτοί που μετά την κούρασή-τους χαρίζουν το ξεκαρδιστικό γέλιο σε όλους τους συναδέλφους που ψάχνουν κάποιο εύκολο διέξοδο μέσα στο τόσο καταπιεστικό στρατιωτικό περιβάλλον. Αφορμή για όλα αυτά που γράφουμε στάθηκαν δύο στρατιώτες που βρίσκονταν στο ΚΕΕΜ Σπάρτης και τώρα με μετάθεση στη Λέσβο. Τα εξιλαστήρια θύματα που πληρώνουν άθελά-τους ένα αμάρτημα που έχει τόσο βαθιά τις ρίζες-του στην ιστορία, όσο το προπατορικό, το μίσος του ανθρώπου για το συνάνθρωπό-του.

Αν πραγματικά υπάρχουν ανάμεσά-μας άνθρωποι που σέβονται τους γύρω-τους, θα χλευάσουν σίγουρα τη στάση όλων αυτών που ισχυρίζονται ότι ενδιαφέρονται για τη ψυχική γαλήνη και την προσωπικότητα του στρατιώτη (αναγκάζοντάς-τον κάτω απ' την απειλή φυλακής να γράφει την ημέρα της επιθεώρησης γράμμα στους δικούς-του) και να διαμαρτυρηθούν ενεργητικά ζητώντας να ανοίξουν επιτέλους τις πόρτες του «χακί» κλουβιού και να αφήσουν να πετάξουν όλοι οι Αλεξ. Κούληδες και οι Δ. Μιχαλάκηδες (είναι τα πραγματικά στοιχεία των στρατιωτών που αναφέραμε) κοντά στην γαλήνη και την κατανόηση που τόσο έχουν ανάγκη. Αν συγκεντρώσουν τα χρήματα που καθημερινά ξοδεύουν γι' αυτούς — σίγουρα ανώφελα — και ας τα διαθέσουν για κάποιον άλλο κοινωφελή σκοπό, πιο ανθρώπινο. Και αν ακόμα οι υποχρεώσεις της «υπηρεσίας» τους έχει τόσο απόλυτα ανάγκη — αλήθεια σε έκτακτο

κίνδυνο, σε ποιά θέση θα μπορέσει να τους χρησιμοποιήσει; — ας φροντίσουν τουλάχιστον να μετατεθούν σε μονάδα κοντά στα σπίτια-τους. Δεν έχει να χάσει από κάτι τέτοιο σε τίποτα ο στρατός αφού εξάλλου υπάρχουν τόσοι και τόσοι άλλοι «πιστοί και φιλότιμοι στρατιώτες που δεν αντιλένε να υπηρετούν την πατρίδα μέχρι της τελευταίας ρανίδος.

Κάποιοι φίλοι
στρατευμένοι

ΕΝΟΤΗΤΑ!

● *Ο φίλος Κοσμάς Καστριώτης κάνει επίκληση για την ενότητα της «Παραδοσιακής Αριστεράς»:*

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Είμαι ένας από τους αναγνώστες εκείνους που 'χουν εναποθέσει την ελπίδα για μια αντικειμενική ενημέρωση σε σένα' και τούτο, δεν θέλω να θεωρηθεί διόλου ως κολακεία.

Όντας ψηφοφόρος της λεγόμενης παραδοσιακής Αριστεράς, μ' αφάνταστο καημό και πίκρα βλέπω το σημερινό κομμάτισμα και τα φερσίματά-της' κι εξακολουθώ — όπως κι άλλοι θαρρώ — να περιμένω να γίνει, επιτέλους, πραγματικότητα αυτό που οι καλοθελητές θεωρούν ουτοπία: την ενοποίησή-της.

Βέβαια, το γεγονός ότι υποστηρίζω ένα απ' τα κόμματα της παραδοσιακής κομμουνιστικής Αριστεράς, δεν σημαίνει πως δεν έχω τις διαφωνίες-μου' και πολλές μάλιστα. Για τούτο και πήρα την απόφαση να κάτσω να γράψω αυτές εδώ τις αράδες, μπας κι αποφασίσουν κάποτε αυτοί οι λεγόμενοι ηγέτες-μας, να λάβουν υπόψη-τους και τη δικιά-μας γνώμη. Κι αυτό, για το καλό όλων-μας.

Έχω λοιπόν την εντύπωση πως τα κόμματα ετούτα της παραδοσιακής κομμουνιστικής Αριστεράς — κι είναι φανερό πως αναφέρομαι στο ΚΚΕ και στο ΚΚΕ εσ., και πιο συγκεκριμένα αυτοί που τα κατευθύνουν, φοβούνται τους ανθρώπους όπου έχουν μάθει να σκέφτονται' και πιο κακό πράγμα απ' ετούτο, θαρρώ, δεν υπάρχει.

— Έλα με μας, σου λέει και τ'ό 'να κόμμα και τ' άλλο, και το δικαίωμά-σου να διαφωνείς, θα τ'ό 'χεις στο ακέραιο.

Όμως, άλλο είναι απλά να διαφωνείς, κι άλλο να μη λαμβάνεται ποτέ υπόψη η διαφωνία-σου. Κι έτσι, νομίζω, γίνεται σχεδόν πάντα. Η συζήτηση γίνεται πάνω σε θέματα που η ρυθμισή-τους έχει προαποφασιστεί.

Και κάτι ακόμα: Πότε, επιτέλους, τα κόμματα αυτά θα βάλουν κάτω την ιστορία-τους να την αναλύσουν από κάθε μεριά. Ως πότε θα ταμπουρώνονται πίσω απ' την, κολασμένη γι' αυτούς, λέξη: ΛΑΘΟΣ; Ως πότε, στο όνομά-της, θα καταχωνιάζουν στ' αζήτητα υπόγεια της ιστορίας τις πιο δοξασμένες μα

ΣΑΝΤΕ
ΝΟΤΑΡΝΙΚΟΛΑ

Η ΑΔΥΝΑΤΗ
ΑΠΟΔΡΑΣΗ

ΠΑΛΕΥΟΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

και λαθεμένες σελίδες του κινήματος; Ως τότε, οι θεληματικά αμνήμονες, θα εξακολουθούν να διαπράττουν τα ίδια πάντα λάθη;

Εμείς που, παρ' όλα ετούτα, τους ακολουθάμε δεν είμαστε σκυλιά που γαυγίζουμε. Είμαστε άνθρωποι που πονάμε τον τόπο μας, την ιστορία του κινήματος και λαχταρώντας προσμένουμε καλύτερες μέρες και για τα δυο. Έχουμε το αναφαίρετο δικαίωμα να μας υπολογίζουν.

Υ.Γ. Μια εφημερίδα της Αριστεράς έκανε αρνητική κριτική στην ταινία «Άρης Βελουχιώτης — το δίλημμα», κι αναφερόταν όχι στη μορφή, παρά μονάχα στο περιεχόμενό-της. Κρίμα! γιατί αν θα μπορούσε να καταλογίσει κα-

νείς κάτι σ' αυτόν το μεγάλο πατριώτη κι αγωνιστή είναι μόνο το ότι είχε ξεπεράσει κατά πολλές γενιές — στη σκέψη και στην πράξη — όλους σχεδόν τους συναγωνιστές και συνοδοιπόρους-του. Κι οι σημερινές ηγεσίες των δύο πλευρών αντί να τον είχαν από καιρό αποκαταστήσει, περιβάλλουν τη Μορφή-του, με την ένοχη σιωπή-τους.

Ευχαριστώ προκαταβολικά
Κοσμάς Καστριώτης

ΑΛΕΚΟΣ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗΣ

● Δυο φίλοι μας έστειλαν το ακόλουθο επανορθωτικό σημείωμα:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στο τεύχος 193 σ. 14, και στην παράγραφο του βιογραφικού του Παναγούλη Στάθη, αναφέρεσε σε δυο γραμμές στον Αλέκο Παναγούλη, υποστηρίζοντας ότι «σκοτώθηκε το 1976». Εμείς αλλά και όλη η κοινή γνώμη, κύρια όμως οι δημοκράτες και αντιφασίστες πιστεύουμε ότι ο Αλ. Παναγούλης δολοφονήθηκε από ανθρώπους του παρακράτους.

Επειδή πιστεύουμε ότι πρόκειται για λάθος ζητάμε να γίνει επανόρθωση, όχι μόνο για τη μνήμη του Παναγούλη αλλά και επειδή το ΑΝΤΙ θέλει να υπηρετεί την Αλήθεια.

Χατζηπαππάς Ε.
Θεοδωρακόπουλος Μ.

ΧΡΩΜΑΤΑ

● Από το Δ.Σ. του Συλλόγου Υπαλλήλων Γενικής Τραπεζής της Ελλάδος πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Κύριοι,

Μετά από δύο τηλεφωνικές επικοινωνίες για το δημοσίευμά-σας της σελίδας 17 του τεύχους 197 της 22/1/82 που σχετίζεται με τις εκλογές στο Σύλλογο της Γενικής Τράπεζας επανερχόμεθα διότι δεν διαβάσαμε σχετική διόρθωση.

Επιμένουμε στο θέμα των χαρακτηρισμών των συνδικαλιστικών δυνάμεων και συγκεκριμένα απαιτούμε να μην βάζετε μόνοι-σας χρώματα και τίτλους πολιτικών κομμάτων εκεί που δεν υπάρχουν.

Τα δύο ψηφοδέλτια των αρχαιρεσιών του ΣΥΓΤΕ ήταν «ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ ΣΚ» και «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ». Πλειοψήφισε η ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ.

Με τιμή
Μιλ. Πηλός
Γεωργ. Λιονουδάκης

● Σημ. Σύνταξης: Στην Ελλάδα, ως γνωστόν, είσαι ό,τι δηλώσεις. Πολύ περισσότερο όταν το δηλώσεις εγγράφως, με σφραγίδες, υπογραφές, χαρτόσημα κτλ. Στην

περίπτωση του επιστολογράφου-μας ισχύει φαίνεται το αντίθετο: δηλώνεις το τι δεν είσαι, χωρίς όμως να λες και τι είσαι. Αντίστροφος Τσαρούχης δηλαδή...

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ

● Ένα ερώτημα από τον αναγνώστη-μας Ζ. Κυριακίδη:

Αγαπητή σύνταξη,

Σχετικά με τις μαρτυρίες για τις βαρβαρότητες του Ισραήλ που δημοσιευτήκανε στο «ΑΝΤΙ» τχ. 194 θέλω να σημειώσω ό-τι:

Οι μαρτυρίες αυτές, που γίνανε μάλιστα από Ισραηλίτες, μας δείχνουν ως ένα βαθμό το πρόσωπο του κράτους Ισραήλ και της σιωνιστικής ιδεολογίας.

Μετά τη δημοσίευση των μαρτυριών γράφει ο συνεργάτης-σας: «Μόνο ένα ανεξάρτητο και δημοκρατικό Ισραήλ, δίπλα σε μια ανεξάρτητη και λαϊκή Παλαιστίνη μπορούν να δώσουν στους λαούς-τους την ειρήνη και την ομόνοια...»

Γνωρίζοντας κανείς το λόγο και τρόπο ίδρυσής-του, γνωρίζοντας τις πολιτικοοικονομικές του σχέσεις και εξαρτήσεις, καθώς και την ιδεολογία που είναι εμποτισμένη στους ισραηλίτες, διερωτάται: Μπορεί να υπάρξει ανεξάρτητο και δημοκρατικό Ισραήλ; Εγώ πιστεύω όχι.

Ευχαριστώ
Ζ. Κυριακίδης

τά βιβλία τής «γνώσης»

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ
ΣΤΑΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ: ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ

Σέ δεύτερη έκδοση ή τρίτη καί ώριμότερη συλλογή του Τίτου Πατρίκιου:

Η «Προαιρετική Στάση» του, όπως τήν διαμόρφωσαν οί προσωπικές καί συλλογικές έμπειρίες τής έφτάχρονης δικτατορίας.

«Τά στεγανά» τό καινούριο ποίημα τής συλλογής, αποτελεί δίχτυ γιά τόν τρόπο πού ό ποιητής συγχωνεύει προσωπικές καί δημόσιες έμπειρίες.

«Μου δόθηκες ολόκληρη κι όμως χωρίς νά μαρτυρήσεις τήν τελευταία λέξη πού ήθελα νά αποσπάσω.

Όπως εκείνος στήν 'Ασφάλεια τούς έδωσε όλους έκτός από τόν πρώτο, τόν άνθρωπο πού τόν όργάνωσε»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

● *Ιδού και μια επιστολή — του αρχιτέκτονα Ανδρέα Σεφερλή — του στο όνομα μιας «ριζοσπαστικής προοδευτικότητας» προωθεί την ιδεολογία των «μεγάλων έργων» της εργολαβικής ασυδοσίας και μιας «ανάπτυξης» που υποτίθεται ότι βοηθά τον τόπο. Βέβαια αυτής της «ανάπτυξιακής» αντιληψης τα έχουμε δει τα αποτελέσματα σε πολλούς οικισμούς της χώρας. Ας δούμε και την επιχειρηματολογία-της!*

Λοιπόν ας επανέλθουμε!

Ενας μικρός πρόλογος, για να δούμε τι έγινε από κει που μείναμε μέχρι τώρα. Λίγη δημόσια συζήτηση(;) οι πιέσεις στα παρασκήνια της πολιτικής και κάποια στιγμή ξανά οι καταγγελίες της ψηφοθηρικής πολιτικής της ΝΔ, που ετοιμάζεται να καταστρέψει το ιστορικό κέντρο. Μόνο που το θέμα του δρόμου της Αράχωβας δεν έγινε για πρώτη φορά αντικείμενο πολιτικού εκβιασμού και κατά συνέπεια οι μπουλντόζες σταμάτησαν στις δυο άκρες του χωριού και περίμεναν τις εκλογές.

Η σημερινή διάσταση του προβλήματος: Το πρόβλημα πέρασε στη δικαιοδοσία της νέας κυβέρνησης. Έτσι, σήμερα η προο-

πτική της λύσης-του αποκτά μια νέα διάσταση. Το ΥΧΟΠ της «αλλαγής» καλείται να εκλέξει λύση ανάμεσα στις προτάσεις των δημοκρατικών επιστημονικών φορέων και την πρόταση του δήμου της Αράχωβας. Και εδώ η κατάσταση παραμένει απελπιστικά στάσιμη. Από τη μια οι επιστημονικοί φορείς δέσμιος της κατεστημένης αρχιτεκτονικής αντίληψης, εξακολουθούν να ζητούν τη μη διεύθυνση του δρόμου από το ιστορικό κέντρο. Από την άλλη στην ίδια την Αράχωβα το πέρασμα του δρόμου έχει πάψει πλέον να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και παίρνει τη μορφή της άμεσης λαϊκής διεκδίκησης. Το δίλημμα έχει στηθεί. Αυτοί που παίρνουν τις αποφάσεις σήμερα, καλούνται να εκλέξουν ανάμεσα στην «τεχνοκρατία της αριστεράς» και ερήμην του λαού του χωριού, ήτην πλήρη και άκριτη ικανοποίηση του αιτήματος της εφαρμογής του ρυμοτομικού σχεδίου επικαλούμενοι την αρχή της λαϊκής συμμετοχής σαν μια άλλη παραλλαγή της λογικής του ρουσφετιού και της ψηφοθηρίας.

Οι νέοι διευθύνοντες θα πρέπει να αποδείξουν τη φυσιογνωμία της πολιτικής-τους. Και ή που θ' ακολουθήσουν τα χνάρια των προκατόχων-τους, παλινδρομώντας ανάμεσα στις δυο προτάσεις ή που θ' ακολουθήσουν μια αριστερή πολιτική ξεπερνώντας-τες και αποφασίζοντας το πέρα-

σμα του δρόμου μέσα από το χωριό, όχι σαν απλή εφαρμογή ρυμοτομικού σχεδίου αλλά σαν συνολικό αρχιτεκτονικό έργο ανάπλασης του ιστορικού κέντρου.

Μόνο έτσι θα προχωρήσουμε στη δημιουργία και εφαρμογή μια νέας ριζοσπαστικής αρχιτεκτονικής που σέβεται και διδάσκεται από την παράδοση και γι' αυτό έχει την τόλμη να την αντικαθιστά.

Ανδρέας Σεφερλής

Η «ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ»

● *Σχετικά με «δημοσιογραφικούς άθλους» της εφημερίδας που στεγάζει χουντικοούς δημοσιογράφους πήραμε την ακόλουθη επιστολή:*

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Ζητάμε να δώσουμε από τις στήλες-σου μιαν απάντηση - καταγγελία στην επιστολή ανώνυμου λασπολόγου (αυτά τα δύο συνήθως πάνε μαζί) που δημοσιεύτηκε στην ΑΥΡΙΑΝΗ της Τετάρτης 24/2/82. Ο κύριος αυτός ούτε λίγο ούτε πολύ κατηγορεί το «ΤΑΞΙΜΙ» δηλ. εμάς ότι με την προστασία κάποιων δυνάμεων μεταβάλλαμε τη «ρομαντική Νεάπολη» σε ΤΡΟΥΜΠΑ, επειδή στο μαγαζί-μας «συχνάζουν νέοι όχι και τόσο της προκοπής» που με τα μηχανάκια-τους και τις «ντάμες»-τους με τις οποίες «έρχονται σε ερωτικές επαφές μπροστά στις πόρτες των πολυκατοικιών» έχουν γίνει «ο φόβος και

τρόμος της γειτονιάς». Ισχυρίζεται ακόμη ότι λειτουργούμε παράνομα με την κάλυψη αυτών των σκοτεινών δυνάμεων σαν κι εκείνες που «προστάτευαν» και συνεχίζουν να «προστατεύουν» κάποια άλλα μαγαζιά γνωστά σε όλους. Φτάνει λοιπόν ο εν λόγω κύριος να δικαιολογεί την ανωνυμία-του εκφράζοντας το... φόβο που του προκαλούμε εμείς οι... «λεβέντες του ΤΑΞΙΜΙ» και οι αόρατοι «προστάτες»-μας..., και εκλιπαρεί την «εφημερίδα του λαού» να κάνει το θαύμα-της και να τον απαλλάξει από την «μάστιγα που λέγεται ΤΑΞΙΜΙ». Η ΑΥΡΙΑΝΗ όντας συνεπής και αφοσιωμένη στην υπηρεσία του λαού δημοσιεύει το ανώνυμο λιβελογράφημα υπό τύπον άρθρου με τίτλο: «ΠΟΙΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ κ. ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗ;» αφιερώνοντάς-μας ένα γενναίο κομμάτι του πολύτιμου χώρου-της... Στη συνέχεια στο μεθεπόμενο φύλλο-της μας κάνει την τιμή να μας βάζει πρωτοσέλιδο με τίτλο: «Ο κ. Σκουλαρίκης απαντά για το ΤΑΞΙΜΙ», όπου ο κ. Υπουργός απαντά σε ερώτηση που του υποβάλλει τηλεφωνικά δημοσιογράφος της ΑΥΡΙΑΝΗΣ λέγοντας ότι το θέμα θα ερευνηθεί. Το δημοσίευμα συνοδεύεται και από φωτογραφία του κ. Υπουργού (πρόκειται για το θέμα -σκάνδαλο της ημέρας, η ΑΥΡΙΑΝΗ γι' άλλη μια φορά έπιασε «λαυράκι»).

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΤΑ ΜΗΧΑΝΑΚΙΑ
(5η έκδοση)

ΤΟ ΑΡΜΕΝΙΣΜΑ
(3η έκδοση)

ΤΑ ΚΑΗΜΕΝΑ
(4η έκδοση)

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΥΑΛΙΚΩΝ
(7η έκδοση)

Η ΚΥΡΙΑ ΚΟΥΛΑ
(4η έκδοση)

ΤΟ ΚΟΥΡΕΙΟ
(4η έκδοση)

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΥΒΕΙΜ
(3η έκδοση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ.: 36.15.783

M. ΚΟΥΝΤΕΡΑ

ΤΟ ΑΣΤΕΙΟ

Glaude Roy
MILAN
KUNDERA

«Σε κάθε σελίδα αυτού του καταπληκτικού βιβλίου ακούγεται η φωνή του ώριμου καλλιτέχνη και πραγματικού ανθρώπου — αυτό είναι μεγάλη τύχη σ' αυτούς τους άτυχους καιρούς».

Glaude Roy,
(Le nouvelle observateur)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, Αθήνα 112
Τηλ: 52.46.241

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΘΕΤΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΗΣ

Νίκος Κατσούρης

... Η ζωή-μου
στη θερμοκρασία της επανά-
ληψης
έλιωσε... χύθηκε...
η ομορφιά-μου ασχήμηνε
το κλειδί στην απαλάμη-μου
ζητάει πόρτα και σπιτί
δεν υπάρχει.

Κεντρική διάθεση:
Α. Τζανακάκης
Χ. Τρικούπη 31, τηλ. 3611-201
Ι. Αρτοποιιάδης
Ιπποκράτους 1, τηλ. 3606-073
Θ. Χρηστάκης
Μαυρομιχάλη 15, τηλ. 3607-876

Αν όμως κάποιοι θέλουν να ερευνηθεί το θέμα περισσότερο από κάποιους άλλους αυτοί είμαστε εμείς. Όχι μόνον επειδή λειτουργούμε νόμιμα, αλλά γιατί έχουμε βάσιμους λόγους να πιστεύουμε ότι πέρα από την προσωπική ενόχληση του κυρίου ανώνυμου — και δεν θα κρίνουμε εδώ τη στάση-του απέναντι στους νέους με τα μηχανάκια που «διασκεδάζουν με τα μπουζούκια-τους» υπάρχουν άλλα κίνητρα κάποιων άλλων με τους οποίους έχει συνταχθεί ο επιστολογράφος-μας.

Γιατί πώς αλλιώς μπορεί να ερμηνευτεί μια τόσο χυδαία και συκοφαντική επίθεση που γίνεται σ' ένα χώρο σαν το «ΤΑΞΙΜΙ»; Σε ένα χώρο που μια ρεμπέτικη κομπανία δημιουργεί ατμόσφαιρα ζεστή και φιλική για τα νέα παιδιά που προτιμούν να διασκεδάσουν ακούγοντας ρεμπέτικο τραγούδι κι όχι να σκοτώνουν την ώρα τους σε κάποιες καφετέριες.

Όσο για μας τους «λεβέντες του ΤΑΞΙΜΙ» που θιγόμαστε από το δημοσίευμα όσο και οι άνθρωποι που μας περιβάλλουν και διασκεδάζουν μαζί-μας, αφού στείλαμε μιαν απάντηση στην ΑΥΡΙΑΝΗ την οποία φυσικά δεν δημοσίευσε, περιμένουμε από τους λογής ανωνυμογράφους να εντοπίσουν με τη βοήθεια της καλής εφημερίδας τους «προστάτες» μας και να τους γνωρίσουν και σε μας. Θα μας κάνουν μεγάλη χάρη. Ως τότε το ρόλο έχει η δικαιοσύνη.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία
Γιώργος Μπουτάτης
Στέλιος Φάνος

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

● Για τα προγράμματα του φεστιβάλ μας γράφουν δυο φίλοι από το Τορόντο:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Είναι γνωστό πως από πολύ παλιά οι κρατικές αρχές της Ελλάδας περιφρονούν βαθιά ό,τι έχει σχέση με τον ελληνικό πολιτισμό, ενώ αντίθετα θαυμάζουν τα προϊόντα του ευρωπαϊκού πολιτισμού που προσπαθούν να τα παρουσιάσουν σαν πρότυπα για τους Έλληνες. Κι αυτό ισχύει όχι μόνο για τις συντηρητικές δυνάμεις, αλλά και για τις θεωρούμενες προοδευτικές που προσπαθούν να εφαρμόσουν ευρωπαϊκές θεωρίες για την ανάλυση και το μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας. Μόνο που αυτές οι τελευταίες τα μπερδεύουν πιο πολύ τα πράγματα γιατί παρουσιάζονται να αγωνίζονται για την ανάπτυξη του ελληνικού πολιτισμού και την αντίσταση ενάντια στα ξενόφερτα πρότυπα.

Έτσι, ακούσαμε προχτές από το δελτίο ειδήσεων το νέο διευθυντή του ΕΟΤ να λέει πως μέχρι τώρα το φεστιβάλ του ΕΟΤ δεν είχε χαρακτήρα και πως πρέπει στο εξής να μορφοποιηθεί. Στη συνέχεια ανάγγειλε το πρόγραμμα των εκδηλώσεων στο Ηρώδειο: Όπερα Παρισίων, μπαλλέ-

τα Μπεζάρ, Καναδά, Όπερα Μπολσόι κτλ. και από ελληνική πλευρά Λυρική και Κρατική ορχήστρα που κατά τη γνώμη-μας μόνο ελληνικά δεν είναι.

Προσπερνώντας το ερώτημα που έγκειται η διαφορά ανάμεσα στις φετινές και στις περσινές εκδηλώσεις θέτουμε μερικά ερωτήματα: Ποιός είναι λοιπόν ο χαρακτήρας που διαμορφώνεται με αυτές τις εκδηλώσεις, ποιά είναι η σχέση-τους με τον ελληνικό πολιτισμό (την παράδοση και τη σύγχρονη πραγματικότητα, ποιά η σημασία-τους για το πλατύ κοινό; Τι ενδιαφέρει στο σύνολό-της αυτή η εκδήλωση τον Έλληνα;

Αν πάλι δεχθούμε ότι το φεστιβάλ στο Ηρώδειο σαν εκδήλωση του Οργανισμού Τουρισμού απευθύνεται κατά μεγάλο ποσοστό στους ξένους, τότε δεν θα έπρεπε να παρουσιάζει αντιπροσωπευτικά δείγματα του ελληνικού πολιτισμού; Δεν υπάρχουν ελληνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις που να αποτελούν το βασικό κορμό των εκδηλώσεων; Και κάτι άλλο, μόνο η τέχνη της Δυτικής Ευρώπης (έστω και με όχι ακριβώς τα γεωγραφικά-της όρια) υπάρχει σαν πεδίο επιλογής;

Η απάντηση σ' όλα αυτά μπορεί να είναι πως δεν μπορούμε να βάλουμε δημοτικά, ρεμπέτικα, ζείμπέκικους χορούς στο Ηρώδειο, ούτε επιθεωρήσεις, ούτε τους μικρούς θιάσους, ούτε «λαϊκούς» ερμηνευτές. Δεν είναι για αυτά το Ηρώδειο.

Καμιά αντίρρηση. Τότε, όμως δυό είναι τα συμπεράσματα που βγαίνουν:

α) Το Ηρώδειο απευθύνεται σε ένα περιορισμένο κοινό που νιώθει να επιβεβαιώνει την κοινωνική-του ιδιαιτερότητα με τη συμμετοχή σ' αυτές τις εκδηλώσεις όπου συναντιώνται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με τους διανοούμενους της Αριστεράς και εκεί επικυρώνουν την πνευματικότητος «ανωτερότητα» που τους διαφοροποιεί από το πλατύ κοινό. Γι' αυτό το πλατύ κοινό, βέβαια, το Ηρώδειο είναι ανύπαρκτο. Σ' αυτή την περίπτωση το φεστιβάλ έχει ή δ η πολύ συγκεκριμένο χαρακτήρα που δεν χρειάζεται καμιά περαιτέρω μορφοποίηση.

β) Το άλλο συμπέρασμα (ο αντιλογος, ίσως). Ένα τέτοιο Ηρώδειο δεν χρειάζεται στον ελληνικό λαό και καλύτερα να κλείσει. Αν θέλει ο ΕΟΤ να κάνει εκδηλώσεις μπορεί να τις κάνει διάσπαρτες σ' όλη την Ελλάδα και όχι μόνο (έστω και όχι κυρίως) στην Αθήνα, εκδηλώσεις όπου θα προβάλλεται πραγματικά ο σύγχρονος Ελληνικός πολιτισμός και η παράδοσή-του. Βέβαια, δεν ελπίζουμε σύντομα σε κάτι τέτοιο, αλλά όταν μιλάει κανείς για αλλαγή, πρέπει να κάνει σαφές τι ακριβώς εννοεί σαν αλλαγή.

Φιλικά
Αλεξάνδρα Σκορδάκη
Μάρκος Χαρίτος

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ. 732.713 — 732.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΝΕΝΗ ΡΑΪΪΣ
- Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικές επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732.713
- για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Πρωτοπορία

**ΜΟΝΑΔΙΚΗ
ΠΡΟΣΦΟΡΑ**

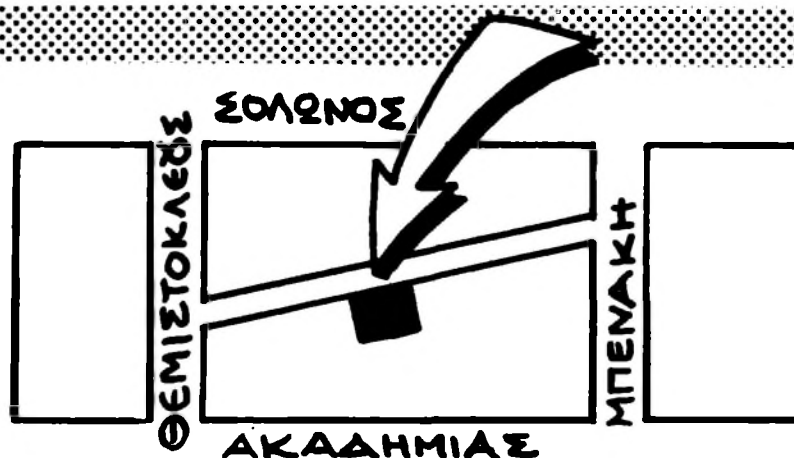
1-31
ΜΑΡΤΙΟΥ

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΕΘΝΟΥΣ**

**16 ΤΟΜΟΙ
ΑΠΟ 24.000
ΤΩΡΑ ΜΟΝΟ**

13.900

**ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΙ
ΤΟΜΟΙ
ΜΟΝΟ 975**

ΓΡΑΒΙΑΣ 7 • ΤΗΛ. 3607689 - 3601591

ΤΖΩΡΤΖ ΛΙΧΤΧΑΪΜ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΚΟΣΙΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

η πρώτη
πού κυκλοφορεί
σέ όλο
τόν κόσμο

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

■ Η πορεία τών ιδεών τού
σοσιαλισμού από τή Γαλλι-
κή επανάσταση μέχρι σή-
μερα

■ Η πείρα δύο αιώνων γιά
τό σοσιαλιστικό μετασχη-
ματισμό τής κοινωνίας

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457